הארץ

1.50 ש"ח יום ו' כ"ג בתשרי תשמ"ח, 16 באוקטובר 1987 VOL.68/20809 OCTOBER 16 1987

מי צריך את הערוץ השני

בזמנו של אמנון רובינשטיין כאשר היה שר התקשורת, אישרה הכנסת בקריאה ראשונה את החוק בדבר הערוץ השני ותחנות רדיו פרטיות. נחקק החוק בדבר שידורי טלוויזיה בכבלים ומלוין החוזל בשידורים בערוץ השני.

השכיבתה הנוכחית ברשות השידור ממחישה את חשיבות הפעולה שנעשתה לשבירת המונופול שלה והיא חלק מהשקפת העולם של שינוי בדבר יוזמה פרטית ומניעת מונופול.

יש להשלים בדחיפות את אשר הוחל בו, להרחיב את שידורי הערוץ השני, להוציא את המכרזים להפעלת טלוויזיה בכבלים ומלוין ולסיים את מלאכת החקיקה הנוגעת לערוץ השני ולתחנות הרדיו הפרטיות.

שינוי מפלגת המרכז

שולץ — היום לישראל; ינסה לשכך חששות שמיר מוועידה

חוגים בירושלים: האורח מתכוון לדון עם רה"מ בניסוחים משפטיים שיבטיחו בכתב ערבויות אמריקאיות בנושא הוועידה

מאת עקיבא אלדר
סופר המדיני של "הארץ"

לקראת בואו של מזכיר המדינה האמריקאי, ג'ורג' שולץ, היום בצהריים לישראל, צופים בירושלים כי האורח ינסה לשכך את חששותיו של ראש הממשלה, יצחק שמיר, מפני הוועידה הבינלאומית. שולץ ידווח על התנגדותן של מצרים וירדן להצעות להמיר את הוועידה הבינ"ל בשיחות אזוריות, שיוזמנו בהסדרי־ביניים.

שר האנרגיה, משה שחל, שלשום אמר בישיבת "שרינה", כי ככל הידוע לו עומד שולץ להציע לש־מיר "מוסד הבנה" לגבי המשך תהליך השלום, כולל הוועידה

(סוף בעמוד 11)

אידה נודל בישראל: זה הרגע הגדול של חיי

אסירת ציון לשעבר הגיעה אמש לארץ במטוסו הפרטי של המיליונר היהודי ארמנד האמר • בבואה אמרה: "לפני שעות אחדות עדיין הייתי עבד בברית־המועצות... כעת אקדיש את כל מאמצי למען יהודי בריה"מ המבקשים לצאת" • שחקנית הקולנוע ג'יין פונדה שבאה במיוחד להקביל את פניה אמרה: אידה היא אשה קטנה אבל אסטראטגית גדולה; היא לימדה אותי דבר אחד — שאף פעם אסור לאבד תקווה • קהל אלפים קיבל אמש את פניה בנמל התעופה לוד, ובהם ראש הממשלה שמיר ושר החוץ שמעון פרס

אידה נודל, אמש בנחיתה לישראל.

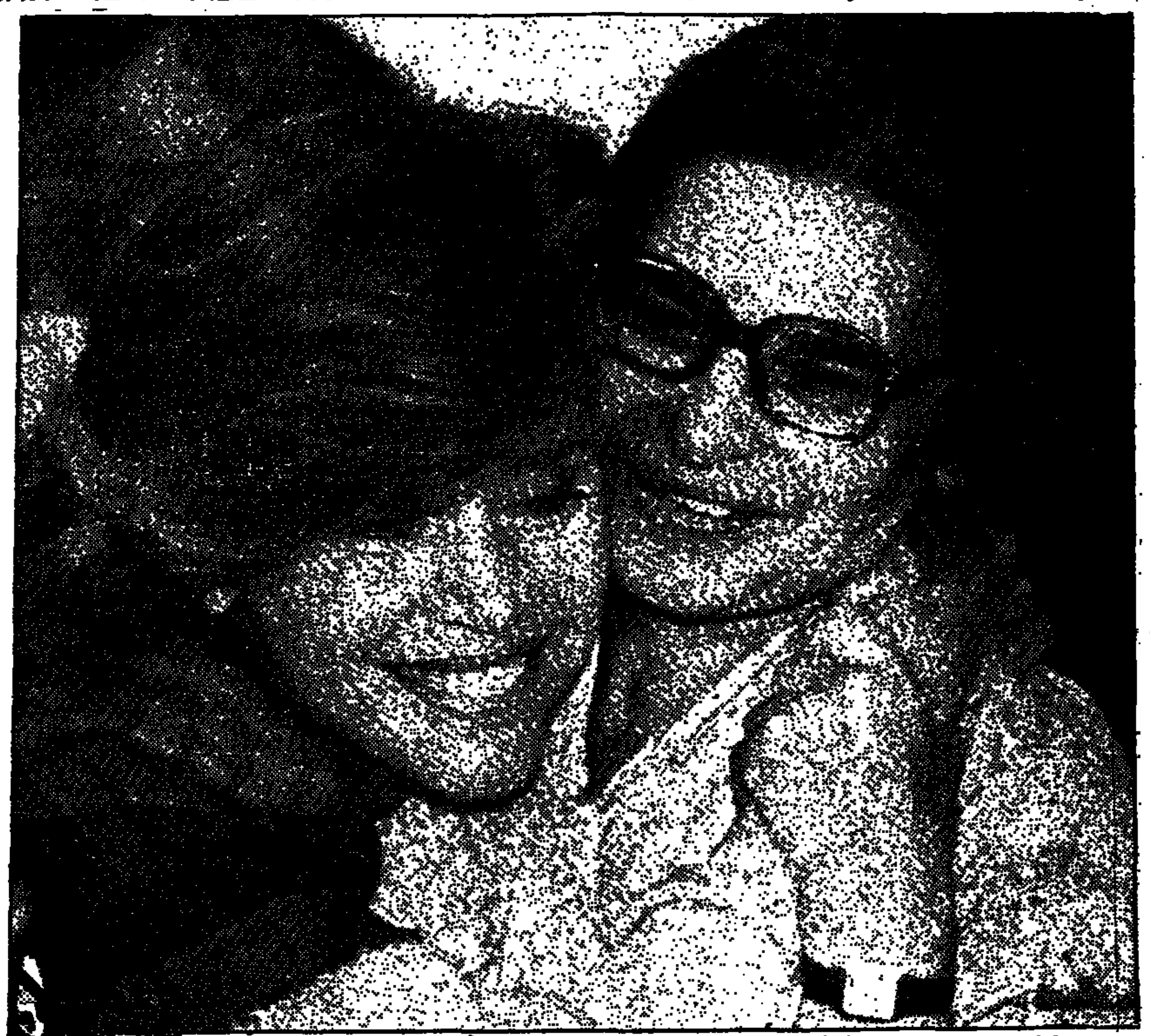

חיבוק בלוד: אידה נודל וג'יין פונדה.

(צילומים: עודי קרן)

מאת גדעון אלון
סופר "הארץ"

"זה הרגע הגדול של חיי" — אמרה אמש בהתרגשות אסירת ציון לשעבר אידה נודל — "אני עכשיו אדם חופשי — עד לפני כמה שעות עדיין הייתי עבד בבריה"מ. אני נמצאת בבית בקרב בני עמי, אני מאוד נרגשת במעמד זה".

אידה נודל ישבה על הבימה באולם האורחים בבית הנתיבות של נמל התעופה בן־גוריון, ולא יכלה לעצור את התרגשותה. היא חבקה והתנשקה עם אחותה אילנה פרידמן. בשמשי צידה ישבים ראש הממשלה יצחק שמיר ושר החוץ שמעון פרס.

כמה דקות ארכה הציפיה, עד שנפתחה דלת מטוס ה"בואינג 727", והאשה הקטנה, לבושה בשמלה שחורה, ואוחזת ברצועה בכלב הרועים שלה, פיזו, עמדה בפתח החלה לרדת בכבש המטוס. קודם לכן עלתה למטוס אחותה, אילנה פרידמן, ושתי האחיות שלא התראו מאז 1972, התחבקו במטוס.

אידה נודל הודתה במילים חמות לכל ראשי המדינות שסייעו לה במאבקה המתמשך, בן 16 השנה, ובעיקר הודתה לראשי מדינות ארה"ב, בריטניה, צרפת ומערב גרמניה. היא חלקה שבחים לשחקנית הקולנוע ג'יין פונדה, שהגיעה ארצה במיוחד כדי להקביל את פניה.

נודל סיפרה כי רק שלושה השתתפה במסיבת פרידה חגיגית שערכו לכבודה כל הסרובניקים במוסקווה. לדבריה הם הביעו שמחה כנה על שחרורה, אך לא יכלו להסתיר את אכזבתם מכך שהם

(סוף בעמוד 4)

שיחת היום
/ אורית גלילי

עם: מנחם בגין
על: אידה נודל

היא גיבורה

מה הרגשתך עם בואה של אידה נודל?

שמחה גדולה, אבל היא לא רק שלי, אלא בליבו של כל יהודי בארץ ובתפוצות הגולה. אנו מברכים אותה בכל ליבנו, ומצפים לה באהבה רבה.

מתי אתה אמור להיפגש אתה?

אני מקווה מאד שהיום, יום שישי, אם ירצה השם.

ישנן גם טענות ש"המסמיוזאל" סביב בואה הוא קצת מוגזם?

קשה לי להאמין שישנם כאלה שחושבים כך. בקרב האנשים שאני פוגש לא נתקלתי בתגובות מסוג זה. אידה נודל היא גיבורה במלוא מובן המילה, היא סבלה ונלחמה במשך 16 שנה כדי להגיע ליום הזה, והיא ראויה לקבלת הפנים החמה הזאת.

אתה חושב שריבוי מתן ההיתרים לאסירי ציון בזמן האחרון יחליש את המאבק למען יציאת כלל יהודי בריה"מ?

ברור ביותר שהמאבק עדיין לא הסתיים, וצריך להמשיך ולהילחם בכל תוקף על זכותו של כל יהודי שרוצה לצאת מבריה"מ ולעלות לארץ־ישראל.

מדד ספטמבר: 0.9%; תוספת יוקר שתשולם במשכורת אוקטובר: 5.5%

מדרגות המס, נקודות הזיכוי וקצבאות הילדים יעודכנו ב־7.8% • תחזית באוצר: בכל השנה יעלה המדד ב־17% — 19% • ההתייקרות הבולטת בספטמבר — בסעיף חינוך

מאת דן סגיר

מדד המחירים לצרכן עלה בספטמבר ב־0.9%, ל־181.3 נקודות.

האוצר הודיע על כי במשכורות אוקטובר תשולם לשכירים תוספת יוקר בשיעור 5.5%, ויעודכנו מדרגות המס, נקודות הזיכוי וקצבאות הילדים במלוא שיעור ההתייקרות מתחילת מארס השנה — 7.8%.

בתשעת החודשים הראשונים של השנה עלה המדד ב־11.2%. כעת צופים כי שיעור האינפלציה בכל 1987 יהיה 19% — 17%.

במשרד האוצר נמסר שמדד ספטמבר מבטא את הצורך להמשיך לשמור על מסגרות התקציב והשכר. רק אם נעשה זאת, נוכל לשמור על יציבות יחסית, ואף להגיע לרמות אינפלציה מקובלות. באוצר מציינים ששיעור העדכון של נקודות הזיכוי ומדרגות המס גבוה משיעור תוספת היוקר, ולכן תהיה התוספת נטו לשכר בחודש הבא גבוהה (באחוזים) מהתוספת ברוטו.

העליה במדד ספטמבר משקפת במיוחד את התייקרות שירותי החינוך.

מדד מחירי החינוך עלה ב־6.9%, ומדד מחירי תרבות הבידור עלה ב־0.6%. ביחד תרמו מדדים אלה לעליה של 2.3% במדד הכללי.

שלא כצפוי, לא עלו מחירי הירקות והפירות בספטמבר, אלא להיפך — נרשמה בהם ירידה של 0.3% לעומת אוגוסט. מדד ספטמבר בלא ירקות ופירות עלה ב־1.0%, ל־180.0 נקודות.

סעיף אחר שבו נרשמה ירידה: הלבשה והנעלה — ב־0.9%. הירידה

(סוף בעמוד 11)

50 אנשי הג'יהאד האיסלמי נעצרו ברצועה; נחשף מחסן גדול של נשק

הפרות הסדר נמשכו אתמול בשטחים: הבערת צמיגים, יידוי אבנים אל צה"ל והפגנות

מאת איתן רבין
סופר "הארץ"

כוחות הביטחון ברצועת עזה חשפו בימים שחלפו חוליה של 50 מתושבי הרצועה החברים בג'יהאד האיסלמי.

מאז התקרית, שבה נהרגו ארבעה מחבלים ואיש שירותי הביטחון, באזור סג'עיה ברצועה, ערכו כוחות הביטחון סריקות וחיפושים בכל הרצועה, וחשפו מחסן גדול של נשק.

נמשכו הפרות הסדר

העיתון המזרח־ירושלמי "אל קר־דס" כתב כי כוחות הביטחון עורכים סריקות בכל רצועת עזה, ומבצעים מעצרים רבים.

גורמים צבאיים מתכוונים לערוך היום מסיבת עיתונאים, ולחשוף בה עוד ממצאים עקב החיפושים ברצועה.

אתמול נמשכו הפרות הסדר ברצועה: הבערת צמיגים, יידוי אבנים אל חיילי צה"ל והפגנות. אחת ההפגנות הגדולות היתה בשכונת רימל שבעזה, בהשתתפות כ־1,500 מתושבי הרצועה. בהפגנה הונפה

(סוף בעמוד 11)

רופאה בת 68 נאנסה ונרצחה ליד ביתה ברח' ארלוזורוב בתל־אביב

גופתה של ד"ר מרים וילמובסקי נמצאה בסוכה • נעצר חשוד במעשה — ערבי בן 46 מעפולה • לא הרחק ממקום הרצח, נרצחו ונשדדו לפני שנתיים וחצי בני הזוג לוינסון, בני 86

מאת ראובן שפירא
סופר "הארץ"

רופאה בת 68, ד"ר מרים וילמובסקי, נרצחה אור ליום חמישי, כנראה לאחר שנאנסה באכזריות, ליד ביתה ברחוב ארלוזורוב 194 בתל אביב.

גופתה נמצאה מוטלת בסוכה בחצר הבית. אחד מכיווני החקירה העיקריים של המשטרה הוא שהר־הנה היה סוטה מין או אדם שחיפש את שירותיהן של פרוצות הפועלות באיזור, ולא בא על סיפוקו.

אמש מסרה המשטרה על מעצרו של ערבי בן 46, מאזור עפולה, החשוד בקשר לרצח. הוא יובא היום לפני שופט לדיון במעצרו.

תושבי הסביבה שבו והשמיעו אתמול, אחרי הרצח, תלונות על שחייהם נהפכו לבלתי נסבלים, לאחר שרחוב ארלוזורוב המסוגר היה לאתר זנות, שבו נשקפת סכנה של ממש לשלומם, בנוסף על המטרדים הקשים הנובעים מפעילות הפרוצות.

ד"ר מרים וילמובסקי התגוררה בדירה בקומה הראשונה. היא היתה גרושה, וחיה בגפה. לבעלה לשעבר, שהוא עורך דין, יש משרד באותו בנין. שכנים תיארו אותה כאשה שקטה, נעימה ושכנה טובה.

מדי פעם נהגה לקבל חולים בדירתה. אתמול ב־7.00 בבוקר יצא אחד השכנים לחצר. כאשר עבר ליד

(סוף בעמוד 11)

ערך את העמוד: משה ויינפלד

סוף שבוע עם הארץ

עמ' 13:

לאחר בואה של אידה נודל — פולס

חוסיין מחכה לשולץ — עודד זראי

הטנק יכריע בקרב — ראובן פדהצור

חוקה עכשיו? — אוריאל פרוקצ'יה

עמ' 14:

מקורות מדיניים — עקיבא אלדר

מסדרונות מפלגתיים — אילן שחורי

עמ' 15:

דרך גבר באשה — רומן פריסטר

חוקי יסוד בקצב של צב — גדעון אלון ועמוס ברנדר

סגנונית ראשונה: בית ספר פרטי — נילי מנדלר

אחד זה לא הכל — מיכאל הנדלזלץ

עמ' 16:

לא מסאלינאס תבוא הישועה — ניוזוויק

סוף עידן נאקאסונה ביפאן — צייט

אפנה סובייטית בארצות הברית — ניוזוויק

עמ' 17:

חריקות — זאב יפת

כספת

עמ' 18:

תרבות וספרות

עמ' 24:

שיחת השבוע עם יעקב אחימאיר

שרות הארץ

מזג האוויר

התחזית: בהיר עד מעונן חלקית, עם טמפרטורות נורמליות.

הטמפרטורות:
- ירושלים: 16–26.
- תל־אביב: 20–28.
- חיפה: 21–28.
- באר־שבע: 18–29.

הגולן 16–27. טבריה 19–32. עפולה 19–29. השומרון 18–28. נתב"ג 18–28. ירדן 19–33. אילת 22–33.

שערי הדולר

	שער הדולר	השינוי בש"ח
יציג	1.6033	-2.0002
טסעים	1.9057	-0.0002
שחור	1.7200	—

שער הסל

יציג	1.6815	-0.0004

בגליון זה 24 עמודים
בצירוף 48 עמודי מוסף

הארץ חדשות
מתפרסם היום בעמודים
8, 9, 10, 11
20, 21, 22, 23

בדירה
השקעה בטוחה

אלפי קוני דירות בחברת אלרם יאמרו לך שקניית דירה היתה החלטה נבונה ובטוחה לכספם. קבלו גם אתם החלטה בטוחה - ובחרו דירה באחד הפרוייקטים שלנו.

הרצליה הצעירה
גני הרצליה

קוטג'ים עם מרתף ודירות 5, 4 חדרים, פנטהאוזים בגדלים שונים.
בואו לבקר באתר הבניה בימים א', ג', ו' 10.00-13.00
ביום ה' 16.30-18.30 **ובשבת 11.00-14.00**
טלפון באתר 052-574517

ראשון לציון
נווה הדרים

החלה מכירת דירות בבנין 204 א'

◆ **דירות 4 חדרים** 125 מ"ר
◆ **דירות 5 חדרים** 146 מ"ר
◆ **דירות 5 חדרים** 150 מ"ר

נמשכת מכירת קוטג'ים אחרונים 5 חדרים 170 מ"ר בנוי על מגרש 250 מ"ר

בואו לבקר באתר הבניה
בימים א', ג', ה', ו' בשעות 9.00-13.00
בימים ב', ד' בשעות 14.00-18.00
ובשבת 11.00-14.00
טלפון באתר 03-959556

רמת השרון
רח' ההגנה (פינת שד' ביאליק)

במקום המרכזי ביותר ברמת השרון מוצעות דירות 4, 5 חדרים ודירות גג. בסטנדרד בניה גבוה.
פרטים ומכירה במשרדי אלרם בת"א,
ובמשרד המכירות בגני הרצליה רח' יהודה הנשיא,
טלפון 052-574517

בת-ים
נאות ימים

בקרו בדירה לדוגמא בתאום טלפוני

דירות בנות 3, 3½ ו־4½ חדרים בבנינים מצופים אבן עם מעלית

נווה אלרם

דירות 4, 3½ חדרים ודירות גג
בבניינים בני 7, 6, 5 קומות עם מעליות.
הבניינים מצופים באבן.
הפרוייקט נמצא ברח' בית שמאי, רח' המלכים ובפינת הרחובות שמואל הנגיד - עבדת.

אלרם
מיסודה של החברה לישראל מקבוצת
בית טוב מבית טוב!

אלרם - משרד ראשי - שד' רוטשילד 133 ת"א (ליד כיכר הבימה) טל. 03-203341
פתוח בימים א'-ה' 8.30-18.00, ו' 8.30-13.00

אטליננר-דנציגר

صكذا من الاصل

صكنا من الامل

ראיתי שמעתי

שולץ יבוא לקבלת הפנים של קולק

קבלת הפנים שיערוך ראש עיריית ירושלים, טדי קולק, ביום ראשון לכבוד שר החוץ האמריקאי, ג'ורג' שולץ, תזכה הפעם לתשומת לב מיוחדת. שולץ יבוא לאולם מועצת העירייה פחות משבוע לאחר שבכיר השוק האירופי לאיזור הים התיכון, קלוד שסון, התחמק מאירוע דומה שתוכנן בעבורו. שסון, שכיהן בעבר בתפקיד שר החוץ הצרפתי, נהג כך מתוך הזדהות עם ראש ממשלת צרפת, ז'אק שיראק, שיבקר בארץ בעוד שבועיים. יועציו של שיראק, שבאו ארצה על מנת להכין את הביקור, ביקשו לבטל את קבלת הפנים המסורתית בעירייה בגלל סיבות מדיניות הקשורות ליחסה של פאריס אל מעמדה של ירושלים.

* * *

אל שר החוץ האמריקאי נלווית שורה ארוכה של עוזרים ויועצים וכן 16 עיתונאים הנלווים אותו במטוס בסיור במזרח התיכון ויוצאים אתו אחר כך למוסקווה. כמה מבין העוזרים מוכרים היטב בחוגים המדיניים בישראל: עוזר שר החוץ לענייני המזרח התיכון, ריצ'ארד מרפי ועוזרו דניאל קורצר, ששירת בעבר הלא רחוק בשגרירות האמריקאית בתל אביב והוא דובר עברית שוטפת. גם היועץ המשפטי של המחלקה למזרח התיכון במשרד החוץ, אלן קרצ'קו, ששיחק תפקיד חשוב בשיחות להתוויית שטר הגבולות עם מצרים בנושא טאבה, נלווה למסע. כמו כן מלווים את שולץ דובר משרד החוץ האמריקאי צ'ארלס רדמן, מנהל מחלקת המזרח התיכון במועצה לביטחון לאומי, דניס רוס, ווילאם קרבי, סגנו של מרפי.

א. לם

מדליית שלום לנשיא גרמניה

נשיא מערב גרמניה, ריכרד פון ויצזקר בא שלשום לאנקרה שבטורקיה כדי לקבל את מדליית השלום ע"ש אתאטורק, המוענקת לו על תרומתו למען השלום בעולם.

מדליית השלום נקבעה בטורקיה אשתקד, לזכרו של מוסטפה כמאל אתאטורק, מייסד הרפובליקה הטורקית. הפרס נועד לאנשים "ההולכים בדרכו של אתאטורק" לביצור השלום מבית ומחוץ.

ע"ד

צרפת אוסרת למכור את "אני מאשים"

ממשלת צרפת הטילה ביום רביעי איסור להוציא מתחומי צרפת את כתב היד של "אני מאשים", שכתב אמיל זולה. העניין התעורר בעקבות מכירה פומבית של יצירות הסופר בן המאה ה־19, שתתקיים בקרוב. שר התרבות, פרנסואה ליאוטאר, אמר כי המסמך בן 39 העמודים הוא "חלק מן המורשת הלאומית שלנו" ואסור להוציאו מגבולותיה גם אם יימכר לקונה מחוץ לצרפת במכירה הפומבית שתתקיים בדצמבר במונקו על ידי סותבי. הוא הוסיף כי הממשלה עצמה עשויה להגיש הצעה לקניית כתב־היד.

המדובר במכתב גלוי וכותרתו "אני מאשים", שכתב אמיל זולה לציבור הצרפתי ולממשלת צרפת, במאמציו לטהר את שמו של הקצין היהודי־צרפתי, אלפרד דרייפוס, שהואשם בריגול והוגלה לאי השדים. דרייפוס נידון למאסר עולם ב־1894, לאחר שהורשע במסירת סודות צבאיים לגרמניה. גילוי הדעת של זולה התפרסם בעיתון "לורור" ב־1898. זולה תיאר במסמך זה את דרייפוס כקורבן לציד מכשפות אנטישמי. בעקבות פרסום גילוי הדעת פרץ ויכוח גדול שהקיף את כל צרפת וגרם קרע בציבור ובממשלה.

גילוי הדעת "אני מאשים" נמצא בין מאות מכתבים וכתבי יד אחרים של אמיל זולה שהוצאו למכירה פומבית על ידי בריז'יט אמיל־זולה, בת נכדתו של הסופר.

ע"ד

טניס מזרחי

חגיגות הטניס "סונדיד ריקליס" ברמת השרון לא יכלו להתקיים בתקופה טובה יותר. לכולם ברור שאין זיק של סיכוי לראות ולא משחקן אחד בטלוויזיה ומי שרוצה לראות את ג'ימי קונורס ובוריאר בר־לברגם חייב להיכנס ולהגיע למגרשים. למשחקים יש כמובן גם צדדים חברתיים. אמש אירחה צמרת השחקנים הישראלית, עמוס מנסדורף, שחר פרקיס ושלמה גליקשטיין את שחקני הטניס האורחים באווירה מזרחית לעילא. עובדי המלון התחפשו למוכרים בשוק, האורחים התהלכו בתוך תפאורה של שוק מזרחי והזינו את עיניהם ברקדנית בטן. מגדת עתידות גילתה לקונורס את עתידו.

כשעורכים לעורכי הדין יום ספורט

לשכת עורכי הדין ארגנה השבוע יום ספורט לעורכי הדין. ח"כ אוריאל לין, שהוא גם עורך דין, החליט להשתתף בתחרות רכיבת אופניים שהיתה אמורה לצאת מכיכר מלכי ישראל בתל אביב לרמת אביב. אלא שכאשר הגיע לין רכוב על אופניו מביתו ברמת אביב ג' לכיכר מלכי ישראל, הופתע לגלות כי אף אחד מעמיתיו אינו נמצא שם. לין שב לביתו כלעומת שבא אבל לפחות היו לו — כמי שרואה עצמו מועמד לתפקיד ראשות העיר מטעם הליכוד — כמה מסקנות. אחת מהן היא שמשך הנסיעה בבוקר באופניים מרמת אביב לעירייה זהה למשך הנסיעה במכונית: חצי שעה.

חיים הנדוורקר

בעריכת עירית רוזנבלום

רקע / גדעון אלון

אידה נודל: 17 שנות מאבק

ב־1971, כשהגישה בראשונה את בקשתה לעלות לישראל, עדיין לא שמע איש בישראל ובארה"ב את שמה של הכלכלנית אידה נודל.

עם אחותה, אילנה פרידמן, פנתה למשרדי "אוביר" וביקשה היתר יציאה. פרידמן נענתה בחיוב, הגיעה ארצה עם בעלה ובנה באפריל 1972. לנודל השיבו: "ניֶיט". היא פוטרה ממשרתה במכון המיקרוביולוגי במוסקווה, והצטרפה אל קומץ פעילי העליה.

נודל נפגשה עם תיירים מן המערב, השתתפה בהפגנות, וסייעה בהעברת מידע לארה"ב על מצוקתם של אסירי ציון.

אנשי הק.ג.ב עקבו אחריה. ב־1973 עצרו אותה בראשונה, ל־15 יום, אחרי ששיגרה מכתב למנהיג ברה"מ, ליאוניד ברז'נייב, ובו מחתה על דחיית בקשתה לעלות. השלטונות ניסו ללחוץ עליה שתודה כי היא אלכוהוליסטית, כדי שיוכלו לאשפז אותה בבית־חולים לחולי־נפש. נודל ישבה בכלא עם פושעים פליליים.

ב־1977 הופיע ב"איזווסטיה" מאמר שיטנה, ובו הואשמו נודל ושישה יהודים אחרים בריגול ובבגידה. נטען כי הם פעלו כסוכני שירות הביון האמריקאי. בדצמבר אותה שנה, נחקרה במשך 12 שעות בכלא לפורטובה בקשר לקשריה עם פעילי עליה אחרים, ובהם אנטולי שצ'רנסקי.

"ד השנים הנפלאות בחיי"

ביוני 1978 נעצרה שוב, אחרי שתלתה על מרפסת ביתה כרזה, שעליה נאמר: "תנו לי את הויזה שלי". אנשי הק.ג.ב קרעו את הכרזה בכוח ברזל, אבל נודל תלתה כרזה נוספת עם מגן דוד. היא נלקחה למעצר, ובכתב־אישום שהוגש נגדה הואשמה בחוליגניות. משפטה התנהל בדלתיים סגורות. היא נידונה לארבע שנות גלות בכפר קריבושיינה בסיביר. אחרי הקראת גזר דינה אמרה לשופטים: "אני עומדת היום למשפט בשל עבודתי בשבע השנים החולפות, שהיו השנים הנפלאות ביותר בחיי. בהן למדתי להלך בראש מורם כאדם וכאשה יהודיה".

בכפר הנידח בסיביר, במרחק 6,000 ק"מ ממוסקווה, שהתה במחיצת פושעים פליליים שהוגלו, ושיכורים ניסו לפרוץ לדירתה ולהשפילה. תנאי הגלות הקשים השפיעו על מצב בריאותה. בתום ריצוי עונשה ב־1982 הורשתה לשוב למוסקווה. חודשים נדדה בין ידידים, עד שמצאה לה מקום מגורים בעיר בנדרי שבחבל מולדוביה, בקרבת הגבול עם רומניה (1,600 ק"מ ממוסקווה). שם התגוררה חמש שנים, ולצידה כלבה הנאמן. אנשי הק.ג.ב עקבו אחריה, וצותתו לשיחות הטלפון שלה, רק לעיתים רחוקות הורשתה לבקר את ידידיה במוסקווה.

אמש, בתום 16 שנות מאבק, זכתה אידה נודל (56), שהפכה סמל ומופת למאבקם של פעילי העליה, להגשים את חלומה ולעלות לישראל.

אידה נודל מוחה דמעה, לאחר פגישתה עם אחותה אילנה פרידמן. (צילום: עוזי קרן)

עדות ראיה / גדעון אלון

מדלת הבואינג הציצה אשה קטנה ממושקפת בחליפה כחולה, עם כלב

כשנכנסה אידה נודל למסיבת העיתונאים, נראתה המומה ממחיאות הכפיים הסוערות; מעת לעת היא מחתה דמעות מעיניה, הסתכלה בפניה של אחותה, שישבה לצידה, וכל העת חיבקה אותה ● לעתים קרובות, כשהתבקשה להשיב לשאלות, נעתקו המילים מפיה והיא עברה מאנגלית לרוסית, וראתה צורך להתנצל: "זה הנאום הראשון בחיי"

אמש בשעה 8:30, שעה קלה לפני נחיתת מטוס הבואינג של המיליונר היהודי ארמנד האמר, שהגיע בטיסה ישירה ממוסקווה, כבר המתינו על המסלול בנמל התעופה בן־גוריון ראש הממשלה, שר החוץ, השרים מודעי, יעקבי וארבל־אלמוזלינו, וכן שורה ארוכה של ח"כים, חברי ההנהלה הציונית ומסורבי עליה לשעבר.

אולם מי שמשכה את תשומת הלב יותר מכולם היתה אילנה פרידמן, אשה לבנת שיער, שעמדה בשולי המסלול, וציפתה מאושרת אך קצרת־רוח לראות את אחותה, אידה נודל, שממנה נפרדה לפני 16 שנה במוסקווה.

בדיוק בשעה 8:45 נחת המטוס ונפרש השטיח האדום. כשנפתחה הדלת הציצה בחזיתה אשה קטנה, ממושקפת, לבושה בחליפה כחולה, שהחזיקה בידה את כלבה הנאמן פיזר, שליווה אותה בכל התלאות הארוכה שעברה במוסקווה ובסיביר ובחזרה למוסקווה.

אילנה פרידמן טיפסה בגרם המדרגות יחד עם בעלה ובנה, ושתי האחיות התחבקו והתנשקו במשך שניות ארוכות, מיד לאחר מכן ירדה אידה נודל בגרם המדרגות עם כלבה, התנשקה עם שמיר ופרס וכן עם רעיה יגלום יו"ר הוועד הציבורי שלום למענה, ועם כוכבת הקולנוע ג'יין פונדה. אידה נודל נראתה נבוכה מאוד מ־300 העיתונאים, צוותי הטלוויזיה ובזקי המצלמות שסירטו מסביב.

"הנאום הראשון בחיי"

הישר מהמסלול היא הוסעה לחדר האח"מים, שם שוחחה ביחידות, במשך כמה דקות עם אחותה, וכן עם שמיר ופרס, ומסורבי עליה שהגיעו באחרונה ארצה — ויקטור בריילובסקי ווולי ארלשטיין. מחדר האח"מים היא התקשרה בטלפון עם מזכיר המדינה האמריקאי, ג'ורג' שולץ, על־מנת להודות לו על העזרה הרבה שהושיט למען שחרורה.

כשנכנסה אידה נודל לאולם מסיבת העיתונאים, היא נראתה המומה נוכח מחיאות הכפיים הסוערות. מעת לעת היא מחתה דמעות מעיניה, הסתכלה בפניה של אחותה, שישבה לצידה על הבמה, וכל העת חיבקה אותה כלא מאמינה שהנה היא סוף־סוף לצידה.

באמצע נאומו של יו"ר ההנהלה הציונית, אריה דולצ'ין, התפרצה לעבר הבמה קשישה לבנת־שיער, כשבידיה זר פרחים ענק. נודל ניגשה אליה, ואימצה אותה אל ליבה בחום.

אידה נודל התנצלה בפני הנוכחים על שאינה דוברת עברית, אבל הבטיחה ללמוד את השפה במהירות. לעיתים קרובות, כשהתבקשה להשיב על שאלות, נעתקו המילים מפיה והיא עברה מאנגלית לרוסית, והרגישה צורך להתנצל: "זה הנאום הראשון בחיי".

כשנשאלה על פגישתה עם אחותה אחרי הפרידה הממושכת, השיבה: "אין מספיק מילים בשפת אנוש כדי לתאר את הרגשתי — לראות את אחותי אחרי 16 שנה של ניתוק. השנים הללו ביגרו מאוד את אחותי הקטנה".

טיל איראני פגע במיכלית בבעלות אמריקאית בכווית

מטוסי עיראק פגעו במיכלית איראנית ליד המסוף באי חארג

כווית (ע"ד וע"ס). טיל איראני פגע אתמול בבוקר במיכלית־על בבעלות אמריקאית, שעגנה מול נמל הנפט הראשי של כווית.

פקיד במשרד ההגנה של כווית ציין כי הטיל היה איראני, אך לא מסר פרטים אחרים.

מקורות של חברות הספנות במפרץ מסרו כי יתכן שזה היה טיל "סילקוורם" מתוצרת סין.

מקורות בתעשיית הנפט אמרו כי במיכלית, שתפוסתה 275,000 טון, ושנשאה דגל ליבריה, אירעה התפוצצות עזה לאחר פגיעת הטיל, ועשן רב עלה ממנה.

הצוות, וכבאים שהגיעו מכווית כיבו את הדליקה לאחר חמש שעות. המיכלית "סונגארי" טעונה שום נפט גולמי, ועמדה להפליג. לא היו אבידות בהתקפה זו.

בתוך כך מסרו מקורות של חברות הספנות כי מיכלית המעבורת האיראנית "פאנאסוס 1", הותקפה באש מטוסי חיל־האוויר העיראקי ונפגעה ליד מסוף הנפט באי חארג שבצפון המפרץ.

מיכלית־על זו, שתפוסתה 232,000 טון כבר הותקפה בידי העיראקים ונפגעה בנובמבר שעבר. לא ידועים פרטים על ממדי הנזק ואם היו אבידות בהתקפה האחרונה על האניה.

מחבל נהרג בהתקלות עם צה"ל באזור הבטחון

מאת דן סגיר

מחבל נהרג בליל יום ג', סמוך לחצות, בגזרה המזרחית של איזור הבטחון, בהתקלות בין כוחות צה"ל לחולית מחבלים, שהיתה בדרכה לביצוע פיגוע, כך מסר דובר צה"ל.

לכוחות צה"ל לא היו נפגעים. בסריקות שערכו לאחר ההתקלות נתגלתה גופת המחבל ההרוג, ולידו נשקו האישי, מחסנית ואפוד קרב. שאר חברי החוליה הצליחו כנראה להימלט בחסות החשיכה.

התחדשו חילופי־האש בשאתילה

ביירות (ע"ד). חילופי־אש כבדים ממקלעים התפתחו אתמול סביב מחנה הפליטים שאתילה שבביירות.

מקורות פלשתינים מסרו כי גבר אחד נהרג וארבעה אחרים נפצעו, כשלוחמי תנועת "אמל" השיעית, הצרים על המחנה, פתחו באש לעבר הכוחות הסוריים הפרוסים שם.

הצבא הסורי התפרס סביב מחנות שאתילה וברג' אל־ברג'נה בחודש אפריל, כדי לשים קץ ל"מלחמת המחנות" בין הפלשתינאים ובין אנשי "אמל".

יקי פסטיוואל
מסיאי הדגל

כשאין ערפים מבית
אידה נודל היא ערך עליון
ותבוא הגאולה
על מדרכות ורחובות
העיר תל־אביב

ולדימיר סלפאק קיבל היתר לצאת; אשתו: נצא מכאן בלי שום עיכוב

"אני פשוט לא מאמין", אומר אחד מוותיקי המסורבים, שהמתין 17 שנה להיתר־עליה

מאת גדעון אלון

ולדימיר סלפאק, מראשי פעילי העליה בברית־המועצות והבולטים שבהם, קיבל בערב שמחת תורה הודעה ממשרדי "אוביר" כי הוחלט להעניק לו ולרעייתו היתר יציאה.

סלפאק (58) הגיש בראשונה בקשה לעלות לישראל ב־1970, אך נענה בשלילה ופוטר מעבודתו כראש מעבדה במכון מדעי. גם אשתו, מריה, פוטרה מעבודתה — קרדיולוגית בבית־חולים.

מוסקווה (ע"ד וע"ס). ולדימיר סלפאק אמר לכתב רויטר: "קיבלתי הודעה טלפונית ללכת למשרד "אוביר" (משרד ההגירה הסובייטי) היום ב־5 אחרי־הצהריים.

"ההרגשה שלי היא שהדבר הזה קורה למישהו אחר, ולא לי. אני פשוט לא מאמין למה שקורה", אמר.

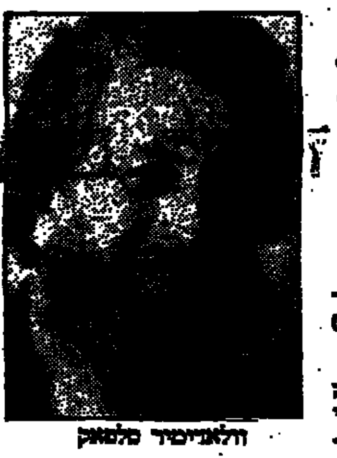

ולאדימיר סלפאק

הפיכה בוולטה העלית

אבידג'אן (ע"ד). המשטר הצבאי בבורקינה־פאסו (לשעבר וולטה העלית) הופל. כך מסרה תחנת השידור הרשמית של המדינה האפריקאית הקטנה, שנקלעה בתוהו השבוע.

ההודעה שודרה בשמה של "החזית העממית". שדובר מטעמה טען כי תפסה את השלטון. לא ניתנו הבהרות על מהותה של "החזית".

עוד נמסר בשידור כי "המועצה המהפכנית הלאומית" השמאלנית, ששלטה עד כה במדינה, פוזרה.

לפי שעה, לא נודע דבר על גורלו של קפטן תומאס סאנקרה, ראש קבוצת הקצינים הצעירים ששלטה במדינה מאז אוגוסט 1983, ושינתה את שמה של המושבה הצרפתית לשעבר מ"וולטה העלית" ל"בורקינה־פאסו".

לפני ההודעה השמיע הרדיו מארשים צבאיים.

ערך את העמוד: משה ריינפלד

רשות השידור עדיין משותקת; לא מסתמנת כל התקדמות במו"מ השכר

מאת לילי גלילי
כתבת "הארץ"

פגישה שקיימו שלושה נציגי האיגוד הארצי של העיתונאים והנהלת רשות השידור עם הממונה הראשי על יחסי עבודה, נחמן אורי, לא קידמה את המשא־ומתן בין הצדדים, והשביתה ברשות השידור נמשכת היום ליומה העשירי.

בישיבה העלו נציגי האיגוד חמש הצעות חלופיות לדרישותיהם המקוריות, שבחלקן לא נועדו אלא להדגיש את מה שנראה להם כאבסורד בתנאי העסקתם. בין השאר, הציעו העיתונאים הצמדת שכרם לשכר המנכ"לים והמצווים לסלום שכר זה — העומדים לקבל, לדברי יתב, תוספת של 20%.

נציגי האיגוד הודיעו שברגע שתחוקק הכנסת חוק, שלפיו יקבלו בכירים אלה תוספת של 75 שקל בלבד, כמקובל בסקטור הציבורי, יחזרו השובתים לעבודה בתנאים התנאים. כמו כן הציעו לקבל את הצעת האוצר לתוספת של 75 שקל בלבד, אך בתנאי עבודה והעסקה הזהים למורים התיכוניים. פגישה נוספת עם הממונה על יחסי עבודה נקבעה להבוקר.

הסכסוך האישי בין העובדים למנכ"ל רשות השידור, אורי פורת, העמיק בימי החג בעקבות האישור שנתן פורת לשידור מבצע אידה נודל בערוץ השני. במכתב חריף לפורת, טוענים נציגי האיגוד כי הם רואים בצעד זה שבירה של השביתה.

הבוקר — פגישה בלישכתו של להט ליישב סכסוך התברואה בתל־אביב

מאת חיים הנדוורקר
סופר "הארץ" בתל אביב

הצדדים לסכסוך התברואה בתל־אביב ייפגשו הבוקר בלשכתו של ראש עיריית ת"א, שלמה להט, בניסיון למצוא מוצא.

נהגי התברואה הודיעו כי יעבדו הבוקר כרגיל, אך נמסר כי הם לא יתאמצו יתר־על־המידה כביום שבו היה נראה כי הצדדים הגיעו להסכם.

יו"ר ארגון העובדים בעירייה אריה גינצן אמר ל"הארץ" כי הפערים בין הצדדים כמעט אינם קיימים, וכי הבוקר ינסו למצוא חלופה לסעיף שלפיו "הנהלת אגף התברואה תנהל לבדה את האגף" — בנוסח שמספק את שני הצדדים.

בתוך כך סייע האגף לאיגוד מקצועי בארגון העובדים את סכסוך העבודה עם העירייה בנושא, והיום אמורה מזכירות מועצת פועלי ת"א לאשר פורמלית את ההחלטה. משמעות ההחלטה זו היא כי אם ירצו נהגי התברואה לנקוט עיצומים או השבתות — לא יזכו להגנת האיגוד המקצועי.

חבר ועד הנהגים, איציק אוסטרייך, מסר כי בערב החג לא נקטו הנהגים עיצומים, עבדו כרגיל, אך לא התאמצו.

קלמן פרקש

איננו

הלויה תתקיים היום יום שישי 16.10.87
בשעה 11.30 בבית העלמין סגולה פתח תקוה

האבלים: אשתו אידה
בנו: אדם ובני ביתו רותי, רן, טלי ודני פרקש
בתו: מיה ובני ביתה אדי, רועי וקרן גרפונקל

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו בשיבה טובה של אבינו וסבנו היקר

ר' יחיאל קוכמן

מקאליש—פולין

הלוויה תצא ביום ראשון כ"ה תשרי תשמ"ח 18.10.87 בשעה 2:15 אחה"צ
מבית ההלוויות העירוני רח' דפנה 5 ת"א לבית העלמין כנולת יצחק.

המתאבלים: בנו: בנימין קוכמן וב"ב
נכדיו: דורון ואודי וב"ב
והמשפחה בארצות הברית

אל על

	מעל' מינימום	מעל' מקס'		הטמפרטורות אתמול	
אמסטרדם	11	13	גשם	10	15
אתונה	16	24	בהיר	16	25
בוקארשט	7	20	מ"ח	—	—
בריסל	10	13	גשם	8	15
וינה	8	16	מ"ח	7	20
ז'נבה	11	19	גשם	10	15
לונדון	9	12	גשם	9	12
ליסבון	18	21	גשם	14	20
מדריד	13	17	גשמ־קל	8	18
ניו־יורק	9	14	בהיר	6	16
פאריס	10	15	גשם	12	15
פרנקפורט	11	16	גשם	11	14
ציריך	11	13	גשם	—	—
קהיר	20	29	מ"ח	17	28
קופנהאגן	4	19	גשם	9	12
רומא	16	25	גשם	11	24
שטוקהולם	7	12	גשם	7	11

ELAL אל על

לרוברט רוזנטל
ומשפחתו

אתכם ביגונכם במות

האב

צ'רלי הולנדר ומשפחתו
וצוות משרד
ה. ר. יהלומים בע"מ

לרוברט רוזנטל
ומשפחתו

אתכם באבלכם במות האב

יצחק

משפחות:
וואל
אלמליח
אלקבץ
מבלגיה וישראל

בצער רב ובכאב אנו מודיעים על פטירת אבינו וסבנו היקר

יצחק רוזנטל

יושבים שבעה בבית משפחת רוזנטל בתל־אביב

האבלים: אשתו: צילק
בנו וכלתו: רוברט וסטלה רוזנטל
נכדיו: נטשה ורוני

רופאי קופת־חולים מחדשים העיצומים בבתי־החולים

מחרתיים יתקיימו עיצומים בביה"ח "מאיר" בכפר־סבא ו"בית לוינשטיין" ברעננה ● ביום ב' ב"השרון" בפתח־תקווה ובבתי־החולים הגריאטריים ● ביום ג' ב"סורוקה" בבאר־שבע וב"בילינסון" בפתח־תקווה

מאת עדנה אריזור
סופרת "הארץ"

רופאי בתי־החולים של קופת־חולים החליטו לחדש החל מיום ראשון הקרוב את העיצומים בבתי־החולים של הקופה. ביום א' ישבתו חלקית בתי־החולים מאיר בכפר־סבא ובית לוינשטיין ברעננה, שיעבדו במתכונת שבת ויבוצעו בהם רק ניתוחים וטיפולים דחופים. ביום ב' ישבתו בית־החולים השרון בפתח־תקווה, ובתי־החולים הגריאטריים, בית הרצפלד בגדרה ובית רבקה בפתח־תקווה. ביום ג' ישבתו בתי־החולים סורוקה בבאר־שבע, בילינסון בפתח־תקווה ובית־החולים לחולי־נפש בירושלים.

במברק שנשלח ליו"ר הנהלת מרכז קופת־חולים, פרופ' חיים דורון, קובע מ"מ יו"ר ועד הסיבת רופאי בתי־החולים של הקופה, ד"ר אליאב וילקובסקי, כי ההחלטה לחזור להשבתה באה לאחר שבדיונים שהתקיימו עם ועד הרופאים בעשרת הימים שחלפו, לא הסתמנה כל נכונות מצד הנהלת הקופה להגיע לסיכום. יתירה מזאת, מצאו כי חלה נסיגה בעמדת קופת־חולים בנושאים שסוכמו בעבר במטרה לפתור את מצוקת החולים בבתי־החולים. מסיבה זו רואים הרופאים את עצמם חופשיים להחריף את העיצומים.

ד"ר וילקובסקי הוסיף כי הרופאים לא יחזרו בהחלטה להשבתה לסירוגין של בתי־החולים כל עוד לא תגלה הנהלת הקופה רצון להגיע ולקיים את הסיכום שהושג עם רופאי הקופה.

לפני עשרה ימים החליטו הרופאים להיענות לפניית מרכז קופת־חולים ולשקול את הזרת העיצומים למשך מספר ימים, כדי להוכיח רצון טוב ולבחון את כוונתה וכוונותיה של הנהלת קופת־חולים לקיים משא־ומתן להשגת פתרון מוסכם.

השיחות לא הביאו להתקדמות

הרופאים מוחים על כך שבמשך עשרת הימים קיימו עמם שתי פגישות — אחת לא פורמלית עם יו"ר הנהלת הקופה, שבה הקצין את עמדותיו כלפי הרופאים והשניה עם עוזריו, שאין להם סמכות לנהל מו"מ. במצב כזה, קובעים הרופאים, לא נותר אלא לחדש את העיצומים.

הרופאים נענו לפניות של משרד הבריאות וחברים בוועדת העבודה והחליטו שלא להחריף בשלב זה את העיצומים מעבר להשבתה חלקית, לסירוגין, של בתי־החולים. אם לא תחול בשבוע הבא כל תזוזה במו"מ, ישקלו הרופאים להחריף את העיצומים.

המשא־ומתן שמנהלת הנהלת קופת־חולים עם הרופאים מזה מספר חודשים מתמקד על תשלום מוסכם מראש לצוות הרפואי תמורת שיבצע ניתוח במשמרת שניה ועל עבודה נוספת של רופאים מקצועיים אחרים של בתי־החולים במרפאות־החוץ או במרפאות הקהילה. הסכם זה אמור היה לתת לרופאים ולעובדי רפואה אחרים, תוספת הכנסה של מאות שקלים בחודש. הרופאים דורשים מהקופה תאריך יעד להפעלת ההסכם והתחייבות הקופה לשלם להם סכום גלובלי לשירותים אלו גם אם לא יבוצעו ניתוחים או ביקורת במרפאות. במסגרת הסכם חדש על עבודה נוספת יש כוונה מצד הנהלת הקופה לבטל את תוספת התשלום לעבודה נוספת שמקבלים היום הרופאים כשעות נוספות, ולעבור לשיטת תשלום חדשה. על־פי שיטה זו יוזמנו הרופאים לעבוד יותר שעות ללא תשלום נוסף, דבר אותו דוחים הרופאים על הסף.

עיצומי אחיות ועובדי מעבדות בבתי־החולים הממשלתיים

בעיצומים עומדים לפתוח בשבוע הבא אחיות בתי־החולים הממשלתיים. האחיות מתכוונות לעבוד לפי הספר, דבר שיגרום צמצום בשירות לחולים ב־25%.

עיצומים נוספים בבתי החולים הממשלתיים צפויים מצד עובדי המעבדות. שני ארגונים אלו דורשים ממשרד הבריאות למלא את הסכמים שנחתמו עמם.

יחסי־עבודה עכורים ומרירות בשגרירות ישראל בוואשינגטון

מאת צבי בראל
שליח "הארץ" בארה"ב

ואשינגטון (מיוחד ל"הארץ"). יחסי־עבודה עכורים, מתח, מרירות וחילופי דברים קשים מאפיינים בימים אלה את שגרירות ישראל בוואשינגטון.

דיפלומטים אחדים התלוננו על כך שהציר המדיני, עודד ערן, אינו משתף אותם במידע החיוני לעבודתם, קובע פגישות מאחורי גבם, אוסר עליהם לקיים פגישות עם כמה פקידים בממשל בשעה שהוא עצמו נפגש עמם, ולמרות שהדיפלומטים הישראלים חייבים לקיים עמם קשר שוטף.

אחדים מן הפקידים התלוננו בפני השגריר משה ארד על יחסו ותפקודו של ערן, אך לדבריהם נטה השגריר לפני שעה שלא לפסוק או להתערב, "כנראה בשל היותו חדש בתפקידו או בשל תלותו בערן". המוזיק ידע רב וקשרים ענפים בוואשינגטון.

פקידים אחדים פנו למשרד־החוץ בירושלים בבקשה להתערב במערכת היחסים בתוך השגרירות. מקורביו של ערן טוענים כי גם אם חלק מן התלונות מוצדק, הרי צריך לראות את מערכת הנושאים העניפה בה מטפל ערן, החל בפרשה האירנית, דרך מכירות הנשק לסעודיה, קבוצות העבודה הצבאיות והביקורים התכופים בוואשינגטון של בכירים ישראלים. אולם גם אלה מסכימים כי קיימת בשגרירות תחושה של היוזדרות במגדל, הנובעת גם מיחסו של שר־החוץ ועוזריו לשגרירות.

בין השאר, מזכירים הפקידים כי בשעה שנתן השגריר תדריך אחרי פגישותיו של פרס בניו יורק, פרח עוזר של פרס, נמרוד נוביק, לתקן את דברי השגריר, וכאשר נאם נוביק בוואשינגטון במכון למחקר התיכון, קם עודד ערן והתווכח עמו בפני הציבור. לאלה מצרפים הפקידים את הביקור "החשאי" של שמחה דיניץ בוואשינגטון, שנעשה מאחורי גבו של השגריר ו"כל אלה מתחברים לתמונה כללית המקשה מאוד על תפקודה התקין של השגרירות".

עודד ערן והשגריר נמצאים עתה מחוץ לארה"ב ולכן לא היה אפשר להשיג את תגובתם.

ראש ממשלת צרפת ז'אק שיראק יבוא לישראל ב־1 בנובמבר

ביקור ראשון של ראש ממשלה צרפתי במדינת ישראל

פאריס (עסס"א). ראש ממשלת צרפת, ז'אק שיראק, יבוא לביקור רשמי בישראל ב־1 בנובמבר. יהיה זה ביקור ראשון של ראש ממשלה צרפתי במדינת ישראל.

בשני ימי ביקורו ייפגש שיראק לשיחות נפרדות עם ראש־הממשלה יצחק שמיר ועם שר־החוץ שמעון פרס.

מקורות צרפתיים הדגישו בשיחות לאדרשמיות, ששיראק יבלה זמן שווה עם כל אחד המדינאים.

במהלך ביקורו גם ייפגש שיראק עם מסורבי עליה שהגיעו לישראל, ואשר עמם נפגש אשתקד במוסקווה, ולאחר מכן פעל למענם אצל ממשלת בריה"מ.

כמו כן, יסייר שיראק במוסד "יד ושם", יחנוך מצבה לזכר יהודי צרפת שנספו בתקופה הנאצית, ויחנוך את "כיכר פאריס" בירושלים.

שיראק ביקר בישראל בשנת 1984, לפני שנבחר לראשות־ממשלה. בשנת 1982 היה פרנסואה מיטראן, נשיא צרפתי ראשון שביקר בישראל.

שמחת־תורה בחוצות מוסקווה

בפעם הראשונה הורשו יהודי מוסקווה לערוך את ההקפות במוצאי חג הסוכות — בחוצות העיר. אמש רקדו רבים מהם עם ספר התורה בחזית בית־הכנסת הגדול של מוסקווה. (תצלום: אי־פי)

אסירי ציון דורשים הסכם רפטריאציה ישראל־בריה"מ

שמיר: חידוש היחסים הדיפלומטיים והשגת חופש עליה — שתי מטרות נפרדות

מאת עקיבא אלדר
סופר המדיני של "הארץ"

ערב השיחות עם מזכיר המדינה האמריקאי, ג'ורג' שולץ, על הדרישות שישראל מבקשת שיעלה בשבוע הבא ממנהיגי בריה"מ, אין תמימות־דעים בנושא זה בין ראש הממשלה, יצחק שמיר, וממלא מקומו, שמעון פרס.

שמיר מתכוון לבקש מוואורוח להעלות בפני מנהיגי בריה"מ, לשם יציא־ בתום ביקורו באזור, את הבקשה לאפשר ליהודים לצאת מבריה"מ במסגרת שיבה למולדת (רפטריאציה), והגמת הגרמנים. ה־חיים בבריה"מ. שמיר יבקש משולץ לתבוע שהסדר זה יחליף את התקנות לאיחוד משפחות, ובכך יתאפשר למעשה לכל יהודי הרוצה בכך לעלות לישראל.

פרס אינו מאמין במעשיותה של בקשה כזו, ומעדיף לבקש משולץ לבקש מהסובייטים לממש את ההבטחות בדבר טיסות ישירות דרך בוקרשט.

בשיחה עם ארבעה אסירי ציון לשעבר, ובראשם נתן שצ'רנסקי, שהגישו לו מסמך ובו בקשה להעביר לסובייטים דרך שולץ דרישה להכריז על זכותו של כל יהודי לצאת למולדתו — אמר פרס כי בעניין ניצבות 4 מטרות: להוציא יותר יהודים, טיסות ישירות, יחסים דיפלומטיים מלאים בין ישראל לבריה"מ, וכן לגרום לכך שהיחסים לא יפריעו לתהליך המדיני באזור.

פרס הדגיש כי התקופה הנוכחית היא קריטית ביחסים הבין־גושיים, ויש לנצל את ההזדמנות וכן את הפתיחות, הנבעת מכך. לדבריו, לא שמע אצל שר־החוץ הסובייטי ארדארד שוארדנדזה שום נימה של עוינות כלפי היהודים.

הוא הדגיש כי העליה מצויה אצלו בראש סולם העדיפויות, אולם דרישתם של אסירי ציון לשעבר שהשלטונות בריה"מ יצהירו שכל יהודי זכאי לצאת ולעלות לישראל במסגרת שיבה למולדת — אינה מעשית. פרס טוען כי אין מקום להאבק על הצהרות ומלים, אלא על היתרי יציאה למספר גדול של יהודים.

גנרל לחד הודיע על שינוי פריסת מוצביו בדרום לבנון

באחרונה נמלטו תושבים רבים עקב ההחרפה בין המחבלים וצד"ל סביב יעתר וכפרא

מאת מנחם הורוביץ
סופר "הארץ" בצפון

מפקד צבא דרום לבנון, הגנרל אנטואן לחד, הודיע בשידור בתחנת הרדיו "קול הדרום" כי הוא משנה את פריסת מוצביו בדרום לבנון בסמוך לכפרים יעתר וכפרא, מתוך התחשבות באוכלוסיה הלבנונית המתגוררת שם.

באחרונה נאלצו הקלאים ר תושבים רבים לנטוש את בתיהם בעקבות ההחרפה שחלה בין המחבלים וצד"ל באזור זה.

לחד אמר כי זו גם תשובתו לאותם גורמים עויינים המשתלטים בהשפעה איראנית על אזורים שונים שמצפון לאזור הביטחון, וגורמים בכך לסבל רב אצל האוכלוסיה.

מפקד חיל האו"ם מסר כי חיילי צד"ל נסוגו ממרכזים השולטים על יחידות מנפאל בכפרא וביעתר, בעקבות קריאה שהשמיע מפקד כוחות האו"ם, הגנראל גוסטב אגלון. אגלון אמר כי נוכחות צד"ל בקירבת כוחות יוניפי"ל מסכנת את ביטחון חיילי האו"ם בדרום לבנון.

חוות־דעת של היועץ המשפטי לממשלה:

מ"מ שר אינו יכול לפרוש מכהונתו באורח חד־צדדי

על ממלא המקום לפעול בתיאום עם השר הנעדר

מאת גדעון אלון
סופר "הארץ"

היועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, קובע בחוות־דעת שהפיץ בין שרי הממשלה, כי שר המכהן כממלא מקומו של שר אחר, אינו יכול להודיע באורח חד־צדדי למזכירות הממשלה על פרישתו מתפקידו כמ"מ.

כן קובע חריש בחוות־הדעת, כי על ממלא המקום לפעול בתיאום עם השר הנעדר ולקבל את הנחייתו בכל הנוגע להפעלת הסמכויות שלו ולדרך בה יבצע את הצבעתו בעת היעדרו של השר הקבוע.

חריש הדגיש בחוות־הדעת, כי סמכויותיו ואחריותו של שר משתרעות על פני כל תקופת כהונתו, בעת שהותו בארץ ובחו"ל וגם בעת שנבצר ממנו מסיבה כל שהיא (כגון מחלה) למלא את תפקידו. לדעת חריש, על השר הממלא את מקומו להימנע מכל טיפול בכל נושא שבו טיפל השר עצמו לפני שנאלץ להיעדר מתפקידו ועליו לפעול תוך תיאום עם השר הקבוע.

בהתייחסו לדרך הצבעתו של ממלא המקום, קובע היועץ המשפטי כי גם אם מן הבחינה המשפטית הפורמלית אין ממלא המקום חייב לקבל מהנעדר הנחיה לגבי האופן בו יצביע במקומו, הרי שלמעשה עליו לקיים את ההנחיה של השר הנעדר.

חריש הכין חוות־דעת מפורטת בנושא זה, לאחר שהיו כמה מקרים בהם שרים הביעו תרעומת על אופן הצבעתם של ממלאי מקומם בממשלה, ועמדו על כך שממלאי מקומם ישקפו בהצבעתם את עמדתם שלהם.

הרב דוד דיין רבה של צפת נפטר בערב החג

מאת מנחם הורוביץ
סופר "הארץ" בצפון

רבה של העיר צפת, הרב דוד דיין, נפטר ערב החג לאחר מחלה ארוכה. בן 54 היה במותו. השאיר אחריו אישה וארבע בנות.

הרב דיין, יליד ירושלים, דור שלישי בארץ, היה מיוזמי ארגון הרבנים הספרדיים במדינה.

6 שנים שימש כרבה של קהילת לימה בפרו, עד שנקרא על־ידי ראשי העדה הספרדית בצפת לשמש בה כרב ראשי.

ערך את העמוד: אריה חשביה

דיסקונט מוסיף על הטבות האוצר בתכניות החיסכון

בנק דיסקונט מציע לך להצטרף עכשיו לתכנית החיסכון "יתרון דולר מדד", בה תוכל לקבל ברירת הצמדה בין הדולר למדד, וריבית גבוהה בשני המסלולים.
בנק דיסקונט מוסיף לך ריבית, נוספת לריבית המשופרת של האוצר, לתקופה מוגבלת.
בכל מקרה אתה מקבל את התשואה הגבוהה מבין 2 המסלולים — המדדי והדולרי.

שערי הריבית בתכנית "יתרון דולר-מדד"

תקופה \ מסלול הצמדה	למדד	לדולר*
3 שנים	3.5%	8%
4.5 שנים	3.5%	8%
6 שנים	4.5%	8%

* הריבית נקבעת בעת ההצטרפות ומשתנה כל חצי שנה.

גם במסגרת תכנית החיסכון "יתרון דולר מדד סל", תוכל לקבל את התנאים המשופרים של האוצר, ובנוסף — אם בתום שנתיים ההצמדה לסל המטבעות תהא גבוהה מן ההצמדה למסלול הדולרי — תזוכה בהפרש כהטבה.

יותר קרוב אליך

בנק דיסקונט

נמרוד כהן (יעקבסון)

בקו הבריאות

לשכת דובר קופת חולים הכללית והאגף הרפואי עורכים:

קופ״ח לבריאות הציבור

בנושא:

הטיפול בפגים והתפתחות התינוק

התפתחות פגים ותינוקות, הטיפול הנכון, מניעת מחלות וזיהומים.

צוות מומחים ישיב טלפונית לפניות הציבור במבצע מיוחד, שיערך, ביום שלישי, 20.10.87, בין השעות 16.00-19.00

פרופ' סלמון רייסנר - ביה"ח בילינסון
ד"ר מיכאל קרפלוס - ביה"ח סורוקה
ד"ר בנימין מוגילנר - ביה"ח קפלן
ד"ר אליהו וילונסקי - ביה"ח בילינסון
ד"ר רבקה רגב - ביה"ח מאיר
אחות מנוחה אידל - ביה"ח בילינסון
טלפון 03-433500

עוד יותר בריאות!

קופת חולים — ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

לשכת הדובר

صكنا من الأهل

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

בנפיקה לא תגמול בליסבון על ההפסד 86–111

בינתיים, מכבי, זה מספיק

גביע האלופות

מאת יוסי לוין
סופר "ספורט הארץ"

זה לא היה קשה יותר מדי. מכבי תל־אביב ניצחה אמש את בנפיקה לי־סבון הפורטוגלית 111–86 (64–38). למרות זאת לא יכול ולף קליין להיות מרוצה. מכבי שיחק אתמול בינוני ביותר, במחצית השניה אפילו חלש.

שני שחקנים היו אתמול משיכמם ומעלה במכבי ת"א — ורהן ג'מצ'י ומיקי ברקוביץ'. שניהם ניצלו היטב את השמירה האיזורית של בנפיקה במחצית הראשונה וקלעו בלי הפ־סקה. גם במחצית השניה הם המשיכו לצלוף למרות שבנפיקה עברה לשמירה אישית. ג'מצ'י קלע 37 נקודות עם אחוז קליעה טוב (16 מ־24). מיקי ברקוביץ' הוכיח בחל־קיב של המישחק את היכולת הטובה של פעם וקלע 24 נקודות (10 מ־14). שני הגבוהים, קווין מגי וקן בארלו, לא הבריקו. במיוחד אמורים הדברים על בארלו, שעדיין לא התאקלם. הוא נראה אדיש מעט. בכל זאת המאזן שלו במשחק לא רע — 15 נקודות ו־12 ריבאונדים. בנ־פיקה ליסבון היא קבוצה נחותה. זה, ודאי לא יריבה למכבי ת"א.

המחצית הראשונה היתה הטובה של מכבי, במיוחד עשר הדקות האחרונות. אז עלה ליתרון גדול. במחצית השניה חלה ירידה. מכבי לא הצליח לברוח וההפרש נע בסביבות העשר נקודות. בסיום הגדיל היתרון ל־25 נקודות — 111–86.

● למכבי קלעו: ג'מצ'י 37, בר־קוביץ' 24, מגי 23, בארלו 15, סימס 8, ארואסטי 2, קורנליוס 2.
● לבנפיקה קלעו: סאנטוס 26, גריפין 18, פולקן 14, ויירה 12, סייטה 12, ברבוסה 4.
● שפטו: דוביס (יוון) ויונגבאואר (פינלנד). 5,000 צופים בהיכל הספורט ביד־אליהו.

רק 11 הפרש לאליצור

גביע קוראץ'

מאת הנן פאפי
סופר "ספורט הארץ" בנתניה

אליצור נתניה לחם אמש בחירוק שיניים כדי ליצור לעצמו הפרש גדול ככל האפשר לקראת מישחק הגומלין בשבוע הבא מול קבוצת סטאייד אוסטנד מבלגיה בסיבוב השני של גביע קוראץ'. בתום המאבק הנריץ ניצחו שחקני אליצור בהפרש של 11 נקודות — 77–66.

המתח הרב נתן אותותיו באחוזי הקליעה הנמוכים מאוד של השח־קנים שהירבו להחטיא וגרמו לתוצאה נמוכה. הבלגים פתחו במישחק מאורגן יותר, ניצלו 3 עבירות של רכז אליצור רני ברכה כבר בדקה הרביעית והוליכו בדקה ה־13 בשבע נקודות יתרון (22–15). בשורות הבלגים גילה יכולת טובה כדורסלן נבחרת פולין דריוש זליג, שער לסיום נשמר על ידי קארל נודסון, הבולט בשורות אליצור.

נודסון שירכז את משחק קבוצתו במרבית שלבי המישחק, היה בדקות רבות כמעט היחיד שהחזיק את אליצור בתמונה. הוא יצא גם להתקפות מתפרצות וקלט כדורים חוזרים בהתקפה.

בשורות אוסטנד שיחק ריצ'י ג'ונ־סון, אשתקד כדורסלן מכבי חיפה, שרק לפני כמה ימים הצטרף לאר־מוני הקבוצה ואמש היה זה מישחקו הראשון בשורותיה.

במהלך המישחק התפתחה מהומה לאחר שהמאמן הבלגי ירי קובץ חבט על שולחן המזכירות ובקבוק מים שעמד עליו נשפך והרטיב את טופס המשחק. קובץ טען ששעון המישחק עמד מלכת במשך יותר מחצי דקה.

● לאליצור קלעו: נודסון 23, מאלכיק 15, לוקט 15, ויטמן 12, גודן 8 וקרמן 4.
● לאוסטנד קלעו: זליג 18, חרבק 12, ג'ונסון 14, ויגטיין 9, מנס 7, בראון 3, סקוט 3.
● שפטו: צ'נמיליס (יוון) ונוגל (טורקיה).

32 נקודות של אוסקר בניצחון קאזרטה בחיפה

תוך הצגת יכולת נאה למדי מול אחת הקבוצות הטובות באירופה, סניידרו קאזרטה מאיטליה, נוצח הפועל חיפה בהפרש מינימלי 103–92 לאחר 44–50 בהפסקה.

רבים מבין 2,000 הצופים הגיעו במיוחד לצפות בכוכב הסלים, הברזילאי אוסקר שמידט. הוא קלע 32 נקודות, בהם 7 סלי 3 נקודות. אך לא היה במיטבו לא מעט בזכות שמירתו הטובה של רוברט יוברג. לעומת חולשתו של הבולגרי ג'י־אורגי גלושקוב, הצטיין סנדרו דל'אגילו שקלע 21 נקודות.

בשורות חיפה בלטו רולנד יוססון (27 נק'), קלפטריק וולס, שלמה הימב ואבנר שמטוב שקלע 18 נק' בהם 4 סלי 3 נק'.

חיפה הובילה 2–8, 8–15, 20–25, אך האיטלקים הוליכו 29–32, ו־44–50 בהפסקה. חיפה עוד השוותה ל־50–50 אך האיטל־קים ברחו ל־56–66 ו־62–67 והפרש שיא בדקה ה־31. חיפה עוד צימקה ל־90–85, אך קאזרטה ניצלה את יציאתו של וולס ב־103–91 בסיום.

● לקאזרטה קלעו: אוסקר 32, דל'אגילו 21, גלושקוב 14, ג'נטילה 12, [illegible] 9, [illegible] 6.
● לחיפה קלעו: יוססון 27, שמטוב 18, וולס 16, יוברג 14, קסקי 10, גורס 6.
● שפטו: זוסיץ' (יוגוסלביה) ובנג'מין (שוויץ).

יוסי גלזר

"צמות לענין" היום בחצי גמר טורניר הפרס הגדול ברמת־השרון: ג'ימי קונורס (ראשון מימין) נגד עמוס מנסדורף, השוודי פטר לונדגרן (שלישי מימין) נגד בראד גילברט, אלוף השנתיים האחרונות. (צילומים: עודי קרן).

היום ברמת־השרון, בחצי גמר איכותי שלא היה מבייש שום "גראנד פרי"

מנסדורף ולונדגרן ינסו לשבש הגמר הקלאסי קונורס — גילברט

הישראלי והשוודי נחותים בדירוג העולמי מהאמריקאים המנוסים, אך כשרונם ו"חוצפתם" עשויים לאזן את יחסי הכוחות ואולי לחולל סנסציה ★ בלום ופרקיס הודחו ברבע הגמר

הפרס הגדול

מאת מיכאל קרנון

חגיגת הטניס ברמת השרון תגיע היום לשיאה כאשר ארבעת המדור־גים הבכירים, בלום בין 30 הטובים בעולם, ייפגשו בשלב חצי הגמר של תחרות "דיקליס הפרס הגדול". בשעה 14.00 ישחקו בראד גילברט (12 בדירוג העולמי) נגד פטר לונדגרן (29) ולאחר מכן יתמודד ג'ימי קונורס (6) עם עמוס מנסדורף (31). זה חצי הגמר ברמה הגבוהה ביותר שראתה עד היום בישראל ואם יצדיקו הטובים את הדירוגים, צפוי לנו טניס איכותי וגמר כזה שלא היה מבייש שום טורניר בסידרת "הפרס הגדול", להוציא את תחרויות הגראנד סלאם.

את הדרך הקשה ביותר לחצי הגמר עשה אתמול עמוס מנס־דורף. הוא נזקק לשעתיים ושמונה דקות כדי להדיח את המדורג 120 בעולם, המערב־גרמני ולפגאנג פופ 7–6, 4–6, 6–2. עמוס היה לחוץ, עצבני וחסר ריכוז במערכה הרא־שונה ועד אמצע המערכה השניה. "קשה לי לשחק כאן. בלום, הצופים, העיתונות, אבא שלי, אמא שלי רוצים שאנצח בכל מישחק. גם אני רוצה לנצח", אמר עמוס לאחר מכן. "שיחקתי רע מאוד והתעצבנתי בגלל. לא הרגשתי את הרגליים והידיים".

הגרמני בן ה־27 שבר את חבטות ההגשה של מנסדורף במישחקון השביעי אבל הישראלי, שיחגוג בשבוע הבא את יום הולדתו ה־22, שבר מיד בחזרה. פופ עלה ל־5–6, שוב מול חבטות ההגשה של מנס־דורף שהורה לאביה, אשר ישב סמוך למיגרש, לעזוב את המקום. במישח־קון הבא שבר עמוס את חבטות ההגשה של פופ. אבל הגרמני היה עדיף במישחקון שובר השוויון בו ניצח 2–7.

שני המתנגדים התקשו לשמור על מישחקוני ההגשה שלהם בפתיחת המערכה השניה. פופ הוביל כבר 2–0. במישחקון הבא צעק עמוס לעבר אחד משופטי הקו: "כמה הוא משלם לכם". במישחקון השביעי שבר "על האפס" את חבטות ההגשה של פופ גבה הקומה, עלה ל־3–5 וזכה במערכה.

לאחר מכן כבר ראינו את עמוס במיטבו. הוא תוך 30 דקות זכה במערכה המכריעת ועלה זו השנה השניה לשלב חצי הגמר.

לגלעד אין תשובה

לא ציפינו אמנם שגלעד בלום ינצח את גילברט, אבל קיווינו לתצוגה טובה יותר. אשתקד, באותו שלב, הוביל בלום 4–5 במערכה השלישית מול המחזיק בתואר. הפעם זה לא קרה. בתוך 75 דקות ניצח גילברט 6–3, 6–3 עם 5 אסים ומישחק מדוייק ונבון. לגלעד לא היתה תשובה.

השוודי פטר לונדגרן הגיע אלינו בשיאה של סידרת הצלחות מ־סחררת, שהעלתה אותו למקום ה־29 בדירוג העולמי אחרי ניצחונות על קאש (פעמיים), וילאנדר ולנדל, וזכיה בטורניר סן־פרנציסקו. פטר מודה שהוא סובל מ"עייפות מנט־לית" ומשום כך לא הציג עד כה את מלוא יכולתו. אתמול שמט מערכה מול הדרום־אפריקאי בן ה־24 קרייג קאמבל, המנגל שער אחוז ומדורג 392 בעולם. לונדגרן ניצח 6–3, 3–6, 6–2. "בחצי הגמר, באיצטדיון, אני בטוח שאשחק טוב יותר בעיקר משום שהלחץ יהיה על גילברט", הוא אמר.

האחרון הגיע ג'ימי קונורס. ל־3,000 הצופים, שהשכימו קום זה ביום למרכז הטניס ב־10 בבוקר, סיפק הכוכב האמריקאי הודיה נוספת מול ההולנדי הוב ואן־בוקל בניצחון 6–1, 6–1 תוך 64 דקות.

התוצאה לא משקפת נכונה את יחסי הכוחות, בעיקר במערכה הראשונה, כאשר ההולנדי גבה הקומה שיחק טוב מאוד ואילץ את קונורס הבלתי נלאה לעבוד קשה כדי להשיג את הנקודות שלו. לראשונה הפסיד קונורס מישחקון הגשה אחרי שהוביל 4–0 במערכה הראשונה. לעומת זאת שבר קונורס 6 פעמים את מישחקוני ההגשה של יריבו. אחרי שנפגש עם העיתונאים יצא קונורס לסיור לאורכה ולרוחבה של ישראל במסוק ששכר במיוחד.

רק צמד ישראלי אחד הגיע לחצי הגמר בזוגות — שחר פרקיס וגלעד בלום, שניצחו במשחק המבכר את בייטס ולונדגרן 6–4, 6–7, 6–4. הם ישחקו היום נגד השוודים אנגל וגיראל שגברו על גליקשטיין והמערב־גרמני בריסל 6–3, 6–7, 6–3. הצמד המדורג ראשון, לורן וסטייק מדרום־אפריקה, ניצחו אתמול את הישראלים בראון וציימרמן 6–1, 6–7, 6–1 וישחקו היום נגד פופ ואת־ארבוקל שהכניעו את ויידנפלד וציימרמן 6–0, 6–1.

בועז צריך ללמוד

ג'ימי קונורס, פטר לונדגרן וגלעד בלום עמדו במוקד מישחקי ערב החג. אבל ההפתעה היתה דווקא במיגרש צדדי, ללא צופים, כאשר הדרום־אפריקאי האלמוני קרייג קאמבל (מדורג 392 בעולם) הדיח את המדורג חמישי בתחרות (110 בדירוג העולמי) שטפאן אריקסון משוודיה 6–2, 6–4.

שלב שמינית הגמר היה גם סוף הדרך לשני המובטים הבריטים. אנדריו קאסל נכנע לוולפגאנג פופ הגרמני 7–6, 6–4, 6–2 וג'רמי בייטס הפסיד להולנדי הוב ואן בוקל 4–6, 6–7, 5–7.

שני ישראלים הודחו: שחר פר־קיס, ללא הכנה נאותה ומתוך לפצי־עות בריאה, לא עמד בפני בראד גי־לברט שניצח 6–1, 6–3 ובועז מרקשטיין, הבחור שעדיין יש לו הרבה מה ללמוד לפני שיוכל להתמודד בכוחות שקולים עם עמוס מנסדורף, שניצח 6–0, 6–2.

לעומתם הוכיח גלעד בלום, שהוא מתקדם כל הזמן. בפעם השלישית בתוך שנה ניצח את האמריקאי דיקסון, הפעם 6–4, 6–4. המישחק נמשך קרוב לשע־תיים, בעיקר בגלל הזמן הרב שדרוש לאמריקאי גבה־הקומה לב־צע את חבטות ההגשה החזקות שלו. לדיקסון "שבעטות" קטנים ומטו־לים להוציא כל יריב משיווי משקלו. אבל בלום מכיר אותו היטב. שמר על קור רוח ובכל אחת מהמערכות שבר פעם אחת את מישחקוני ההגשה של דיקסון, בעוד הוא עצמו לא שמט אפילו מישחקון הגשה אחד. דיקסון "התעולל" במישחקון החמישי במערכה השניה, קילל את השופט אהרון ספיר ועורר קריאות בוז בקרב 2,000 הצופים. שגדשו ביציע הקטן יחסית של מיגרש 14. במישחקון האחרון הציל בלום שלוש נקודות שבירה וניצח בנקודת המישחק השניה.

קונורס תמיד רענן

איש לא ציפה שלונדגרן יצטרך לעמול קשה כל כך מול מדיחו של גליקשטיין, הארגנטיני אדוארדו מאסו. אבל רק אחרי שעתיים ניצח השוודי 7–6, 6–4, 4–6. מאסו, ששיחק טוב בהרבה מאשר מול גליקשטיין, הוביל 5–3 ו־5–6 במישחקון שובר השוויון, אבל לונדגרן ניצח 8–6.

קונורס הלהיב 3,000 צופים בניצ־חון על הגרמני מיכאל ווסטפאל 6–2, 6–4. ווסטפאל גבה הקומה שיחק היטב, חבט בעצמה רבה ואילץ את קונורס להפעיל את כל הנסיון וה־מיומנות שלו, בעיקר במערכה השניה. כמה מהמהלכים היו עוצרי נשימה בעוצמה ובקצב שלהם, אבל פער 13 השנים בין השניים לא הורגש כלל וקונורס נראה תמיד רענן יותר. בשלב מסויים ניגש קונורס לטניסאי הגרמני פטר מור־איגע והזמין אותו לשבת במיגרש: "אתה מדריך את ווסטפאל מן היציע. מדוע שלא תעשה זאת מתוך המיגרש. אני מוכן להתערב על 10,000 דולאר, שגם כך אנצח אותו", אמר קונורס בזעם.

בראד ועמוס הודחו

בסיבוב הראשון בזוגות הדיחו שחר פרקיס וגלעד בלום את הצמד המדורג שלישי בראד גילברט וע־מוס מנסדורף 6–2, 4–6, 6–1. הצע־ירים רביב וידנפלד ובועז מרקש־טיין הפתיעו את פארים (איטליה) ומאסו (ארגנטינה) 6–2, 6–4.

עמוס נקנס ב־500 דולאר

מאת סופר "ספורט הארץ"

עמוס מנסדורף נקנס אתמול ב־500 דולאר על־ידי אדוארדו מגנה מברזיל, המפקח מטעם מועצת הטניס המקצוענית. הוא נקנס על התנהגותו המבישה במישחק הזוגות בערב החג, בו שיתף פעולה עם בראד גילברט בהפסד לשחר פרקיס וגלעד בלום.

למנסדורף היו בעיות עם שופטי הקו ("שניים מהם חברים של פרקיס ומשחקים עימו בחיפה", טוען עמוס) וכאשר אחת מההחלטות לא נראתה לו, הוא חבט בכדור בזעם לעבר שופט הקו. שופט הכיסא רוני סגרל הזהיר אותו, אבל מנסדורף ענה לו בגסות. כשהמשחק המישחקון הצופים שרקו לו בוז, עשה לעברם תנועה מגונה "אלה־אחווה".

מנסדורף הוא הישראלי השני שנקנס בטורניר זה. קדמו לו עמית נאור (500 דולאר) ועוד שלושה שנקנסו ב־100 דולאר כל אחד בתחרויות המוקדמות.

הולנד (2–0 בפולין) ודנמרק (1–0 על ויילס) בדרך לגמר

אנגליה 8–0 על טורקיה ★ אייר — בולגריה 2–0

אליפות אירופה

הולנד, פולין (שרות "ספורט הארץ"). הולנד חוזרת לצמרת הכדורגל האירופי. ניצחונה כאן על פולין 2–0 (2–0) מצמד שערים של רוד חוליט, וההפסד 3–0 של יוון להונגריה, העלו את הולנד לראש בית 5. תיקו ביתי עם קפריסין ב־28 בחודש יבטיח את מקומה של הולנד בשלבי הגמר של אליפות אירופה, בקיץ 1988 במערב גרמניה.

יוון ספגה את שלושת השערים בבודאפשט ב־15 הדקות הראשונות מרגלי דטארי, בוגנאר ומואהרש.

גם דנמארק עשתה צעד משמ־עותי לשלבי הגמר, כשניצחה לעיני 45 אלף צופים בקופנהאגן את ויילס 1–0. פרבן אלקיאר הבקיע את השער בדקה ה־50 והחמיץ בעיטת 11 מטר בדקה ה־76. אם לא תנצח ויילס את צ'כיה בפראג ב־11 בנובמבר, יעלו הדנים מבית 6. ניצחון של הוולשים יעלה אותם.

גם ההכרעה בבית 4 תהיה ב־11 בנובמבר, כאשר יוגוסלוויה תארח את אנגליה. שתי הנבחרות זכו שלשום בניצחונות מוחצים. אנגליה הביסה בוומבלי את טורקיה 8–0 (4–0) עם שלושער של גארי ליניקר. שני שערים של ג'ון בארנס (הראשון אחרי 66 שניות), בריאן רובסון, פיטר בירדסלי ונייל וב, בהופעת בכורה בהרכב הראשון. בסאראייבו גברה יוגוסלוויה על צפון־אירלנד 3–0 משערים של חוקרי (2) והבסי־הבדז'יץ' (בבעיטת 11 מ'). לאנגליה 9 נקודות מ־5 מישחקים וליוגוס־לוויה 6 נק' מ־4 מישחקים.

סיכוי גם לאייר

גם לנבחרת אייר סיכוי תיאורטי לעלות, מבית 7, אחרי הניצחון 2–0 על בולגריה בדאבלין. שחקני ההגנה של מנצ'סטר יונייטד פול מקגראת וקווין מוראן הבקיעו. ליאם בריידי הורחק במחצית השניה. סקוטלנד סייעה לאירים כש־ניצחה 2–0 את בלגיה בגלאזגו משערים של מקיסט ומקסטיי. אם תנצח סקוטלנד את בולגריה ב־11 בנובמבר בסופיה, יעלו האירים. כל תוצאה אחרת תעלה את הבולגרים.

בבית 1 ניצחה ספרד את אוסטריה 2–0 בסוויליה. מיצ'ל (בבעיטת 11 מ') וסאנצ'יס הבקיעו. סבור החטיא בעיטת 11 מ' נוספת. לספרד 8 נק־ודות ומישחק אחד, לרומניה 6 נק־ודות ושני מישחקים.

בבית 3, ממנו תעלה ברית המוע־צות, סיימו צרפת ונורווגיה בתיקו 1–1 בפאריס.

בונדסליגה

פרנקפורט מחכה לקלן

פרנקפורט (שרות "ספורט הארץ"). המישחק המרכזי במחזור ה־13 בבונדסליגה יפגיש מחר את הרביעית, בורוסיה מנשנגלאדבך (17 נק') עם השניה, ורדר ברמן (19). גם המובילה, פ.צ. קלן (20), תשחק בחוץ, נגד איינטראכט פרנקפורט.

יתר המישחקים: באיירן — קייזרסלאוטרן, דורטמונד — בוכום, לוורקוזן — אירדינגן, נירנברג — שאלקה, המבורג — האנובר, מאנ־היים — קארלסרוהה, האמבורג — שטוטגארט.

צ'ילי ניצחה את טוגו 3–0 באליפות הנוער

סנטיאגו (אי־פי). באליפות העולם לנוער בכדורגל גברה כאן נבחרת המארחת, צ'ילי, על טוגו 3–0 בבית א'.

ישראל תתארח באיטליה בסיבוב הראשון בפברואר

אם תנצח, תשחק נגד הודו או יוגוסלוויה

גביע דייויס

מאת סופר "ספורט הארץ"

נבחרת הטניס של ישראל תשחק בפעם החמישית ברציפות מחוץ לביתה, כאשר יערכו מישחקי הסיבוב הראשון בבית העליון של גביע דייויס, בין ה־5 ל־7 בפברואר 1988. ישראל הוגרלה למישחק נגד איטליה, נגדה לא שיחקה עד היום. בסיבוב השני תהיה ישראל ביתית נגד המנצחת או המפסידה במישחק בין הודו ליוגוסלוויה.

במחנה הישראלי הובעה אתמול דאגה מהמישחק נגד האיטלקים. אמנם לאיטליה אין כיום שחקנים בצמרת העולמית אבל בבית, על מיגרשי חימר ועם קהל קנאי, תהיה יריבה קשה מאוד. מאחר ומדובר בר־אשית פברואר, ייתכן והאיטלקים יאלצו לקיים את המישחק באולם. "אני מקווה שהם יעשו את השטות שעשו שוויץ וצ'כיה וארחו אותנו על מיטסח 'סופרים' באולם", אמר אתמול עמוס מנסדורף. שלמה גליקשטיין מעריך שהאיטלקים יק־יימו את המישחק על מיגרשי חימר, אולי בפאלרמו, סיציליה.

יתר המישחקים בסיבוב הראשון: שוודיה — נידרלנד, צ'כוסלובקיה — פאראגוואי, מכסיקו — אוסטר־ליה, שוויץ — צרפת, מערב גרמניה — ברזיל, דנמארק — ספרד.

המחזור השישי נפתח כבר היום

חלפון: בלוד יתברר אם ראוי מכבי נתניה לצמרת

טבלת הליגה הלאומית

.1	מ. נתניה	5	5–8	12
.2	מ. ת"א	5	6–13	11
.3	ב. ת"א	5	3–9	11
.4	הפ' ת"א	5	2–4	9
.5	ב. ים	5	9–10	7
.6	כ"ס	5	4–5	7
.7	הפ' פ"ת	5	5–5	7
.8	מ. פ"ת	5	6–5	6
.9	ש' ת"א	5	5–4	5
.10	ב"ש	5	4–3	5
.11	צפ. חולון	5	4–3	5
.12	בי"הודה	5	5–3	3
.13	מכ' חיפה	5	5–2	2
.14	הפ' לוד	5	13–2	2

התחזיות שלהם

מאת משה הר־געש

הפועל לוד — מכבי נתניה
(האיצטדיון בלוד: ו' 15.00)

● יעקב אסקולי, מאמן לוד: הפועל לוד יותר מדי נפגע השפל בעונה זו. לשחק נגד מכבי נתניה זה עדיין אתגר. המגרש בלוד יקשה עליהם, וגם כך לא צפויים להם חיים קלים.

● מרדכי חלפון, נתניה: המישחק הזה יראה לנו את הכיוון לעונה כולה. הוא יקבע אם ההפסד לבית"ר ירושלים לפני שבוע היה מקרי, ואנו קבוצה טובה, או שמכבי נתניה לא ראוי לצמרת.

בית"ר תל־אביב — מכבי תל־אביב
(איצטדיון רמת־גן: 16.00)

● נסים כהן, בית"ר: אנחנו לא חוששים משום יריב. המיקום בטבלה מחייב והמטרה לנצח כל מישחק, מה גם שמ־כבי תל־אביב מאפשר ליריב לשחק כדורגל. נראה לי, שיהיו הרבה שערים.

● משה גריאני, מכבי: מי שיבוא למישחק הזה לא יתאכזב. להערכתי יהיה מאבק פתוח וגם שערים. המצב בטבלה מראה כי אין פייבוריטים, גם מפני שמשחקים באותו איצטדיון.

בית"ר ירושלים — בני־יהודה
(איצטדיון בלומפילד: 15.00)

● יוסי מזרחי, שוער בית"ר: בשבילנו זהו מישחק מפתח. אם נשיג ניצחון שלישי רצוף נהיה בתנופה גדולה. בני־יהודה ישחק כאריה פצוע, וצ־פויה מלחמה.

● יעקב אסיאג, שוער בני־יהודה: אנחנו מבוצעים זו השנה שלי, למרות שלא ניצחנו 5 מחזורים. אמנם בית"ר אלוף חזר לכושר, אך דווקא מפני כך ישמש לנו אתגר.

מכבי פתח־תקוה — הפועל תל־אביב
(האיצטדיון בפתח־תקוה: ו' 14.30)

● אלישע לוי, מכבי פ"ת: המצב שלנו עדין אחרי המכה שספגנו ממכבי תל־אביב. זה מיבחן נוסף בסידרת המישחקים הקשים של מכבי פ"ת באחרונה. אני מקווה שנצא...

● [illegible], הפועל ת"א: הצעירים של מכבי פתח תקוה נלחמים על כל כדור, אך אנחנו צריכים לנצח כדי להתקדם בטבלה ולצבור ביטחון למישחקים הקשים יותר המצפים לנו בהמשך.

מכבי חיפה — הפועל באר־שבע

● ליאור רוזנטל, מכבי חיפה: אני מקווה שנצא מהמשבר ונחזור לשוליגה מתחילה במי־שחק הזה. אין בכלל מה לדבר על פחות מניצחון. כל תוצאה אחרת כמוה כהפסד לחיפה.

● רפי בן־חמו, באר־שבע: אנו מודעים לעוצמה שמכבי חיפה מחפש ניצחון ראשון, אך מקיים שזה לא יהיה על חשבוננו. אנחנו מאמינים ביכולת שלנו ורוצים לא לחזור בידיים ריקות.

שמשון תל־אביב — הפועל פתח־תקוה
(איצטדיון בלומפילד: 13.00)

● יפתח הלוי, שמשון: מישחק קובע מבחינתנו. כל תוצאה מלבד ניצחון תהיה כש־לון לשמשון. הוא יפגע בהישג שלנו נגד בני־יהודה בשבת הקודמת.

● איתן ברדינוק, הפועל: תקופה ארוכה לא הצלחנו לחזור מבלומפילד עם ניצחון. אני מקווה שנשבר את המסורת ונמשיך את סידרת ההצלחות מהמחזורים האחרונים.

הפועל צפרירים חולון — הפועל כפר־סבא
(האיצטדיון בחולון: ו' 15.00)

● אמיר ליברמן, חולון: הפסד נוסף עלול לסבך אותנו בתחתית לתקופה ממושכת. ולכן זהו מישחק מפתח לחולון. אם ננצח נתקדם לעבר שמונה הראשונות.

● בן אייכשטיין, כפר־סבא: אפשר לנצח כל קבוצה, אך המטרה של הפועל כפר־סבא להפגין כדורגל מהנה ולמשוך קהל ליציעים. אני מקווה שנמשיך בתנופה אחרי הניצחון על לוד.

מוקד כפול: הכח ר"ג בבית נגד יבנה והפועל ירושלים בטבריה

ליגה ארצית

מאת אילן פיש

מוקד המחזור השישי בליגה הארצית יהיה בשני מישחקי צמרת, שיתקיימו בשבת ברמת־גן ובטב־ריה.

מוליך הטבלה, הכח רמת־גן, יארח את מכבי יבנה (מקום 5), שנוצח בשבוע שעבר לראשונה. שחקני הכח מגלים כושר טוב ולא אשמנו את יתרון הביתיות, גם תיקו אפשרי במאבק זה. מישחק צמרת אחר יפגיש בטבריה (4) את הפועל המקומי עם הפועל ירושלים המדורג שני, רק בגלל הפרש שערים נחות לגבי הכח. טבריה בלתי יציבה, כך שכל תוצאה אפשרית.

במישחק נוסף שיהיה מחר ישחקו ברחובות מכבי שעריים (11) והפועל יהוד (7). הסיכויים מרומים על חלוקת נקודות.

ארבעה מישחקים יהיו כבר היום. הפועל חיפה (3) יצטרך להתאמץ מאד בדרבי הצפוני (ב־14.30) כדי לנצח בחוץ את הפועל עכו, הגם שזה מדורג אחרון, עם נקודה אחת בלבד. במישחקים האחרים היום יש סיכוי טוב ליורד, מכבי יפו (12), לזכות בנצחון ראשון העונה — על העולה החדש הפועל בת־ים (10). מישחקים שקולים צפויים בין בית"ר נתניה (13) להפועל רמת־גן (8) ובין הפועל חדרה (9) למכבי רמת־עמידר (6).

השעה הראשית 15.00.

גביע רונקטי

פער של 54 קצת יותר מדי

שיבנקה ניצחה את גבעת חיים 43–97

קבוצת הנשים היוגוסלבית שיבנ־קה שיבניק הביסה בערב החג את כדורסלניות הפועל גבעת־חיים 97–43 בסיבוב השני של גביע רונ־קטי, המפעל האירופי לקבוצות מחזיקות גביע. במחצית הוליכה שיבנקה 55–20.

במישחק הגומלין, שיהיה בשבוע הבא ביוגוסלביה, אין לישראליות שום סיכוי להשיג תוצאה טובה יותר. שיבנקה כבר עלתה, להלכה, לשלב הבא.

לאורחות הירבתה לקלוע נקיש — 20 נק'. אלומה גורן עם 20 ורי־מנט עם 15 נקודות הירבו לקלוע לגבעת־חיים. עוד קלעו: רוטשילד 5, ספיר 5, הראבן 3.

שפטו: סטיירוס דוביס (יוון) וקרל יונגבוד (פינלנד), לעיני 800 צופים בגבעת־חיים.

יוסף הכט

כדורסל

הדרבי בית"ר — הפועל תל־אביב במוצאי שבת בערד

מאת סופר "ספורט הארץ"

מישחקי המחזור השלישי של הליגה הלאומית יחלו כבר מחר בערב, כאשר בית"ר ת"א יארח את הפועל ת"א (20.00) באולם בערד.

האולם בערד הוא מיגרשו הביתי של בית"ר ת"א העונה. המישחק הועתק לשם כדי להגדיל את ההכנ־סות של הקבוצה.

מחר מישחק הגמר על גביע הכדורים

מאת סופר "ספורט הארץ"

גמר גביע הכדורים יהיה מחר בין האלוף הפועל גבעת־חיים לסגנו, הפועל קרית־טבעון. בחצי הגמר: גבעת־חיים — אס"א ת"א 21–8, קרית־טבעון — מכבי קרית־אונו 7–31.

בשבוע שעבר ניצחה גבעת חיים את יריבתה בגמר אליפות הליגה.

קול השלום ישדר מיבזקים מהליגה

תחנת הרדיו קול השלום תשדר מיבזקים ממישחקי הליגה הלאומית בכדורגל היום ומחר.

ליגה אנגלית

ק.פ.ר. עלולה לאבד הבכורה בליוורפול

לונדון (שרות "ספורט הארץ"). מחר תהיה ההזדמנות הגדולה של ליוורפול להדיח את קווינס־פארק ריינג'רס מראש הטבלה ולתפוס את מקומה. שתי הקבוצות מתעמתות ב"אנפילד", כאשר ליוורפול מפגרת בשלוש נקודות וקיימה שני מישח־קים פחות.

יתר המישחקים: צ'רלטון — דרבי, צ'לסי — קובנטרי, לוטון — וימבל־דון, מנצ'סטר יונייטד — נוריץ', ניוקאסל — אוקספורד, נוטינגהאם — שפילד ונסדיי, אוקספורד — וסטהאם, סאותהמפטון — ווטפורד. המישחק העשירי, הדרבי של צפון־לונדון בין טוטנהאם וארסנל, יתקיים ביום א'.

ליגה סקוטית

גלאזגו (שרות "ספורט הארץ"). במוקד המחזור ה־13 בליגה הסקו־טית יהיה השבת הדרבי של גלאזגו בין ריינג'רס, קבוצתו של אבי כהן, לסלטיק. לריינג'רס במקום הרביעי 14 נקודות. סלטיק מדורגת שניה עם 18 נקודות.

יתר המישחקים: דאנדי יונייטד — אברדין, דאנפרמליין — [illegible], פאלקירק — מאת'רוול, היברניאן — הארטס, מורטון — סנט־מירן.

המשכים מעמוד 1

אידה נודל

(סוף מעמוד 1)

עדיין נשארו שם. "הרגשתי שה־שמחה היא שלי ולא שלהם", אמרה נודל. היא הדגישה כי כעת תפנה את כל מאמציה למען מאבקם של יהודי בריה"מ המבקשים לצאת: "יש לאפשר לכל אחד מהם להיות כאדם חופשי".

שמיר: סמליות בבואה של נודל בשמחת תורה

ראש הממשלה, יצחק שמיר, בירך את אידה נודל במילים הבאות: "אמ־תנו היקרה, בשם הממשלה ובשם העם בישראל אני מקדם אותך בברכת ברוכה הבאה". הוא ציין כי יש סמליות רבה בעובדה שאידה נודל הגיעה ארצה במוצאי שמחת תורה, "זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו".

שמיר הביע תקווה שבעקבות הטיסה הישירה שלה ממוסקווה לארץ יגיעו לישראל מאות־אלפי יהודים בטיסות ישירות. הוא הדגיש שכל העם בישראל מודה עם שמחתה: "הרבה אחים ואחיות הש־ארת מאחורייך. מאות־אלפים אלה שנשארו בבריה"מ משתוקקים ללכת בעקבותייך". לדבריו, עכשיו הגיע הזמן להילחם, לא רק למען יציאתם של מסורבי עליה בודדים, אלא לשיבה למולדת של כל היהו־דים הרוצים בכך.

פרס: ויכוח בין 2 אמונות

שר החוץ, שמעון פרס, אמר כי ארוע מרגש כזה יכול להתרחש רק בישראל ורק בקרב העם היהודי. הוא ציין כי בעיני הסובייטים היתה אידה נודל האשה הקשה ביותר, ובעיני היהודים נחשבה תמיד לאשה החזקה ביותר. פרס הדגיש כי הוי־כוח שלנו עם בריה"מ אינו ויכוח בין שתי מדינות, אלא בין שתי אמונות.

האמר: שוארדנדזה הבטיח

המיליונר היהודי, ארמנד האמר, שהטיס במטוסו הפרטי את אידה נודל ממוסקווה לישראל, אמר בהתרגשות כי זה אחד הרגעים הגדולים בחייו. הוא סיפר כי לפני שלושה שבועות, בעת שפגש בניו־יורק את שר החוץ הסובייטי, ביקש ממנו אדוארד שוארדנדזה שיפעל בנושא השגת הסדר באפגניסטן (תמורת) בתמורה ליציאת הכוחות הסובייטים מארץ זו.

"הבעתי נכונות לכך", סיפר האמר, "אולם בתנאי שהוא יבטיח לי שאידה נודל תשוחרר. שוארדנדזה השיב לי מיד: 'אני מבטיח לך'".

פונדה: לא האמנתי

כוכבת הקולנוע, ג'יין פונדה, אמרה כי לא האמינה שאי־פעם תצ־ליח לראות את אידה נודל בישראל. "כשהתחלתי לטפל בנושא לפני שמונה שנים, הכרתי מיד שמדובר באשה שאינה דואגת לעצמה, אלא לכל מסורבי העליה וליהודים הרו־צים לצאת מבריה"מ. לא בכדי קראו לה כולם 'המלאך הקטן של אסירי ציון'. היא אשה קטנה, אבל אסטרטגית גדולה. היא לימדה אותי דבר אחד — שאף פעם אסור לאבד תקווה".

בתחילת הטקס העניק לנודל שר הקליטה, יעקב צור, תעודת עולה ותעודת זהות, ובירך אותה בברכת "ברוך בואך הביתה".

אידה נודל עוזבת את מוסקווה — בחברת המיליונר ארמנד האמר וכשהיא מוליכה את כלבתה, פיזר. (תצלום אי־פי)

בעלי הטור אוונס ונובק על נאום צפוי של מנהיג בריה"מ:

גורבצ'וב יטהר את זינובייב קאמנייב וטרוצקי ויאשים את סטאלין שגרם למלחמת העולם

מאת שלמה שמיר
כתב "הארץ" בניו יורק

ניו יורק (מיוחד ל"הארץ"). בנאום המרכזי של מנהיג בריה"מ לציון מלאת 70 שנה למהפיכה הרוסית, יטהר מיכאיל גורבצ'וב את המנהיגים הבולשביקים שהו־צאו להורג בידי סטאלין, ויאשים את סטאלין כי ההסכם שחתם עם היטלר הביא למלחמת העולם השניה. כך כותבים בעלי הטור אוונס ונובק.

השניים מציינים כי לפי ידיעות שהגיעו לידיהם, יהיה נאומו של גורבצ'וב "נועז" ביותר ויכלול התייחסויות חד־משמעיות לגבי העבר ומנהיגים סובייטיים.

לדבריהם, גורבצ'וב מתכונן להסתייג מסטאלין וממנהיגים אחרים, כמו ברז'נייב, ויאמר כי המהפיכה של לנין היתה רק ההתחלה ועתה זקוקה בריה"מ למהפיכה מרקסיסטית שנייה. גורבצ'וב יטהר בנאומו גם את זינובייב, קאמנייב וטרוצקי.

כדי למנוע זעזועים פנימיים בעקבות הנאום, יימסרו פרטים על תוכנו למנהיגי מדינות הגוש המזרחי. הם יתבקשו להשמיע דברים ברוח דומה גם בנאומים שישאו לכבוד יובל ה־70 של המהפיכה ברוסיה.

נאומו הצפוי של גורבצ'וב, כותבים אוונס ונובק, ישתלב במ־אמציו ליצור תדמית חדשה לבר־יה"מ ויחזק את מדיניות ה־גלאסנוסט.

שיחות חשאיות על שחרור האמריקאים המוחזקים בלבנון

תמורת הפשרת פקדונות איראניים בארה"ב • האמריקאים סירבו למכור לאיראן נשק

קהיר (ע"מ). לעיתון "רוז אל-יוסוף" נודע כי שיחות חשאיות התנהלו באחרונה בין בכירים אמריקאים לבין איראנים, על הפשרת הפקדונות המוקפאים של איראן בארה"ב, תמורת התערבותה של איראן למען שחרור בני-הערובה האמריקאים בביירות.

את הצד האיראני ייצג בנו של יו"ר בית הנבחרים האיראני, האשמי ראפסנג'אני, ואת הצד האמריקאי ייצגו מספר בכירים במנגנון הבית הלבן הלאומי האמריקאי.

למפגש הנוכחי קדמו שתי איגרות שקיבלה ממשלת איראן מידי רייגן. הראשונה עסקה ברצונה של ארה"ב לקבוע יסודות חדשים ליחסי ארה"ב-איראן, השניה — בעניין הכספים האיראניים המוקפאים בארה"ב. והאיראנים ביקשו לאפשר לטהראן להצטייד בנשק אמריקאי, אך האמריקאים התחייבו מבקשה זו.

מקורות העיתון ציינו כי השיחות החלו לאחר שמועצת הביטחון הלאומית הגישה לריגן דו"ח, המבסס כי איראן שולטת בקבוצות הקיצוניות בלבנון, הממומנות על-ידה, המעורבות בהחזקת בני-הערובה בביירות.

צויין כי שחרור בני-הערובה יכול להתבצע באמצעות שיחות עם האיראנים, ובעקבות זאת הסכים הנשיא האמריקאי לפתוח בשיחות. בתוך ארבעה חודשים קיימו שלושה סיבובי שיחות.

משטרת שווייץ: בארשל מת מנטילת גלולות שינה והרגעה

ז'נווה (ע"ת). משטרת ז'נווה מחפשת אחר אלמוני, שככל הנראה נפגש עם המדינאי המערב-גרמני אווה בארשל, יום לפני שמת כאן מנטילת מנת-יתר של גלולות-שינה וגלולות-הרגעה.

דובר המשטרה מסר שלשום כי ניתוח לאחר המוות הראה 5 סוגי גלולות-שינה וגלולות-הרגעה בקיבתו ובדמו של בארשל. מנת-יתר מהן גרמה למותו.

גופתו של בארשל, בלבוש מלא, נתגלתה באמבטיה מלאה מים בבית-מלון בז'נווה ביום ראשון.

בארשל (43) היה ראש הממשלה במדינת שלזוויג-הולשטיין, בצפונה המערבית, והמדינאי עולה במפלגה הנוצרית-דמוקרטית בהנהגת הקאנצלר הלמוט קוהל. הוא נאלץ להתפטר ב-25 בספטמבר, לאחר שהושמעו נגדו האשמות של פגיעות מכוונות ביריבו בבחירות בשלזוויג-הולשטיין.

למרות שהמומחים מראים כי בארשל התאבד, טוענת משפחתו כי הוא נרצח, ודורשת ניתוח נוסף לאחר המוות.

אלמנתו של בארשל, פראיה, ואחיו, אייקה, אמרו במסיבת עיתונאים בז'נווה כי הוא בא לשווייץ כדי להיפגש עם אדם שכינה עצמו רוברט רולוף, וטען כי יש בידו מידע שיעזור לבארשל לטהר את שמו.

ארה"ב תמנה שגרירה לבגדאד

זו השגרירה האמריקאית הראשונה במדינה מזרח-תיכונית

וואשינגטון (ע"צ). ממשלת ארה"ב מתכוננת לשגר אשה כשגרירה חדשה של ארה"ב לבאגדד — מסר אתמול מקור ממשלתי בוואשינגטון.

פקיד בכיר בסטייט דיפרטמנט, שביקש לשמור על עילום שמו, גילה שהשגרירה החדשה תהיה גב' אפריל גלאספי, העומדת כיום בראש מדור לבנון, ירדן וסוריה במחלקת המזרח התיכון במשרד-החוץ האמריקאי.

תהיה זו הפעם הראשונה שוואשינגטון תשגר אשה כשגרירה למדינה מזרח-תיכונית.

הגב' גלאספי, אשר מינויה יפורסם רשמית על-ידי הבית הלבן בחודש הבא, תחליף את דוד ג'ורג' ניוטון, העומד לעזוב את תפקידו בבאגדד. שבו הוחזק מאז חידוש היחסים הדיפלומטיים בין וואשינגטון לבין באגדד בנובמבר 1984.

"זכית בפרס נובל", נאמר למנקה-שטיחים אמריקאי

מאת בני לנדאו
סופר "הארץ" בקליפורניה

לוס אנג'לס (מיוחד ל"הארץ"). בשעה 6:10 בבוקר צלצל הטלפון בביתו של דונאלד קרם, באלטדינה, בקרבת לוס-אנג'לס. קול עב מבטא כבד, שבקע בעד צפצופי השיחה הבין-יבשתית, בישר לו כי זכה בפרס. "יופי", אמר קרם, וטרק את השפופרת בכעס על שיחת-השכמה הטורדנית.

קרם (38), מנהל חברה קטנה לניקוי שטיחים, לא קיבל ברצינות את בישור ההערכה של האקדמיה השוודית למדעים למיומנותו המקצועית. כעבור 5 דקות צלצל הטלפון שוב. "כאן סודר גבאליוס, מזכיר האקדמיה השוודית למדעים", אמר האיש משטוקהולם. בנימה נעלבת על ניתוק השיחה הקודמת. "אני מתכבד להודיע לכבודו כי זכה בפרס נובל לכימיה".

קרם, הבוחש במהלך עבודתו כמה חומרים כימיים, תבע לדעת בשל מה, בדיוק, זכה בפרס, ושמע הסבר מורכב על מולקולות מלאכותיות המחקות תהליך טבעי. סוף סוף הבין דונאלד קרם, כי גם הפעם מדובר בד"ר דונאלד ג'. קרם, פרופסור לכימיה באוניברסיטת קליפורניה בלוס-אנג'לס, וכי פעם נוספת הצטלבו אירועים בחייהם מחמת טעות בספר.

דונאלד קרם, מנקה-השטיחים, דיווחו העיתונים, לא הלך אתמול לעבודה.

צ'אושסקו הדיח את בנו ניקו ו-18 שרים אחרים בחודשיים

רואים בהדחות אלו סימן לאי-שקט ברומניה הסובלת ממחסור באנרגיה לחימום ולבישול

מאת אליהו זהבי
סופר "הארץ" בסקנדינאוויה

קופנהאגן (מיוחד ל"הארץ"). נשיא רומניה, ניקולאי צ'אושסקו, הדיח את בנו, ניקו, מתפקידו כשר הנוער ומנהיג הדור הצעיר במפלגה הקומוניסטית. לא נמסר כל נימוק להדחה.

בחודשיים האחרונים הדיח צ'אושסקו 19 שרים, בהם שרים בכירים שהיו אחראים על משרדי האנרגיה, הפנים, המשפטים והביטחון-פנים.

במדינות הגוש המזרחי רואים בהדחות, אלו סימן לאי-שקט בדר

בישיבת הוועד המרכזי שהתקיימה לפני שבוע, הטיח צ'אושסקו בשרים המודחים האשמות לגבי אי-סדרים באספקת אנרגיה ומזון.

במערב-אירופה נחשב צ'אושסקו למדינאי מנודה. הוא אינו מוזמן לביקורים רשמיים, ומדינאים מערביים בדרג ראש-ממשלה או נשיא אינם באים לביקור ברומניה.

מדינה, העומדת בפני חורף שלישי ללא אפשרות לספק לאוכלוסיה אנרגיה לחימום ובישול, מחסור שאין כדוגמתו בשום מדינה בגוש הקומוניסטי.

ניקו צ'אושסקו — הודח ללא הסבר

טיבטים מוחים בהודו על "הדיכוי הסיני" של מולדתם

ניודלהי (אי-פי). יותר מאלף פליטים טיבטים ערכו אתמול צעדת מחאה בבירת הודו, נגד "מדיניות הדיכוי של סין והפגיעה בזכויות האדם בטיבט", כהגדרתם.

מאות נזירים הצטרפו להפגנה, שהחלה את דרכה בראג'גאט, אנדרטת הזיכרון למהטמה גאנדי, והגיעה לפארק בקרבת בניין הפרלמנט ההודי. המפגינים נשאו שלטים, שעליהם כתובות כ"הפסיקו את ההרג בטיבט", ושרפו דגלים סיניים.

הפגנות אנטי-סיניות רבות התקיימו באחרונה בהודו, בעקבות הריגתם של 14 מפגינים בעת שהפגינו בעד עצמאות טיבט בלהאסה הבירה, ב-1 באוקטובר.

סין פלשה לטיבט ב-1949, ובעשר השנים הבאות ברחו משם להודו כ-100 אלף טיבטים, ביניהם המנהיג הרוחני, הדאלאי לאמה, שגלה להמלט מטיבט.

המפגינים הגישו עצומה לראש ממשלת הודו ראג'יב גאנדי, לראש ממשלת סין זאו זיאנג, ולאו"ם. ההודעה לזיאנג הודבקה על קיר השגרירות הסינית בניודלהי, לאחר שאנשי השגרירות סירבו להיפגש עם נציג המפגינים — מסרו אנשי הוועדה למען עצמאות טיבט.

בין הדרישות: שחרור אסירים פוליטיים בטיבט, עריכת משאל-עם בפיקוח בינלאומי בארץ, חקירת מצב זכויות האדם בלהאסה. דרישה נוספת היתה — הכרה רשמית במעמדה של ממשלתו הגולה של הדלאי לאמה.

עמדתה הרשמית של הודו גורסת כי טיבט היא חלק בלתי-נפרד מסין.

כ-100 טבעו במעבורת בבנגלדש

דאקה, בנגלדש (אי-פי). מעבורת שהפליגה עם כ-200 נוסעים, טבעה אתמול במימי נהר, ממזרח לבירה דאקה, משום שהפליגה במעמס-יתר. כ-100 אנשים נעדרים. כ-100 אחרים, שמרביתם היו על הסיפון העליון של המעבורת "דיאנה", שאורכה 18 מטר, קפצו למימי הנהר סיטאלאקיה, ושחו אל החוף. צוללנים שהגיעו אל המעבורת הטבועה לא מצאו בתוכה גופות.

בין נוסעי המעבורת היו לפחות 75 סטודנטים, שגרמו לה עומס-יתר. לדברי גורמים רשמיים, נשאה המעבורת כמות כפולה של נוסעים מיכולת המשא שלה.

לדברי הניצולים, בין נוסעי המעבורת היו לפחות 20 נשים וילדים, וקשה להניח כי הם ניצלו. זרם הנהר מהיר מאוד באזור הטביעה.

דיווחים רשמיים מבנגלדש מציינים כי כ-700 איש טבעו בחמש השנים האחרונות ב-40 תאונות טביעה של מעבורות. הערכות לא-רשמיות מדברות על מספרים גבוהים בהרבה.

עיתון בניגריה מתנגד לחידוש יחסים עם ישראל

לאגוס, (ע"ד וע"צ). עיתון ניגרי המבטא את עמדת הממשלה, הביע שלשום התנגדות לחידוש היחסים הדיפלומאטיים עם ישראל.

העיתון "ניו ניגריאן" דיווח, כי התקיימו שיחות בין שרי-החוץ של שתי המדינות. "יש בכך סימן ברור לכוונה לחדש את היחסים הדיפלומאטיים עם מדינת ישראל". לדעת העיתון, יש לסכל ניסיון זה.

עוד מצוטט במאמר הראשי: "הם (הישראלים) מעניקים עזרה לא מעטה לגזענים בדרום-אפריקה המדכאים את השחורים. דבר זה בלבד מהווה סיבה מספיקה להמשיך ולהתרחק מישראל".

עד כה לא הכחישה, אף לא אחת משתי הממשלות, את הידיעות כי שרי-החוץ שלהן נפגשו בעצרת הכללית של האו"ם בניו-יורק לפני שבועיים, והסכימו לחידוש היחסים הדיפלומאטיים ביניהן.

חמש מדינות באפריקה חידשו עד כה את יחסיהן הדיפלומאטיים עם ישראל, שנותקו לאחר מלחמת יום הכיפורים.

ערך את העמוד: אריה חשביה

גשם זלעפות זרע מוות בספרד וגירש רבים מבתיהם

סנטיאגו דה קומפוסטלה (אי-פי). גשם זלעפות, מלווה בסערת רוחות, שטף את החוף הצפוני של ספרד, אתמול, גרם למותם של מספר בני-אדם, סיכן את הספנות ואילץ רבים לפנות את בתיהם.

איש אחד נהרג במחוז וסקאיה כאשר עץ הופל עליו ברוח שמהירותה 120 קמ"ש. דייג אחד ניספה כאשר סירתו נעלמה במי הים ליד חוף גליסיה.

לדברי השלטונות, גליסיה נפגעה קשה ביותר על-ידי הסערה, שהעלתה נהרות על גדותיהם והפילה עמודי טלפון וחשמל במחוז זה, שהוא העני ביותר בספרד.

הצבא והמשטרה פינו 2500 בני-אדם מהעיירות פדרון וקאלדאס דה ראיאס שנשטפו במימי נהרות.

הרדיו הספרדי דיווח על גלים בגובה 6 מ' שהתנפצו על כלי-שיט ליד החופים, ועל הפסקת הטיסות הפנים-ארציות לעיר הצפונית סנטנדר.

נורווגיה תבקש מישראל לבדוק 20 טון מים כבדים

אם ישראל תסרב לאפשר בדיקת המים הכבדים, שסופקו לה לפני כשלושים שנה, תבקש נורווגיה את החזרתם

אוסלו (ע"ת). ממשלת נורווגיה הודיעה אתמול, כי תבקש לבדוק מה קרה ל-20 טונות מים כבדים שנמכרו לישראל לפני 30 שנה. על-מנת לקבוע אם נעשה שימוש בחומר הזה לייצור נשק גרעיני.

דובר משרד-החוץ באוסלו אמר, כי נורווגיה רוצה לדעת כיצד נעשה שימוש במים האלה, לאחר שישראל דחתה בקשה קודמת של נורווגיה לאפשר לנציגי הסוכנות האטומית הבינלאומית בווינה לבדוק את המים הכבדים.

"עכשיו נבקש לראות בעצמנו מה קרה למים האלה", אמר.

ישראל נמנעה עד כה מלאשר או להכחיש החזקתם של כלי-נשק גרעיניים.

לנורווגיה הזכות לבדוק את המים הכבדים כתנאי להסכם מכירה חשאי מ-1959. לפיו נמכרו המים הכבדים לישראל למטרות שלום בלבד.

מקורות ממשלתיים באוסלו אמרו, כי הממשלה תראה בהפרה תנאי החוזה אם ישראל תסרב לאפשר בדיקת המים הכבדים, ותבקש את החזרתם.

השמועות שנעשה שימוש שלא לפי ההסכם במים הכבדים עלו לאחר גילויו של מרדכי ואנונו בעיתון "סנדיי טיימס" בלונדון בשנה שעברה, כי ישראל מייצרת פצצות גרעיניות זה 20 שנים.

צירי פרלמנט ואנשי מחקר נורווגיה אמרו, כי משמעות הגילוי הזה היא שישראל השתמשה במים הכבדים שסיפקה לה נורווגיה להפקת נשק גרעיני. הם דרשו כי אוסלו תבדוק זאת.

"אם ישראל תחליט עכשיו לאפשר לסוכנות האטום הבינלאומית לבדוק את המים הכבדים, נסתפק בכך", אמר הדובר באוסלו.

ישראל הודיעה כבר קודם לכן כי קשה לבדוק מה נעשה עם המים הכבדים של נורווגיה, משום שעירבבו אותם עם כמויות אחרות של החומר הזה.

ממשלת בלגיה התפטרה בגלל מחלוקת על בחינה בהולנדית

ראש מועצה מקומית במחוז דובר הולנדית מסרב לגשת למבחן בשפה זו

בריסל (ע"צ). ראש ממשלת בלגיה, וילפריד מרטנס, הודיע אתמול על התפטרות ממשלתו בגלל אי-יכולתה לפתור מחלוקת בעניין שתי השפות הנהוגות בבלגיה. המחלוקת פרצה לאחר שפקיד מאזור כפרי סירב לגשת לבחינה בהולנדית.

דובר הארמון המלכותי אמר כי המלך בודואן השהה בינתיים את החלטתו בדבר קבלת התפטרותו של מרטנס, ומקורות מדיניים אמרו, כי הוא יבקש כנראה את ראש הממשלה למצוא פתרון לבעיה ולהמשיך בתפקיד.

מרטנס, בעל עבר פוליטי עשיר, נפגש עם המלך לאחר ישיבת חירום של הממשלה ואשר בה לא הצליחו השרים למצוא נוסחה לפתרון הסכסוך שפרץ בעניינו של פקיד המדבר צרפתית באזור כפרי בבלגיה, בשם ז'וזה האפאר.

האפאר סירב לגשת למיבחן בשפה ההולנדית, על אף שבאזור שבו כיהן כראש מועצה מקומית, בוחה פורון, הוא מחוז דובר הולנדית.

מרטנס (51), כבר התפטר בעניין זה לפני שנה, אך נתבקש על-ידי המלך יומיים לאחר מכן, להמשיך בתפקיד.

למרות דיונים חוזרים ונשנים בממשלה ובמפלגות המרכיבות אותה, טרם נמצא פתרון למשבר השפות שהתעורר שוב בבלגיה בעקבות סירובו של האפאר לגשת למבחן בהולנדית.

ניצא טורס נסיעות ותיירות
NIZZA TOURS & TRAVEL LTD

למצרים עם ניצא טורס
החברה שהוכיחה את עצמה

עונת התיירות למצרים בעיצומה, ניצא טורס מציעה טיול קלאסי בתאריכים קבועים ובמחירים ללא תקדים

קהיר — לוקסור — אסואן

8 ימים (7 לילות)

בתי מלון 5 כוכבים – על בסיס חצי פנסיון
* קהיר – מלונות מריוט, שרתון, הילטון, אינטרקונטיננטל או ברמה דומה.
* לוקסור – מלון שרתון – אטאפ או ברמה דומה.
* אסואן – מלון קטרקט – אמין וילג' או ברמה דומה.

הנסיעה באוטובוסים מפוארים וממוזגים בליווי מדריכים מוסמכים דוברי עברית

מועדי היציאה:
14.12, 16.12, 17.12,
10.1.88, 24.1.88, 14.2,
13.3, 23.3, 27.3, 2.4.

כתובתינו: תל-אביב, רח' הירקון 75 טל 03-5102832-41
חיפה, רח' נורדאו 4 טל 04-643333,643540
ירושלים, רח' יפו 208 טל 02-304880-1

עיריית תל-אביב-יפו

מקומה של האשפה בשקית הגדולה.

* התושבים ובעלי העסקים בעיר נקראים להקפיד על איסוף האשפה בשקית הגדולה התקנית ולא בשקיות הרגילות הנקרעות בקלות וגורמות להתפזרות האשפה.

* את השקית המלאה יש לקשור היטב בסגר המצורף אליו.

במהלך השבוע יהיה ניתן לקבל בחינם את השקית הגדולה בנקודות החלוקה הבאות:

חבל עבר הירקון: • תחנת הדר יוסף - רח' קהילת ורשה 73 • תחנת רמת אביב - רח' דה-לה-אדור באתר בית ברודצקי 19.

חבל איזנגוף: • תחנת בזל – רח' אשתורי הפרחי 5א' • תחנת גן מאיר – רח' המלך ג'ורג' (בתוך גן מאיר).

חבל מזרח: • תחנת התקווה – רח' חרוזים פינת דרך לוד • תחנת רמת ישראל – דרך פ"ת 32 • תחנת יד-אליהו – רח' מסד (ע"י בריכת גליה) • תחנת כפר שלם – רח' כ' מס' 3, כפר שלם.

חבל מרכז: • תחנת הכרמל – רח' הכרמל 16 • תחנת בית-לחם – רח' בית לחם (בשוק בצלאל) • תחנת השמוטאים – רח' חשמונאים בשוק קיסוסי.

חבל דרום: • תחנת גבעת עליה – רח' שטרנהרץ • תחנת יפו – רח' התקומה פינת התחיה • תחנת שפירא – רח' בעל העקידה • תחנת יסוד המעלה – רציפי חולון, התחנה המרכזית.

מרכזי חלוקה נוספים: • כיכר המדינה • כיכר דיזנגוף • כיכר מלכי ישראל • כיכר אתרים.

את השקים ניתן לקבל כנגד תעודת תושב או תעודת זהות ובה ציון הכתובת בתל-אביב.

תושבים המעוניינים לעזור ולהתארגן כדי לפנות את האשפה מתבקשים להביאה לחיריה בין השעות 17.00-07.00, והעירייה תחזיר להם את הוצאותיהם.

החזר ההוצאות יעשה בהתאם לשקילה שתערך במקום ולא יותר מסך:
• טנדר מלא עד 100 ש"ח • משאית מלאה עד 200 ש"ח • מכונית דחוס מלאה עד 300 ש"ח.

על-מנת לזכות בהחזר ההוצאות יש להגיש קבלה מאת המוביל וכן אישור המשקל שינתן באתר פינוי האשפה בחיריה.

ניתן לרכוש את השקית הגדולה בנקודות המכירה הבאות:
• רשת חנויות קראוף בתל-אביב
• רשת חנויות שופרסל באזור תל-אביב • רשת חנויות קרביץ באזור תל-אביב
• שרותי ארגל בנמל תל-אביב, טל. 5464436

עזור לנו, עזור לעצמך - ארוז את האשפה בשקית הגדולה!

פורום ספיר למדיניות כלכלית בישראל
מיסודם של
המרכז לפיתוח ע"ש פנחס ספיר, אוניברסיטת תל-אביב · מר סם הממבורג · מכון פאלק למחקר כלכלי, האוניברסיטה העברית

ערב עיון
לציון יום הולדתו ה-80
של פנחס ספיר ז"ל

הרצאת רקע: מיתוס לצמיחה: האתגרים העומדים בפני המשק הישראלי
פרופ' אסף רזין, מנהל פורום ספיר למדיניות כלכלית בישראל

רב שיח על הנושא: העברת חברות ממשלתיות לידים פרטיות כמכשיר לעידוד הצמיחה

הרצאת פתיחה: פרופ' איתן ששינסקי, האוניברסיטה העברית
דיון בהשתתפות: פרופ' איתן ברגלס, אוניברסיטת תל-אביב
מר דוד גולומב, ראש אגף תכנון ב"כור"
מר אהרון דברת, מנכ"ל כלל
פרופ' פנחס זוסמן, האוניברסיטה העברית
מר זאב רפואה, מנהל רשות החברות הממשלתיות
מנחה: פרופ' ראובן גרונאו, סגן המנהל של פורום ספיר למדיניות כלכלית בישראל

ערב העיון יתקיים ביום ד', 21.10.87, כ"ח בתשרי, תשמ"ח בשעה 19.30, באולם אפטר (מס' 1), בנין נפתלי, אוניברסיטת תל-אביב

– הציבור מוזמן –

חבר קיבוץ שפיים, ישיש בן 84, נדרס למוות; הנהג הפוגע נמלט

הנהג ניקה מהכביש שברי זכוכית בטרם נעלם, אך בחפזונו נשמט ממכוניתו שלט ועליו שם העסק בו הוא מועסק ★ הולך רגל בן 47 נהרג בעזה

(ע). "המשטרה לא תעבור לסדר היום ותפעיל את כל האמצעים העומדים לרשותה כדי לאתר נהגים המפקירים פצועים על אם הדרך" – כך אמר אמש ראש לשכת התנועה במרחב השרון, רפ"ק מרדכי. בעקבות שתי תאונות דרכים שאירעו בחג, אחת מהן קטלנית, בשתי התאונות נמלטו הנהגים הפוגעים מבלי להושיט עזרה לנפגעים.

מרדכי מרון (84), חבר קיבוץ שפיים שבשרון, נהרג אתמול בשעה חמש בבוקר בשעת טיול הבוקר היומי שלו. הנהג הדורסן פגע באיש, כאשר זה הלך בשולי הכביש, והעיפו לתוך תעלה במרחק של 20 מטר.

בטרם נמלט מהמקום, טרח הנהג הדורסן לנקות את שברי הזכוכית שהתפזרו על הכביש. אך נראה כי בחפזונו נשמט שלט ממכוניתו ועליו מתנוסס שם העסק, בו הוא מועסק.

רק לאחר כמה שעות לאחר התאונה התקבלה תלונה במשטרת הרצליה על גופת גבר, שהתגלתה ליד הכניסה לקיבוץ שפיים. שוטרי לשכת התנועה, שהגיעו למקום, מצאו כי מדובר בתאונת פגע וברח.

ראש לשכת התנועה במרחב השרון פנה לנהג שהיה מעורב בתאונה לשוב לתחנת המשטרה ולמסור עדות.

פגע וברח בבנגדיאל

בבנגדיאל שבמרחב השרון פגע נהג במכונית פרטית בנער בן 12 שרכב על אופניו. הנהג נמלט מהמקום מבלי שהגיש עזרה. עדי ראיה למקרה רשמו את פרטי המכונית הפרטית והמשטרה פתחה בחקירה.

הרוג בתאונה בעזה

הנער קיבל טיפול רפואי במקום ולא נזקק לאשפוז.

איתן רבין, כתב "הארץ" בדרום מוסר כי בשלוש תאונות דרכים שאירעו אתמול בעזה נהרג אדם אחד ושניים נפצעו באורח קשה.

בתאונה הראשונה פגעה מכונית פרטית בהולך רגל כבן 47 בעזה. הוא נפצע קשה ומת מאוחר יותר בבית החולים.

בתאונה השנייה, שאירעה אף היא בעזה, פגעה מכונית פרטית בהולך רגל כבן 70 ופצעה אותו באורח קשה.

בתאונה שלישית, פגעה מכונית פרטית בתושב עזה כבן 50 ואף הוא נפצע קשה.

כל הפצועים הועברו לבית החולים שיפא ברצועה.

שוב צויירו צלבי קרס בת"א: על מועצת הפועלים סוכנות, מבטחים ובתימ"ש

(ע). המשטרה טרם הצליחה ללכוד את האיש המצייר צלבי־קרס על בנייני ציבור בת"א בשבועיים האחרונים.

במשך החג צויירו צלבי־קרס על קירות מועצת פועלי תל־אביב, בניין הסוכנות היהודית, בניין "מבטחים" ובית המשפט.

כתב עת"ים מציין, שעל כל הבניינים הללו, חוץ מבית המשפט, צויירו כבר כמה צלבי קרס בשבועיים האחרונים. ואולם, לפרות הבחוריות הקבועה ביעדיו של האיש המצייר אותם, טרם הצליחה המשטרה ללכדו.

בחג הסוכות ירדו 10,000 תיירים ישראלים מצריימה

פי שניים מן הישראלים שעברו במסוף במשך כל חודש ספטמבר

מאת זוהר בלומנקרנץ, סופר "הארץ" לענייני תיירות

10.000 אלפים ישראלים עברו למצרים דרך המסוף היבשתי ברפיח בערב חג הסוכות ועד לערב שמיני עצרת. מסיכום הנתונים הסטטיסטיים, שהושלם שלשום ברשות שדות התעופה, האחראית על הפעלת מסופי הגבול, עולה כי סך הכל עברו באותה תקופה במסוף רפיח 15.533 נוסעים.

מספר הישראלים שעברו בשבוע האחרון למצרים בדרך היבשה גדול פי שניים ממספר הישראלים שעברו במשך כל חודש ספטמבר דרך מסוף רפיח. המספר קרוב לפי שלושה ממספר הישראלים שעברו למצרים דרך אותו מסוף באוגוסט.

בספטמבר עברו דרך המסוף ברפיח 4,515 ישראלים ו־7147 מצרים. בסך הכל עברו במסוף בספטמבר 26.626 מבקרים, מהם 5.699 תושבי הגדה הרצועה ו־7.445 תיירים זרים. 4.253 מבקרים נוספים, שעברו באותו חודש במסוף, היו ממדינות ערב.

לעומת זאת, באוגוסט עברו במסוף רפיח 3,435 ישראלים ו־3 אלף מצרים. בסך הכל עברו באוגוסט 48.763 נוסעים, מהם 10,542 תיירים זרים. 10,734 מבקרים מארצות ערב. וכל השאר תושבים מהגדה והרצועה.

המשטרה מבקשת לסייע לה לזהות גופה שנמצאה ליד התנחלות עמשא

כתובת קעקע על היד: ראשים של שני חתולים ליד לב דקור בסכין ובמרכזו האות ש'

(ע). משטרת מרחב הנגב מבקשת את עזרת הציבור בזיהוי גופה שנמצאה במצב של ריקבון מתקדם בדרום הר חברון, ליד התנחלות הר עמשא. הגופה הועברה לבדיקה של היחידה לזיהוי פלילי במשטרה ולמכון לרפואה משפטית באבו־כביר.

אתמול נמסרו מהמשטרה פרטים מזהים של הגופה, כל מי שפרטים אלה מוכרים לו — מתבקש להודיע על־כך לתחנת המשטרה הקרובה.

גופת גבר בשנות ה־30, גובהו 1.75 מטר, מבנה גופו רזה, שערו קצר וחום. ככל הנראה, נהג לצבוע את שיערו בגוון נחושת. על קדמת האמה של יד שמאל נמצאה כתובת קעקע. הכתובת צויירה בצבע כחול כהה ובה לב דקור בסכין והאות "ש" במרכז הלב. ליד ציור הלב הופיע ציור של שני ראשי חתולים.

המנוח לבש מכנסיים במידה 36 מתוצרת "צרפתי". לגופו היתה חולצה צהובה קצרת שרוולים עם הדפסה באנגלית – "מנהטן". מתחת לחולצה לבש גופיית התעמלות כחולה של הגימנסיה העברית "הרצליה", ועליה הדפסה של סמל ישן של הגימנסיה.

בשן מס' 17 בפיו של האיש נמצאה סתימה, ומהמכון לרפואה משפטית נמסר כי ליד הגופה נמצאה כיפה שחורה. לא נמצאו על הגופה סימני אלימות. מועד המוות המשוער: לפני כחודש ימים.

האגודה למלחמה בסרטן בישראל

מספרי הטלפון של האגודה יוחלפו ביום א', 18 באוקטובר 1987, ויהיו:

מרכזיה 5610361

"יד להחלמה" 5610358

במת דיון בנושאי משפט, חברה ותרבות לזכרו של עו"ד דוד רימלט

צוותא — משפחת רימלט

מזמינים את הציבור לרב־שיח בנושא:

החובה לציית לחוק?

בהשתתפות: פרופ' מיכאל הרסגור, ד"ר יהודה מלצר, הרב יונה מצגר, עו"ד חיים צדוק. מנחה: אילנה דיין.

הרב־שיח יתקיים בצוותא, אבן גבירול 30 ת"א ביום שלישי כ"ז תשמ"ח 20.10.87 בשעה 17.00.

אגודת המתרגמים בישראל — משרד החינוך והתרבות, האגף לתרבות ואמנות

יום עיון ואסיפה שנתית

יום ב', ה־19 באוקטובר, באוניברסיטה העברית, גבעת רם (אולם מייזר א')

"תרגום שנת 2000"

10:30	הרשמה
11:00	**צבי ינאי:** מחשבים ובינה מלאכותית
12:30	**בתיה פרוסט:** התרגום הסימולטני
1:30	הפסקת צהריים
2.30	**דן רונן:** עידוד התרגום: מדיניות משרד החינוך והתרבות
4:00	**האסיפה השנתית של אגודת המתרגמים בישראל**

דיקלה — חברה לניהול קרנות נאמנות בע"מ

הודעה לציבור על הצעה מיוחדת לרכישת יחידות במחיר מופחת בקרנות נאמנות בניהול דיקלה חברה לניהול קרנות נאמנות בע"מ.

מוצעות בזה לציבור יחידות של קרנות הנאמנות הבאות במחיר יסודי בתוספת שעור הוספה 0.2% בתקופה מיום א' 18.10.87 ועד יום א' 15.11.87 ועד בכלל:

"מימד" "מבחר" "מעיין"
"מגוון" "מבטח" "מעוף"
"מור" "מרום" "מגד"

הזמנות לרכישת יחידות ניתן להגיש באמצעות כל אחד מסניפי הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ ובאמצעות בנקים וחברים אחרים בבורסה לניירות ערך בתל־אביב.

הודעה זו אינה מהווה הזמנה לרכישת היחידות הנ"ל.

התחשמלה בזמן כביסה ומתה

(ע). חנה כוהן בת 53 מרחוב שלום עליכם בלוד נהרגה שלשום בצהריים ממכת חשמל. חנה ניגשה למכונת הכביסה שלה, כדי להכניס כביסה, לפתע קיבלה מכת חשמל ונפלה על הרצפה.

אמבולנס של מד"א מתחנת לוד הוזעק למקום. הנהג, שלא יכול היה לקבוע אם מדובר בהתחשמלות או בחבטה בראש, כתוצאה מהנפילה, פינה אותה, תוך טיפול החייאה לבית החולים אסף הרופא, שם נקבע מותה.

בלונדי אנס צעירה בשרון

מאת נורית אמיתי

צעיר כבן 30 אנס ושדד, באיומי אקדח, צעירה באזור הפרדסים, שבין הוד השרון לכפר סבא.

הצעירה המתינה לטרמפ סמוך לצומת נווה ירק. צעיר בלונדיני כבן 30, שנהג ברכב מסוג סוסיתא סטיישן בצבע לבן, אסף אותה. על פי עדות הצעירה, הוא פנה לפרדס ובאיומי אקדח שדד את כספה ואנס אותה.

לאחר המקרה הגיעה הצעירה בכוחות עצמה למשטרת כפר סבא ושם מסרה עדות.

לאיזור נשלחו כוחות משטרה רבים, ביניהם יחידת משמר הגבול של אזור השרון, אך סריקותיהם לא העלו דבר.

המשטרה פונה לציבור בבקשה לסייע לה בחיפושים אחר האנס.

נשרף בדליקה מסיגריה

מאת נורית כהנא

אדם כבן 50, תושב הקריות, ששמו לא נמסר לפרסום, נמצא אתמול בבוקר ללא רוח חיים, לאחר שנלכד בלהבות שפרצו בחדרו.

ממשטרת מרחב זבולון נמסר, כי האש התלקחה, כנראה, כתוצאה מעישון סיגריה. נפתחה חקירה.

מחפשים נמר שחדר לבסיס

מאת איתן רבין

רשות שמורות הטבע עורכת חיפושים אחר נמר, שעל־פי דיווחים, חדר לבסיס צבאי בסמוך למצפה רמון. מפי חיילים נמסר בערב החג, כי הנמר חדר לבסיס וטרף כמה חתולים.

שמואל שפירא, מנהל שמורות הטבע בדרום, מסר, כי בעקבות הודעתם של החיילים הגיעו למקום צוותים של הרשות, שערכו תצפיות ומארבים. הנמר לא התגלה.

באזור מצפה רמון נראו באחרונה נמרים אחדים. הנמרה שלד מציון חדרה בשבוע שעבר לאזור מיושב וטרפה חתולים.

המשטרה: יועמד לדין ראש העיר שירק

מאת נורית כהנא

ראש לשכת החקירות במשטרת מרחב חיפה, רב־פקד יוסי חמו, ממליץ להעמיד לדין את ראש עיריית קרית אתא, יעקב בן דניאל, בגין תקיפת עובד ציבור.

המלצה הועברה בימים אלה להכרעתה של פרקליטות מחוז חיפה. ראש עיריית קרית אתא מסוכסך עם חבר מועצת העירייה מטעם מפ"ם, שלמה אייזנברג. המכהן גם כיו"ר ועדת משנה לתכנון ולבנייה בעיר.

על־פי תלונת אייזנברג, תקף אותו ראש העירייה, ירק עליו וזרק כסא לעברו. בדיקת ראש לשכת החקירות הצביעה על ראיות לכאורה למקרה, על־כן המליץ להעמידו לדין.

נגנבו טובין מעוקלים

מאת איתן רבין

עובדי בית המשפט בדימונה, שהגיעו לעבודתם ביום א' האחרון, גילו לתדהמתם כי בתוך החדר שבו היו מאוכסנים חפצים מעוקלים בוצעה פריצה. נגנבו מכשירי טלוויזיה, וידאו טייפים, ומוצרי חשמל נוספים.

הוגשה תלונה במשטרה. אנשי ההוצאה לפועל יאלצו, כנראה, לוותר על מכירתם הפומבית של החפצים.

עוד מכרז בפ"ת לעירוב אלקטרוני

מאת נורית אמיתי

מכרז חוזר להתקנת "עירוב" (תחום שבת) אלקטרוני סביב העיר פתח תקווה יפורסם בימים הקרובים. ההצעות שהוגשו עד כה, לא ענו על דרישות המועצה הדתית בפתח תקווה והרבנות.

העירוב האלקטרוני יורכב בתכונת של "גדר המערכת", המקיפה חלקים מגבולות הארץ. הוא יחובר למערכת בקרה, כך שבכל פעם שייפרץ, יהבהב אור בלוח הבקרה שיצביע על התקלה ומקומה.

פלטיאל אייזנטל, ראש המועצה הדתית, מסר כי עם הקמת העירוב האלקטרוני יחוברו כל משרדי הרבנות בעיר פתח תקווה ובכך תקל העבודה במקום. אם הניסיון יצליח, הוא יועתק למקומות אחרים בארץ.

הוגש אישום נגד שמעוני החשוד בהכנסת מקקים ועכברים לדנונה

כתב האישום המשתרע על חמישה עמודים מגולל את סיפורי נסיונו של הנאשם לסחוט כספים ממיכאל שטראוס

(ע). כתב אישום הוגש ערב החג על־ידי פרקליטות המדינה, לבית המשפט המחוזי בתל־אביב נגד יהזכין שמעוני (45) מרמת־גן, המאשים, בכך שניסה לסחוט באיומים את מיכאל שטראוס, ולהם מצרימון במקקים ועכברים.

במקביל לכתב האישום, שהוגש על־ידי התובעת, נורית אחיטוב, הוגשה גם בקשה לעצור את שמעוני עד תום ההליכים.

שמעוני נאשם, כי במשך חמשת החודשים האחרונים ניסה לסחוט מבעל מפעל "שטראוס" לייצור מוצרי חלב, יהלומים בשווי של 200 אלף ש"ח. שמעוני הוסיף, לדברי כתב האישום, כי אם לא יינתנו לו סכומים אלה, יהרוס את מפעלי "שטראוס" בנהריה, על־ידי הרעלת מוצרי החלב.

עוד מאשים שמעוני, כי הכניס למוצרי "שטראוס" השונים, כגון "דנונה", חלקי מקקים ועכברים.

יהלומים בקופסת סיגריות

כתב האישום, שאורכו חמישה עמודים, מגולל את מסכת הסחיטה באמצעות מכתבים ושיחות טלפוניות שקיים שמעוני עם שטראוס.

הוא כיוון את בעל המפעל לשתי טיסות בשמי הארץ. מן המטוס היה אמור שטראוס להשליך לעברו את היהלומים למקום שיתואר בפנס. משלא נוצר מגע זה, קבעו השניים מפגש בבית קפה שברחוב דיזנגוף לפני כשבועיים.

שם, מפורט בכתב האישום, היה אמור הנאשם לקבל מידיו של שטראוס קופסת סיגריות "ווינסטון" ובה היהלומים המבוקשים. שמעוני הגיע לפגישה זו, חטף את קופסת הסיגריות האמורה וברח דרך חצרות הבתים שברחוב. אז נתפס על־ידי שוטרי היחידה המרכזית של תל אביב.

עוד מתואר בכתב האישום סיפור המרדף בין המשטרה ושמעוני. נאמר שם כי שמעוני הכין מבעוד מועד מחסומים ומלכודות, כגון גדרות תיל וכורסאות הפוכות, שאותם פיזר בנתיב הנסיגה. כתוצאה מהמרדף ומהמלכודות, נפצע קשה שוטר היחידה המרכזית ואושפז בבית החולים.

בבקשה למעצר עד תום ההליכים נאמר עוד, כי שמעוני ביצע עבירה חמורה ביותר, והזיהוי מסוכן. יש להרחיקו מהציבור. רשימת עדי התביעה שהוגשה כוללת את שמותיהם של אלה שמצאו במוצרי החלב של את חלקי העכברים והמקקים.

קהל מתפללים נאסף אתמול להקפות שמחת תורה, סמוך למקום שבו נרצח במוצאי שבת יגאל שחף. (צילום: רחמים ישראלי)

התפרעו בשמורה של עין גדי וגרמו נזקים לצמחיה מוגנת

רבבות מטיילים פקדו בימי חג הסוכות את הנגב ומדבר יהודה

(ע). עשרות אלפי מטיילים פקדו בימי חג הסוכות וימי חול המועד את אזור הנגב ומדבר יהודה. לא נרשמו אירועים חריגים.

מטיילי חג הסוכות, שערכו טיולים ברכב וברגל, הגיעו גם לאתרים מרוחקים וקשים ביותר להליכה בכל האיזור "נראו" טיולים של קבוצות מאורגנות, משפחות ובודדים.

כמעט כל מטיילי החג שבו מהנגב וממדבר יהודה בשלום, למעט שתי תקריות שאירעו אתמול בשמורת עין־גדי. בבוקר התפרעה קבוצת מטיילים בשמורה וגרמה נזקים לצמחים מוגנים. פקחי רשות שמורות הטבע הזעיקו את המשטרה, והמתפרעים נבהו עדויות. מרשות שמורות הטבע נמסר, שנגד המתפרעים יוגשו תלונות פליליות.

מסוק של חיל האוויר הוזעק אתמול בבוקר לחלץ מטייל פצוע מנחל ערוגות: צעיד בן 21 התרחץ בבריכות העליונות של נחל ערוגות, כשלפתע הידרדרה אבן וריסקה את ברכו. רופא שטבר במקום קבע שאסור להזיז את הפצוע והמסוק הוביל אותו לטיפולו בבית החולים "הדסה" בירושלים.

ב־22 לאוקטובר טיסה ראשונה של סנדור (אל על) לוורשה

(ע). הטיסה המסחרית הראשונה מלוד לוורשה תצא ב־22 באוקטובר. כך סיכמה משלחת אל על, בראשות המנכ"ל רפי הר־לב, עם מינהלת נמל התעופה שם ועם חברת התעופה הפולנית "לוט".

הטיסה תהיה טיסה ישירה של "סנדור", הזרוע/הכוהמה של אל־על לטיסות סחר, והנוסעים יהיו ישראלים בעלי אשרות כניסה לפולין. בטיסה הראשונה מוורשה ללוד תגיע לארץ קבוצה של אנשי המנהיגות היהודית המאוחדת העושה בפולין.

מנכ"ל אל־על, שביקר בוורשה בחודש שעבר, מסר כי בשיחות סוכם על שורה של אמצעים טכניים שיופעלו לביצוע הטיסות. עוד סוכם כי בינתיים תשתמש אל־על בטכניות הטיס שלה לוורשה רק כאשר תהיה בארץ דרישה לנסיעות לפולין.

בשעת הצורך תטוס אל על לפולין מערים שונות באירופה, שכן ההסכם שנחתם עם חברת התעופה הלאומית של פולין מאפשר זאת.

"מינהל התעופה יפרסם בפומבי ביטולי טיסות של חברות תעופה"

זוהי הצעה אחת מתוך שורה של הצעות לתקנות חדשות, לגבי הדו"חות, אותם יתבע המינהל מחברות התעופה

מאת זוהר בלומנקרנץ, סופר "הארץ" לענייני תעופה

חברות תעופה, המפעילות טיסות סדירות של נוסעים מישראל ואליה, או המפעילות טיסות פנים־ארציות סדירות, יחויבו להגיש דו"ח חודשי למינהל התעופה האזרחית לגבי טיסות שבוטלו ואחוז הטיסות האלה מכלל הטיסות שביצעה החברה. חובה זו נכללת בהצעה, לתקנות חדשות שהוציא המינהל.

על־פי התקנות המוצעות, יחוייבו החברות גם לדווח על מספר הנוסעים שלגביהם נעשה רישום יתר, ושלא הועלו לטיסה, הפיצוי שהוצע לנוסעים ואחוז הנוסעים האלה מכלל הנוסעים שהטיסה חברת התעופה.

היום הוא המועד האחרון שבו נדרשו חברות התעופה להמציא את הערותיהם על התקנות החדשות.

על־פי ההצעה לתקנות, חברות התעופה יחוייבו גם לדווח על איחורים בטיסות של יותר מ־30 דקות ממועד ההמראה והנחיתה המתוכננים, לרבות משך האיחור, סיבתו והסידורים שנעשו לגבי הנוסעים.

בתקנות המוצעות נכלל סעיף המסמיך את מינהל התעופה האזרחית לפרסם את המידע הנ"ל בקרב הציבור בצורת דו"ח חודשי, עונתי או שנתי, שבו יפורסם ריכוז הממצאים, חברות התעופה תדורגנה בהתאם לרמת השירות שסיפקו לציבור.

התקנות המוצעות נועדו לשפר את איכות השירות ולהעמיד לרשות הנוסעים כמות גדולה יותר של מידע מסייע.

"משפחה על גלגלים" — תכנית בטיחות בדרכים לכיתות ה'־ו'

(עש"ת). משרד החינוך אישר תוכנית חינוכית חדשה, "משפחה על גלגלים", להוראה בבתי ספר ממלכתיים, כחלק מהמאבק בתאונות הדרכים — על כך הודיע אמש דובר המשרד בהודעה לעיתונות.

מנכ"ל המשרד, ד"ר שמשון שושני, הודיע בחוזר שנשלח לכל מוסדות החינוך במדינה, כי התוכנית מיועדת לכיתות ה'־ו' בבתי הספר הממלכתיים והממלכתיים־דתיים.

התוכנית פותחה על־ידי אנשי המרכז לטכנולוגיה חינוכית בתל אביב. היא אושרה להפעלה בבתי הספר על־ידי האגף לתוכניות לימודים במשרד החינוך. התוכנית מציגה את הפרט והחברה בישראל כצרכני מערכת התחבורה והמשפיעים עליה.

ערך את העמוד: יצחק לאור

מלאה שנה למותו של יקירנו

ראובן ינאי ז"ל

נעלה אל קברו בבית העלמין בקרית־שאול ביום א', כ"ה בתשרי תשמ"ח 18.10.87 בשעה 4.30 אחה"צ.

המשפחה

מלאה שנה להסתלקותו של

משה ברסלע

נעלה לפקוד את קברו בהר־הזיתים (ליד אינטרקונטיננטל) ביום ראשון כ"ה תשרי 18 באוקטובר בשעה 3.30 (אחה"צ)

חנה ברסלע

אריאל, יורם וריקה

במלאת שלושים לפטירת אמנו וסבתנו היקרה

בתיה גיסלר ז"ל

נקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום ראשון כ"ה בתשרי תשמ"ח (18.10.87) בשעה 14.30 בבית העלמין בכפר סמיר, חיפה.

נפגשים ליד השער המערבי הקרוב לכביש הראשי.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירתו של יקירנו

ד"ר קלמן ברש ז"ל

נקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום ראשון כ"ה בתשרי, 18 באוקטובר, בשעה 3.30 אחה"צ בבית העלמין בכפר סמיר.

נפגשים על־יד השער הראשי.

המשפחה

במלאת ארבע עשרה שנים לנפילת יקירנו מתמל נפשנו

סמ"ר אהוד אלקושי זק"ל

בקרב מול גשר הפירדאן בסיני

נתייחד עם זכרו ליד קברו בהר הרצל בירושלים ביום ראשון, ה־18 באוקטובר 1987, כה בתשרי תשמ"ח בשעה 4.00 אחה"צ. נפגשים בשער הכניסה.

ת נ צ ב ה

ההורים: דינה וגדליה

הבת: תירזה

האח: זאב וביתו

אזכרה וגילוי מצבה ליקירנו

ד"ר נורברט שרגר ז"ל

תתקיים ביום א' 18.10.87 בשעה 3.30 אחר הצהרים בבית העלמין בחולון.

נפגשים ליד השער הראשי

המשפחה

לעו"ד שמעון איל

משתתפים בצערך במות

אמך ז"ל

לשכת עורכי־הדין חיפה והצפון

לחברנו אילן בוזין

משתתפים בצערך במות

אחותך ז"ל

צוות עובדי מרכז הנוער הדסה הר הצופים

לעודד כהן והמשפחה

אתכם באבלכם על מות

האם ז"ל

בית גדות

במלאות שנה לפטירת אהובנו

אורי פרנקל ז"ל

נעלה לקברו ביום שלישי כ"ז בתשרי תשמ"ח 20.10.87 בשעה 16.00 בבית העלמין בהרצליה

המשפחה

טכס אזכרה וגילוי מצבה

לזכרו של

אברהם פישבאום ז"ל

יתקיים ביום ראשון, כ"ה בתשרי תשמ"ח 18.10.87 בשעה 15.00 בבית העלמין בכפר סמיר החדש.

המשפחה המתאבלת

14.

מוסלמים ונוצרים הפגינו ב"קו הירוק" של ביירות נגד המשבר הכלכלי החמור

ביירות (ע"ח). אלפי נוצרים ומוסלמים הפגינו אתמול יחדיו באזור "הקו הירוק" החוצה את ביירות, במחאה על המשבר הכלכלי החמור הפוקד את לבנון, ופוגע בהדי מגזי התושבים. היתה זו הפגנה נדירה ביותר של אחדות עדתית בלבנון.

המפגינים משני חלקי העיר לחצו ידיים, התחבקו זה עם זה ואף הזילו דמעות, תוך התעלמות מן הצלפים המוקמים בבניינים שבקרבת הקו הירוק, שהיו עלולים לפתוח באש בכל רגע.

האינפלציה עלולה לעלות מ־300 ל־800%

הלירה הלבנונית איבדה 80% מערכה לעומת הדולר במהלך השנה הנוכחית, וסייעה בכך להגברת האינפלציה, האמדת ב־300%.

האיגוד המקצועי המרכזי של לבנון, המונה כ־300 אלף חבר, הכריז בחודש שעבר על מרי אזרחי, כדי לאלץ את השלטונות לפעול לבלימת המשבר הכלכלי. בכלכלני האיגוד המקצועי הביעו את החשש כי עד סוף '87 תעלה האינפלציה בלבנון ל־800%.

בנקאים בביירות סבורים כי רק הפסקת מלחמת האזרחים, הנמשכת מזה 12 שנה, תאפשר לממשלת לבנון המפולגת לבצע רפורמות כלכליות מרחיקות לכת, ולשקם את הלירה הלבנונית.

אתמול הפגינו אלפי אנשים גם בטריפולי שבצפון לבנון, בצידון שבדרום ובבעל־בק שבמזרח. אלפי אנשים הפגינו שם נגד המשבר הכלכלי, תוך גילויים של אחדות־דעות שהתגברה על הפילוגים העדתיים.

באחרונה העלו השלטונות את מחירי הלחם והדלק בלבנון.

הודו תגייס כסף מהציבור לתחנות־כוח גרעיניות

בומביי (איפ"י). ממשלת הודו עומדת לגייס מהציבור כ־34 מיליארד רופיות (2.6 מיליארד דולר), במטרה להרחיב את תנופת הכוח הגרעיניות בהודו.

מ.ל. קאטי, חבר בוועדה ההודית לאנרגיה אטומית, שמסר על כך אתמול, ציין כי הכוונה היא לצבור את הכסף באמצעות מכירת איגרות־חוב, שיכסו כשליש מעלות הבניה של תחנות הכוח החדשות — 100 מיליון רופיות בסה"כ. המקור למימון שני השלישים הנותרים — רווחי תחנות־הכוח הקיימות, או הלוואה ממשלתית.

תחנות־הכוח הגרעיניות בהודו מפיקות חשמל בעוצמה של 1,250 מגוואט, והודו הצהירה שבכוונתה להפיק 100 אלף מגוואט חשמל עד סוף המאה.

חפצים אישיים של היטלר יימכרו במכירה פומבית

המכירה תיערך במינכן בחודש הבא ותכלול מכונת־כתיבה ורהיטים

מינכן (איפ"י). מכונת־הכתיבה המיטלטלת של אדולף היטלר, שבה הודפס "מיין קאמפף" ב־1924, תעמוד במרכזה של מכירה פומבית שתיערך ב־7.11 במינכן, ושצפוי כי תימכר ב־100 אלף מארק.

לדברי מיכאל סצ'ני, מארגן המכירה הפומבית, מכונת־הכתיבה, אמריקאית מתוצרת רמינגטון, נרכשה מידי אחד ממוכרי הפרסים של הפיהרר, אמיל מוריס, שקיבל אותה מהיטלר לאות הערכה על עזרתו בהכנת כתב־היד, שהמנהיג הנאצי חיבר בכלאו ב־1924.

חפצים אחרים של היטלר שיוצעו לקהל הקונים במכירה הפומבית יהיו עותק של "מיין קאמפף" עם חתימת ידו של הפיהרר, ומכתב שהיטלר הדפיס על אותה מכונת כתיבה.

כן יעמדו למכירה רהיטים מאחוזתו הכפרית של היטלר בבאווריה ומלשכתו בברלין — ביניהם מיטה, שבה ישן בניטו מוסוליני בעת ביקורו אצל היטלר.

קנדה אוסרת שימוש בשסתומי לב מלאכותיים ממספר דגמים

הסיבה: הם עלולים לגרום למוות פתאומי בגלל תקלה מכאנית

מאת גלעד זוהר
כתב "הארץ" בקנדה

אוטאווה (מיוחד ל"הארץ"). משרד הבריאות הקנדי פרסם הוראה, להפסיק מיד את השימוש בשסתומי־לב מלאכותיים מכמה דגמים, לאחר שהם עלולים לגרום למוות פתאומי בגלל תקלה מכאנית.

ב־1983 נאסר בקנדה השימוש בשסתומים גדולים מהדגם ביורק־שיילי, תוצרת חברה גדולה בקליפורניה, שגרמו לעשרות מקרי־מוות ברחבי העולם. לפני זמן קצר נפטרה בטורונטו אישה כמות פתאומי, והתברר שגם השסתומים הקטנים מ־29 מ"מ מסוכנים.

הסורתע ("שפה") המתוך בשסתומי ביורק־שיילי עלול להסיט את הדיסק המווסת את זרימת הדם בלב, דבר הגורם למוות מיידי.

משרד הבריאות הקנדי מוטרד מאוד מהמצב. בליבם של לפחות 20 אלף קנדים הותקנו שסתומים מלאכותיים. הדגם המסוכן הוא הנפוץ בשוק.

בשלב זה מחפשים דרך לאתר את כל האנשים ברחבי המדינה, שבליבם הותקן השסתום המסוכן.

האשים גנרלים בעסקי־סמים וביקש מיקלט מדיני בפנמה

קראקס, ונצואלה (איפ"י). חבר קונגרס בוונצואלה, שהאשים 5 גנרלים בארצו כי היו מעורבים בעסקי סמים, ביקש אתמול מקלט מדיני בפנמה, מחשש שיתנקשו בחייו.

לדברי מקורות, ולאדימיר גסן, חבר המפלגה הימנית הקטנה "הדור החדש", עזב אתמול בבוקר את קראקס, מלווה על־ידי שגריר פנמה בוונצואלה, מרסל אנטוניו סאלאמין קארדנאס. השניים המריאו מנמל־התעופה הבינלאומי סאלאמין, ליד קאראקס. לדברי השגריר הפנאמי, גסן יהיה "אורח כבוד" בפנמה, ואינו מגיע לשם על תקן פליט המבקש מקלט מדיני.

גסן ביקש אתמול מקלט במעונו של השגריר, לאחר שבשבוע שעבר פירסם מידע בדבר מעורבותם של מספר גנרלים, ביניהם שני שרי־ההגנה לשעבר, וכן קציני־צבא אחרים (האמרים), בעסקי סמים.

הגנרלים הכחישו את ההאשמות, ודרשו לתבוע את גסן לדין בבית־משפט צבאי, וכן לערוך חקירה פרלמנטרית בנושא. בראיון טלוויזיוני, זמן קצר לפני המראתו, אמר גסן שחייו נתונים בסכנה. "לפני שאשקוד על הגשמת מטרותי הפוליטיות, דומני שעלי לשקוד על שמירת חיי", אמר גסן.

לדבריו, למרות שחסינותו כחבר קונגרס משחררת אותו מהחובה לעמוד למשפט, "החסינות אינה מגינה על חיי", אמר גסן, לשעבר ראש ועדת הקונגרס הוונצואלי בנושא סמים.

גנזכי או"ם נסרקו להשגת מידע על חשוד בפשעי־מלחמה

נציג צרפת מתנגד לפתיחת הארכיון בפני חוקרים

מאת שלמה שמיר
כתב "הארץ" בניו־יורק

ניו־יורק (מיוחד ל"הארץ"). מחלקת המשפטים בוואשינגטון השתמשה באחד התיקים של ארכיון פושעי־המלחמה של האו"ם, כדי להשיג מידע על אזרח אמריקאי החשוד בביצוע פשעים במלחמת העולם השניה.

בעבר התקבלה החלטה לכלול את שמו נשיא אוסטריה ברשימת האורחים הבלתי־רצויים בארה"ב, על־סמך חומר שנמצא בתיקו של ולדהיים בארכיון האו"ם — אך היתה זו הפעם הראשונה שמחלקת המשפטים עשתה שימוש בארכיון להכנת תיק משפטי נגד חשוד בפשעי־מלחמה.

מדובר בתושב מדינת מישיגן, פיטר קיטנטיס (72), המואשם כי בעת שביקש וקיבל אזרחות אמריקאית ב־1965, הסתיר פרטים מסויימים מעברו, בהם העובדה שהיה שומר במחנה־הריכוז בפולין.

"ניו־יורק טיימס" מוסר כי פיטר קיטנטיס מואשם כי היה איש אס־אס במחנה־הריכוז מיידנק משנת 1940 ועד 1944, והתעלל באסירי המחנה. כתב־אישום נגדו הוגש לבית־משפט בדטרויט.

ראש המחלקה המיוחדת לחקירות במשרד המשפטים האמריקאי, ניל שר, אמר כי משרדו חוקר עוד ארבעה־חמישה מקרים דומים. בראיון ל"ניו־יורק טיימס", אמר שר כי מחלקתו תובעת גישה חופשית לתיקי ארכיון פושעי־המלחמה של האו"ם. לדבריו, יש בארכיון 25 אלף תיקים המסומנים באות "איי", שלגביהם מצאה ועדת פושעי־המלחמה הוכחות מוצקות על עברם הנאצי. גם תיקו של קורט ולדהיים שייך לקטיגוריה זאת.

צרפת מתנגדת לפתיחה

שגריר ישראל באו"ם, בנימין נתניהו, אמר כי העובדה שמשרד המשפטים נעזר באחד מתיקי הארכיון, מוכיחה עד כמה חיונית פתיחת הארכיון. "אנו מופתעים שיש צורך לקיים דיון בדבר הסרת הסודיות מן הארכיון", אמר נתניהו.

אתמול התקיימה במרכז האו"ם ישיבה נוספת של נציגיהן של 17 המדינות שהקימו את הארכיון והעבירוהו לידי האו"ם. נציג צרפת שב והביע את התנגדותו לפתיחת הארכיון, והישיבה התפזרה בלי לקבל החלטה.

ההערכה היא שצרפת מתנגדת להסרת הסודיות מן הארכיון, מאחר שאלפי תיקים בארכיון כוללים פרטים על משתפי־פעולה צרפתיים.

ששון: ישראל מסכימה לקשרי סחר בין השוק המשותף והשטחים

בריסל, 15 (ע"צ). נציג הקהיליה האירופית לקשרים עם מדינות הים התיכון, קלוד שסון, ציין כאן בקורת־רוח, כי "הישראלים מקבלים את העובדה כי השוק המשותף יכול לנהל קשרי סחר ישירים עם הפלשתינאים בכל הנוגע לסיוע לשטחים הכבושים".

שסון אמר דברים אלה בראיון שהעניק לעיתון הכוויתי "אל־קבאס", המתפרסם היום. דבריו נאמרו בתגובה לטענה כי הסיוע שמעניקה הקהיליה האירופית לשטחים המוחזקים היא מילולית בלבד.

שסון הביע בראיון את הדעה כי עקב שיקולים של דעת הקהל הישראלית, "מביעה ממשלת ישראל מורת־רוח ברגע שהיא נוקטת צעד חשוב מאוד, בהבידה בקשרים הישירים עם הגורמים הפלשתינים בשטחים הכבושים".

שיישון, שכיהן בעבר כשר־חוץ של צרפת, הזכיר בהקשר זה את ההסכם העקרוני שהושג לגבי מעבר חופשי של תוצרת חקלאית מיהודה ושומרון ומחבל עזה, דרך נמלי הים ונמלי התעופה של מדינת ישראל, כשתוצרת זו מלווה בתעודות מקור שהונפקו על ידי הרשויות המקומיות בשטחים, ולא על ידי שלטונות ישראל.

שייסון הדגיש כי הסכום הכולל של כספים שהקצה השוק המשותף לתושבי השטחים המוחזקים מסתכם בשלושים מיליון "אקי" (המטבע המשלי של מדינות השוק המשותף) שהם 33 מיליון דולר — ולא 3 מיליון "אקי" בלבד, כפי שטענו מנהיגים ישראלים.

שיפור קטן מהצפוי במאזן המסחרי של ארה"ב באוגוסט

ואשינגטון (ע"ה וע"צ). ירידה קלה נרשמה בגרעון המסחרי של ארה"ב בחודש אוגוסט והוא הסתכם ב־15.68 מיליארד דולר, לעומת גרעון שיא של 16.47 מיליארד דולר ביולי — הודיע משרד המסחר של ארה"ב שלשום.

מאחר שהשיפור במאזן המסחרי היה קטן מן הצפוי, היו ירידות במחיר הדולר בשוקי הכספים בעולם והירידות גרמו לה בבורסה לניירות ערך בוול סטריט.

משרד המסחר הודיע, כי הירידה ביבוא הנפט בחודש זה היתה הגורם העיקרי לצמצום בגרעון. ביבתיים גבר היבוא, כי היתה עליה בעודף במאזן המסחרי שלה עם ארה"ב באוגוסט: 4.86 מיליארד דולר לעומת 3.73 מיליארד דולר באוגוסט שנה שעברה.

עליה זו בעודף של המאזן המסחרי היפאני עם ארה"ב הביך כלכלנים וגורמי סחר רבים בשתי המדינות, נוכח העובדה שהיתה התייקרות של עד 40 אחוז ליין לעומת הדולר, והמוצרים היפאניים בארה"ב התייקרו.

התנגדות להצבתה של מכונת קונדומים בפרלמנט האירופי

סטרסבורג, צרפת (איפ"י). תוכנית להציב מתקן אוטומטי למכירת קונדומים בבניין הפרלמנט האירופי בסטרסבורג, זוכה לביקורת חריפה מצד כמה חברים, החוששים כי הקונדומאט יפגע בתדמית הפרלמנט.

איש מפלגת הליכוד הבריטית, בארי סיל, טען אתמול כי "אוטומט הקונדומים ייצור את הרושם שכולנו שקועים במין, במקום לשקוד על עבודתנו. אני תומך בכל מאמץ בפעולות למניעת הפצתה של מגיפת האיידס, כולל אספקת קונדומים. אולם הדבר הזה — מיותר בהחלט".

את ההצעה להציב קונדומאט בבניין הפרלמנט האירופי העלה דאן פידס, מבכיל הפרלמנט, שהביע את תמיכתו בהגברת המודעות הציבורית למלחמה באיידס, וטען כי בקרבת בנייני הפרלמנט אין בתי־מרקחת, שבהם ניתן לרכוש את אמצעי המניעה.

פידס אמר שקונדומאטים עומדים להיות מוצבים במשרדי בית הנבחרים בבריסל ובלוקסמבורג.

הפרלמנט, שבו 518 חברים, משתייך לקהיליה האירופית, למרות שאין בידו כוחות של ממש. ישיבותיו נערכות אחת לחודש בסטרסבורג, הוועדות שלו מקיימות את ישיבותיהן בבריסל, ומשרדיו האדמיניסטרטיביים ממוקמים בלוקסמבורג.

ערך את העמוד: אריה חשבית

פדיון מניות הבנקים שבהסדר מתקרב

מה לעשות ?

בחודש אוקטובר מגיעות לפדיון מניות הבנקים החסומות שבהסדר. אתה מתלבט כיצד להשקיע את הכסף, במה לבחור מבין כל האלטרנטיבות להשקעה וכיצד לקבל את התשואה הטובה ביותר על כספך - בשנים הבאות.
אל תחליט ללא קבלת ייעוץ!

יועצי ההשקעות של בטוחה מקבוצת כלל ישראל, יעניקו לך מנסיונם הרב בתחום שהם מומחים בו. פנה אל אחד מסניפי בטוחה - בטלפון או בכתב - ונרכיב יחד את תוכנית ההשקעה המתאימה במיוחד לך, ללא כל התחייבות מצידך.

שם ומשפחה: ________ טלפון בעבודה: ________
כתובת: ________ טלפון בבית: ________

נחוץ לך "יעוץ בבטוחה!

בטוחה
ניירות ערך והשקעות בע"מ
מקבוצת כלל

תל־אביב: רח' קרל נטר 8, טל. 03־201821. תל־אביב: רמת־אביב ג', רח' בית צורי 15, טל. 416306, 03־425398.
ירושלים: מרכז "כללי", רח' יפו 97, 347, טל. 2־246881, 02־227161. חיפה: שד' הדגיון 7, טל. 04־373707.
רמת־גן: כופר הישוב, רח' קריניצי 7, טל. 727809, 03־739668. רמת־השרון: רח' אוסישקין 56, טל. 03־480115.
רחובות: רח' הרצל 190, טל. 475577, 08־472279. נתניה: סמילנסקי 4, (בית רכסת), טל. 615734, 615767, 053־615770.

ניו־ליניאל

מה מתבשל?

מזון ומטבח

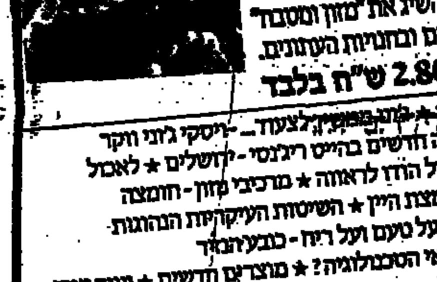

קראו החודש ב־ מזון ומטבח
כתב העת לענייני מזון, ארוח ותזונה.

עכשיו! ניתן להשיג את "מזון ומטבח" גם בקיוסקים ובחנויות העיתונים.
המחיר: 2.80 ש"ח בלבד

★ השיטות העיקריות ההוגנות בבישול בשר ★ על טעם ועל ריח ★ מיקרוגל - פלאי הטכנולוגיה? ★ מוצרים חדשים ★ ועוד ועוד...

הוצאה ע"י "גד — חברה להוצאה".
מזון ומטבח מקבוצת דפי זהב, טל. למנויים: 03-7532345

כאן, ממש כאן, 4 ימים ו־3 לילות

ב־125 ש"ח *

תוכלו להעביר 4 ימים ו־3 לילות של חופשה מהנה שעליה חלמתם
במלון
הולידיי טבריה
עם מועדון־לילה מפואר ושלל תבניות מגוונות, בריכת שחיה, מועדון בריאות, סאונה, ג'אקוזי, מתקנים דבים, מטבח עשיר והמגוון בטעמים פיקנטיים.
טלפון: 067־21901־2־3

★ המחיר כולל דמי שירות, לא כולל מע"מ
★ לא כולל חגים ★ לא כולל אוגוסט

שגריר • רכב חלופי = ביטוח צד רביעי
אין ביטוח מקיף מזה!

גם אתה חייב מנוי לשירותי דרך ולרכב חלופי למקרה תאונה או גניבה.
אל תשאר מאחור - פנה לסוכן הביטוח שלך עוד היום.
סוכני "הסנה" "רותם" "שמיר" "צור" "בידרמן"
"הפניקס" "דולב" "המגן" "פרודנשל" ושאר הסוכנים המובחרים,
יעניקו לך את הכיסוי הטוב ביותר בתנאים מפתיעים.

לפרטים נוספים, אנו לשרותך 24 שעות ביממה. ☎ 04-673411, 02-246418, 03-7514450

אתך בכל הדרכים - שגריר

קול המפרסם

هكذا من الأصل

הארץ

קבלת מודעות:
רח' הנגב 4, ת"א
טל: 03-371261
המחיר למלה
ביום שישי וערבי חג
10 ש"ח כולל מע"מ

הלוח הארצי
הארץ חדשות

חדשות העיר כלהעיר צומת השרון כאן דרום הלוח הבטוח

כלהעיר ירושלים

דירות למכירה

● "תיווך מעלה-ארנונה" דירות, קוטג'ים, וילות. שרון 353177 אחרי 14.00 (1636)

● בקריית-יובל, בדופקטי, 2 + גג. אפשרות לבניה 150 מ"ר + רשיון, מטבח/טל, בניקוס ונוף כיוונים. 06-323671 ,02-411910

קבלנים מציעים

● ● דירות בז"ק חדרים דירות מפלסים גדולה החל ב-96.000 ש"ח + מע"מ בנוף גילה ...

● בגילה דו-משפחתי, 6 + גינה, ... לאבני-בסור" 668101 (1815)

● בבית הכרם, דירות בנות 5 חדרים, גינה וחניה. קבלן יוסף יריד 232843 (2143)

וילות ובתים

קוטג'ים

פנטהאוזים

4 חדרים ויותר

3—3.5 חדרים

2—2.5 חדרים

1—1.5 חדרים

מתקבלות הזמנות ללוח כל העיר 02-247118 לבעלי כרטיס אמריקן אקספרס ויזה וישראכרט

דירות בדמ"פ

ביקוש דירות

דירות בשכ"ח

דירות מרוהטות

מכוניות

מסחריות

מרצדס

משאיות

סובארו

פוג'ו

פולקסוואגן

רנו

אופנועים

ביקוש רכב

הצעות עבודה

למשרד חקירות
דרוש
בחור צעיר לעבודה קבועה
כתוקר פרטי

אודי

אלפא

אופל

סוסיתא

סוזוקי

סיאט

סימקה

סיטרואן

אוטוביאנקי

אמריקאיות

ב.מ.וו.

פורד

דייהטסו

וולבו

מלבוס

טרקטורים

טנדרים

פיאט

לנצ'יה

מזכירות ושירותים

מציעים למכירה

למשרד חקירות
דרושה
מזכירה+הדפסה
מעולה לשעות 08.00—13.00
אינטליגנטית מסודרת ואחראית
מוסר עבודה גבוה; דיקנות חיונית
02-784832, 02-699165

תיגבור

אביב

דנאל

ביקוש עבודה

עסקים

מוכרים/ות

עוזרות ומטפלות

רפואת שיניים

חבר

סנפאואר

הלוואות

חנויות

מגרשים

מבני תעשייה

מצלמות וידאו

פסנתרים

מחשבים

מערכות קול

מקררים

דפוי והדיה

בעלי חיים

חימום והסקה

בריאות

וידיאו

מערכות סטריאו

טלוויזיות

מוצרי חשמל

ציוד למסעדות

צילום

קייט תופש

תכשיטים

שיעורים פרטיים

טלפונים

שירותים

שידוכים

חוגים

תלם
דרושים שרותי כוח אדם
מקצועיות לכל מקצוע
עברנו למשרדנו החדש
רח' בן יהודה 19 ירושלים
טל: 02-242312
★ מזכירה עברית/אנגלית + הדפסה למשרה מלאה
★ מזכירה עברית/אנגלית + הדפסה בעיקר באנגלית לחצי משרה רצוי שפת אם אנגלית
★ מונטז'ר בעל נסיון למכון אופסט
★ עובדות ייצור למפעל
תנאים טובים למתאימות
★ עוזר למנהל קו ייצור+רקע טכני מקצועי תנאים טובים

לבית חולים שערי צדק
דרושים
מאבטחים לעבודה
במשמרות
עד גיל 35 לאחר שירות צבאי
פרופיל רפואי 82 ומעלה
תנאי שכר טובים
לפנות ליוסי קצין הבטחון
02-555111, 555008

ש.ח.ל
אגודה לפיתוח שרותי טיפול וחינוך לנוער
למעון לנוער במצוקה באשקלון
דרושים
★ עובד סוציאלי או
עובד טיפולי
בוגר מדעי התנהגות
★ מדריכים חינוכיים
(תדרש עבודה במשמרות; חובת מגורים במקום או באזור קרוב
פניות בכתב בצרוף קורות חיים לשלוח
עד 30.10.87 לפי הכתובת: יוחנן לוין
רח' שמעוני 15 ירושלים 92623

העיר צומת השרון
תל אביב גוש דן והשרון

דירות למכירה

● בכפר־סבא, ד׳ הירוקה, 4 חדרים ק״ב. 140120213 052־422186

● בפתח תקוה 3 חדרים מסודרת מתאימה לדירת קיץ 06־396210 180758213

דירות נופש

וילות ובתים

תווך גבי את רפי
סירקין 19 גבעתיים
03־722238

● בגבעתיים דירות גג מפואר יוקרתי ושקט. נוף משגע

● בר״ג דו־משפחתי שקט ויוקרתי מירב השיכלולים

● מפוארה בגבעתיים 3 שקט. ק״ב $69.000

● 3, 4, 5 + גג במקומות יוקרה בגבעתיים־ר״ג

● מגרש + בית בשכ׳ הלל בר״ג לבניית 2 קוטג׳ים

בתי כפר ומשקים

פנטהאוז דירות גג

קבלנים מציעים

תל־אביב

4 חדרים ויותר

3—3.5 חדרים

2—2.5 חדרים

1—1.5 חדרים

"פימקו"
ברודצקי 19
טל. 414333
רמת־אביב

בנווה אביבים, 4 עסקות 185,000, בראשי 150 מ״ר 195,000.

ברמות צהלה, בדוקטוקים, 4 לחפציה, שקטות, מחסן 150,000

בשכ״ח באלנבי הבכך יהודה משדרים מרגומים 200־100 מ״ר.

באפקה בית שקט 150 מ״ר, מגרש וחצי דונם.

בנווה אביבים וליד האוניברסיטה 3 1/2, 92 מ״ר. 120,000

גוש דן

"בני בר"
סוכנות לתיווך
03־370365

איזור השרון

רצפן 52
כפר־סבא
052־32343

85

בכפר סבא קוטג׳ 7 חדרים 220 מטר בנוי + 300 מטר אדמה אזור כפרי $185.000

למכירה בכפר סבא 4 חדרים - בנין חדש - כניסה מיידית $85.000

בהזדמנות דירת קוטג׳ מבטהאוז 6 חדרים 210 מטר בנוי בבנין של 6 דיירים בכפר סבא $145.000

בכפר סבא 5 חדרים $97,000 קומה ד׳ בנין של 9 דיירים

בכפר סבא ברחוב מרדון 5 חדרים+ מרפסת גן כניסה בנוי 88

תיווך הבנה
רש״י 7 רמת־גן
7517074, 7523521

2 – אבא הלל ר״ג עורפית לאסף ק״ב 46,000. מיידית. לא בשבת.

3 – מפוארים בר״ג רש״י + מעלית, פינוי גמיש, תוספות 77,000 לא בשבת.

4 – מפוארים. ר״ג רש״י. + מעלית כ־125 מ״ר. 120,000. לא בשבת.

פנטהאוז 5 מפוארים רמת־אילן כ־250 מ״ר 240,000 לא בשבת.

9 דונם חקלאי בפ״ת ליד מגרש הטעול (סאבו) לא בשבת.

3 – מפוארים מול עיריית בני־ברק כחדשים + המון תוספות 67,000

ברמת גן בביאליק תמה 28 מ״ר + גלריה + טלפונים 52.000 (סאבו) עורפית דולר

בפתח תקוה בקרית מטלון לבנייה 2 קוטג׳ים 630 מ״ר. פינוי: 120.000 דולר (לא בשבת)

ברמת־גן 2½ + ½ בסוקולוב ק״א כחדשה + חניה + מזגנים פינוי ל־14 חודש 63.000 דולר (לא בשבת)

ברמת־גן 2 + ½ מפוארים, (אבא הילל ק״ב עורפית) שקטה + מזגנים + ארונות 48.000 דולר פינוי מיידי (לא בשבת)

חולון ובת־ים

ראשל״צ

4 חדרים ויותר

3—3.5 חדרים

1—1.5 חדרים

2—2.5 חדרים

לא מכרת
לא שילמת
רק בלוח העיר
קבלת מודעות
מ־8.00–20.00
03־371261

נתניה

4 חדרים ויותר

3—3.5 חדרים

דירות בשכ״ח

2—2.5 חדרים

דירות מרוהטות

דירות ברמ״ג

חדרים מרוהטים

שותף/שותפה

ביקוש דירות

מכוניות

אאודי

אוטוביאנקי

קונים זהב
ויהלומים גדולים
יהודה הלוי 143 ת״א
טל. 03־235924

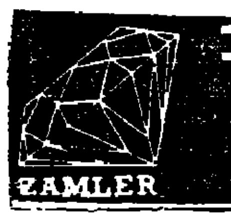

ZAMLER

אוסטין

אופל

היום!
מחייבים אותך
רק ב 1988
ללוח העיר
293648
290697

לא מכרת
לא שילמת

מרצפות שנהב
מרצפות שיש
צבעי קירות
מדרגות
מרצפים בשיש טבעי!
טל. 03־9221663

صكنا من الاحتل

הלוח הארצי הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

אינוצ'נטי

[illegible]

אלפא רומאו

[illegible]

אמריקאיות

[illegible]

ב.מ.וו.

[illegible]

חדש
בדיזינגוף סנטר
קבלת מודעות
ל"לוח הארצי"
בתנאים
מיוחדים
"אטרקציה"

חדש
בדיזינגוף סנטר
רשיונות
נהיגה
עם תמונה
ביצוע מיידי
קבלת קהל
ב"קזינו הלאומי"
בשער מס' 2

טלבוט

[illegible]

לנציה

[illegible]

מוריס

[illegible]

מיני מיינור

[illegible]

מרצדס

[illegible]

ג'יפים

[illegible]

נ.ס.או.

[illegible]

סובארו

[illegible]

דייהטסו

[illegible]

דלתה

[illegible]

וולוו

[illegible]

סיאט

[illegible]

סיטרואן

[illegible]

סימקה קרייזלר

[illegible]

סוזוקי

[illegible]

סוסיתא

[illegible]

פולקסוואגן

[illegible]

פורד

[illegible]

פיאט

[illegible]

פיז'ו

[illegible]

רנו

[illegible]

מסחריות

[illegible]

טנדרים

[illegible]

משאיות

[illegible]

טרקטורים

[illegible]

אופנועים

[illegible]

לידיעת המפרסמים בלוח העיר
מודעה באחריות
כל מודעה מתפרסמת ללא תוספת מחיר אפילו חודש. אם אחרי חודש עדיין לא מכרת יוחזר לך כספך בחזרה. המבצע חל לגבי פרסום בלוח העיר בלבד ולגבי נכס אזור ת"א, גוש דן והשרון. במקום החזר כספי ניתן לפרסם את המודעה חודש נוסף. בקשות לביטול מודעה, החזר כספי או הארכה לחודש נוסף במקום החזר כספי, יתקבלו במשרדי הלוח בימים א'-ד' בין השעות 08.00-15.00 עד שבועיים מתום 4 שבועות פרסום.
לוח העיר רח' הנגב 4 ת"א טל. 03-371261

זקוק דחוף למודעה?
מודפון

פרסום ב"ב
לא מכרת
לא שילמת!
קבלת מודעות
ללוח הארצי
באמצעות
כרטיסי אשראי
או באבן גבירול
66 ת"א
(ליד קולנוע גת)
טל 03-219149
03-218713
נשמח
להישמע

המשך ת"א גוש דן והשרון בעמוד 20

שולץ מגיע היום

(סוף מעמוד 1)

הבינ"ל. חוגים מדיניים אמרו אמש כי ההחלטה לצרף ברגע האחרון יועץ משפטי למטהו של שולץ (המשפטן אלן קרצ'קו ממחלקת המדינה במשרד), מרמזת על כוונתו של האורח לשוחח עם שמיר על ניסוחים משפטיים, שיבטיחו בכתב את כל הערבויות האמריקאיות בנושא הוועידה הבינ"ל.

שולץ מוכן לערוב בכתב כי ארה"ב תהיה מוכנה לנטוש את הוועידה הבינ"ל, אם ישראל תטען כי היא הודחה מהמסגרת שלה, וכן להבטיח כי למליאת הוועידה לא תהיה סמכות כפיה או וטו על הסכמות שהושגו בין הצדדים בוועדות הבילטרליות.

"שמיר חושש מקנוניה"

אחד משרי "חרות" אמר לעומת זאת ל"הארץ", כי שום ערבויות אמריקאיות לא יסירו את התנגדותו של שמיר לוועידה הבינ"ל. לדברי אותו שר, אין התנגדותו של שמיר נובעת מחשש מפני הסובייטים או גורמים חיצוניים אחרים, אלא מהחשש כי "פרס יסדר אותו על־ידי קנוניות לוויתורים בעצה אחת עם הערבים". לדבריו, אילו היה שמיר עומד בראש ממשלה שפרס אינו שותף בכיר לה, הוא לא היה נחוש כל כך בהתנגדותו לוועידה הבינ"ל.

"דמוגרפיה־גאוגרפיה"

בישיבת פורום "קורינו" בערב החג אמר פרס כי שולץ בא לאזור לפגישות עבודה חשאיות. פרס כינה "שטות" את טענתו של שמיר כי הוועידה היא אסון, בהזכירו כי הוועידה הבינ"ל ב־1973 הולידה מו"מ ישיר בין ישראל לערבים. לדבריו, ביקורו של שולץ מוכיח כי אין שחר לטענת שמיר כי הוועידה הבינ"ל מתה. פרס הוסיף כי "מי שאינו רוצה במו"מ, ומחכה שהדמוגרפיה תעשה את שלה — זה דבר אחר. היום הדמוגרפיה מסכנת אותנו יותר מהגאוגרפיה". פרס האשים את הליכוד כי הוא משמש "בבאי של מדינה דו־לאומית".

שולץ יתקבל בנמל התעופה על ידי שר החוץ פרס שיתלווה אליו בנסיעה לירושלים. היום נועדה לשניים שיחה ראשונה, לאחר פגישתו של שולץ עם ראש הממשלה יצחק שמיר. פגישתו של שולץ עם האישים הפלשתינאים נדחתה למחר בערב, עם שובו של שר החוץ האמריקאי מביקור בזק בריאד. לאחר מכן ייפגש שוב עם שמיר ופרס וביום ראשון ייפגשו בשלישית. כמו כן נועדה לשולץ קבלת פנים במעונו של רוה"מ.

שולץ ייפגש ביום ראשון עם אידה נודל ויקיים באותו יום מסיבת עיתונאים. המלך חוסיין נעדר מרבת עמון ושולץ יאלץ לנחות במיוחד בלונדון על מנת לפגשו.

אשראי לחוסיין

צבי בראל, שליח "הארץ" בארה"ב, מוסר כי במסיבת עיתונאים שערך אתמול שולץ, זמן קצר לפני יציאתו לישראל, הוא הגדיר את מטרת ביקורו: "שמירה על קשר עם ההנהגה הישראלית", והוסיף כי גם תהליך השלום יעלה בדיונים, כפי שיתנהלו ברית המועצות, וקבלת תואר כבוד מאוניברסיטת תל־אביב ומכון ויצמן, הן חלק ממטרות הביקור.

לשולץ תוכננה גם פגישה עם קבוצת אישים פלשתינאים, אך "מסיבות ביטחוניות" סרבה מחלקת המדינה לפרסם את שמותיהם. במסיבת העיתונאים הבהיר שולץ כי לפלשתינאים זכויות לגיטימיות הראויות לעיון, וכי מלכתחילה הוסכם כי על הפלשתינאים להשתתף בתהליך השלום. עם זאת, הוא הוסיף מיד כי אין בתהליך השלום מקום למי שאינו מכיר במדינת ישראל, או מחבל בסיכויי השלום.

בדבריו נתן שולץ אשראי רב למלך חוסיין על מאמציו לקדם את תהליך השלום, ואף הזכיר את תוכניתו של יורש העצר, האמיר חסן, לפיתוח כלכלי באזור — תוכנית שאותה הוא הגדיר כ"חיובית". את מאמציו של שמעון פרס לא הזכיר שולץ, ולעמדותיו הידועות של ראש הממשלה סרב מזכיר המדינה להתייחס, אך ציין כי הוא נכון לשמוע כל עמדה ורעיון שיוצגו בפניו, תוך הדגשה שהוא אינו בא לישראל "כדי ליטול חלק בוויכוח הפוליטי הפנימי".

"יאזין הרבה"

פקידים אמריקאיים הבהירו מאוחר יותר כי "שולץ מתכנן להאזין הרבה, בין השאר לרעיון הנוגע לפתרון ביניים, אך אין בכך כדי לרמוז כי הוא סבור שרעיון זה הוא מעשי".

מקורות בממשל הוסיפו כי שולץ ידבר על תהליך השלום גם בביקורו בסעודיה, שייערך מחר, ויבקש מההנהגה הסעודית לתת ביטוי פומבי לתמיכתה בצעדיו של המלך חוסיין. אשר לסוריה, הבהיר שולץ כי אין הוא כולל אותה בביקורו הנוכחי מחוסר זמן, אך הזכיר כי נפגש עם שר החוץ הסורי בניו־יורק, במסגרת דיוני עצרת האו"ם, "כך שהיה קשר ביניהם".

בארה"ב פרופיל נמוך לביקור

גורמים במחלקת המדינה עושים כל מאמץ לשוות לביקור פרופיל נמוך ככל האפשר, הם מדגישים את הקשיים ואת הבעיות העקרוניות בישראל המקשות על קידום התהליך, ולפיכך מקטינות מאד את הציפיות האפשריות מביקור זה. גם לעניין "שמירה על הקשר", מזכירים המקורות כי שולץ ראה את פרס בניו־יורק, פגש עוד נציגים ישראליים רבים משני הצדדים — של פרס ושמיר — ורוה"מ עצמו יבקר בוואשינגטון בתוך חודש.

נראה לפיכך, עלפי הסבריהם של הפקידים, כי שולץ חייב להוכיח מעורבות אישית בתהליך, "כדי לרשום אותו בכרונולוגיה ההיסטורית של תהליך השלום".

פלשתינאים יחרימו הפגישה

אהוד יערי, כתב "הארץ" בשטחים, מוסר כי פלשתינאים מהשטחים המזוהים עם אש"ף, שהיו אמורים להיפגש מחר עם שולץ, מתכוונים להחרים את הפגישה. ככל הנראה, ישתתפו בפגישה רק האישים תומכי ירדן שהוזמנו, ואולי כמה מאלה שאינם מזוהים אידיאולוגית באופן מובהק עם אחד משני הצדדים.

ככל הידוע, עד אמש עדיין לא נשלחו הזמנות לאישים האמורים להיפגש עם שולץ. יתכן שהאמריקאים מבקשים לחסוך מעצמם עוגמת נפש, העלולה להיווצר אם מרבית המוזמנים יהיו כאלה המזוהים עם אש"ף, ולכן עדיין לא הוחלט על רשימה סופית של מוזמנים.

מקורות המקורבים לאש"ף בגדה ובירושלים מסרו כי אש"ף הורה חד־משמעית לתומכיו בשטחים לא להשתתף בפגישה.

איגרת במקום פגישה

במקום פגישה פנים־אל־פנים, מתכוונים הפלשתינאים תומכי אש"ף, שהוזמנו לפגישה, לשלוח לשולץ איגרת רחבת־יריעה, שבה הם מפרטים את הסתייגויותיהם ממדיניות ארצו בנוגע לשאלה הפלשתינית. בין היתר נאמר באיגרת: "המשכות המדיניות האמריקנית לא תשרת את החיפוש אחר שלום באזור, שכן היא נותנת ביטוי להיעדר השאיפה לגבש את היסודות האמיתיים לשלום, שיספקו ערבויות לזכויותיהם ולשאיפותיהם של כל עמי האזור, ומעל כולן — אלו של העם הפלשתיני".

מדד ספטמבר: 0.9%

(סוף מעמוד 1)

מיוחסת להמשך מכירות סוף העונה.

בסעיפים האחרים עלה המדד בשיעורים האלה:

מזון — 0.8%, אחזקת דירה — 1.1%, ריהוט וציוד לבית — 0.6%, בריאות — 1.7%, תחבורה ותקשורת — 1.1%, שונות — 1.1%.

מדד המחירים הסיטוניים של תפוקת התעשייה לייצור מקומי עלה בספטמבר ב־1.2%, ומתחילת השנה עלה ב־15.4%. העלייה במדד ספטמבר משקפת התייקרויות בכל ענפי התעשייה, ובמיוחד בענפים: טקסטיל (ב־1.7%), הלבשה (2.0%), עץ ומוצריו (2.2%), עור ומוצריו (6.5%), דפוס והוצאה לאור (4.5%), ציוד חשמל ואלקטרוניקה (1.8%), כלי הובלה (1.9%) ושונות (ב־1.3%).

בשאר הענפים עלה מדד המחירים הסיטוניים בשיעורים האלה: כרייה וחציבה (ב־0.9%), מזון, משקאות וטבק (0.7%), גומי ופלסטיקה (0.9%), מוצרים כימיים ונפט (0.1%), מוצרים מינרליים אל־מתכתיים (0.4%), מתכת בסיסית ומוצרי מתכת (0.8%) ומכונות (ב־0.2%).

מדד מחירי התשומה למגורים ירד בספטמבר ב־0.6%, ל־2531.3 נקודות, (והבסיס: אוקטובר 1983 — 100.0 נקודות). בניכוי הירידה העונתית במדד שכר העבודה, עם סיום הסדר שעות הקיץ לקראת סוף ספטמבר 1987, עלה מדד מחירי התשומה בבנייה למגורים בכ־0.5%.

העלייה במדד בתשעת החודשים הראשונים של 1987 מסתכמת ב־19.6%, ובניכוי השינוי העונתי במדד שכר העבודה — בכ־16%.

מדד מחירי תשומה בסלילה, עלה בספטמבר 1987 ב־0.5% ל־1901.9 נקודות. בניכוי הירידה העונתית במדד שכר העבודה, עם סיום הסדר שעות הקיץ, עלה מדד מחירי התשומה בסלילה בכ־1%. העלייה במדד בתשעת החודשים הראשונים של השנה מסתכמת ב־20.8%, ובניכוי השינוי העונתי במדד שכר העבודה — בכ־19%.

מדד מחירי התשומות בחקלאות ירד בספטמבר ב־1.6%, והמדד למשק החקלאי ירד ב־1.4%. בניכוי הירידה העונתית במדד שכר העבודה, ירד כל אחד מן המדדים הנ"ל בכ־1%. מתחילת השנה עלו המדדים הללו ב־14.6% וב־14.5% בהתאמה, ובניכוי התנודה העונתית במדד שכר העבודה, עלה כל אחד מהם בכ־13%.

בירושלים צופים כי באוקטובר עשוי המדד לעלות ב־1.5% — 2%. השפעה על העליה במדד זה תהיה לסקר הרבעוני של מחירי הדירות שיתפרסם בחודש הבא. תשלום תוספת היוקר בשיעור 5.5% ישפיע על מדד הבניה ב־2.5%, שיעור שפירושו עליה של 0.6% במדד הכללי. סיום מבצעי מכירות סוף העונה בתחום ההלבשה והנעלה עשויים להעלות את המדד בסעיף זה בכ־5%, עליה שפירושה 0.4% במדד הכללי. במחירי הפירות והירקות צפויה באוקטובר עליה עונתית של כ־10%, וזו תתרום לעליה של 0.7% במדד המחירים הכללי.

תגובת התעשיינים

(עתי"ם). דב לאוטמן, נשיא התאחדות התעשיינים, אמר כי שיעור הנמוך של המדד מלמד שהיציבות במשק נשמרת, וכי הבעיה שעדיין לא מצאה את פתרונה היא הגירעון הגדול במאזן התשלומים. הוא ציין כי קצב הגידול הנמוך של היצוא אינו מדביק את הגידול ביבוא, וכי יש לפעול בשיתוף כל הגורמים במשק להביא לידי הגדלת היצוא התעשייתי.

לאוטמן הוסיף כי עם תשלום תוספת היוקר הקרובה, תישחק כדאיות היצוא שכבר כיום מצויה ברמה נמוכה, וכי אם לא יימצא פתרון לבעיה זו, ימשיך קצב היצוא להיות נמוך. לאוטמן חזר על תביעתו מהממשלה לעודד את היצוא התעשייתי.

רופאה נרצחה בתל־אביב

(סוף מעמוד 1)

הסוכה של הרופאה, בין הבית מספר 194 לבין בית מספר 196. הבחין בגופת אשה מוטלת בתוך הסוכה. הוא הזעיק מיד את המשטרה.

על הגופה נראו בבירור סימני אלימות. נראה שד"ר וילמובסקי ספגה חבטות קשות בראשה ובפניה ממכשיר קהה. בדיקה ראשונה של פתולוג במכון לרפואה משפטית, העלתה חשד שהרופאה נאנסה באכזריות, והיתה קורבן להתעללות מינית, לפני שנרצחה. אחת ההשערות היא כי הותקפה ליד דירתה, או בחצר, ולאחר שנרצחה גרר הרוצח את הגופה והסתיר אותה בתוך הסוכה. על השביל ליד הבית נמצאו סימני גרירה. במסלול הגרירה נמצא מחזיק מפתחות, כנראה של הנרצחת, נעליה, שנפלו מרגליה, כנראה בזמן גרירת הגופה. לפי ההערכה, הוכתה הרופאה ונרצחה בחניקה.

משחזור תנועותיה לפני הרצח, עולה כי בערב החג התארחו בביתה של ד"ר וילמובסקי, שהתמחתה בטיפול במחלות פנימיות, בני משפחתה שסעדו אצלה ארוחת חגיגית. הם עזבו את דירתה סמוך לחצות. היא נותרה לבדה בדירה, ועסקה בניקיון ובסידור הבית לאחר הארוחה.

אחת ההשערות היא שהרופאה ירדה לחצר לאחר חצות, אולי כדי לזרוק את האשפה, ואז נתקלה באלמוני ששוטט בסביבה בחיפושיו אחרי פריצות. האיש תקף אותה באלימות רבה ויתכן שאף הכה אותה, ואז אנס ורצח אותה.

המשטרה הקימה צוות חקירה מיוחד לחקירת הרצח. החקירה הוטלה על היחידה המרכזית של משטרת תל אביב, שהצליחה בשנה שעברה ללכוד כמה אנסים אלימים, שפעלו בעיקר בצפון תל־אביב.

יצויין כי באפריל 1985 נרצחו ברחוב ארלוזורוב בבית מספר 129, לא הרחק מהמקום שבו נרצחה אתמול הרופאה, שני בני זוג קשישים, יקותיאל ושרה ליתנמן, בני 86. הם נמצאו בלא רוח חיים בדירתם בקומה הראשונה, כשידיהם ורגליהם כפותות ופיותיהם סתומים.

לפי חשד המשטרה, נרצחו בשוד בביתם. הכספת שהיתה באחד החדרים נמצאה ריקה, ודלתה פתוחה. על גופתה של האשה נמצאו סימני אלימות. רוצחיהם של בני הזוג ליתנמן לא התגלו עד היום.

אנשי הג'יהאד האיסלאמי בעזה

(סוף מעמוד 1)

תמונתו של ערפאת. ביומיים שחלפו החלו הסוחרים לפתוח את חנויותיהם, אך ישראלים עדיין אינם נראים ברצועה.

"רגיעה" בגדה

בגדה המערבית נמשכה בחג מגמת הרגיעה. גל הפרות הסדר שכך מעט, אף כי נרשמו לא מעט תקריות של יידוי אבנים אל כלי־רכב ישראליים, הצבת מחסומי אבנים על כבישים, והבערת צמיגים.

כוחות הביטחון נערכים היום לאפשרות של חידוש גל התפרעויות בסוף השבוע, עם בואו של מזכיר המדינה האמריקאי, ג'ורג' שולץ, ועם התכנסותם של אלפי מתפללים מוסלמים לתפילת יום ששי במסגדים.

ברחובי הגדה חולקו אתמול כרוזים הקוראים לקיים שביתת מסחר כללית בערי הגדה היום ומחר, במחאה על הפעולות שישראל נוקטת נגד הפלשתינאים בשטחים, ועל "המזימה האימפריאליסטית נגד הפלשתינאים", המוצאת ביטוי בביקורו של שולץ באזור.

היערכות מיוחדת של משטרת ירושלים ושל משמר הגבול תהיה סביב הר הבית, שם עלולה שוב להתעורר המתיחות בסיום התפילה. אתמול היתה התקהלות של כ־150 צעירים ליד מסגד אל־אקצא, והתעורר חשש לפרעות. המשטרה לא התערבה, והמתקהלים התפזרו.

יידוי אבנים בשועפאט

עיקר הפרות הסדר התרכזו אתמול ושלשום בסביבות ירושלים. בבית־ספר במזרח העיר היתה שביתת לימודים חלקית. זה היום השלישי ברציפות. בצפון ירושלים, ליד מחנות הפליטים שועפאט וקלנדיה, היו כמה זריקות אבנים אל כלי־רכב ישראליים. איש לא נפגע.

כוחות משטרה ומשמר הגבול נאלצו שלשום להשתמש בגז מדמיע לפזור עשרות מיידי אבנים ליד ענתא, ועצרו 25 חשודים.

אתמול נעצרו במרחב ירושלים ארבעה חשודים בהפרות סדר. שניים חשודים שהניחו מחסומי אבנים ליד שכונת ארמון הנציב, וזרקו אבנים אל מכוניות ישראליות, והשניים חשודים שעשו מעשים דומים ליד מחנה הפליטים שועפאט.

ליד משרדי הצלב האדום בירושלים התכנסו כמה עשרות נשים ערביות, שרו שירים לאומיים, ומחו נגד מדיניות ישראל בשטחים.

נמשך העוצר בדהיישה

מוקד הפרות הסדר בגדה המערבית עדיין היה אתמול ברמאללה ובסביבתה. נרשמו כמה הבערות צמיגים וזריקות אבנים אל כלי־רכב ישראליים. בעיר נרשמה שביתת מסחר חלקית, זה היום החמישי ברציפות.

במחנה הפליטים דהיישה, שליד בית־לחם, נמשך אתמול העוצר שהוטל על המחנה ביום שלישי בערב, עקב שתי תקריות של זריקת אבנים אל כלי־רכב אזרחיים ישראליים ואל רכב סיור צבאי. מקורות ביטחוניים מסרו כי גם תחת העוצר נעשו נסיונות להשליך אבנים על מכוניות ישראליות שעברו ליד המחנה, ולכן נמשך העוצר.

תקריות בודדות של נסיונות לחסימת כבישים היו בערים שכם וטולכרם.

תקרית בכלא חברון

בתקרית שאירעה שלשום בכלא חברון, נחבלו כמה סוהרים, ואסיר ביטחוני נפצע קל, כאשר אסירים ביטחוניים התנגדו בכוח להוראה של סוהרים.

התקרית אירעה באגף ג' של כלא חברון. קבוצת סוהרים ערכה בדיקת פתע באגף. באחד התאים, שבו שוכנים כ־15 אסירים ביטחוניים, השליכו עליהם האסירים חפצים. הסוהרים התיזו גז מדמיע, והרגיעו את הרוחות. כמה מהסוהרים נפגעו משאיפת הגז המדמיע.

נציב שירות בתי הסוהר, גונדר דוד מימון, אמר שלשום כתגובה לתקרית כי הורה "לנקוט את כל הדרכים והאמצעים הבלתי־שגרתיים כדי לסכל כל מחשבה וכוונה של האסירים הביטחוניים לפגוע בביטחון הציבור והסוהרים".

שלשום ביקר מימון בכלא ירי"ב, ובדק מקרוב את נסיבות נסיון הבריחה של שמונת האסירים הביטחוניים המסוכנים. נציב השב"ס העלה בדרגה את הסוהר שחשף את נסיון הבריחה של האסירים, והעניק לו שי כספי בסך 100 שקל.

לצה"ל דרושים

בחיל הים

א. פסיכולוג קליני (מתמחה)

למשרה מלאה, עדיפות להעסקה במסגרת שרות קבע. מקום השרות — חיפה.

ב. קצין שיטות הדרכה

למשרה מלאה, רצוי אקדמאי בעל תואר ראשון, עדיפות לבעלי נסיון בהכשרת מדריכים במסגרת צבאית. מקום השרות — חיפה. בדבר פרטים יש לפנות טל: 03-693556 או לכתוב לד.צ. 1068 "פסיכולוגיה" ולצרף קורות חיים.

פסיכולוג/ית ארגוני

לתפקיד יחודי, בלתי שיגרתי ועצמאי בתחום פתוח מנהלים ויעוץ ארגוני. תוך שילוב בצוותי אינטרדיסציפלינארים.

הכישורים הנדרשים:
– בוגר צבא, רצוי קצין
– נסיון בעבודה ארגונית, שנתיים לפחות
– מועמדים מתאימים יוכלו לקבל הנחייה מקצועית.

המעוניינים מתבקשים לפנות לד.צ. 02090, עבור ענף מדעי ההתנהגות, בצרוף קורות חיים ופרטים אישיים. (מ.א./ת.ז. כתובת וטלפון)

מועמדים לשרות קבע בתחום חקירות פליליות

על המועמדים לענות על התנאים הבאים:
א. בוגרי 12 שנ"ל
ב. גילאים: 21-28
ג. מסיימי שרות צבאי סדיר
ד. סוג בריאות 65-97

עדיפות תנתן למועמדים בעלי נסיון קודם בחקירות ו/או אנשי משטרת־ישראל לשעבר על המעוניינים לפנות בכתב תוך ציון קורות־חיים, ל: ד.צ. 02607 צה"ל. או לטלפון: 03-616986

מחסנאים/ פקידים טכניים

לשרות קבע בכל רחבי הארץ.
הנתונים הנדרשים:
★ בוגרי שרות חובה בצה"ל
★ פרופיל 72 ומעלה
★ גיל מקסימלי 30, (מועמדים בעלי רקע באלקטרוניקה — עדיפות)
לפרטים נוספים ניתן לפנות בטל: 03-983314, 03-989225

באיזור המרכז

קצין ארגון ושליטה בדרגת סרן/רס"ן

לעבודה מעניינת רבת אתגר מועדף רקע אג"ם עם נסיון רקע טכני יתרון
נא לפנות בכתב בפרוט קורות חיים ופרטים אישיים לד.צ. 03171 עבור מנהל כח אדם.

קצין ברמת סא"ל/רס"ן (בעל וותק לקדום)

בוגר תואר ב' בפיסיקה או מהנדס אלקטרוניקה בעל רקע ונסיון קודם. לתפקיד בכיר בתחום פתוח טכנולוגיות ואמצעי אלקטרו אופטים. נא לפנות בצרוף קורות חיים לד.צ. 2145 /א' צה"ל. — או לטלפון: 03-693267, 03-205901

אקדמאי/ית בעל/ת תואר שני בחינוך

עם ניסיון בכתיבת תוכניות לימוד, יעוץ בהדרכת סגל הוראה בתחום טעוני הטיפוח.
מקום השרות: אזור תל־אביב
נא לפנות בציון קורות חיים לד.צ. 01616.

מרפאים/ות בעיסוק

לאזור הצפון לגיוס לקבע
המעוניינים מתבקשים להעביר קורות חיים + תעודות לד.צ. 02149 שלישות

מנחה קבוצות ויועצים ארגוניים

בעלי תואר שני במדעי ההתנהגות. העבודה במשרה מלאה. מועמדים מתאימים יפנו לטלפונים: 053-52310, 053-52426, 053-81469

יותר טוב מנפאואר

לסניף ירושלים
המחלקה המשרדית
החבצלת 5, א'-ה' 09:00-14:00
טל: 02-233436
למוסד ציבורי גדול
1. מנהלת לשכת מנכ"ל
2. מזכירה בכירה
3. מזכירה לשעות אחה"צ
בעלות נסיון + אנגלית
פנו אל מנפאואר בהקדם — זה משתלם!
מנפאואר
MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל־אביב • חיפה
באר־שבע • רחובות

מדליון הכסף ניתן כאות הוקרה והכרה למצטיינים שבין עובדי מנפאואר

מהנדס כימי

רצוי בעל נסיון בתעשיה פרטית — ידיעת השפה האנגלית הכרחית
דרוש למפעל גדול בחולון
על המועמד לכתוב לת.ד. 2905 תל אביב 61028
סודיות מובטחת

לחברת קוסמטיקה מובילה
דרושות
יועצות יופי
לאיזור באר־שבע
בעלות נסיון, מעל גיל 25
נא להתקשר לטל: 08-561333
לפנינה, החל מיום א'

לחברה למחקר ופיתוח
דרושה
מזכירה בכירה
הכישורים:
הדפסה עברית/אנגלית
ידע נרחב באנגלית
ידע בהנהח"ש
לפנות בכתב ת.ד. 2194 ירושלים

דרוש/ה:
מזכיר/ה טכני/ת
למפעל מתפתח
כישורים
1. אירגון לתיפעול משרד
2. הנה"ח בסיסית
3. הפעלת מחשב פי. סי.
4. אנגלית
לקבלת פרטים נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם ת.ד. 344 קריית אונו לציין עבור דורון

לבית דינה מעון הורים בחיפה
דרושות
*** אחות ראשית מוסמכת**
בעלת וותק של 10 שנים לפחות עם נסיון בניהול הארגון בדראום.
*** אחות אחראית למחלקת ציוד**
מוסמכת, בעלת נסיון בעבודה גריאטרית.
המעוניינות תפננה אישית לבית דינה
04-223001, 04-229822

בפיברוניקס אתה בחברה טובה
דרושים/ות
1. מהנדס/ת אמינות ואבטחת איכות
משרה 101
תאור התפקיד:
★ לווי פרוייקטים משלב הפתוח
★ נתוח תקלות בשדה
★ חזוי והקצאת אמינות למערכות תקשורת מחשבים.
כישורים נדרשים:
מהנדס/ת אלקטרוניקה בעל/ת שלש שנים לפחות בתחומים הבאים:
1. פתוח מערכות תקשורת למחשבים.
2. נתוחי אמינות למערכות ותחזוקת מערכות.
3. ידע בנהלי אבטחת איכות.
2. כתב/ת טכני/ת
TECHNICAL WRITER
משרה 100
כישורים נדרשים:
1. נסיון של מספר שנים בכתיבה טכנית באנגלית.
2. ידיעת השפה האנגלית על בוריה, רצוי שפת אם.
3. ידע בעבוד תמלילים על IBM PC.
4. רצוי רקע טכני.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים, נסיון מקצועי ובציון מס' המשרה ל"גיוס עובדים", פיברוניקס טכנולוגיות דואר מו"מ, חיפה 31905. סודיות מובטחת.
פיברוניקס תקשורת סיבאופטית

תדיראן
שיווק ושירותים בע"מ
סניף חיפה
דרוש
גובה + עבודות משרד
לחצי משרה
בעל רכב וידע בהנהלת חשבונות
שכר יסוד + עמלת והשתתפות בהוצאות רכב על בסיס עצמאי
עדיפות לסטודנטים וחיילים משוחררים
לפנות לדב בטל' 04-748768, 04-748707

לחברת בן אריה
דרושים
מכונאי אחזקה
תנאים טובים למתאימים
04-723990

למוסד ממלכתי למחקר ולפיתוח בגוש דן דרושים
א. מהנדס מכונות לפיתוח בתחום המכניקה העדינה והאופטומכניקה.
כישורים נדרשים: ★ נסיון קודם של 4 שנים לפחות בתכנון מערכות אופטיות־ואלקטרואופטיות צבאיות בתחום המכניקה העדינה (מנגנונים מדויקים, אלקטרומכניקה וכו') ★ ידע בחישובי חוזק
ב. פיזיקאי/אופטיקאי בכיר
לניהול צוות מחקר בתחום האופטיקה והאלקטרואופטיקה והנדסה אופטית
כישורים נדרשים: ★ 5 שנות נסיון בעבודה מעשית בשטח האופטיקה ★ יכולת ניהול צוות מקצועי
ג. מהנדס יצור ידע בניתוח מערכות ומחשבים לעבודה בלתי שגרתית במערכת סבוכה. דרוש נסיון של שנתיים לפחות
נא לפנות בכתב בפרוט קורות חיים ופרטים אישיים לת.ד. 25099 ת"א
עבור מנהל כח אדם

אלסינט
לחטיבת הייצור בחיפה דרוש:
מהנדס תעשיה וניהול
לתחום ייצור רפואה גרעינית ואולטרסאונד.
התפקיד כולל:
* תכנון העבודה במחלקות התחום.
* העברת משימות לייצור.
* ארגון ושיטות
כישורים נדרשים:
* נסיון קודם מתאים
* נסיון בהפעלת מיקרו מחשב (תכנת Lotus)
משרה מס' 710106
אנא פנה בצרוף קורות חיים, ת.ז. ומס' משרה למדור גיוס ת.ד. 550 חיפה 31004
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.
אלקטרוניקה בשורות הרפואה

נילית בע"מ
תעשיות ניילון ופוליאסטר
לעבודה במשרדי החברה במרכז הטקסטיל והאופנה בת"א.
רכזת שוק עורפי/דסקאית
המועמדת שתבחר לתפקיד תעסוק ב:
– טיפול שוטף בנושאי ייצוא.
– קשר קבוע עם נציגי החברה בחו"ל.
– מעקב אחר משלוחי הייצוא ליעדים השונים.
דרישות התפקיד:
– שליטה בכתיבה ובהדפסת עברית ואנגלית.
– נסיון מוכח של פעילות דומה.
– היכרות, ידיעה ויכולת עבודה עם מחשב.
– יכולת עבודה ועמידה בתנאי לחץ.
– סדר, דיוק וזיכרון מעולה.
המודעה מתייחסת למועמדים ולמועמדות כאחד
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למחלקת כח־אדם. "נילית" בע"מ. ת.ד. 50276 תל אביב 61502
סודיות מובטחת

לתעשייה הצבאית באזור המרכז
דרושים/ות
01/62 עובדי ייצור בלתי מקצועיים לעבודה במשמרות:
דרישות המשרה:
1) 10 שנות לימוד לפחות
2) לאחר שירות צבאי
3) בריאות תקינה (פרופיל 72 ומעלה)
01/62 עובדות ייצור:
דרישות המשרה:
1) 10 שנות לימוד לפחות
2) בריאות תקינה
מועמדים העונים לדרישות המשרה מתבקשים לפנות ליחידת התעסוקה של התעשייה הצבאית רחוב הארבעה 16 תל־אביב ובימים א' - ה' בשעה 08:00 בבוקר.
נא להביא תעודת זהות פנקס מילואים ותעודת שבוי 1 או תעודת פטור.
על כל עובד/ת יהיה להצטייד במועד מאוחר יותר בטופס שליחה של שירות התעסוקה במקום מגוריו (הסעות למפעל וחזרה מבנימינה בצפון עד אשדוד בדרום).

התעשיה הצבאית

למכון רפואי בי"ר דרושים
✓רופא כללי/פנימי/משפחה לעבודה במכון, במשרה חלקית.
✓פקידה/קלדנית לעבודה בשעות אחה"צ. למשרה חלקית.
✓בדבר פרטים נא לפנות טל. 251202, 242335

לתעשייה צבאית אזור חיפה
דרושים/ות
★ אנשי אחזקה
לטיפול בציוד מתקדם:
√ מכונאים בוגרי בתי ספר מקצועיים תלת שנתיים אשר שירתו כטכנאי צריח או מכונאי מטוסים המכירים מערכות הידראוליות ופנאומטיות
★ חרטים כרסמים
ליצור מכשירים מדוייקים:
√ בוגרי בתי ספר מקצועיים או קורסים בחריטה וכרסום. בעלי 5 שנות נסיון
הפניה לת.ד. 437 חיפה — בצרוף קורות חיים אישורי השכלה ומס' טלפון

למשרד ת.ג.ם בחיפה
דרושים
אדריכלים/ות
מועמדים יתקבלו לפי כישורים
לקביעת ראיון נא להתקשר 04-380966, 04-384612

דרוש/ה
עו"ד
למשרה מלאה לעבודה (או חלקית) בתחום מסחרי אזרחי במשרד עו"ד בקיבוץ יפעת
משכורת מצויינת מובטחת
טלפון 06-548995

صكنا من الاحل

חדשות כלכלה

יועלה שיעור הריבית לאחר פדיון הבנקאיות

מעריכים כי בנק ישראל ייאלץ לפעול להעלאת הריבית זמן קצר לאחר פדיון המניות שבהסדר בסוף אוקטובר

מאת אריה לביא
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

בנק ישראל ייאלץ לפעול להעלאת שיעורי הריבית במשק, זמן מועט לאחר מועד הפדיון של המניות בסוף חודש אוקטובר. כך מעריכים חוגים בנקאיים.

לדעת חוגים אלה, הבנק המרכזי יפעל להעלאת הריבית בשל שלוש סיבות עיקריות: הגידול באשראי החופשי בשקלים — שהגיע לשיא של 10.2 מיליארד שקל. המדדים הגבוהים, הצפויים בקרוב, לאחר שמדד ספטמבר עלה ב־0.9%, והנטייה של המדינות-המערביות להעלות את שיעורי הריבית.

במשך החודשים האחרונים העלתה הריבית בארצות הברית, גרמניה ויפן עקב החלטת שבע המדינות המתועשות בעולם.

מעריכים כי תוספת היוקר, שתשולם במשכורת הבאה — בשיעור של 5.5% , תביא אף היא להאצה נוספת באינפלציה.

להערכת חוגים כלכליים העברות גדולות מהרגיל:
המגזר העסקי יעביר היום חצי מיליארד שקל למע"מ וביטוח לאומי ע"ח ספטמבר

הסכום חסר התקדים בגודלו נובע מהקניות המוגברות בחודש שעבר ★ גרעונות הנזילות של הבנקים יגדלו בעקבות התשלומים

מאת אריה לביא
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

להערכת חוגים בנקאיים, המגזר העסקי יעביר היום לרשויות מס ערך מוסף ולמוסד לביטוח לאומי קרוב לחצי מיליארד שקל בגין פעולות עסקיות בחודש ספטמבר.

ההעברות למע"מ ולמוסד לביטוח לאומי מתבצעות בדרך כלל ב־15 בחודש, אך בשל החג נדחו להיום, ה־16 בחודש.

צפוי שההעברות למע"מ יהיו גדולות מהרגיל בגלל הקניות הרבות לקראת החגים. בדרך כלל מסתכמות ההעברות של המגזר העסקי למע"מ ולמוסד לביטוח לאומי בכ־400—450 מיליון שקל.

חוגים בנקאיים צופים, שגרעונות הנזילות של מערכת הבנקאות יגדלו כתוצאה מהתשלומים, אך יקוזזו באמצעות אשראי מיוחד בסכום של 300 מיליון שקל, שיעמיד בנק ישראל לבנקים המסחריים בשיטת המכרז.

גרעונות הנזילות של המערכת הבנקאית גרמו לכך, שהריבית על פקדונות ג'מבו חזרה ועלתה לרמה של 19 אחוז. במקרים מסויימים אף הגיעה ל־20 אחוז. לפני ימים אחדים ירדה הריבית על פקדונות ג'מבו לרמה של כ־17 אחוז.

אוברקוביץ: עובדי חברת חשמל תובעים שבוע עבודה בן חמישה ימים, 45 שעות

יו"ר עובדי החברה: "שואפים להגיע בהדרגה לשבוע עבודה בן 40 שעות"

מאת אלי אלעד
סופר "הארץ"

יורם אוברקוביץ'

עובדי חברת החשמל תובעים להנהיג בחברה שבוע עבודה מקוצר בן חמישה ימים. המשא ומתן על כך עם הנהלת החברה עומד להיפתח בקרוב. כך אמר אמש יורם אוברקוביץ', יו"ר עובדי החברה.

"אנו תובעים לעבור לשבוע עבודה מקוצר של 45 שעות, ושואפים להגיע בהדרגה ל־40 שעות עבודה בשבוע.

"בכל החברות הממשלתיות כבר עובדים חמישה ימים בשבוע, בעוד שבחברת החשמל עובדים 47 שעות בשישה ימים בשבוע. הודענו על תביעתנו להנהלה", אמר אוברקוביץ'.

לגבי תוספת השכר של 75 ש"ח, שתשולם לעובדי החברות הממשלתיות הלא־עסקיות, אך לא לעובדי חברת החשמל, הוחלט בוועד העובדים להמתין, כדי לראות כיצד יתפתחו הדברים במגזרי המהנדסים, ההנדסאים ומדורגי המח"ר, שגם להם לא שולמה התוספת.

קבלנים יבקשו היתר להעסיק פועלים מחו"ל

מאת אריה לביא
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

כמה קבלנים מתכוונים לפנות לשירות התעסוקה כדי לקבל היתר להעסקת עובדים זרים, כיוון שבחודשים האחרונים נוצר מחסור בעובדים, נוכח הגידול בענף הבנייה. כך נודע לסופר "הארץ".

יעקב רויכמן, מנכ"ל "האחים רויכמן", אומר, כי השפל בענף בשנים האחרונות גרם לכך, שפועלים מקצועיים נטשו את המקצוע וכיום קיים קושי בהשגת פועלים מקצועיים.

חברתו של רויכמן מעסיקה כ־400 עובדים, בעיקר בעבודות סלילה ופיתוח, והיא מתקשה למצוא עובדים לבניית הקניון בחדרה.

רויכמן אומר, כי יבקש היתר להביא כמה עשרות עובדים מקצועיים מחו"ל. לדבריו, גם קבלנים אחרים מתכננים לבקש היתרים דומים.

פאנל חברות התעופה: יש עוד מקומות לחו"ל

מאת זוהר בלומנקרנץ

אלי מסר, דובר פאנל חברות התעופה הסדירות הפועלות בישראל אמר, כי בניגוד לדיווחים של סוכני הנסיעות התיירות יש עדיין מקומות טיסה לחו"ל עד סוף החודש.

לדבריו, אפשר לרכוש היום כרטיסי טיסה ללא כל קושי. "לא כל נוסע, הרוכש היום כרטיס טיסה לחו"ל, חייב להיכנס לרשימת הממתינים", אמר.

עוד אמר אלי מסר, כי פירסומים מסוג זה "פוגעים בחברות התעופה ואינם תואמים את המציאות בשטח".

סופר "הארץ" מציין, כי על־אף תגובתו של מסר קשה מאוד להשיג כיום מקומות טיסה פנויים לחו"ל, בעיקר ללונדון ופאריז. גם לציריך ולרומא קיים עומס נוסעים גדול. בטיסות לארצות הברית העומס עדיין אינו רב.

ערך את העמוד: יצחק לאור

התחממות מחודשת ביחסי העבודה בחברת "אל על"

מועצת העובדים תוקפת בחריפות את ההנהלה ● חשש לשיבוש פעילותה הסדירה של חברת התעופה הלאומית

מאת זוהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ" לענייני תעופה

יחסי העבודה ב"אל על" נבצאים שוב על סף רתיחה, וקאיימים לשבש את פעילותה הסדירה של חברת התעופה הלאומית.

שלשום פירסמה מועצת העובדים גילוי־דעת לעובדים, שבו היא תוקפת בחריפות חסרת־תקדים את ההנהלה, ומזהירה אותה מפני הידרדרות נוספת במצב יחסי העבודה בחברת התעופה. בתגובה בוטלה ישיבה משותפת בין מנכ"ל החברה, רפאל הר־לב, לנציגות העובדים, שהיתה אמורה להתקיים מחרתיים.

גילוי הדעת כולל דברי ביקורת אישיים וכינויי גנאי על המנכ"ל ועל סמנכ"ל כוח־האדם, יונה נחושתן. על גילוי הדעת חתומה מועצת העובדים, ואת ההחלטה על הפצתו קיבלה נציגות העובדים. הוא מפרט, מנקודת ראותם של העובדים, השתלשלותם של אירועים וצעדים מצד ההנהלה, שהיה בהם, לטענת העובדים, כדי לפגוע בעובדים ולהרע את תנאי עבודתם — לדוגמה, אי־גילום הוצאות רכב.

קודם לפירסום גילוי הדעת והתפוצצותה ביום שלישי ישיבה בין נציגות העובדים להנהלה. נציגי העובדים ביקשו להיפגש עם המנכ"ל, אולם זמן קצר לאחר שנקבע המועד ופירסום גילוי הדעת בוטלה פגישה זו שתוכננה למחרתיים.

העובדים מתכוונים לכנס אסיפות עבודה מקומיות, לא על חשבון שעות העבודה. באחרונה נפגשה נציגות העובדים עם שר התחבורה, חיים קורפו, והתריעו באוזניו מפני הידרדרות ביחסי העבודה ב"אל על". כן נפגשו עם יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, חיים הברפלד, והעמידוהו על חומרת מצב יחסי העבודה.

לאחר הפסקה בת חודש מתחדש המו"מ באל על

מאת זוהר בלומנקרנץ

המשא ומתן בין הטייסים להנהלה בחברת "אל על" על הסכם עבודה חדש אמור להתחדש היום. השיחות הופסקו לפני כחודש, לאחר שלא הושגה בהם התקדמות של ממש.

לסופר "הארץ" נודע, כי על סדר היום יעלו, כנראה, נושאי השכר, אפשרות קליטתם של טייסים חדשים והעלאת גיל הפרישה. לדברי מקור, המשתתף במגעים, מצפים הטייסים מנציגי ההנהלה לבוא עם תשובות מעשיות לגבי כמה מהנושאים שנבדקו כבר. כמו נושא גיל הפרישה של טייסים בחברות תעופה אחרות.

לדבריו, נודע כי הטייסים אינם מתכוונים לבוא עם דרישות חדשות כלשהן, ובשלב זה לא ינקטו בעיצומים.

המשנה לנציב מס הכנסה בעניין מס על השכרת דירות
"האוצר לא מטעה את הציבור" יוארך מועד ההצטרפות להנחה

אברהם צרפתי: הארכת המועד לתשלום 10 אחוזים מההכנסות מתבקשת בגלל החופשה המרוכזת של עובדי המדינה בשבוע שעבר

מאת צבי זרחיה
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

המשנה לנציב מס הכנסה, אברהם צרפתי, דוחה את הטענות, לפיהן האוצר מטעה את הציבור בהודעה על הכוונה להאריך את מועד ההצטרפות לתשלום מס בשיעור של 10 אחוזים על הכנסות מהשכרת דירה.

עקב הידיעות השונות בדבר הוקיתה של הארכת המועד, התקבלו שלשום עשרות טלפונים במוקד התורן של נציבות מס הכנסה מאזרחים שביקשו לוודא פרטים בעניין.

צרפתי אומר, כי משרדו תיאם בשבוע שעבר עם יו"ר ועדת הכספים, ח"כ אברהם שפירא, את ההודעה על ההצעה להאריך את המועד. ואף סוכם כי הנושא יידון בישיבתה הקרובה של הוועדה ביום שני. הוא הטעים כי האוצר לא יבצע שינויים בפקודת מס ההכנסה מבלי שהדבר ייעשה על־ידי ועדת הכספים.

אברהם צרפתי

צרפתי מדגיש, כי הארכת המועד לתשלום 10 אחוזים מההכנסות מהשכרת דירה מתבקשת, בשל החופשה המרוכזת של עובדי המדינה בשבוע שעבר, שמנעה מהציבור להודיע על ניצול הזכות שהוקנתה לו על־פי החוק.

צרפתי אמר שהוא סבור כי מאחר ומדובר בזכות שהוקנתה לציבור, לשלם מס של 10 אחוזים, וברצונם של אנשי אגף מס הכנסה לייעל את המערכת ולהימנע מהצורך בפתיחת תיקים, נוצר אינטרס משותף להציע הארכת המועד.

"דשנים" החלה לייצא תמצית ג'ינסנג — 500 דולר לקילו

מוצרי השורש, הגדל בעיקר במזרח הרחוק ובארה"ב, נמכרים בעולם בהיקף של מיליארד דולר לשנה

מאת ירח טל
סופר "הארץ" בחיפה

חברת "דשנים וחומרים כימיים" פתחה באחרונה קו לייצור חומרים טבעיים "מתוחכמים". מוצר ראשון בסדרה הוא אבקת תמצית המופקת משורש הג'ינסנג, לו מייחסים סגולות מרפא, המיועדת לתעשיית התרופות והקוסמטיקה. משלוח ראשון של תמצית הג'ינסנג, שמחירה נע סביב 500 דולר לק"ג, יצא בימים אלה לארה"ב.

"דשנים וחומרים כימיים" הצליחה לדכוש את זרעי הצמח, הנשמרים בקפדנות בארצות המוצא, והיא יוזמת ומטפחת את גידול הצמח בארץ.

לדברי אנשי החברה, תמצית הג'ינסנג היא בעלת ריכוז גבוה במיוחד של חומרים פעילים, בהרכב מדעי ובאיכות הבאים להבטיח פעילות פרמקולוגית אופטימלית. הפיתוח נעשה בשיתוף עם מכון המחקר תמ"י, בעזרת מומחה בעל שם עולמי בחקר הג'ינסנג והביוכימיה של ההדקנות.

מוצרי שורש הג'ינסנג, הגדל בעיקר במזרח הרחוק ובארה"ב, נמכרים ברחבי העולם בהיקף של כמיליארד דולר בשנה, תודות להשפעותיהם המיוחסות להן בהפגת מתח ועייפות, שיפור התפקוד הגופני, שיפור במצבים של הפרת האיזון הגופני, הנפשי ועוד. בשנים האחרונות גדלה הדרישה למוצרים אלה במערב, בד בבד עם התפתחותה של הרפואה המונעת והרפואה הטבעית.

מרק וילסקר, מנכ"ל "דשנים וחומרים כימיים", מסר כי פוטנציאל היצוא של חומרי הג'ינסנג יכול להסתכם במיליוני דולר בשנה.

נושר השיער?
שיער שנשר לא יצמח מחדש!
אנו נעניק לך טיפול קוסמטי רפואי שכולל:
- טיפול אינדיבידואלי נגד נשירת שיער לפי בדיקת מעבדה.
- במידת הצורך השתלת שיער.

לפרטים במרכז הטיפולי בר-ליקבורטיק
רח' פרנקפורט 10 ת"א. טל. 03-242835.

שרותי אחיות פרטיות וחובשים
כח אדם מקצועי ומנוסה
של אחיות וסטודנטים לרפואה
מכל הארץ
לשרות מהיר בכל הארץ
053-342676
Privat nurses service
24 שעות בכל הארץ
24 hrs All over the country

אפריים קסטיאל ובניו

SLADES, ARDOISE, SCHIEFER
ציפחה
ריצוף פנים וחוץ וציפוי קירות
יבואן: א. קסטיאל ובניו
טלפון: 836334, 824624, 825815, 03-812527

הארץ

יום ו' כ"ג בתשרי תשמ"ח
16 באוקטובר 1987

המערכת, ההנהלה, מחלקת המודעות, ההפצה והמנויים: תל־אביב, רחוב זלמן שוקן 21, טל׳ 5121212 ת"ד 233 מיקוד 61001 פקס׳ 810012 – טלקס 33748
ירושלים: רחוב החבצלת 2 טל׳ 224245-6־02 ת"ד 273 מיקוד 91002
חיפה: רחוב נורדאו 20 טל׳ 661166-8־04 ת"ד 5259 מיקוד 31052

המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ, רח׳ זלמן שוקן 21, תל־אביב
העורך: גרשום שוקן עורך המשנה: מתי גולן
סגני עורך: משה הדרי, גדעון לוי

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחויבת בתכנן
HA'ARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel – P.O.B 233, Tel. 5121212

המלאכה עדיין מרובה

"לא הגענו עדיין למנוחה ולנחלה" אמר שר האוצר מיד לאחר פרסום מדד ספטמבר (0.9 אחוז) — ונראה שהצדק אתו.

מדינות המערב יסיימו את 1987 באינפלציה של שלושה עד ארבעה אחוזים, ואילו אנו נסיים את השנה באינפלציה של 16 עד 18 אחוזים. אין זה מצב של שיווי משקל.

לקראת סוף 1986 קיווה משה נסים שנסיים את שנת 1987 ברמת אינפלציה של ספרה אחת, כלומר בפחות מעשרה אחוזים, אך הדבר היה למעלה מכוחותיו. יחד עם זאת יצליח נסים לסיים את השנה ברמת אינפלציה הנמוכה מזו של השנה שעברה, וגם זה הישג.

רק לפני קצת יותר משנתיים היינו במערבולת של 15 אחוזי אינפלציה בחודש. אז שולמה תוספת היוקר מדי חודש בחודשו. עכשיו, עברו שבעה חודשים תמימים מאז התשלום האחרון ועד זה שישולם בעוד שבועיים, בתחילת נובמבר.

תוספת יוקר זו של 5.5 אחוזים הביאה את דב לאוטמן, נשיא התאחדות התעשיינים, להעלות על סדר היום הכלכלי את עניין רווחיות היצוא. ואמנם יש צדק בטענתו. תשלום תוספות יוקר מפעם לפעם פוגע ברווחיות הייצוא ובלי רווחיות מתקבלת על הדעת הייצוא יילך וירד. זה המילכוד שאנו מצויים בו מאחר שלא הצלחנו לרדת לרמת האינפלציה האירופית.

לא נראה גם שנצליח בכך בחודשים הקרובים או בשנה הקרובה. חודש אוקטובר, למשל, יסתיים כנראה במדד גבוה־יחסית של כשני אחוזים, בשל מחירי הלבשה וההנעלה ומחירי הפירות והירקות העולים בראשית החורף, וגם בשל העידכון התלת־חודשי של מחירי הדירות. אי־אפשר משום כך לקרוא לתקופה זו עידן של יציבות. כדי להגיע ליציבות אמיתית על הצוות החדש באוצר לעשות עוד הרבה, בעיקר בתחום קיצוץ התקציב, בשמירה על מסגרת השכר ובבלימת הגידול החד באשראי. אלו משימות כבדות שרק לאחר ביצוען המוצלח יהיה אפשר להגיע לרמת האינפלציה של מדינות המערב.

תכסיסים הדדיים

באומו לפני כינוס ארגון מדינות אמריקה בוואשינגטון הפתיע הנשיא רייגן כאשר נקט נימה פשרנית בהרבה כלפי תכנית השלום המרכז אמריקאית ("תכנית חמשת הנשיאים") מאשר בעבר. בניגוד לשלילתה בעבר הוא שיבח הפעם את התכנית (הנוגעת גם לגואטמלה ולאל־סלוואדור), אך הביע ספק אם ממשלת ניקרגואה כנה בכוונתה המוצהרת לבצע אותה. נשיא ניקרגואה דניאל אורטגה הודיע להסכים לרבים מסעיפי התכנית שעיבדו חמש המדינות המרכז אמריקאיות, אך עשה גם צעדים לעקופה.

אורטגה התיר את חידוש הופעת היומון "לה פרנסה" האופוזיציוני והבטיח להתיר שידורי תשע תחנות רדיו של הכנסיה הקאתולית; אך הוא הצהיר שאינו מחוייב לבצע את כל הסעיפים (ובעיקר מחוייבות ל"פלורליזם מפלגתי מוחלט", כלומר מתן חופש אמיתי למפלגות אופוזיציה), כל עוד אין ארה"ב מפסיקה כל תמיכה בלוחמי ה"קונטראס". הוא פתח במגעים עם המפקדים המקומיים הזוטרים, תוך עמידה על סירובו לנהל מו"מ עם מנהיגיהם הבכירים, ודורש לדון ישר עם ארה"ב במקומם. הנשיא רייגן מצדו, הצהיר כי אין להסתפק ברושם חיצוני של שינוי: ניקרגואה חייבת להבטיח דמוקרטיה אמיתית בהווה ובעתיד על ידי בחירות חופשיות, דמוקרטיות חופשיות, ולחדול מ"ייצוא המהפכה" למדינות אחרות באמריקה הלאטינית.

הסנדיניסטים מודעים למצבה הכלכלי הקשה של המדינה ומחדשים שהקשיים בקבלת הסיוע הסובייטי הם סימן למה שיכול לקרות עם התקדמות הדטאנט בין בריה"מ לארה"ב. הם מודעים גם לאהדה אותה באירופה המערבית ומעוניינים מאד למנוע את אישור הקונגרס לסיוע הכספי שמבקש הנשיא רייגן לתת לקונטראס. רייגן מצדו יודע שהקונגרס לא יאשר הקצבת 270 מיליון דולר לקונטראס כל עוד נמשכים מאמצי השלום, והוא רוצה להוכיח שניקרגואה היא המכשילה אותם.

אף כי נשמעות הרבה הערכות אופטימיות קיים בינתיים החשד ששני הצדדים נוקטים גישה פייסנית יותר מטעמים טקטיים מאשר מתוך נכונות כנה לוויתורים ממשיים לדרישות הצד שכנגד.

לאחר בואה של אידה נודל

מאת פולס

הסיכוי להמשך העלייה מרוסיה והגברתה נראה תלוי בראש ובראשונה בהפגת המתיחות בין שני הגושים

עלייתה של אידה נודל מציינת את סיומו של מאבק למען זכות לאומית אישית אשר מעטים בלבד, אפילו בין מסורבי עלייה נודעים, נ־הלו בעקשנות דומה. דרך ייסוריה ועמידתה הבלתי־מתפשרת לכל אורכה היו לאגדה. וכאשר נתקבלה על אדמת הארץ הכתה לביטוי הקרה בשל כוח הסבל ואומץ־הלב שגילתה שנים ארוכות, וזה במעמד גם משום ניצחון הרעיון שהאישה הסובייטית באה לסמלו: רעיון התקומה הלאומית של עם ישראל במולדתו ההיסטורית, שהתעורר מחדש בקרבו של קיבוץ יהודי הנ־תון זה עשרות שנים לשלטון שמסרב להכיר ביהודים כבאומה, מלגלג לדת משה וישראל ומתנכר לנכסי התרבות היהודית.

נודל הגיעה אלינו אחרי יוסף מנ־דלביץ', נתן שצ'רנסקי, פרופ' ברייי־לובסקי ועוד מסורבי עלייה רבים אחרים שנאבקו בעוז נגד שלטון שהירבה להערים מכשולים על דרכם, וגברו. עכשיו, אחרי גילויי הסיפוק והשמחה, עלינו לשאול את עצמנו: כמה מיהודי ברית־המועצות יעלו בעקבות החלוצים שהלכו לפני המחנה?

הגורמים שמנהלים את המאבק למען זכות העלייה של יהודי רוסיה ביקשו להבליט את מאבקם מעורר התפעלות של יחידים. השיקול ההסברתי הוכיח את עצמו: בדמותם של אישים מסורבי עלייה בודדים למדו בעולם המערבי להכיר את הבעיה הכללית. אבל אליה וקוץ בה: הטקטיקה ההסברתית הקלה דווקא על השלטון במוסקווה, וזה יכול לקוות כי לחצם של היהודים ושל דעת־הקהל הבין־לאומית יחלש ככל שהתרת יציאתם של הבולטים מבין מסורבי העלייה תשמוט מידיהם את הקלפים הטובים ביותר. ג'ין פונדה תוסיף לחתום על הצהרות למען יהודי ברית־המועצות, אבל אידה נודל יש רק אחת, ויקשה על אמני הפרסום "לבנות" רבות כמותה.

השלטונות הסובייטיים טוענים כי בתחילת השנה היו בידיהם אחד־עשר אלף בקשות להיתרי יציאה לישראל, ובמשך השנה גובר החשש כי כולן יזכו לאישור. ישראל טוענת כי הוגשו ארבע מאות אלף בקשות; ראשי השלטון במוסקווה כופרים בכך. האם הפוטנציאל הציוני הגלום ביהדות ברית־המועצות יתמצה כאשר כל אחד־עשר האלף יורשו לעזוב? ואם הוא גדול יותר — מה גודלו האמיתי?

נודל: מסמלת תקווה לאומית

קשה לענות על שאלה זו. יש רגליים לסברה האומרת, כי ככל שאפשרות העלייה גדולה יותר, כך יגדל מספר המועמדים לעלייה. מעטים יעזו לעבור בסדק, אבל רבים יעברו בשער פתוח. עם זאת, אין להתעלם מעובדת הנשירה המתמדת בין מקבלי היתר יציאה ואין ספק כי בקשות לעלות לישראל נעשות במקרים רבים להסוות את רצון ההגירה שלא מתוך נימוק ציוני, ובמיוחד לארצות־הברית.

גם בין יהודי ברית־המועצות שעלו ארצה יש הסבורים, כי חלק ניכר מיהודי רוסיה, אם לא רובם, יו־סיפו לשבת שם והעצה היא להגביל את מאבקן של ישראל והגולה המערבית לדרישה להכרה בזכות העלייה למדינת ישראל. המאבק הכלל־יהודי חייב, לפי השקפה זו, להתחרות למען חופש לחיי תרבות יהודיים בתוך ברית־המועצות, בצד הדרישה לזכות עלייה.

* * *

אפשר לשלול תפיסה זו מעיקרה. תרבות יהודית בברית־המועצות, אפילו בלבוש עברי, נגזר עליה להיות תרבות קומוניסטית, ובקי־רומה של זו אין לנו עניין. לבד מזאת קיימת הדעה שאותה ביטא יוסף מנדלביץ' ב"הארץ" (13.10): "בשעת הכושר, כעת, ולא בעוד שנים, לכשתקום שגרירות ישראל במוסקווה ותתנך דור ציוני חדש — עלינו להציא את בני עמנו משם ולהשתדל להביאם ארצה".

גישה רדיקאלית זו ניזונה, ככל הנראה, מההרגשה כי זעזועים קשים צפויים להתרחש בתוך ברית־המוע־צות, ומהשלכותיהם האנטישמיות הבלתי־נמנעות יש להציל את יהודי רוסיה בעוד מועד. מי יעז לטעון כי לא ייתכנו זעזועים כאלה? אפילו הגלאסנוסט עלול להולידם. "שינויים במשטרים למיניהם בגלות בישרו לנו, על פי רוב, שואות ופוגרומים, ולא גמילות חסדים" — אומר מנדלביץ'.

אבל "להציא את בני עמנו משם", כלומר את כולם — כיצד לעשות זאת? ברית־המועצות אינה דומה לעיראק. הסיכוי לגייס את דעת־הקהל הבין־לאומית לתמיכה במשימה זו שואף לאפס. מדינת ישראל לבדה אינה מסוגלת להרים מעמסה זאת, אפילו כל הגו־לה המערבית היתה מטה לה שכם.

יצחק שמיר מדבר; בקי לדרישה לזכות העלייה, על זכו של יהודי רוסיה לרפטריאציה. מצלצל יפה מבחינה אידאולוגית אבל גרמניה המערבית אשר משכה מכסות גדולות יחסית של היוצאים הגירה לנתיני בריה"מ על רקע השתייכותם האתנית, אינה משתמשת רשמית במונח זה, אלא מסתמכת על אמנת הלסינקי ועל זכות ההגירה כזכות שמשפחת העמים חייבת לערוב לשמירתה.

דרך אחרת אינה פתוחה לפנינו. והסיכוי להמשך העלייה מרוסיה והגברתה המתמשכת נראה תלוי, בראש ובראשונה, בהפגת המתיחות בין שני הגושים. לתמיכה הנמרצת מצד הארגונים של יהדות הגולה המערבית, ובמיוחד בארצות הברית, נודע משקל מסוים; אבל גם ארצות־הברית אינה מסוגלת לכפות את רצונה על מעצמת־העל היריבה אלא נאלצת להתמקח אתה על בסיס של נכונות לוויתורים הדדיים.

מכאן, שעניין לנו בחידוש ההידברות וההבנה בין וואשינגטון למוסקווה. ואם התנועה למען יהודי ברית־המועצות תיעדר לצדם של שוללי ההבנה הזאת, היא צפויה להשיג את ההיפך ממה שהציבה לעצמה.

לחץ על ראשי הקרמלין הוכיח את עצמו כיעיל כדי לשחרר את מנ־דלביץ' ואת שצ'רנסקי, את בינון ברייילובסקי ואידה נודל — משום שההנהגה הסובייטית היתה יכולה לקוות כי באופן זה תסיר מכשולים מדרך ההידברות עם ההנהגה האמריקאית. אבל אם ברצוננו להביא לידי זרם הולך ושופע של עולים מרוסיה, ולמתן חופש ליהודי רוסיה הנשארים בגבולותיה, כדי שיוכלו לחיות את יהדותם כשאר העמים הלאומיים ולטפח את תרבותם הלאומית — עלינו לשים את יהבנו על החלשת האיבה בין שני הגושים.

אפשר לגרוס כי המשטר הקו־מוניסטי הפך את רוסיה ל"בית עבדות" בנוסח מצרים העתיקה אבל עשר המכות לא ינחתו עליו בפעם השנייה. המאבק עם ברית־המועצות צריך להתנהל כמאבק פוליטי, תוך הערכה מציאותית של כוחנו אנו ושל כוחות הגורמים הבינ"ל המו־כנים, עקרונית, לתמוך בו.

הטנק יכריע בקרב

מאת ראובן פדהצור

מתוך הנחה זו ולאור החמרת הקשיים שיעמדו בפני השיריון של צה"ל במלחמה עתידית, מציע האלוף ישראל טל לייצר בהקדם כמות מאסיווית של טנקי מרכבה, כדי לאפשר לצה"ל להשיג הכרעה בקרב

התפיסה המצודדת במידה רבה בשילובן של מערכות נשק מדויק בכוחות היבשה, זכתה לעדנה לא צפויה, במסגרת מאבקו של צה"ל לחיסולו של הלביא. קצינים בכירים הופיעו בפני שרי הממשלה והציגו את "החלופה" המפורסמת, תוך הבלטת הפוטנציאל הגלום בה לפגיעה באויב. אין ספק כי למערכות הנשק הכלולות ב"חלופה" צה"ל יש תפקיד חשוב במציאת פתרון מבצעי לבעייה המרכזית הניצבת בפני צה"ל — לחימת המעטים מול הרבים.

אם כל החשיבות המבצעית שת־היה למערכות הנשק החדשות, כלי הנשק שיכריע בסופו של דבר את המלחמה, גם בעוד שלושה עשורים, יהיה טנק המערכה.

כוח אש, יעיל ומדויק ככל שי־היה, אין בכוחו להביס את האויב. על מנת להכריע את אויביה, ולהביא לסיום מהיר, ומתחייב, של המלחמה, יהיה על צה"ל להסב לצבאות ערב אבידות כבדות, ועליו לעשות זאת בשטחו של האויב.

דומה, אם כן, כי אחד מיסודותיה החשובים של הדוקטרינה הצבאית של צה"ל, שטבע בן־גוריון, הגורס כי "על צה"ל להעביר את המלחמה לשטחו של האויב", ימשיך להיות תקף, לפחות כל עוד יתנהלו מלחמות קונבנציונליות במזרח התי־כון.

אין במצב היום, ולא תהיה ככל הנראה גם בעתיד הנראה לעין, אפשרות לתרגם לשפת המעשה מרכיב זה של הדוקטרינה מבלי להשתמש בשיריון. לא הנשק המדו־יק הוא שיבקיע את מערכי האויב. יהיו אלה הטנקים. מרכיב הלוחמה המשוריינת במלחמות ישראל־ערב הולך וגדל באופן קבוע. מומחים צבאיים בישראל ומחוצה לה משו־כנעים כי בעתיד יגדל עוד יותר מספרם של הטנקים שישתתפו במלחמות המזרח התיכון.

במלחמת העצמאות עמדו לרשות צה"ל 16 טנקים בלבד. במבצע קדש נמצאו כבר 1,050 טנקים בידי צה"ל ואויביו. במלחמת ששת הימים לחמו 2,500 טנקים משני עברי החזית, ובמלחמת יום הכיפורים השתתפו בלחימה לא פחות מ־6,900 טנקים. לשם השוואה — בעת שכבשה גרמניה את צרפת במלחמת העולם השנייה, עמדו לרשותה בסך הכל 3,000 טנקים, ובקרב אל־עלמיין מנו גייסותיו של רומל 300 טנקים בלבד.

להערכתו של האלוף ישראל טל, אבי טנק המרכבה ומומחה שריון בעל שם עולמי, יהיו מעורבים, בצורה זו או אחרת, במלחמה עתי־דית במזרח התיכון לא פחות מ־20 אלף טנקים. כבר היום מצויים במזרח התיכון יותר מ־17 אלף טנקים.

בשתי תכונות חיוניות חייבים הטנקים של צה"ל להצטיין, על מנת שיוכלו לבצע בהצלחה, ובמחיר נסבל, את משימת הכרעת הקרב: כושר תימרון ושרידות. חשיבותן של אלו עולה בכל שהאויב בונה מערך ביצורים צפוף ומוצק יותר, ובכל שהוא מצטייד בכמות גדולה יותר של נשק אנטי־טנקי.

זו בדיוק תמונת המצב בחזית רמת הגולן. מערכת ביצורים סורית איתנה, שאין להשוותה כלל לזו של 1973, ושפעת כלי נשק מונחים, הכוללים כ־2,000 טילים נגד־טנ־קים, כ־2,300 קני ארטילריה, 3,500 נגמשים ו־4,100 טנקים — כל אלה מעמידים אתגר קשה בפני כושר התימרון וההישרדות של שריון מסתער.

אם נכונה הערכתם של האלוף טל, ושל מומחים צבאיים אחרים, לגבי תפקיד השריון בשדה הקרב העתידי, אין לצה"ל מנוס מלהמשיך ולהחזיק מספר גדול מאד של טנקים. על פי נתוני המרכז למחקרים אסטרטגיים של אוניבר־סיטת תל־אביב מצויים בידי צה"ל 3,900 טנקים.

אולם, מספר גדול של טנקים אינו ערובה לביצוע מוצלח של משימות השריון במלחמה העתידית. חשובה גם איכותם. על אלה להיות מסוגלים להישרד בקרב ולהיות בעלי כושר תימרון גבוה. התשובה המבצעית של צה"ל לאתגרים אלה היא טנק המרכבה.

בניגוד למתחריו הבולטים, האב־1 האמריקאי והליאופרד הגרמני, השתתף כבר טנק המרכבה במלחמה, וכישוריו המבצעיים נבחנו בקרבות מלחמת לבנון ב־1982. הנתונים המדויקים ביחס לאחוזי הפגיעה והשרידות, מהם סבלו טנקי המרכבה בלבנון, עדיין אסורים לפרסום, אך ניתן לציין כי מומחי שריון שניתחו נתונים אלה הגדירו את שרידותו של המרכבה כ"מהפכה בדברי ימי המלחמה המשוריינת".

מאז הוכנסו שיפורים ניכרים במרכבה. תכונותיו של הטנק החדש עדיין חסויות, אך ניתן לציין כי מגונו יהיה חזק יותר משל קודמיו, מערכת החולים שלו תהיה משופרת, תשופר מערכת בקרת האש שלו ולאנשי הצוות תהיה מערכת משוכ־ללת של מיזוג אוויר. במאמר רצוף שבחים לטנק המרכבה, המופיע בגי־ליון האחרון של "מערכות", כותב ריצ'רד סימפקין כי הטנק החדש יצויד בתותח ישראלי חדש בקוטר 120 מ"מ (למרכבה סימן 1 ו־2 תותח 105 מ"מ). סימפקין, שנפטר באחרונה, נשא דרגת בריגדיר גנרל בצבא הבריטי, והיה מהבולטים שבהוגי הדעות הצבאיים בנושא לוחמת שר־יון, ושותף בתכנונם של טנקי המערכה הבריטיים. לשבחים שהוא מעתיר על המרכבה יש, לפיכך, משקל רב.

הדילמה הניצבת בפני מתכנני של תוכנית העבודה הרב־שנתית של צה"ל היא כמות המשאבים שיו־פנו לייצור טנקי המרכבה שיוכנסו בכל שנה לשירות מיבצעי. ברור כי ככל שיגדל אחוז הטנקים האלה בסדר הכוחות של השריון, יהיו הצלחותיו של חיל השריון בקרבות גדולות יותר. על פי נתוני המרכז למחקרים אסטרטגיים היו בידי צה"ל ב־1986 כ־500 טנקי מרכבה, כלומר, כ־13% מכלל כמות הטנקים. בשנה האחרונה סופקו טנקי מרכבה נוספים לצה"ל, והאחוז עלה במידה מסויימת. על פי התפיסה המקובלת עתה בצה"ל מצטייד השריון באופן הדרגתי בטנקי מרכבה, מדי שנה מיוצרים טנקים המצטרפים למערך הלוחם.

האלוף טל מציע תפיסה אחרת. לדבריו, כדאי להשקיע כמות גבוהה של משאבים בתקופה קצרה, ולייצר מסות גדולות של טנקי מרכבה תוך זמן קצר. כך, אם תפרוץ מלחמה בשנים הקרובות, יהיה השריון של צה"ל מורכב מאחוז גדול יחסית של טנקי מרכבה, וסיכויי הצלחתו בקרבות יגדלו גם הם.

קשה להאמין כי תפיסתו המהפכנית של האלוף טל תתקבל, אך גם כך נמצא חיל השריון במצב טוב מבחינת אמצעי הלחימה שלו. זהו החיל היחיד בצה"ל הקולט באופן קבוע כלים חדשים ומעולים, היישר מהיצרן.

בהנחה כי אורך חייו של טנק מערכה הוא כ־30 שנה, וכי גם בעשורים הבאים יהיה הטנק מרכיב היסוד בהשגת ההכרעה בקרב ביבשה, חייב צה"ל להתחיל כבר עתה בתכנון הדור הבא של טנקי המערכה שלו, אלה שיכונו, קרוב לוודאי, "מרכבה סימן 4".

חוקה עכשיו?

מאת אוריאל פרוקצ'יה

מאנשי סובלנות ועד חרדים וקלגסי התחיה–כהנא מסתופפים סביב התמיכה בכינון חוקה, אך זו רק קואליציה לכאורה — שכן כל מחנה תומך בחוקה פרטית משלו

הכותב הוא פרופסור למש־פטים באוניברסיטה העברית.

שלוש טעויות יסוד זורות חול בעיני המתווכחים על נחיצות כינונה של חוקה לישראל עכשיו. הטעות הראשונה היא להתעניין בשאלה אם העם בישראל חפץ בחוקה. לכאורה, רעיון החוקה נהנה מפופולריות רבה. על עצומת ראשי הערים התומכים בחוקה חתמו שלושים אישים מר־כזיים בחיינו המוניציפליים, מטדי קולק, איש הסובלנות והקידמה, ועד אלי לנדאו, איש מתנחו של השר שרון.

סוד התמונה של הקואליציה המדומה הזו אינו אלא שכל "תומך" רשאי היה לראות לנגד עיניו מסמך אחר לגמרי, שהוא עבורו החוקה האידיאלית. גם החרדים היו חפצים בחוקה, אילו הסכימו מכוניה להשי־תיתה על אדני ההלכה. גם קלגסי התחיה–כהנא היו מצטרפים אליה כאבות מייסדים, אילו פרשה חסותה על המין האנושי לבנה, להבדיל מחיות דו־רגליות, "ג'וקים מסוממים בבקבוק" ושאר מרעין בישין מעולם הזואולוגיה.

השאלה איננה, אם כן, אם העם חפץ בחוקה. תחת זאת יש לבדוק אם קיימת תוכנית חוקתית מס־פיימת, היכולה ללכד סביבה קו־אליציה רחבה של תומכים.

הטעות השנייה נובעת, בעצם, מן הראשונה: במקומה של טעות זו הנחה השגויה, כאילו מלאכת כינונה של חוקה בישראל היא משימה אינטלקטואלית: כאילו הקשיים הנעוצים על הדרך הם קשיים מקצועיים, הכרוכים בפיצוחן של שאלות משפט, תיאוריה מדינית או מבנה קונסטיטוציוני לגוי. ויתכן, כמובן, שגם אבני הנגף האלו פזורות לאורך הדרך, אך חשיבותן היחסית זניחה. הקושי האמיתי הוא לעצב אמנה חברתית בישראל — לא לנסח אותה. לשוות לנגד העיניים אידי־אלים משותפים, ולא רק להכריז — בשפה מקצועית ומלוטשת — על המוגמר.

הזיכרון הקולקטיווי הקצר

בהקשר זה מן הראוי לשוב ול־עורר את הזכרון הקולקטיווי הקצר שלנו, כי הצעות חוקה אחרות, לא רעות כלל ועיקר, כבר נוסחו על־ידי מומחים בעבר, (ואחת מהן אפילו עברה כבר קריאה ראשונה בכנסת). הצעות אלו נכשלו, כיוון שלא שיקפו הסכמה חברתית רחבה, ולא נמצאו להן די ידיים שיתמכו בהצבעה תומכת.

לבסוף, טעות המורה היא לסבור שאין במדינת ישראל חוקה שרירה וקיימת, גם ללא מאמצי חקיקה נוס־פים. החוקה, כמובנה המהותי, איננה אלא קבוצת כללים המסדירים הסדר נורמטיבי המחייב את יחסי הגומלין המשפטיים שבין רשויות השלטון לבין עצמן, ובינן לבין הפרטים הנשלטים. הכנסת כבר חוקקה מספר רב של חוקי יסוד, בענייני מימשל, שפיטה, כלכלה וביטחון, המסדירים תחומים חוקתיים חשו־בים ונרחבים.

בצד כללים סטאטוטאריים אלה, מכילה שיטתנו המשפטית מספר כללים מרכזיים הנוגעים לחירויות היסוד של האדם אף על־פי שאין להם עיגון בחוק. הם הוכרו כחלק בלתי־נפרד מן הדין הנוהג ומן ההוויה הדמוקרטית שלנו, ובתור שכאלה מצאו להם אחיזה בפסיקתם של בתי המשפט. השאלה האמיתית העומדת על הפרק איננה אלא אם רצוי לעגן את הכללים הפסיקתיים האלה במסמך חוקתי נוקשה, שיגונן על חירויות היסוד של האדם הן מפני שרירות לבו של השלטון, והן מפני נגישה אפשרית על־ידי החקיקה של הכנסת. אילו התעשתה הכנסת והיתה מחוקקת חוק יסוד קשיח המגן על חירויות היסוד, היתה מושלמת בכך, הלכה למעשה, מלאכת כינונה של חוקה בישראל.

מגילת זכויות

הלקח הראשון שיש להסיק מן הניתוח דלעיל, הוא שמן הראוי לר־כז את המאמצים למען כינונה של חוקה לישראל, ולרכזם בגזרת הדחוף לחוקק מגילת זכויות. מגילת זכויות היא הנדבך החסר במלאכת המרכבה החוקתית שלנו. כריכתה בצד פרוייקטים חוקתיים נוספים, השנויים במחלוקת, (ודוגמת משטר נשיאותי או שינוי שיטת הבחירות), עלולה ליצור קואליציה רחבה של מתנגדים, שיתקהלו יחד, איש איש מטעמו שלו, ויקדיחו את כל התבשיל.

במישור מהותי יותר, יש לשוב ולבחון את עצם קיומה של ההסכמה הלאומית ביניהם, בנושאים הרלוונ־טיים למגילת הזכויות. האמנם אנו מסכימים, באמת ובתמים, להחיל דין שווה, ללא כל אפליה, על התושב הגר, בנושאים אקטואליים כמו מאסרים ומעצרים, הליכי שפיטה וענישה, חירויות דעה והבעה, התקהלות והפגנה, וזכויות כספיות וביטחון סוציאלי?

אם אין אנו מוכנים לכך, או שהשעה עדיין איננה בשלה — ואולי תהיה יפה יותר בימים אחרים — מוטב לגנוז את רעיון המגילה, או לדחות אף אותה לימים אחרים. שהרי אם הנורמה שתשלוט בחיינו תהיה נורמה של איפה ואיפה, מוטב לפעול למנוע ממנה את ההילה (והשריון) של חוקה. ושוב, האם הגיעה השעה להעניק לתושבי ישראל חופש בחירה אמיתי בעניני דת ומצפון והכרה פנימית, תוך כיבוד זכותו של הזולת למנהגים ול־פולחנות היקרים לו מזה, וסובלנות מוחלטת כלפי אלה שאין להם פול־חנות, ושהאדם, ולא האלוהים, הוא במרכז עולמם, מאידך? הרי אין טעם רב להציג בחוקה את הקיים גם בשטח זה, ומוטב לנו להמשיך ול־חיות עמו, לטוב או לרע, מבלי להקשיחו ולשריינו בחוקה.

במהלך התהליך אל האמנה החברתית האפשרית, יתכן שיתברר שחלק מן החירויות מעורר תמיכה פרלמנטרית מספיקה, ואילו החלק האחר — לא. במקרה כזה ניתן יהיה לחוקק את המגילה בשלבים, כמו בתיקוני החוקה המפורסמים שבארצות הברית, ולא לצפות למעין מגילה שלימה, שתתגבש כולה בבת אחת.

לבסוף, אל לנו לשכוח את עיקרון חלוקת העבודה. מלאכת עיצובה של החוקה היא משימה פוליטית: גיבושה של הקהילה סביב רעיונות מקיפים משותפים. את המלאכה המקצועית יבצעו [illegible], נסחי חוק ועוד מיני טכנאים.

מקורות מדיניים / עקיבא אלדר

WELCOME, MISTER SECRETARY

ברוך בואך, אדוני שר החוץ, ידיד גדול לישראל. אומרים שאתה נמנה עם הגדולים שבידידנו בארה"ב מאז ומתמיד. אם ידידות נמדדת בכסף, קשה אמנם למצוא מתחרים למי שהעניק לישראל מיליארד וחצי דולר כפרס על חזרה לכלכלה שפויה. אם ידידות נמדדת בתמיכה ועידוד ידידים בקבלת החלטות גור־ליות, גם כאשר אחד מהם מסרב ומאיים להעלב, ואם אמנם, כמאמר בשיאך, נוצרה הזדמנות הסטורית לשלום, טעונה עדיין ידידותך הוכחה. יודעי דבר אומרים שאתה מתחרט על החלטתך משלהי אפריל להישאר בבית. משה ארנס שיכנע אותך אז שביקור דרמטי בישראל, אחרי הסכם פרס־חוסיין על כינוס הוועידה הבינלאומית ופגישתם "ה־הסטורית" של שני המנהיגים בלונ־דון, ב־11 באותו חודש, יתורגם למנהיגים של התערבות בענייניה הפנימיים של ישראל.

כמה ימים לפני כן, יצא המנכ"ל המדיני של משרד החוץ, ד"ר יוסי ביילין לנשימה לידיד של שמעון פרס. חוסיין כבל את פיו של מ"מ ראש הממשלה בכל הנוגע לסעיפי ההסכם המבטיחים את ישראל מפני הסדר כפוי על ידי המעצמות. הלי־כוד הפיץ ברבים קטעים נבחרים מתוך ההסכם ואיים להפוך את "המסמך ההסטורי" לכתב כניעה. ואתה, ידידנו הגדול, חזרת בך מהחלטתך לצאת לאיזור ומסתפק באיגרות מלשכתך ומהבית הלבן ובשאלתים שמריץ השגריר תומס פיקרינג בין ירושלים לוואשינגטון. ברקע הוספת להשמיע את העמדות הישנות, הבלתי הרמוניות, על הרתיעה מפני מעורבות הרוסים וש־הוועידה היא רק אחת הדרכים הנבדקות להביא למו"מ ישיר עם ירדן. שישה חודשי הישיבה בבית, לאחר שתי שנות היעדרותך מהאי־זור, פורשו על ידי רבים בקרב הציבור הישראלי כישיבה אמ־ריקאית על הגדר. פרס טען באוז־ניכם, ללא הועיל, כי הבריחה

לסגור בדיוק. אם שולץ מסתפק בזילגיו של שליח זוטר יחסית כמאט קלבריוס — אומרים מתנגדי הוועידה — אין זה אלא המעט שהוא נדרש לעשות על מנת שלא לעלוב בפרס. בעצם, הם טוענים, גם היום אין לו עניין מיוחד להשמין את הרד־סים להבביס רגל למורה התיכון.

יתכן שהכל היה נראה אחרת אילו ב־1 בבאי היה המוכיח. ידידנו החשוב ורב ההשפעה, יורד ממטוסו בנמל התעופה בן גוריון ומכריז אל עשרות המיקרופונים ומצלמות ה־טלוויזיה שהוא שמח להזדמנות להביא לעמי האיזור את ברכתה של אמריקה להסכם הסטורי בין ישראל לירדן שיוביל למשא ומתן ישיר בחסות ערבויות אמריקאיות נגד כל הסדר כפוי. יכולת, ידיד יקר, להזמין עצמך לכנסת ולומר משם בשידור ישיר שהוועידה הבינלאו־מית תהיה רק מיטריה למו"מ ישיר ולפרט את כל הערבויות וההבטחות והתנאים לשיתופה של ברית המועצות. זה היה מתקבל כאן אחרת. אולי אפילו אצל שמיר. מכיוון שהת־קבלו אותן הבטחות שניתנו בקונפ־רנציה מודלפת למקורבים. הע־דפת שלא לסכן את ידידותך עם שמיר, שכן אתה יודע שפרס עדיין זקוק לכם ואינו יכול להרשות לעצמו לאיים ב"ברוגז" בתגובה לחוסר המעש שלכם. מעניין שלא חששתם מארנס בעניין הלביא ולא השארתם מקום לספקות ביחס לתמיכתכם באחד מפלגי הממשלה. אפילו הזמנתם את יצחק רבין לוואשינגטון על מנת לצייד אותו בחבילת תגמולים לקראת ישיבת הממשלה. גם הפעם גילית שאתה יודע להיות נחרץ כאשר מדובר בירוקים.

ההחמצה של מאי 1987 לא היתה המחדל המדיני הראשון שלך במזרח התיכון, ידידנו היקר. שנת 1986 היתה אולי שנת ההחמצה הגדולה. לא השכלתם לנצל את הקרע שנתגלע בפברואר בין חוסיין ל־ערפאת שסילק את הגבוה מבין שלושת המכשולים שנותרו לכינוס הוועידה הבינלאומית (שיתוף אש"ף בוועידה). במקום להכות על הברזל בעודו לוהט, להעלות את דרג התיווך האמריקאי במאמץ למצוא פתרון למחלוקת סביב סמכויות הוועידה והתנאים לשיתוף בריה"מ, העדפתם "למזמז" את העניין. ידעת, ידידנו היקר, שאחרי הרוטאציה יהיה קשה הרבה יותר להזיז את העגלה. ואולם גם לאחר שבספטמבר 1985, לא מעט בזכות סיוע פעיל של עוזרך, ריצ'רד מרפי, יכול היה פרס לפרש באוזני בצמרת האו"ם את "עשר הנקודות" המפורסמות ושמיר בלע אותן בלית ברירה, בציפיה לרוטאציה — גם אז היו לך עיסוקים חשובים יותר, ואולי נבה־להת כשנוכחת לדעת שעניין הזמנת הרוסים מתחיל להיות רציני. שכחת שאתם הייתם אלה שהבאתם לירוש־לים את התנאי של המלך חוסיין למעורבות הסובייטית? ומה הבהלה? האם אינך נוסע מכאן למוסקבה כדי להגיע עמה להסכם בעל השלכות גלובליות, שמבטיח לסובייטים לגי־טימציה רחבה יותר מכפי שישראל יכולה להציע להם? האם הגלזנוסט, הוא אילן נוח לתלות עליו רק את שאיפתו של הממשל נטול ההישגים ביחסי החוץ שלו, להוסיף מעט פופולריות ערב צאתכם לגימלאות? האם קשה לתלות עליו באותה הזדמנות גם מעט גמישות במדיניות המזרח תיכונית שלכם ולהשתחרר סוף סוף באותה הזדמנות מטראומת לבנון?

שמחה דיניץ אמר ודאי גם לך את המשפט החכם שמאז הסכמי רודוס ועד היום לא היה הסכם בין ישראל לערבים שהושג שלא באמצעות משא ומתן (למעט הסכם הנפל עם לבנון בעקבות המלחמה). לעומת זאת יכול הנרי קיסינג'ר לספר לך על שיחתו עם שליחו של סאדאת ב־1972 שבה אמר לו כי רק "שינוי במערך הכוחות" ("רי־שאפל") יביא לתזוזה ישראלית. זה ארע בדיוק, לגודל האסון, באוקטובר 1973.

יתכן שעכשיו כבר מאוחר מדי ומעט מדי, שכן עם הזמן טיפס שמיר יותר ויותר על העץ ויועצו צ'רלי היל ודאי דיווח לך עד כמה נחוש ראש הממשלה בהתנגדותו לוועידה. אגב, חבל שלא לחצתם עליו בתחילת הדרך להשתלב בשיחות עם חוסיין. עכשיו זה גם עניין של יוקרה. "השלום של פרס". ביום ראשון זימנת אותנו למסיבת עיתונאים לסיכום ביקורך (שבהזדמנות נקבע בדרך למוסקבה), בו תתמקד התקשורת האמריקאית. ביקשת שלא לשפוך ציפיות. ואולם מגיע לעם ישראל לדעת מה שמעת בלשכת ראש הממשלה ומה דעתך הברורה ביחס לוועידה הבינלאומית וביחס לעמדתם של מנהיגי ישראל. שלא יקרה שוב, כמו בסוף אפריל, שלא ידענו מי מביניהם משקר, האם אמנם פרס מכר את ירושלים לחוסיין. ידי־דנו מאמריקה, העד היחיד להסכם, העדיף אז לשתוק. שרק לא תספר שבאת לצורך "הקשבה יוצרת". ואחרי הכל, סליחה אם נפגעת, שהרי אתה באמת ידיד גדול.

מה מציע שמיר

בעקבות דיווח ב"הארץ" על השי־חות שניהל בוואשינגטון בדבר רעיון השלטון המשותף הישראלי־ירדני בשטחים, ביקש מזכיר ה־ממשלה, אליקים רובינשטיין, ל־הבהיר כי המונח "שלטון משותף" אינו משקף במדויק את הרעיונות הנדונים עתה. רובינשטיין אומר כי נכון יותר לדבר על "מודל אוטונו־מיה [illegible]

בנוסף למה שנדון במשא־ומתן שנוהל בשעתו על האוטונומיה, יביא מודל זה בחשבון באורח מתאים את השתתפותה של ירדן וזיקות התושבים הערבים אליה, דבר שלא מצא ביטוי במשא־ומתן הקודם שנערך בלא השתתפותה של ירדן. עד כאן דבריו של מזכיר הממשלה, שאמר לפני כן בהרצאה בוואשינגטון שראש הממשלה יצחק שמיר מוכן להרחיק לכת לקראת הסדר, יותר ממה שאפשר ללמוד על כך מהעי־תונות הישראלית.

שר־החוץ האמריקאי, ג'ורג' שו־לץ, למד על כך מפי יועצו צ'רלי היל, והבטיח להעביר את ההצעות למלך חוסיין. השבוע אמר היל ליועץ המשפטי של משרד־החוץ, רובי סייבל, שביקר בוואשינגטון, שהמלך אינו מוכן לדבר על הסדר־ביניים אלא אם הוא חלק בלתי־נפרד מהסדר מפורט — לרבות לוח זמנים — המוביל לפתרון הקבע. שולץ אמור להביא עמו "רעיונות חדשים" שיאפשרו לדלג על הוועידה הבינ"ל ולהגיע במישרין להסדר אוטונומיה שיהיה נדבך ראשון לקראת הסדר הקבע.

מדבריו של רובינשטיין אפשר ללמוד, ששמיר מציע לחוסיין מידה רבה יותר של השפעה על הגדה המערבית מכפי שמציע לו הסכם קמפ־דייוויד. ממילא, גורס שמיר, גם פרס וחוסיין אינם מוכנים לדבר — לפחות, בשלב ראשון — על פשרה טריטוריאלית. הוא מנסה, אפוא, להגדיר את המכנה המשותף בין המערך, הליכוד, ירדן ותומכי המלך בשטחים, ולעגן אותו בהסכם שיוגדר כהסדר־ביניים. הוא טוען שלשם כך אין צורך בוועידה בינ־לאומית, ואפשר להסתפק בשיחות ישירות, [illegible]

שמיר מנסה לעקוף כאן לא רק את הוועידה הבינ"ל ובתוך כך את שאלת מעורבותה של ברית המוע־צות בהסדר; הוא מתחמק משאלת "ייצוגו" של אש"ף במשא־ומתן על גורל השטחים ומחלוקה של סוריה. עד כמה חיוני שיתופם של גורמים אלה לחוסיין, אפשר ללמוד מ־מאמציו הרבים לכנס בחודש הבא ברבת־עמון את הפיסגה הערבית. מי שמבקש להופיע כמלכד העולם הערבי (אמנם, סביב עניין מלחמת איראן־עיראק), לא ירשה לעצמו לנקוט צעד "מפלג" כמו הסדר נפרד, ולוא גם זמני, עם האויב הציוני. חוסיין זקוק להצעה אמ־ריקאית־ישראלית שקשה מאוד לסרב לה, כמו עסקת מטוסי אף־16 שהוכנה לפני שנתיים לקיפאון עמוק מחמת התנגדותה התקיפה של ישראל. בירושלים — והפעם על שני חלקיה המפלגתיים — אין לפי שעה סיכוי ריכוך בנושא הזימוש. חוסיין מודה לספר לידידיו ה־אמריקאים על היזמה של ברית המועצות. אם ייענה להיזמות ויאות לקבל את מטוסי המיג־29 בתנאי המימון הנדירים שלה, אפשר יהיה לשכוח מכל מה שמזכיר את ריח קמפ־דייוויד ולהתייק בארכיון הממשלה את "מודל האוטונומיה להסדר־ביניים" של המזכיר רו־בינשטיין.

מז'בוטינסקי עד עמירב

מתברר שגם צחי הנגבי לא הצליח להשתיק את משה עמירב. הלה הו־פיע השבוע במועדון "צוותא" בתל־אביב וביקש לשאת את דברו בס־מינר שנערך שם מטעם אגודת "שורשים" על מנהיג התנועה הרוי־ויזיוניסטית, זאב ז'בוטינסקי. גם אותו — אמר עמירב — היו מבקשים לסלק מ"חרות" בעקבות דברים שאמר בזכות ההכרה בעם הפלשתיני. את החוברת הבוחלה שלו בחר לפתוח בציטוט מדברי המנהיג לאמור: "השלטון העצמי הלאומי של כל אחד מהגזעים היושבים בארץ, בענייני קהילות, דינן, תרבות ובאות כוח פוליטית — צריך להשתכלל במידה הרחבה והמלאה ביותר".

מה היא "באות־כוח פוליטית" אם לא אוטונומיה — תמה עמירב — ולא זו המצומצמת של בגין, שאותה לא יקבלו הפלשתינאים לעולם.

ח"כ אליהו בן־אלישר נתבקש להתמודד עם מידת נאמנותם של מנהיגי "חרות" — ממשיכי דרכו של ז'בוטינסקי — עם עיקרי תורתו. הוא לא התקשה לומר שתנועתו מוסיפה לדגול עד היום בזכותו של עם ישראל על שתי גדות הירדן, בפני נגרס מנהיגם הדגול ובפני שמונצחו בהימנון בית"ר. את המימוש מוכן בן־אלישר להותיר למועד בלתי ידוע. שאלת זכויותיו של העם הפלש־תיני מעוררת בעיה קשה יותר אצל ה"ז'בוטינסקאים". מנהיגים הקודמים דים הטובים מקרב המנהיגות הציונית של שנות העשרים והשלושים, ובהם ראשי תנועת העבודה, בחרו בדרך להתמודד עם עובדת קיומו של העם הפלשתיני. עמירב טוען, שיצחק שמיר טועה בתפישו הסכם עם חוסיין במקום לחתור להסדר עם הנציגות הפלשתינית הזהות, שעם תומכיה נמנים גם הפלשתינאים שעמם נועד באחרונה. לדבריו, מוכן אש"ף להגיע להסדר מתוך חשש שישראל תגיע להסכם עם ירדן. הוא בטוח שז'בוטינסקי היה נוהג כמותו וכך נהג גם מנחם בגין בחתמו על הסכם קמפ־דייוויד המכיר בזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתיני.

בן־אלישר נשען אף הוא על אותו סעיף בהסכם קמפ־דייוויד. ח"כ יאיר צבן ממפ"ם, שישב מעבר השני של השולחן, לא הניח לנוכח מ"חרות" לצאת בקלות מהעניין. הוא הזכיר שהנוסחה הזו נכפתה כמעט על בגין בידי האמריקאים. בן־אלישר מתגונן: אבל העניין כמעט התפוצץ על המילה "לתושבים". בהקשר למהות האוטונומיה. מימוש זכוי־תיהם הלאומיות של הפלשתינאים מתמצה, לדידו של תלמיד ז'בו־טינסקי, באוטונומיה לאנשים ולא לשטחים. זו הפרשנות ש"חרות" מציעה היום ל"באות־הכוח" שעליה כתב המנהיג. לא יותר. בן־אלישר היה הגון דיו להזכיר, שרוב חברי "חרות" בכנסת לא הצביעו בעד ההסכם הזה. היה עמם גם יו"ר הכנסת יצחק שמיר, שמציע היום "אוטונומיה רחבה" דווקא עם זיקה לירדן.

מהדיון על ממשיכי דרכו של ז'בוטינסקי נעדרה נציגת הקבוצה הטוענת כי "חרות" נטשה את תורתו. מנהל "שורשים", אלעזר שטורם, סיפר שהוא הזמין ל־הדיון את הכינוס בטענה ששמה לא הופיע בכל המודעות שהזמינו את הציבור לסמינר.

מסדרונות מפלגתיים / אילן שחורי

אסטרטגיית הבחירות על פי מיכה חריש

בצמרת מפלגת העבודה עומדות להכנס להילוך גבוה, מראשית השבוע הבא, עם פתיחת מושב החורף של הכנסת, ההכנות לקראת מערכת הבחירות הצפויות בדיוק בעוד שנה

בקרב בכירים במערך היו אמנם באחרונה מספר דיונים בשאלת האסטרטגיה של מפלגת העבודה לנקוט בשנה הזאת, שנת הבחירות, אולם החלטות וקווי פעולה עדיין לא נקבעו.

אחד מהפועלים מאחורי הקלעים לקביעת אופי האסטרטגיה הפולי־טית של מפלגת העבודה לנקוט עתה הוא הח"כ מיכה חריש, מקורבו של יו"ר המפלגה שמעון פרס, אשר הכין לפני מספר ימים, בתפקידו כיו"ר "החוג לשילוב" במפלגה, מיסמך סודי ומפורט בנושא ה־אסטרטגיה של שנת בחירות. חריש עומד להביא את המיסמך שהכין לדיון ראשוני אצל ראשי המפלגה, במגמה לקבוע כבר עתה אסטרטגיה פוליטית מגובשת, "כדי להגיע להישג משמעותי מול הליכוד בב־חירות הקרובות".

במסמך שהכין קובע חריש כי מפלגת העבודה עשתה שגיאות רבות במערכות הבחירות הקודמות. הגדולה בהן היתה, לדעתו, העדר אסטרטגיה מגובשת ועצם העובדה שהמפלגה לא ניתחה ניתוח שיטתי ומסודר את הסיבות לכשלונה. על פי "מסמך חריש" מסוגלת מפלגת העבודה כיום למצות את כל הפו־טנציאל שלה בציבור. הוא אינו מסכים להנחה הרווחת כי קיימת כיום חלוקה שווה בין תומכי מפלגת העבודה ולווייניה ובין תומכי הליכוד ולווייניו. לדעתו מסוגלת מפלגת העבודה להגיע להישג משמעותי מול הליכוד, אך זאת רק אם רבבות פעילי המפלגה בשטח ידעו מה הם המסרים המרכזיים של מפלגתם, ואת אלו יעבירו לציבור.

חריש טוען כי נקודת המוצא של מפלגת העבודה חייבת להיות ה־עובדה, הניתנת להוכחה בדוגמאות, כי קיומה של ממשלה בראשות מפלגת העבודה הוא אינטרס לאומי של מדינת ישראל, אינטרס בטחוני שלה ואינטרס של הרוב המכריע של אזרחי המדינה.

במסמך שהכין מנסה חריש לערוך השוואה קצרה בין ממשלת הליכוד והממשלה בראשות מפלגת העבודה, תוך איזכור הנושא הכלכלי, מלחמת לבנון, היחסים עם מצרים, תהליך השלום, והתפקוד הכללי של שמיר לעומת תפקודו של פרס. "הברירה האמיתית של הציבור היא ממשלת שמיר־שרון או ממשלת פרס־רבין, על כל המשתמע מזה, לאור העב־רות".

ח"כ חריש: מסמך סודי

בפרק הדן בעיקרי האסטרטגיה של מפלגת העבודה לנקוט בשנת בחירות, ממליץ חריש כי אסור לה למפלגת העבודה לפרוש מהממשלה עד לתאריך הבחירות. אולם בת־קופה זו הוא ממליץ להפעיל מערך הסברתי גדול בציבור ובקשת תמי־כה ממנו, כאילו הבחירות תתקיימנה תוך זמן קצר. חריש ממליץ לעבודה למקד את מאבקה בשתי החזיתות: מול הליכוד ולווייניו, ומול המפלגות הקטנות השותפות אמנם במאבק מול הליכוד, אך גורמות בעקיפין לחיזוקו ע"י החלשת מפלגת העבודה.

חריש קובע כי מפלגת העבודה חייבת לפתח כבר עתה תוכניות והצעות לקראת הקדנציה הבאה של הממשלה. לדבריו, בין נושאי ה־מדיניות, המרכזיים אשר צריכים לבוא לידי ביטוי במסרים של העבודה, יש להתמקד בנושא ה־מאבק על הדמוקרטיה בישראל והבלטת מפלגת העבודה ככוח המגן המרכזי של הדמוקרטיה מול ה־קנאים ותנועות אחרות בימין, כולל בליכוד. חריש ממליץ לעבודה להגביר את פעילותה בתחום זה בשנה הקרובה, בעיקר במישור הפרלמנטרי.

נושא שני, לדבריו, חייב להיות המאבק על המשך תהליך השלום, תוך חיזוק כוחה הבטחוני של המדינה. כאן ממליץ חריש להבליט את תרומתה הבטחונית של העבודה עד 1977 והישגיו של יצחק רבין כשר הביטחון. לדעתו חייבת ה־מפלגה להמשיך ולקיים הידברות ישירה ועקיפה עם חוסיין, ממשלת מצרים וגורמים אחרים בעולם, הנ־וגעים לעניין, כדי להמשיך ולקיים את אופציית השלום, עד שתקום ממשלה חדשה לאחר הבחירות.

בתחום הדת ממליץ חריש כי מפלגת העבודה תביא לקיום הי־דברות רחבה עם הציבור הדתי ולא עם המפלגות הדתיות, תוך ניסיון לקרב ציבור זה לעמדות העבודה, בעיקר סביב נושא השלום. חריש קובע כי יש להסביר לציבור זה כי מפלגת העבודה היא גם כתובת לציבור הדתי, כי היא מפלגה הדוגלת במדיניות של סובלנות הד־דית, והיא זו שתתמוך בבחירתם של אישים מקרב הציבור הדתי המזוהים עם מפלגת העבודה ל־תפקידים במוסדות דת ממלכתיים, ותפעל במקביל להפסקת המונופול של המפלגות הדתיות על מוסדות אלו.

בנושא ההסברתי מציע חריש כי מפלגת העבודה תבליט את העובדה כי מבחינת הליכוד העדיפות ה־ראשונה נתונה למתנחלים ולשט־חים, ואילו העבודה פונה לשכונות. בסיכום מסמך האסטרטגיה המפורט שלו קובע חריש כי יש לקבל החלטות מהירות, כדי להתארגן למערכת הבחירות. אם לא יעשה כך, הוא קובע, לוקחים ראשי המפלגה על עצמם את האחריות לכשלון נוסף.

הקרב על המטה

המאבק במפלגת העבודה על איוש תפקיד יו"ר מטה הבחירות של המפלגה עדיין לא תם. הרף עמדתו הברורה של יו"ר התנועה פרס שהצ־היר כי מזכ"ל המפלגה הח"כ עוזי ברעם הוא מועמדו לתפקיד.

מאז הודעתו של פרס, לפני כחודש, סערו הרוחות בצמרת ה־מפלגה בעיקר מכיוונו של שר האנרגיה משה שחל, שלא הסתיר את רצונו לקבל את התפקיד ו־דאג באמצעות אישים שונים ל־הסביר כי בשנים האחרונות לא היה במפלגה תקדים לכך שמזכ"ל התנועה יקבל לידיו את תפקיד יו"ר המטה. גם השר ללא תיק עזר ויצמן ניסה לעשות נפשות לקבלת ה־תפקיד לעצמו, אך בסופו של דבר הודיע כי הוא רואה בברעם מועמד מתאים. לפיכך נראה כי מינויו של ברעם לתפקיד יו"ר המטה הוא כמעט סופי והמאבק יתמקד עתה

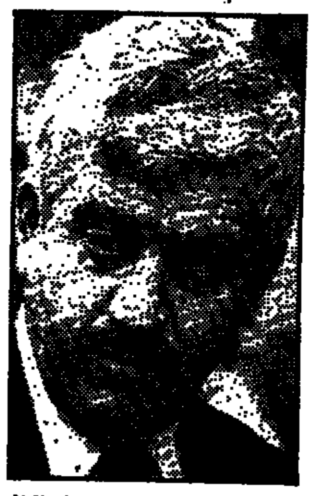

ח"כ ברעם: מינוי במעמד סופי

בתפקידי המשנה הבכירים בראש פירמידת המטה: ראש אגף הארגון וראש אגף ההסברה.

אין ספק כי שר הביטחון יצחק רבין ידרוש את חלקו הפוליטי במטה הבחירות ומתן אחד משלושת התפקידים הבכירים לאיש שלו. יתכן שאת התפקיד יו"ר מטה ההסברה יקבל לידו השר יעקב צור, ואת [illegible] המטה, אך לעסוק יותר בצד האר־גוני. לא ברור אם השר משה שחל, לאחר שנכשלה דרכו לראשות המטה, יסכים עתה לקבל את תפקיד יו"ר אגף הארגון, עמדה שפרס יציע לו, ככל הנראה. אם ידחה אותה, עשוי מוטה גור לקבל את התפקיד, לאחר ששימש כיו"ר המטה בבחירות האחרונות.

איוש מטה הבחירות של מפלגת העבודה ודאי יבוא לידי ביטוי גם בישיבת מרכז המפלגה המיועדת לראשית נובמבר, ובה עתידות להתקיים בחירות חשאיות לבחירת צירי מפלגת העבודה לקונגרס הצי־וני העולמי. ברעם עצמו אינו בין המעוניינים בהקמה מהירה של מטה הבחירות והוא מעדיף להמתין עוד כמה חודשים. בינתיים מבקש ברעם להקדיש זמנו למושב הרביעי של ועידת מפלגת העבודה שיתקיים ב־23 בנוב' ויוחד לנושא החוקה, שינוי שיטת הבחירות וחוקיות האורח.

מפלגת העבודה מבקשת להעמיד נושאים אלה במרכז פעילותה הפו־ליטית, ובמערכת הבחירות הקרובה, בין השאר כדי לנטרל את תנועת ר"צ, שבה רואים במפלגת העבודה כוח טורדני העשוי לנזול כמה מנ־דטים מהעבודה בכנסת הבאה.

באיזה קול מדברת המפד"ל

משהו בלתי נעים עד מאוד קורה כיום במפד"ל, שצמרתה פונה באחרו־נה לציבור בכמה קולות. לעיתים קרובות קולות הנוגדים לחלוטין זה את זה.

הדוגמה האחרונה היתה רק ה־שבוע, כאשר פורסמו בשמו של מזכ"ל המפד"ל הרב יצחק לוי דברים קשים מאוד נגד היועץ המש־פטי לממשלה ומנכ"ל משרד המש־פטים על כוונתם להגיש בג"צ בנושא החלטת בית הדין הרבני. לוי השתמש במונח "קו אדום". אולם זמן קצר לאחר מכן פירסם שר הדתות זבולון המר הודעה שונה, וסירב לקבל את עמדתו של המזכ"ל. גם הודעתו של המנכ"ל המדיני של התנועה, שאול יהלום, היתה כזו. הרב לוי סייג קצת, מאוחר יותר, את נוסח דבריו. אך הרב והח"כ חיים דרוקמן, נושא הדגל המפד"ל בפרשת נקש, שב והאשים את היועץ המשפטי.

כך היה גם בנושא הלביא. הודעת ביניים של המזכ"ל, של אחד מחברי הכנסת, הודעה מנוסחת שונה, של השר המר, או המזכ"ל המדיני.

הבילבול במפד"ל נובע בעיקר מכך שלא ברור מי הוא המוסמך לדבר בשמה של התנועה. המזכ"ל, השרים, או חברי הכנסת. מתברר כי מאחורי ההודעות הסותרות היוצאות כיום מבניין הקסטל בתל אביב מסתתר מאבק בצמרתה של המפלגה בין מחנה השר זבולון המר ובין מחנה השר יוסף שפירא, שמזכ"ל התנועה הרב יצחק לוי מזוהה אתו. הנציים מודיעים את כי־דוניהם לקראת הקרב הגדול בעוד מספר חודשים על תפקיד מנהיג התנועה וראש רשימתה לכנסת.

למעשה שקוע השר המר כולו בי־מים אלה במאמצים לקבוע גבולים בקרב חברי ועידת התנועה, כדי להבטיח את הכשר עתידו ומעמדו

שר המר: עימות עם שפירא

במפד"ל. על פי חוקת התנועה חייב שליחה בכנסת לקבל רוב של 60 אחוז בוועידת התנועה, אם ברצונו להמשיך ולהתמודד גם לקדנציה שלישית. המר חייב כיום לקבל תמיכה כזאת עוד לפני מאבקו בש־פירא. לצדו של המר פועל בימים אלו מטה מיוחד של מטלפנים המב־קשים לשכנע את הצירים בחיוניות המשך שליטתו של המר במפד"ל.

העימות התנועתי הפנימי מתמקד עתה בכוונתו של המר לבקש את תמיכת צירי הוועידה, כבר בכינוס המיוחד של ועידת התנועה, הרביעי במספר, באמצע החודש הבא, שבו אמורים חברי הוועידה לדון במצע המפלגה בנושאי מדיניות וביטחון. המר מקווה כי תוך כדי הדיון יקל עליו לקבל את התמיכה המבוקשת. לעומתו חושש השר שפירא כי ההצבעה המוקדמת שהמר חייב בה תתקיים במהלך כינוס מיוחד של ועידת התנועה שיבחר את חברי הכנסת והשרים. במצב כזה מעמדו של שפירא עדיף, מכיוון שנוכח ההתמודדויות הרבות שיהיו באותו יום יקשה על המר לגייס את תמיכת 60 האחוז וראשות התנועה תיפול לידיו כפרי בשל.

אגב, מהדורה מוקדמת לעימות הגדול בין המר ושפירא צפוי כבר בחודש הבא בכינוס הוועידה בנושאי מדיניות, ביטחון והתיישבות. ב־מפד"ל קיימת מחלוקת בסיסית גם סביב נושא זה בין המתונים לקיצוניים שאותם מנהיגים הרב דרוקמן, המזכ"ל יצחק לוי, השר שפירא ואחרים. ועדה שבראשה עמד יואל ביבי, כדי להביא המלצה לנוסח מצע בפני הוועידה, לא הצליחה אפילו להתכנס, עד עתה, לאור מחלוקת גדולה בשאלת מפתח איוש המקומות בוועידה.

שנה לשמיר

אין עתה כמעט ספק שראש הממשלה יצחק שמיר — הנוגע ב־ימים אלה, ערב ביקורו של ג'ורג' שולץ בארץ, שנה בתפקידו כראש ממשלת האחדות ואת יום הולדתו ה־72 — יעמוד בראשות הליכוד גם בבחירות הבאות.

עד התקופה האחרונה השתמט שמיר, התנועה משאלות ישירות באשר לכוונותיו הפוליטיות אחרי 1988. עתה, לפחות בקרב מקורביו ואחרים מבכירי תנועת חרות והנפ־גשים אתו לשיחות רבות, באחרונה, הוא מדבר על כך בגלוי. למעשה, מבחינה תנועתית, נמצא שמיר עתה "על הסוס". מעמדו בצמרת התנועה איתן כפי שלא היה בשום תקופה בעבר. שניים מבין שלושת הלו־טשים עין לתפקידו, משה ארנס והשר אריאל שרון, הודיעו כבר חד־משמעית כי לא ייאבקו מולו אם יבקש להמשיך לקדנציה נוספת, ואילו השר דוד לוי הוריד בחודשים האחרונים, כמעט לחלוטין, פרופיל במאבקו מול שמיר. ספק רב אם יממש לוי את איומו להתמודד כבר עתה על ראשות התנועה.

מתברר כי שמיר מרגיש עצמו איתן גם במעמדו הציבורי. מלשכתו נשלחים באחרונה הסברים כי אין לראות את שנתו השנייה כראש ממשלה כדומה לשנתו הראשונה. עתה, כך מסבירים המקורבים, יהיה שמיר תקיף יותר, בוטה יותר, יטיל מרות ומשמעת ברורה, ולא יסלח על חריגות. שמיר, כך מסבירים אותם מקורבים, לא יהסס להיגרר לעימו־תים פוליטיים עם אנשי המערך במגמה ברורה להביא למימוש כל אותם הסעיפים, בהסכם הקוא־ליציוני, שביצועם נדחה מכל מיני סיבות, ובעיקר הכוונה להמשך ההתנחלויות ביהודה ושומרון.

בנושא השלום, מבטיחים אלו, ידבק שמיר בפגישות עם גורמים ערביים מתונים, שאותם אירח באחרונה בלשכתו, והכל מתוך מגמה לטרפד את יוזמותיו של שמ־עון פרס בנושא הוועידה הבינ־לאומית.

לאן בורחים הליבראלים?

האם רצונם של שרי המפלגה הליברלית יצחק מודעי וגדעון פת לזכות במועמדות הליכוד לבחירות לראשות הסוכנות היהודית, מעיד כי לשניהם ברור כי מפלגתם נמחקה מהמפה הפוליטית ובמסגרת זו צפויה להם סכנת חיסול?

כך אפשר להסביר את הלהיטות הצפרתית־ליברלית הזאת לפרוש מהפעילות הממשלתית לטובת הסו־כנות. המפלגה הליברלית שסועה ומפורדת. אפילו על עניין קטן שבי־קטנים אין ראשיה מסוגלים להגיע להסכמה. בחודשים האחרונים, כל עי־מות שם, ולו הקטן ביותר, מעסיק את בתי המשפט המחוזיים ברחבי הארץ בישיבות ארוכות.

הליברלים אינם מסוגלים לבחור את נציגם להנהלת הסוכנות ולהו־ליס על הגולה מסויימת במוסדו־תיהם כדי שיהיה ניתן להביא להקמת תנועת הליכוד על פי היחס שנקבע עם תנועת החרות.

דרך גבר באשה

המכות שהרביצה לגברים מתחת לחגורה זיכו את שייר הייט בפרסום עולמי וב־2.5 מיליוני דולר. בקרוב יתפרסם ספרה השלישי ובו הכרזות מלחמה על מחדלי המין הגברי. רלוונטי גם לחברה הישראלית

מאת רומן פריסטר

כמו אין די לנו במלחמה בין יהודים וערבים, בעימות אלים בין דתיים וחילוניים ובמאבק פוליטי בין יונים ונצים, באה עלינו החוקרת האמריקאית שייר הייט ומכריזה על מלחמה טוטלית בין שני המינים. בשורה הקרב הזה, לדעת שייר הייט, כל הפצועות והנפגעות הן נשים ואילו כל האשמים בעוול הנורא הם הגברים.

משני ספריה הקודמים, שבהם הטיחה בנו אי־יכולת לספק את בנות מינה במיטה, הפיקה המחברת פרסום עולמי והכנסה נאה של 2.5 מיליוני דולר. הכסף איפשר לה, בין היתר, לרכוש דירת פאר בניו־יורק שבה היא נהנית מחיי נישואים מסופקים עם גבר צעיר ממנה ב־20 שנה, המקבל את מרותה ללא עוררים (אני יודע שזו מכה מתחת לחגורה, אבל החלטתי להתמודד עם הגברת הייט בסגנונה). "סיים" מרווח שבדירה זו, שחלונותיה פונים אל השדרה החמישית, כתבה הייט את יצירתה השלישית: "נשים ואהבה: מהפיכה תרבותית בעיצומה", שמנבאים לה הצלחה כבירה. הספר יגיע לחנויות לקראת סוף השנה האחרונה, אך כבר עכשיו התפרסמה התיזה הבסיסית שלה: הנשים מאסו בגברים.

במחקרים הקודמים התרכזה שייר הייט בתסכולי נשים שמקורם באכזבה מחיי המין, וכיאה לפמיניסטית מושבעת יעצה לקוראותיה למצוא את סיפוקן בלי עזרתו של הגבר האנוכי. הפעם היא מושיטה את אצבעה המאשימה לעבר בני־הזוג השקועים בעולמם המקצועי והרגשי עד כדי כך שאינם טורחים עוד להבין לנפשה של האשה. בראיון ל"טיים" אמרה: "הנשים לכודות בין השאיפה לאהוב ובין הרצון לעזוב". פתרון אוניברסלי לבעיה זו — אין לה.

מבקריה בארה"ב טוענים כי התאימה את ממצאי מחקרה לדיעותיה הפמיניסטיות. היא הפיצה 100 אלף שאלונים, כולם באמצעות ארגוני־נשים למיניהם, אך קיבלה רק 4,500 תשובות. לא צריך להיות דוקטור לפסיכולוגיה כדי לדעת שנשים מתוסכלות ואומללות נוטות להשיב לשאלונים כאלה במידה רבה יותר מאשר נשים שמצאו אושר בחייהן.

הד"ר מינה צמח, מנהלת מכון המחקר של דחף בתל־אביב, שוללת מכל וכל את ערכו המדעי של מחקר כזה, הן מהבחינה הסטטיסטית והן בשל הפנייה לנשים מאורגנות שהן בעלות מודעות לנושא. "אין זה מדגם מייצג", אומרת צמח. אך למרות הקביעה הזאת אי־אפשר לזלזל בהשפעה שתהיה לספר עב־הכרס (922 עמודים במהדורה אנגלית). גם אם יש משהו מפוקפק בשיטת המחקר ומשהו מקומם בסירכוזי הסובייקטיוויות, אין להתעלם מן העובדה ש־4,500 נשים אמריקאיות (ובוודאי גם נשים ישראליות לא־מעטות) רואות בגברים את מקור אומללותן.

אלא שלפתע פתאום, למקרא הדברים הבוטים והמוכיחים של שייר הייט, מתעורר בי השוביניזם הגברי הרדום ומתחשק לי לזעוק רגע אחד. גם אם יש יותר משמץ אמת בכל הטענות הללו — האין הנשים המודרניות הללו מטריפות להינשא לגברים מצליחים, בעלי קריירה מקצועית מרתקת, גברים שלפני תום היום דווקא מסוגלים להבטיח להן ביטחון כלכלי, או חברתי? ומדוע נחלה התנועה הפמיניסטית בישראל כישלון חרוץ באי־יכולתה לגייס את ה"פגועות" למאבק בחזית הרווחית הזאת? מדוע לא העזה מעולם לתקוף את המעגן האמיתי של הקיפוח — הדבר הדתי של החברה, שבו מעמדה של האשה, בכל המובנים, בשפל המדרגה?

חפש את האשה

על כל מאה זוגות נשואים בישראל, מתגרשים תשעה עד עשרה זוגות. זה נתון סטטיסטי הדומה למקובל בארצות־הברית. הייט גורסת שב־90 מקרים ממאה, הנשים הן היוזמות את הליכי הגירושים. חסיה ירושלמי, בוגרת החוג לפסיכותרפיה ואביטל אנגל, עובדת סוציאלית לשעבר, הקימו אחד מאותם מכונים הפרטיים המגישים סיוע לזוגות במשבר — והן מאשרות את הנתון הסטטיסטי של החוקרת האמריקאית. אך האם מותר להסיק מזה שהגבר היזום הוא חף מפשע תמיד ואילו כל האשם רובץ על הבעל? הייט טוענת כי אי־רגישותם הרגשית של הבעלים הביאה כ־70 אחוז מן המרואיינות שלה לבגידה בבעלים, וכי רובן לא חשו על זה שום נקיפות מצפון.

ומה אומר המשפטן התל־אביבי אריה קודן, שצבר ניסיון רב בהתמודדות רבת שנים בניהול משפטי גירושים? הוא אומר ש"הסיבה העיקרית לגירושי זוגות צעירים מקורה באי־בשלות של שני בני־הזוג". הוא מדבר על "ציפיות המזמר בחיים הר־נישואים" של בני־זוג מבוגרים יותר ועל התופעה השכיחה של התפתחות לא שווה בין גבר לאשה. "הגבר העובד בא במגע עם אנשים רבים, מתפתח מבחינה שכלית ונפשית ודרישותיו מבת־זוגו אינן באות עוד על סיפוקן, כיוון שאשתו נשארה תקועה אי־שם בין חדרי הילדים לבין המטבח. סיבה זאת תקפה גם במקרים של רווחה חומרית, כשלאשה זכות חתימה על צ'קים והיא משגת לקנות כל דבר שלבה חפץ בו. המצב טוב יותר במקרים שבהם שני בני־הזוג עובדים: כי אז נשמרת השוויוניות ביתר קלות. הצרה מתחילה כשלאשה מקצוע, אך היא מוותרת עליו למען המשפחה. זו פתיחת דלת לתסכול ולגירושים הבאים בעקבותיו".

מחזור איפוא בניגוד לסיבתיך טענות מחקר מעמיק. הפמיניסטיות יטענו בוודאי שהגבר מכריח את אשתו לוותר על הקריירה, כדי — כדברי הייט — שתשרתו. כאילו היתה האשה איזה יצור נחות ולא היו לה כל רצון וכוח משלה; כמו לא עמדו לעזרתה ארגוני־נשים אין ספור ולא הדריכו אותה מאות ספרים כיצד לשמור על זכויותיה. ולבסוף, סליחה על האגו הגברי שלי, האין אלפי נשים רואות את ייעודן בגידול ילדים ובניהול משק בית? הקיבוץ נחשב לאחת החברות השוויוניות ביותר, אולם גם בקיבוצים מתרכזים תפקידי המפתח בעיקר בידי הגברים. מחקר שנעשה בשעתו בעמ"ת מלמד כי לרוב הקיבוצניקיות אין כלל שאיפה להיות בשכבה המובילה והנושאת באחריות.

זכויות הגבר

מי שדורש שוויון מוחלט בין גבר לאשה מתעלם לעתים מחוקי הביולוגיה. לא שמעתי על גבר שילד או הניק תינוק, לא שמעתי על אשה הסובלת מבעיות זקפה או שפיכה מוקדמת. ומי שמעתיק את מאבק האשה מתחומים כמו שכר שווה לעבודה שווה או זכות ההורמונות השווה לתחומים שאינם ניתנים להסדרים חוקיים או למוסכמות חברתיות — מוביל את שני המינים לשדה־מוקשים מסוכן. "הנשים נוטות לשכוח שגם לגבר הזכות לתסכולים, לחרדות ולחששות ושגם הגבר חש לעתים כי חסרה לו בבית אוזן קשבת לבעיותיו", אומר הד"ר ריצ'רד קרנהאוזר, פסיכיאטר העוסק בין השאר בייעוץ לזוגות במשבר.

"גם אני קראתי את קובץ הממצאים הראשונים ממחקרה של שייר הייט: 98 אחוז מהנשים הצהירו שהן משתוקקות לשינוי בסיסי ביחסי האהבה שלהן, 98 אחוז שאפו לשיתוף הקשר הגילולי עם בני זוגן, 71 אחוז הודיעו שברוב הנישואין ויתרו על כל ניסיון למשוך את תשומת־הלב של בעליהן. גם אם נבונות ומדויקות התשובות האלה, עדיין אין כל הוכחה שהגורם הבלעדי לתסכולים אלה טמון בהתנהגות הגברים. האם שכחנו שיש לאשה גם זכות בחירה?" הנה סיפור קצר מהפרקטיקה שלי:

"הוא בן 38, איש ציבור מעורב בחיים פוליטיים, היא בת 30, עובדת מדעית באוניברסיטה. שלוש שנים חיו יחד כבעל ואשה לכל דבר ובאו אלי רק כשהחליטו להינשא. את הפגישה הראשונה יזמה האשה ואף כי ביקשתי לשוחח עם שניהם, היא באה אלי בגפה. את בן־הזוג שלה תיארה כאדם אינטליגנטי ומרתק וציינה שגם הקשר הגופני ביניהם אינו לוקה בחסר.

"אם כן, הקשתי עליה, לשם מה את מבזבזת את כספך על ייעוץ? אט־אט יצא המרצע מן השק. האשה התלוננה כי אהובה מבטיח לשוב הביתה ב־8 בערב אבל חוזר בחצות, כי היתה ישיבה חשובה אצל השר; ואחר־כך הוא מתיישב עוד לשעה לסיים איזה דו"ח שהכנתו אינה סובלת דיחוי. בבוקר הוא פנוי לשיחה בדקות הספורות שהוא מתלבש ומתגלח. הוא אומר תמיד שאני הדבר החשוב בחייו, אבל במציאות אני השנייה במקום שני. רחוק אחרי ענייני העבודה שלו, ספרה.

כאשר נפגשתי עם הגבר הזה עמדתי אותו על חומרת הבעיה. ענה לי שאינו יכול להיות פקיד בדואר ולגמור את יום העבודה בארבע. הבנתי שלפני מקרה שאין לו כל פתרון טכני. ניסיתי לגרום הבנה הדדית כלשהי, אבל במשך ההתייעצות הבינה האשה כי הגבר שבחרה בו יכול לתת לה הכל חוץ מעצמו, ואם היא רוצה בו — יהיה עליה לשנות את כל השקפת עולמה. לכך לא היתה מוכנה. אני מבין שחיפשה אצלי דרך לשנות אותו, אך לבסוף הזיקתי כנראה החלטה שנבשלה בלבה מזמן: לנתק את הקשר".

ייתכן שהפירוד הציל את האשה מחיים גדושי תסכולים. אלא שמעט מאד זוגות מחפשים ייעוץ או עזרה של מומחה קודם שנקלעו למשבר. רוב לקוחותיו של הד"ר קרנהאוזר הם זוגות נשואים שנמאס להם. "באים אלי בעלים ואומרים: 'דוקטור, אולי תוציא את הג'וקים מראש של אשתי...' או: 'אני חוזר סחוט מהעבודה והיא מתחילה לספר לי שהעוזרת לא באה והילד לא אכל כמו שצריך'. ובאות נשים שמבקשות לחלוק מחיי בדידות: הילדים גדלו, הבעל עובד, הבית ריק — הגברים מתלוננים שבנות הזוג שלהם אינן מגלות עניין בעבודתם וגם כשהן מתעניינות, דומה הדבר בעיניהם יותר להתקפה מאשר להתעניינות כנה.

"ברור לי שגם הקובלים קשות מבקשים לשמור על מסגרות הנישואים. שהרי אחרת היו פונים לעורך־דין, מומחה לגירושים. אלא שאין באמתחתי מלאי של עצות טובות: כל מה שאני עושה, זה לעזור לאנשים אלה להבין שתקל על מצוקתם הנפשית. למבין עומדת לא אהבה עמוקה כי אם הבנה וחברות. לפעמים גם האשה צריכה להכיר בצורך של הגבר לפרוק את המתח המעיק עליו, גם אם אינו חוזר הביתה ופותח את השיחה במלים: 'אין לך מושג כמה הציק לי היום הבוס שלי' — וגם אם אינו מחזיק את תיסכוליו בבטן, עד לקבלת כיב קיבה.

"בחברה נוצר דפוס שלפיו האשה היא כמו פרח שצריך להשקות אותו ולטפל בו כדי שיפרח, ואילו הגבר אינו רשאי לתשומת־לב דומה. וגרוע מכל: אסור לו להיכשל. ברוב המקרים המוכרים לי כמעט אי־אפשר להצביע בוודאות מי מהם שניים נושא באחריות מלאה למשבר. אני מנסה להסביר שאין אנשים מושלמים ושאין מנוס מלקבוע מספר מצומצם של תכונות בסיסיות ואפשרות חיים בצוותא. כשיש הסכמה בנקודות הקובעות, קל להתפשר על היתר".

המסה של שייר הייט

הייט, המגדירה עצמה "היסטוריונית של תרבות", טוענת כי ספרה החדש ישמש מפתח־דרכים לגברים ויפקח את עיניהם כדי שיוכלו לראות למה מצפות הנשים מיחסי אהבה. מבקריה מסיחים בה שהיא כיוונה למחקרה את השקפת־העולם הפמיניסטית שלה והוציאה מפער סטטיסטיקה. ואילו מחברי הכתבה ב"טיים" גורסים שיש באידיאולוגיה שלה עצבות אירונית: הנשים מגלות שלא ייתכן לאכול את העוגה ולשמור על שלמותה.

כאשר נולדה התנועה הפמיניסטית המודרנית, דרשו הנשים מעצמן להיות גם בעלות קריירה מקצועית, גם אמהות טובות וגם ספורטאיות מין. במשך הזמן הבינו שהעומס הבלתי־אפשרי הזה ממוטט אותן. עכשיו הן מחפשות את כל התכונות הללו אצל הגברים דווקא. אני מצפה בכליון עיניים למחקר שיתאר את עולמו של הגבר המשיח אצבע מאשימה לעבר האשה שאינה עונה על ציפיותיו.

הייט: מעוררת את השוביניזם הגברי הרדום

חוקי יסוד בקצב של צב

אישורם של שלושה חוקי יסוד, שעם שמונה החוקים שאושרו יאוגדו לחוקה, מתעכב מזה שנים. מי מעוניין בדחיית אישורם? מדוע משרד המשפטים מסתייג מהצעת החוקה של הפרופסורים באוניברסיטת תל־אביב?

מאת גדעון אלון

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות יצחק נבון הכריז באחרונה שמגילת העצמאות תעמוד במוקד אירועי חגיגות ה־40 למדינה. אבל עד היום לא יושם אחד מאדני היסוד הכלולים במגילת העצמאות, הוא חקיקת חוקה לישראל. במגילת העצמאות דובר במפורש על חקיקת חוקה. נאמר כי היא תיקבע על־ידי האסיפה המכוננת לא יאוחר מ־1 באוקטובר 1948.

ישראל היא אחת המדינות המעטות בעולם שאין לה חוקה משלה. מבין 160 המדינות החברות באו"ם, רק מדינות ספורות טרם אישרו חוקה (ביניהן בריטניה).

הכנסת הראשונה החליטה בתום ויכוחים סוערים, ב־13 ביוני 1950, עפ"י הצעתו של ח"כ יזהר הררי, כי "הכנסת מטילה על ועדת החוקה להכין הצעת חוקה למדינה. החוקה תהיה בנויה פרקים־פרקים, באופן שכל אחד מהווה חוק יסודי בפני עצמו. הפרקים יובאו בפני הכנסת, לאחר שהוועדה תסיים את עבודתה, ויתאגדו כל הפרקים לחוקת המדינה".

אבל קצב אישורם של חוקי היסוד היה איטי ביותר. עד כה אושרו שמונה מתוך אחד עשר חוקי היסוד המתוכננים: נשיא המדינה (משנת 1964), הכנסת (1958), הממשלה (1968), הצבא (1976), משק המדינה (1975), מקרקעי ישראל (1960), חוק יסוד השפיטה (1984) וחוק יסוד ירושלים בירת ישראל (1980).

כל אחד משרי המשפטים מאז קום המדינה שם לו למטרה לזרז את אישורם של חוקי היסוד "התקועים" זמן רב במליאת הכנסת ובוועדת החוקה חוק ומשפט שלה, כדי שיוכל לזקוף לזכותו את השלמת חוקי היסוד ואגידתם למסגרת של חוקה. אבל אף אחד מהם לא הצליח לעבור על פני המכשולים הרבים שהציבו בדרכם הפוליטיקאים מכל גוני הקשת הפוליטית.

תקועים ללא תזוזה

מסתבר שהיו גורמים (בעיקר פוליטיים) שעשו כל מאמץ כדי להכניס מקלות בגלגליהם של חוקי היסוד ולעכב את אישורם. היועץ המשפטי לממשלה לשעבר, פרופ' יצחק זמיר, כתב באחרונה: "שני פרקים מרכזיים של החוקה, אולי החשובים ביותר, טרם נחקקו. באופן רשמי, שני חוקים אלה נמצאים על סדר היום כבר שנים רבות. באופן מעשי, הם תקועים ללא תזוזה. בנסיבות הקיימות די בשיקולים סקטוריאליים כדי שההנהגה המדינית תדחה את קבלת החוקה ללא סוף. יש צורך בחומה של גופים מחוץ למערכת השלטון והתעוררות ציבורית כדי שעגלת החוקה תצא מן הבוץ ותזוז קדימה".

בהתייחסו לחומה של גופים מחוץ למערכת השלטון, התכוון פרופ' זמיר בעיקר ליוזמתם של פרופסורים בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל־אביב, בראשות פרופ' אוריאל רייכמן, שגיבשו במשך שנתיים הצעת חוקה. הצעתם לא התקבלה בהתלהבות. אמנם נשיא המדינה חיים הרצוג בירך על היוזמה והכריז שיש לחתור לחקיקתה וגם ראש הממשלה יצחק שמיר השמיע בחצי פה מלות שבח לאנשי הפקולטה למשפטים, אבל בתגובתם של יתר הגורמים הממסדיים היתה מזיגה של אדישות וזלזול.

ביקורת על יוזמת הפרופסורים

שר המשפטים אברהם שריר יזם לפני כשבועיים דיון מיוחד בלשכתו בהצעת החוקה של הפרופסורים המשפטנים, אבל איש מן המשתתפים בדיון לא דיבר בהתלהבות על יוזמתם. אדרבה, מרבית המשתתפים לרבות היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש, פרקליט המדינה יונה בלטמן, מנכ"ל משרד המשפטים חיים קלוגמן והמשנה ליועץ המשפטי לממשלה שלמה גוברמן, הממונה על החקיקה, יצאו נגדה. "העמדה שלנו מאוד פשוטה", הסביר קלוגמן, "אנחנו סבורים שיש להמשיך בדרך שעליה החליטה הכנסת הראשונה, כלומר, השלמת שלושת חוקי היסוד וצירופם לשמונת חוקי היסוד שכבר אושרו, כדי להגיע למצב שתהיה חוקה. הצעת החוקה של אוניברסיטת תל־אביב מתעלמת למעשה מכל מה שנעשה עד כה ומכל חוקי היסוד שכבר אושרו".

פרופ' יצחק קלינגהופר, מומחה למשפט קונסטיטוציוני שליווה מקרוב כמשפטן וכחבר כנסת את שלבי לידתם של חוקי היסוד, נענה לפניית הפרופסורים לשמש נשיא כבוד של הוועד הציבורי למען חוקה. הוא אומר כי "אין שום ניגוד בין הצעת החוקה של אנשי הפקולטה למשפטים לבין השלמת החוקה על־ידי ריכוז כל 11 חוקי היסוד, כפי שהחליטה הכנסת הראשונה. אבל אינני רואה שהמפלגות רוצות בהשלמת שלושת חוקי היסוד שטרם נחקקו". לדבריו, טענתם של פוליטיקאים כי אישור של חוק יסוד זכויות האדם מתעכב בגלל לחץ של הדתיים, איננה אלא תירוץ. "מכיוון שכתוב שחוקי היסוד יהיו נוקשים יותר מחוקים רגילים והשלטון איננו רוצה שיצמצמו את הסמכויות שלו, הוא מתנגד לאישור חוקי היסוד, ובעיקר זה שדן בזכויות האדם".

פרופ' קלינגהופר מדגיש כי לחוקי היסוד שנחקקו עד כה אין לפי שעה מעמד מיוחד. "להוציא את חוק יסוד: הכנסת, שלשם שינוי כמה סעיפים בו יש צורך ברוב מיוחד, שאר חוקי היסוד הם למעשה חוקים רגילים, שניתן לשנותם ברוב רגיל בכנסת. להלכה, יכולים חמישה ח"כים שיהיו נוכחים במליאה לבטל בהרמת יד גם חוק יסוד".

לפיכך קלינגהופר איננו אופטימי: "אינני מאמין שיש סיכוי להשלמת חוקה בעתיד הקרוב. זאת משום שלצורך שינויים של חוקי היסוד (זכויות האדם והחקיקה) יידרש עפ"י ההצעה רוב של שני שלישים מחברי הכנסת, ולכך אין סיכוי שנבחרי הציבור ייתנו את ידם. לפיכך אני מציע שבשלב ראשון חוקי היסוד הללו יאושרו על־ידי הכנסת כחוקים רגילים וייכללו בספר החוקים שלנו, ורק בשלב מאוחר יותר, כשכל חוקי היסוד יקובצו למגילת חוקה, ייקבע בחוק שרק רוב מיוחד של הח"כים יוכל לשנותם. אמנם זה לא פתרון אידיאלי, אבל זו תהיה מחצית הדרך להשלמת החוקה".

החסר: שלושה חוקי־יסוד

מאת עמוס בן־דוד

בתקופה הראשונה להקמת המדינה הוחלט שלא תנוסח חוקה מייד אלא יתקבלו בהדרגה "חוקי יסוד", אשר יצטרפו זה לזה ויהוו את החוקה של המדינה. כיום עדיין חסרים שלושה חוקי יסוד: זכויות האדם והאזרח, החקיקה ומבקר המדינה.

זכויות האזרח

הפרק הקשה ביותר בהשלמת חוקי היסוד הוא זה הדן בזכויות האדם והאזרח. הרבה מאד גלגולים עבר כבר חוק יסוד זכויות האדם. כבר ב־1964 הגיש ח"כ פרופ' קלינגהופר הצעת חוק פרטית לחקיקת חוק יסוד בנושא זה. משרד המשפטים החל לפני כמה שנים להכין נוסח משלו לחוק יסוד שיקבע את זכויות היסוד של האדם אך היוזמה "נתקעה" בכנסת.

בוועדת החוקה חוק ומשפט היתה בכנסת הקודמת ועדת משנה לחוקי יסוד, בראשותה של ח"כ שולמית אלוני, יו"ר תנועת רצ. זו עמלה ללא ליאות כדי לגבש ולהגיש את ההצעה לקריאה שניה ושלישית. בוועדת המשנה היו סימפוזיונים ודיונים שבהם שותפו לשכת עורכי הדין, נציגי משרד המשפטים, האגודה לזכויות האזרח וגופים רבים ושונים שיש להם נגיעה לנושא. בסופו של דבר לא הגיעה ההצעה לקריאה שניה ושלישית.

המציאות הפוליטית המשתנה מתערבת פעם אחרי פעם בתהליך החקיקה. ספק אם יימצא רוב בשני תחומים רגישים: טיב המדינה כמדינת העם היהודי, וטיב הפגיעה בפרט אם זו נובעת משיקולי בטחון. החלק הראשון שייך לנושא השוויון.

ח"כ אלוני סבורה שבגלל הרכב ועדת חוקה חוק ומשפט בכנסת הנוכחית מוטב שהצעת החוק לא תידון השנה. ח"כ רובינשטיין מאמין שתימצא נוסחה גואלת שתאפשר את קבלתו של חוק זכויות האדם והאזרח כבר בכנסת הנוכחית.

החקיקה

מה שיקרה לחוק יסוד "החקיקה" הוא מעין פועל יוצא של מה שייקבע לגבי חוק זכויות האדם והאזרח. בחוק זה צריך להיקבע, למשל, מי יעביר ביקורת שיפוטית על חקיקה הדינה. כיום יכולה הכנסת לחוקק ככל העולה על רוחה, ובית המשפט העליון יפסוק בהתאם לחוקים.

יש גורמים, בליכוד השואפים להגביל את סמכויות בית המשפט הגבוה לצדק. ויש בעיות נוספות הכרוכות בחקיקה בנושא החוקים ובתי המשפט. אבל אלה יבואו על פתרונן, ראשית דבר, בחוק זכויות האדם והאזרח. לפי שעה אין הצעת חוק של ממש בנושאים אלה. עתה קיימת הצעת חוק פרטית של השר משה שחל. אולם זו טרם הוגשה אף לקריאה טרומית או לממשלה.

המבקר

חוק יסוד "מבקר המדינה" כבר עבר בקריאה ראשונה והוא מצפה להשלמתו על ידי ועדת החוקה חוק ומשפט. כוונת המציעים היא, שבהעדר איזונים ובלמים המקובלים במשטר דמוקרטי, תהיה מלאכת הביקורת על השלטון לא רק בידי בית המשפט העליון אלא גם בידי סמכות נוספת. לשם כך אמור מבקר המדינה להיות רשות הקיימת בזכות חוק יסוד, כמו הכנסת, בתי המשפט והממשלה.

עם הגשת החוק נמצא, שהשלטון ניסה לצמצם את זכויות המבקר במקום להרחיב אותן. כך שעל פי החוק החדש יוכל היה לבקר רק את משרדי הממשלה ושלוחותיה, ולא חריגות של הדרג המדיני. יש להניח שלא יהיו קשיים מיוחדים להעביר את החוק בקריאותיו הסופיות, אלא אם כן יוקדם מועד הבחירות.

סנונית ראשונה: בית־ספר פרטי

מאת גילי מנדלר

הד"ר אברהם אריביב, מנהל אגף מחקר ופיתוח במשרד האנרגיה, התלהב מאד כששמע בקיץ על בית־הספר היסודי, הפרטי, לתיגבור לימודי יהדות בתל"י, שהוקם בעיר מגוריו, רחובות. הוא מיהר לרשום את בתו. ילדיו הבוגרים (16 ו־18) על תכניתו לרשום את הבת הקטנה למסגרת החדשה, התעודדו בבית הספר מעט. הילדים אמרו לו: "אתה ואמא רוצים להכריח את הילדה להיות דתייה, לא לתת לה אפשרות לבחור".

היום לומדת בתו של אריביב בבית־ספר תל"י, מוסד זעיר שיש בו לפי שעה 17 תלמידים בלבד, בשתי כיתות (א וב), בחדרים שכורים, במבנה שבו שוכן גם בית־הכנסת של הקהילה הקונסרווטיווית ברחובות.

בית־הספר הפועל זו השנה השנייה וקבוצת ההורים העומדת מאחוריו, גורמים הרבה כאב־ראש להסתדרות המורים ואינם מוסיפים נחת למשרד החינוך ולעיריית רחובות. הממסד נבהל מן העיקרון שהורים מסרבים לשלוח את ילדיהם לאחד הזרמים המקובלים במערכת החינוך (במקרה זה, לא לממלכתי ולא לממלכתי־דתי), אלא מעוניינים בגוון מסורתי ומסוגלים להקים בית־ספר משלהם, לשכור מבנה, לבחור את המורות, לממן את משכורותיהן ולהתערב התערבות מכרעת בתכנית הלימודים.

כבר יש מסגרות יהודיות של תל"י במערכת החינוך (בתי־ספר או כיתות בבתי־ספר ממלכתיים). המסגרות השונות של תל"י פועלות באישור משרד החינוך, אך כאן המדובר בקומץ הורים, שאם כי לא קיבלו אישור להקמת בית־ספר יהודי, הקימו אותו בכוחות עצמם.

כשיצאתי השבוע לפגוש באותם הורים, ידעתי שזו קבוצה של ישראלים משכילים, בורגנים מאד, שאינם נרתעים מהתנגשות עם הממסד. קבוצה זו ממחישה את הנבואות שהשמיעו באחרונה פרופסורים ומומחים לחינוך, בהקשר להתפתחות התופעה של "החינוך האפור", שבמסגרתה הורים שוכרים מורים, מממנים את שכרם ומשתלטים חלקית על אופי הלימודים. המומחים הסבירו שהתערבות הורים במערכת החינוך צפויה שתביא ליצירת בתי־ספר פרטיים או פרטיים־למחצה, גם בזרם הממלכתי. בעקבות זה יפוצל ויהרס הזרם הממלכתי, כפי שקורה בשנים האחרונות גם בזרם הממלכתי־דתי.

אף שמדובר בקבוצה של מפירי חוק, למעשה, נשביתי בקסמיהם: אלה ישראלים יפים, שהקיצוניות החילונית והכפייה הדתית מאוסות בעיניהם וראש מעייניהם חינוך ילדיהם לסובלנות בכלל ולסובלנות דתית בפרט, תוך הבנת המקורות והעמקת מחשבת היהדות. לשאלתי, סירבו להגדיר עצמם חילונים או דתיים. אני הייתי מגדירה אותם מסורתיים ואם להסתמך על סממנים חיצוניים: רק מעטים מהגברים חובשים כיפות סרוגות. תלמידי בית־הספר ברובם מסיימי גני ילדים חילוניים.

אריביב: "הגעתי לארץ לפני 16 שנה מלונדון, אחרי שחייתי גם באוסטרליה. כל מי שעולה לארץ, לא יכול שלא להתפלא למראה ההקצנה. החלוקה לקבוצות — על־פי האמונה. הייתי בן 25 כשעליתי. המושג דתי וחילוני, היו זרים לי. אין דבר כזה לא בקהילות היהודיות בצפון אמריקה ולא באיטליה. היו אנשים בעלי רמות שונות של שמירת מסורת, בגיוון רב. פה אתה צריך להחליט. חייבים לסווג אותך.

"שורש הבעיה כיום הוא במערכת החינוך. אנחנו שישה אחים ואחיות במשפחה. נשלחנו לבתי־ספר מסוגים שונים, חלקם ממלכתיים וחלקם ממלכתיים־דתיים. כשעלינו, היינו כולנו דומים. היום יש בינינו כאלה שאינם אוכלים בבית אחד זה או אחר בטרם ישאלו: 'איפה קנית את האוכל? ומה הכשר שלו?' כואב לי מאד שלא יכול להיות זרם אחד בחינוך, ושיש חלוקה בין הזרם הממלכתי והממלכתי־דתי. שני זרמים, זה גרוע מאד. מוטב שיהיו מאה זרמים, שבכולם ילמדו דברים משותפים, בסיסיים, משותפים. התוצאה תהיה כמו שיש זרם אחד ואתה נותן לקבוצות הורים את החופש לבחור את המגמה והתוספת שהם רוצים בהם.

"הילדים הגדולים שלי למדו בבתי־הספר הממלכתיים יותר יהדות ממה שאני למדתי בחו"ל. למשל, יותר תנ"ך ועברית. הבעיה בבתי־הספר הממלכתיים איננה של כמות. אבל לומדים יהדות כמו שלומדים אנגלית, גרוע מזה: כמו שלומדים טבע. משהו שמחוץ לך לקבל או לדחות. זה לא חלק ממך. אבל יהדות זה משהו אחר. אתה צריך לקלוט אותה כחלק מתרבותך. יש אצלנו מיתוס של ישראליות. אני לא יודע אם זה שפה, נוף או משהו אחר. אבל עובדה שהישראליות הזאת לא מחזיקה מעמד, כשישראלים יורדים או נמצאים תקופה ארוכה בחו"ל.

"אני חושב שבמערכת חינוך במדינה יהודית, יש מקום לפלורליזם של דיעות. אני רוצה שבית־הספר לא יעמוד כמכשול לתפישה מתונה במישור הדתי. שלא יראו כתופעה משונה, אדם שהולך לבית־הכנסת ואחר־כך יוצא לבלות, כפי שאני עושה".

עו"ד עופרה גולן, ממקימי בית־ספר תל"י ברחובות, מסבירה מה הניע אותה להילחם על הקמת המסגרת הזאת. "בחינוך הממלכתי לא מקבלים די לימודי יהדות. אם מסוגלים ללמד בכיתה א' על חג הפסח, במשך חודש, רק על ההיבט של חג האביב, ולא שום משמעות יהודית־ערכית של החג הזה — זו פשיטת־רגל של החינוך היהודי במסגרת ממלכתית בארץ. ביום האם, למשל, בכיתה ד', בבית־ספר ממלכתי, נתנו עשרות פתגמים, אמרות וסיפורים על הודו, סין, אירלנד ואנגליה, אבל 'כבד את אביך ואת אמך', נעדר באופן בולט וכן נעדרו אגדות חז"ל נפלאות על כיבוד הורים".

לפי שעה, הואיל והמסגרת החדשה מספר ילדיה זעום ואין להם מבנה מתאים — אין בית־הספר מוכר רשמית על־ידי משרד החינוך והעירייה ועל־פי ההגדרה היבשה של החוק, ההורים הם מפירי חוק חינוך חובה. ההורים נתונים במלכוד, במעגל סגור. כל עוד לא יהיו די תלמידים, לא יינתנו להם מבנה ותקנים למורות. מצד שני, הורים ברחובות המעוניינים לשלוח את ילדיהם למוסד זה, חוששים מהלישותו מהממסד. הורי תל"י, שחלקם משמשים בתפקידים בכירים במערכת הממסד הישראלי, מעידים על עצמם שאם יקבלו מכתב מהרשויות, שהם מפירי חוק חינוך חובה, זה לא יבהיל אותם. אומר אריביב: "המדובר בקבוצת הורים היודעת איך הממסד עובד ויש לה הכלים להתמודד אתו. אבל הורים אחרים, שרשמו לבית־הספר את ילדיהם, נשרו ממנו. כי בעיניהם המוסד לשלוח ילד לבית־ספר לא־מוכר ולא־מסודר. מכתב ממחלקת החינוך ברחובות, שהם מפירים חוק חינוך חובה, כי לא שלחו את ילדיהם לבית ספר רגיל — יכול להוציאם משיווי משקלם".

"איננו אליטיסטים"

הורה אחר לתלמיד בבית הספר, הד"ר שרמן רוזנפלד, פרופ'־מחקר במכון וייצמן, המנוצה גם על נגוד שהוד מיע מטעם משרד החינוך, מפריך את הטיעון של הסתדרות המורים ושל משרד החינוך, כאילו המדובר בקבוצה אליטיסטית, המעוניינת בבית־ספר פרטי. זה לא נכון, הוא אומר. ההורים רוצים להיות חלק מהממסד החינוכי, מסלול לתגבור לימודי יהדות בתוך בית־ספר ממלכתי קיים. לדבריו, למולם הביש של ההורים, אין מקום באותם בתי־ספר יסודיים ממלכתיים, המוכנים לקבל את כיתות תל"י ולהקים מסלול מיוחד למעוניינים בחינוך מסורתי; ואילו בבית־הספר היחיד לפי שעה שבו יש מקום, המנהל מתנגד לפתוח מסלול כזה".

שרמן דוחה גם את הטיעון שנגזר מוסד למבוססים בלבד, הואיל וההורים מממנים חלק ניכר משכר הלימוד (השנה — 70 שקל לתלמיד ובשנה שעברה — 170 שקל). "המגמה שלנו היא שלא תהיה מגבלה כספית, מי שרוצה להיכנס, שיבוא. יש קרנות ויש אנשים שמעוניינים בפלורליזם בארץ והם תומכים בנו. השנה הוועד ההורים המרכזי של תל"י בארץ קיבל כסף מקרנות מקומיות ומחו"ל וגם מהסוכנות. יש חלק מאתנו הנושא יותר מאחרים בעול הכספי. הגישה שלנו איננה אליטיסטית ואנחנו פתוחים לכלל האוכלוסיה. איננו מפרסמים את קיום המסגרת רק בין עובדי מכון וייצמן, אלא בכל השכונות ברחובות. המגמה היא, שבסופו של דבר שום הורה לא יצטרך לשלם אגורה. לאו היו לנו יותר תלמידים, משרד החינוך היה חייב למצוא תקן למימון המורות ואז לא היה צורך לשלם שכר לימוד. שרמן מתנחם באומרו: "זו תקופה ראשונית, קצרה. יש קשיים — גם כספיים וגם של עצבנות, מתחים, חוסר־ודאות. אבל אנחנו יודעים שנעבור את השלב הזה". מצד שני, הוא מוסיף שאם לא תיפתר בעיית המבנה עד סוף שנת הלימודים הנוכחית, "זה יהיה סוף פסוק", כדבריו.

כל דאלים גבר

משה גנץ, מנהל בית־הספר העירוני תל"י בהוד השרון (המוכר על־ידי משרד החינוך), שבביתו נעשה המפגש ביני ובין ההורים, הוא אב לאחד התלמידים בבית־הספר הפרטי. על טענת אנשי הממסד, שהוא משמש למעשה גם כמנהל בית־ספר תל"י ברחובות — משיב גנץ שלבית־הספר אין כרגע מנהל והבעיות השונות נידונות בוועדת החינוך, שבה חברים ההורים. עם זאת, הוא מודה, שעקב ניסיונו בבית־ספר תל"י, רבה השפעתו על ניהול בית־הספר יותר משאר ההורים. הוא מקיים מגעים גם עם העירייה וגם עם המחלקה להעמקת החינוך היהודי במשרד החינוך, וכנראה יזכה בית־הספר להגדרה של "סניף תל"י", ובעקבותיה יקבלו תקנים למורות, בתקווה שבינתיים תפתור העירייה את בעיית המבנה.

מנהלת מחוז המרכז במשרד החינוך, רליה מעוז, אמרה אמנם כי אם ייפתרו חלק מהבעיות התלויות ועומדות בסוגיית בית־הספר ברחובות (מספר זעום מדי של תלמידים ומחסור במבנה מתאים), יקבל בית־הספר הכרה של משרד החינוך. עד אז, הדגישה, בית־הספר אינו מוכר. בהקשר זה, אמרה: "אי־אפשר להרשות מצב של כל דאלים גבר. היום זה תל"י, מחר זה יהיה לבר־טינסקי או ערכי תנועת העבודה". מעוז טענה כי כשהציעה להורים להצטרף כביתת תל"י לבית־ספר ממלכתי (תגבור לימודי היהדות ביום מ־12 עד 2 בצהריים), דחו זאת בטענה שמסגרת כזו אינה מספקת אותם.

אחר זה לא הכל

גם הפסטיוואל לתיאטרון אחר היה פוליטי, כמו כל דבר בישראל — הליכוד בעכו הצליח להפוך את הדגל לסמרטוט אדום. הפסטיוואל זקוק לחשיבה רצינית מחודשת

מאת מיכאל הנדלזלץ

יש פיתוי גדול להתעלם מן הצדדים הפוליטיים החוץ־תיאטרוניים והגורמים שגילו לפסטיוואל זה, או לפחות להמעיט בחשיבותם. להגיד שזה לא רציני. אפילו מגוחך. לספר על כך שבמשמרת המחאה של הליכוד נגד הופעת תיאטרון אל־חקוואתי ממזרח ירושלים, הונף שלט: "חיילי צה"ל אינם רוצחים", וכשהעיר לסגן ראש העיר מטעם הליכוד שהשלט הוא לא לעניין (של המחאה הזאת), הוא אמר: "נכון, זה מההפגנה של שלשום", והורה להסירו.

אבל זה היה רציני. אנשי הליכוד (שאליהם הסתפחו אנשי המפד"ל, ואנשי "כך") הצליחו להפוך את הדגל לסמרטוט אדום, שבו ניסו לנופף לעיני הכל, ומי שלא קפץ לדום למראה הדגל, נחשב על־ידם מיד לבוגד ועוכר ישראל. וכל זה בגלל שאנשי התיאטרון הפלשתינאי אל־חקוואתי, אורחים בפסטיוואל, התנגדו לפני שנתיים להופיע באולם אל עומראן בעכו, כשמעליהם מתנופף דגל ישראל. יתכן שגם זה היה צער לארגן מצידם (שאפשר להבינו, גם אם לא להסכים לו) וגם מצד הנהלת הפסטיוואל, שלא הניפה דגל על האולם, כיוון שגם עוד לא התנופפו דגלים מעל האולמות האחרים של הפסטיוואל. פרשת התקרית ההיא לא ידועים לאיש עד תום, וקשה לדעת מה מהסרת הדגל או היה מכוון ומה מקרי.

השנה הוליס הליכוד את הדגל יעבוד. בצד מחאות על הצגות אחרות בשל כתורותיהן ונושאיהן (בלי להתעמק בתוכן בנושא), העבירו במועצת העיר עם החלטה שבעיר ובאולמות הפסטיוואל יונפו הפעם דגלים. האם מישהו במדינת ישראל של סוף שנות ה־80 יעז להצביע נגד החלטה כזו? שאינה הגיונית? ואכן, ראש העירייה אלי דה קסטרו, ואנשי המערך תמכו בלית ברירה בדגל.

הצגה עם משטרה

כשעה לפני הופעת אל־חקוואתי, תלו אנשי הליכוד באולם שני דגלים, בתקווה שאנשי אל־חקוואתי יבטלו את הופעתם. יום קודם, כשהתקיימו באולם הצגות במסגרת הפסטיוואל, לא היו שם דגלים כאלה. הנהלת הפסטיוואל שקלה אפשרות לבטל את ההצגה, כדי לא ליצור מצב שבו אל־חקוואתי ייאלצו לבטל את הופעתם, ובכך יגשימו את מזימתם בעיני הליכוד.

מחוץ לאולם ניצבו כוחות גדולים של משטרה ומשמר הגבול. אנשי אל חקוואתי החליטו להופיע ולא להיגרר לפרובוקציות ילדותיות. 10 דקות לאחר התחלתה, הופרעה ההצגה על־ידי 6 אנשי "כך" שנכנסו לאולם עם כרטיסים, ישבו בשורה הראשונה, קמו, הסירו את חולצותיהם חשפו את גופיותיהם הצהובות, פרשו דגל וקראו: "ערבים החוצה". סדרנים ואנשי הפסטיוואל התחילו להוציאם מהאולם. ההצגה הופסקה, וחלק מן הקהל קרא "הפאשיזם לא יעבור".

עוד לא הסתיים פינוי המפגינים, ודלתות האולם נפתחו. אנשי משמר הגבול פרצו פנימה וכיתרו את הקהל, שכמעט נכנס לפאניקה. למרבה המזל, נכנסו למקום סגן מפקד המחוז, תת־ניצב מרדכי שוורץ, ומפקד המרחב, ניצב־משנה יעקב גבות, ונתנו הוראה לאנשי מג"ב לפנות את האולם. אנשי "כך" עוכבו לחקירה, ויתכן ש־3 מהם נעצרו. ההצגה חודשה. אחרי כחצי שעה הופסקה שוב, והתקבלה הודעה על פצצה באולם, והוחלט לסרוק אותו. בחוץ שרו מפגיני הליכוד את "התקווה" והתפזרו. המשטרה נשארה עד סוף ההצגה. חשבתי שהצגת עם משטרה באולם נערכת רק במדינות טוטאליטריות, או בשטחים כבושים: עכו בישראל לא מתאימה לשתי ההגדרות הללו.

תיקונים מאחורי גבי

כשישבתי באולם הכניסה לכתוב את הדיווח על האירוע, הוקפתי אנשי ליכוד שקראו את הידיעה מאחורי גבי, תיקנו פרטים שנדמה היה להם שלא היו נכונים, ואחר־כך השמיעו באוזני את דעתם על עתונאים שצריך לרצוח אותם, או לפחות לגרש אותם מהארץ, כולל פרטים על מוצאי ועיסוק בתוך משפחתי. במרוקמה התנוססה ראש העירייה עם אנשי הליכוד שבמועצת העיר.

למחרת, בעמוד הראשון של "מעריב" דיווח יהודה גורן, שלא נכח במקום (ובניגוד לכתבה של חיים נגיד, שהיה באודיטוריום, ודיווחו הודפס בדפי הבידור של העיתון), שאנשי מג"ב פרצו לאולם אחרי ש"מאות צופים ערבים ניסו לעשות שפטים בקומץ מפגיני 'כך'". גם אם זו שנת בחירות בעכו, אינני חושב שאת התנהגות אנשי הליכוד המקומיים אפשר שלא לקחת ברצינות. העובדה שהם הפכו את הדגל לסמרטוט אדום, ומבזים אותו — היא הנזק הקטן בסיפור הזה.

אבל הפוליטיקה וההפגנות היו הכל בפסטיוואל הזה. הכיבוש לעיקר תשרת את מטרת אנשי הליכוד, שאינם רוצים את הפסטיוואל לתיאטרון אחר בעכו, למרות השירות התיירותי והתרמיתי האדיר שהוא עושה לעיר. אחרי צפיה ב־9 ההצגות של התחרות, שהן סיבת הפסטיוואל וגרעין קיומו, נראה לי שהתיירות היא התחום היחיד בו הפסטיוואל הזה הצליח בלי ספק בגלל המועד הכל דיבר על עכו, המוני צעירים ומבוגרים באו אליה, הנוער ישן בשקי־שינה על הדשא, ושר עם גיטרות עד השחר. זה כבר אירוע מסורתי בעל אופי קבוע של חול המועד סוכות. השאלה הנשאלת היא, אם יש תיאטרון, אחר או לא.

פוליטיקה זה לא הכל

חבר השופטים (פרופ' אליס שלוי — יו"ר, סלווה נקרה והד"ר יצחק רונן) היטיב לסכם את בעייתיות הפסטיוואל בכך שציין את ההצגות שעסקו במציאות תיארו את ההשחתה שגורמת השליטה בעם אחר. אבל הוא העניק פרסים דווקא להצגת "אלמנות" בשל איכויותיה התיאטרליות (שלא התעלמו מהפוליטיקה, אבל היא לא היתה העיקר), וציין לשבח להצגת "או כמוות" בשל איכות הביצוע המוסיקלי שבה, שהיתה בהחלט תואמת את הכותרת "אחר" שבשם האירוע. בכך הדגישו השופטים שתיאטרון טוב נמדד בכך שהוא קודם כל תיאטרון, ורק אחר־כך, אם בכלל, הינו פוליטי. פוליטיקה זה לא הכל — כמו שאמרו בהחלטתם. בכך הצביעו קריטריונים שאינם אופייניים לכלל התיאטרון הישראלי. בכך היה הפסטיוואל אכן לאחר.

אבל למעשה לא היתה לשופטים ברירה: 5 מתוך 9 הצגות התחרות ("המקובליסימוס", "רק כוכבים היו קרובים כליבך", "יונה ציונית", "סהרורית" ו"רייט בטיזה") ספק אם היו צריכות להיכלל בה מלכתחילה, מסיבות שונות, שעיקרן איכותי. אם זה מה שנשאר אחרי סינון קפדני של הצגות שהוגשו לתחרות, אולי צריך לחשוב מחדש על הנושא כולו.

אולי הגיע הזמן להעלות את קו המינימום להכללת הצגות בתחרות ולהגדיר ש"אחר" זה לא הכל. ובוודאי לא הכוכבי.

על הניהול האמנותי להתערב

"יונה ציונית" — עיבוד מחודש של סארטר "הזונה המכובדת" למציאות ישראלית, זכה בכך לכוונה של המציאות. אבל איבד את הכוח התיאטרוני והפך להיגד פוליטי פרימיטיבי, פשטני ובוטה, שיכול היה להיכלל בכל מסגרת תיאטרונית מסחרית בארץ. בוודאי לא היה בו יחוד כלשהו. "המקובליסימוס" היא הצגת מתנ"ס או מועדון עולים, רבת מרץ, שלא היתה צריכה להיכלל במסגרת שיש לה יומרה מקצועית. "יש במיזה" הוא להג מבולבל שקשה מאוד היה לגלות מתחתיו את המחזה ואת מה שהוא רוצה להגיד, ועל מה.

אני מוכן להניח שבבסיס של "סהרורית" (מאת ישי אורן) ושל "רק הכוכבים היו קרובים כל כך" (מאת דודו פלמה), כמו גם בבסיס "או כמוות" (של אביטר מילשטיין) קיימים גרעינים של מחזות. מעובדים בתוכם ובצורתם, ויש בהם מידה של חידוש. הם ראויים לפיתוח. אבל זה חושף את החולשה המרכזית של הפסטיוואל הזה, כמו של שאר המסגרות הנסיוניות המקיימות פעילות "פרינג'" בארץ: הבחירה היא רק החלק הקטן של עבודת הוועדה האמנותית. אחריה מתחייב ליווי צמוד של ההפקות, כשלמנהל האמנותי יש אוטוריטה אישית וסמכות להתערבות מסייעת.

אני יודע שהתנהגות כזאת של מנהל אמנותי אינה מקובלת גם בתיאטרון "הרפרטוארי" בארץ, אבל אולי בכך יכול הפסטיוואל הזה להיות אכן אחר. הלא אם מחפשים אנשים חדשים, ומוצאים מי שמאמינים בו, אלה אנשים הזקוקים להדרכה נבונה, ולתנאים מקצועיים (פיסיים וכספיים). ואילו בפסטיוואל הזה נראה שזה מה שחסר. לכך נחוץ הרבה טאקט, ותוצאה החלטה שעל איכות לא מתפשרים, גם בשם חידושים ו"אחרות".

גמילה ממחזות מקוריים

רבות נאמר על כך שרוב ההצגות בפסטיוואל הזה היו פוליטיות. זו עוד הוכחה שהפסטיוואל הזה אינו שונה מכלל התיאטרון בארץ. הצהרות מגיני הפסטיוואל ש"צריך להפריד בין פוליטיקה לתיאטרון", לא רק שהיו מתמוטטות את הגורל של רוב התיאטרון הישראלי. לא זה העניין. העניין הוא — כמו שוועדת השופטים הדגישה, ובצדק — שבתיאטרון קני־המידה צריכים להיות אמנותיים ולא־פוליטיים.

אולי, אחרי 15 שנות עידוד של המחזה המקורי (מהם 8 שנות פסטיוואל עכו) ואחרי האחרונה המחזלות אצל הקהל, הגיע הזמן לספח את קני־המידה האיכותיים, המתייחסים לאיכות האמירה ולא רק לתוכנה. אולי זה יעצור לזמן מה את שקפי הכמות.

אני חושב שגמילה ממחזה מקורי תביא מישור לתגובות קיצוניות. יש הרואים בעובדה שההצגות המוצלחות בשנים האחרונות בפסטיוואל עכו היו בהוראת חומרים לא־ישראלים (רומן או מחזה מתורגם) את ההוכחה שההתעקשות על מחזה מקורי פשטה את הרגל.

חוששני שהאמת מורכבת יותר. המציאות הישראלית מספקת כמות מוגבלת של גירויים ומורכבויות, ומידת היותה או אי־היותה משתקפת בהצגות הפכה לקנה־מידה. את זה צריך לשנות מהיסוד.

השופטים לא מצאו לנכון לציין את צד העיצוב של ההצגות השונות, והלא זה אחד התחומים שבהם יש כר נרחב לחידושים, על רקע התיאטרון הישראלי הקונבנציונליסטי, שהוא מטבעו ריאליסטי. ואכן, לא היו חידושים יוצאי דופן בפסטיוואל הזה. גם אם היו בימות מעניינות יותר בהצגות אחרות. העובדה שהפסטיוואל מתקיים לא באולמות תיאטרון תקניים, אלא במעברים ובכוכים של "אולמות האבירים", אינה השראה ריאלית. רוב ההצגות עושות מאמצים אדירים לעקוף את קירות המצודה בתפאורותיהן, והאמת היא שאין דרך אחרת. הייחוד של הקירות האלה חוסם השראה ריאלית, יותר משהוא מעודד אותה.

כוהר, אך כישלון אמנותי

דומה שהתנאים שבהם מתבצעים מאמצי הפסטיוואל בחודשים האחרונים ומתעקבים לעצם קיומו, בניגוד לתנאים הפיסיים, אינה מסייעת לאיכותו. השחקנים הגישו עצומת־מחאה על התנאים המחפירים שבהם הם נאלצים לעבוד. על עצומה דומה יכול היה לחתום הקהל, שנאלץ לצפות בהצגות בתנאים שלא נועדו לכך. דומה שמארגני הפסטיוואל והצוותים הטכניים של ההצגות הגיעו אל קצה גבול היכולת בניצול האתר של עכו והתאמתו למה שלא נועד לו. כולם משקיעים מאמץ עליון לקיים את המינימום ההכרחי לתיאטרון רגיל, שלא לדבר על "אחר". מתעצבת השאלה אם הרווח התיירותי והציבורי שפסטיוואל לתיאטרון אחר בעכו אינו מזיק לתיאטרון, יותר משהוא מועיל לו.

פסטיוואל עכו לתיאטרון אחר הוא כבר מוסד. אומרים שהוא הצלחה. האם קנה־המידה להצלחה הוא בעובדה שאיש אינו מטיל ספק בקיומו של אירוע תרבותי? האם העובדה שיש קהל נלהב וצעיר היא קנה־מידה להצלחה? האם העובדה שאירוע בסיומים הפך למסורת היא קנה מידה להצלחה?

האמת העצובה היא, שהפסטיוואל הזה קרוב לכישלון אמנותי יותר מאי־פעם. אולי דווקא מפני שהוא מצליח אצל הקהל, וההוא הישג ארגוני. הוא מדשדש במקום אם לא נסוג מבחינת האיכות. והצלחתו הארגונית הופכת אותו מטרה לפוליטיקאים, בעיקר המקומיים.

וכך עוסקים בדגל ישראל, במקום לעסוק בדגל התיאטרון. כך בני־הדים שצריך להפריד בין פוליטיקה לתיאטרון, כאילו שזה אפשרי. וכך הדגל הקצוב אליו הופך לדגל האופייני ביותר לתיאטרון הישראלי. במקום שאפשר יהיה לדבר באופן עניני על איכויותיו התיאטרון ועל מה שהמציאות הפוליטית עשתה לו — כאמנות — אתה מוצא עצמך מגן על זכותה של אמנות לעסוק בכל מה שהיא רוצה, במקום לדון בבעלותיו של הפסטיוואל הזה ובהכרעותיו: אתה מוצא עצמך מגן על עצם קיומו, מפני פוליטיקאים קטנים של הליכוד, כי כל מילה רעה שתגיד על הפסטיוואל והצגותיו, תחזק לידיהם.

כשמנופפים לעיניך כל הזמן בדגל, אתה נאלץ להסיט אותו הצידה, כי הוא מסתיר את שדה הראיה. אך אם תנסה לגעת בדגל, יאשימו אותך שאתה בוגד.

אבל הפסטיוואל הזה הוא תם. יסירו את הדגלים עד ההפגנות הבאות. בתל־אביב. לא בעכו. צריך לחשוב על הפסטיוואל הזה כולו — ואחרת — אם לא רוצים שההצגות האלו יחזרו על עצמן גם בשנה הבאה.

דרוש לך מחקר שוק, יסודי, ברור ומהיר?

אינפורמרקטינג - דמוגרפיה עיסקית ומידע שיווקי בע"מ שרותים בישראל ארה"ב ואירופה.
דרך חיפה 13 תל־אביב - טלפון: 252967 פקס: 268020.

מאגרי מידע, מחקרי שוק, חקר ישימות, נתונים לביצוע

صكنا من الأهل

לא מסאלינאס תבוא הישועה

שרות **Newsweek** מיוחד ל"הארץ"

נשיא מכסיקו מינה כבר את יורשו, סאלינאס, הצפוי להיבחר בחודש יולי הבא. המועמד הוא "בן טובים" שלמד בארה"ב וקיים נתק בינו ובין המוני עמו. למרות שלא צבר פופולריות בתפקידו כשר התכנון והתקציב, יש רוב הסיכויים שייבחר כנשיא, מהרגע שהחליטה על כך מפלגתו, השולטת ברציפות במכסיקו זה 58 שנים

מכסיקו סיטי

ביולי הבא ילכו 25 מליון מכסיקאים לקלפיות ויבחרו כנשיאם הבא את קארלוס סאלינאס דה גורטארי, ביורוקרט קריירסט העושה כעת את צעדיו הראשונים כמועמד לנשיאות. מכמה ראשון, התיקוד של סאלינאס בן ה־39 אינו כעוד קטנה. בחמש השנים האחרונות סייע בתפקידו כשר התכנון והתקציב של מכסיקו לנצח על מדיניות צנע בלתי פופולרית ועל ארגון הכלכלה מחדש שגבה ממיליוני מכסיקאים מחיר יקר. הפיחות הגדול בפזו הזניק את מחירי מוצרי היסוד, ואילו האינפלציה הגיעה לשלוש ספרות בעקבות הכישלון לצמצם את גרעון התקציב. האבטלה עלתה, השכר הריאלי ירד, צריכת מצרכי יסוד ירדה ותת התזונה נמצאת בעליה.

הוא מיעטו פוליטי כבר בכל מערכת בחירות. אך סאלינאס יכול להיות בטוח בתוצאה. שכן כמועמד מפלגת השלטון, "המפלגה המהפכנית המוסדית" (פי־אר־אי), הוא יודע עוד לפני מנית הקולות שאותו יבחרו המכסיקאים להנהיג את המדינה לשנות ה־90. זו הדרך שבה עדיין מתנהלים דברים במכסיקו, שם נהנית פי־אר־אי מ־58 שנים של שלטון בלתי מופסק — שיא חסר תקדים במדינה שאינה קומוניסטית. בהצלחה להתגבר לכל הקריאות האנתוסיות לרפורמה דמוקרטית, מחזיקה המפלגה בשלטון מאז 1929 בעזרת תערובת במולחת של פופוליזם, פטרונות ויצירת קליינטורה התלויה בה, בעזרת שוחד, ובשעת הצורך — בעזרת הונאת בחירות פשוטה. כעת, באמצעות קסם ה"דאדאזו" — הפניית האצבע — מינה איצטלת השלטון לעבור לסאלינאס. אם לא יקרה שום אסון בלתי צפוי יירש הכלכלן שקיבל את חינוכו בהארוארד את הנשיא מיגאל דה לה מדריד פורטאדו לתקופת כהונה אחת ויחידה בת שש שנים החל מה־1 בדצמבר 1988. יו"ר פי־אר־אי הודיע על המינוי ב־4 באוקטובר, אך על פי תכתיבי המסורת, הבחירה היתה בידי דה לה מדריד בלבד, פריווילגיה אחרונה המוענקת לנשיא היוצא.

סאלינאס יקבל לידיו נשיאות מעוטת כבלים והגבלות. במדינות מעטות יש לנשיא סמכויות כה רבות כמו לאיש היושב במעון הנשיא בלוס פינוס. נשיאים מכסיקאים יכלו לעשות כרצונם באמצעות צווים. לשיטה יש מעט בלמים ומערכות איזונים. הפרלמנט נשלט בידי פי־אר־אי ואינו הרבה יותר מאשר חותמת גומי. הבריח כמעט שלא השמיעו קול וציפצוף כאשר הנשיא חוזה לופז פורטיו הלאים את הבנקים ב־1982. ובאותה מידה קיבלו את החלטת יורשו דה לה מדריד כעבור שלושה חודשים בלבד למכור חזרה 35% מהבנקים לסקטור הפרטי. בית הדין העליון דוחה דרך קבע תביעות הקוראות תגר על צווי הממשלה. הצבא, הנחשב לקללה ולמאה של שלטון אזרחי ברחבי אמריקה הלטינית, נוטרל זה מכבר, שיניו נעקרו והוא נמצא תחת שליטה אזרחית איתנה.

עם העברת השלטון לסאלינאס תצפה מקסיקו בעליית דור חדש של ביורוקרטים לשלטון. הוא יהיה הנשיא הצעיר ביותר במדינה מזה למעלה מ־50 שנה. אין לו זכרונות אישיים של הטראומה הפוסט־מהפכנית של המדינה וגם לא של שינוי המסלול מאז מלחמת העולם השנייה, כאשר ממשלת המרכז־ימין בראשות מיגאל אלאמאן (1946־52) עברה למדיניות כלכלית בעלת אוריינטציה של שוק חופשי. סאלינאס מתאר את עצמו כאיש העתיד, בנאום הקבלה שלו חזר שוב ושוב על הסיסמה "מודרניזציה". "אני שייך לדור חדש, לדור המבנים מודרניזציה במכסיקו", הבריח דקות ספורות לאחר מינויו במטה המפלגה. "אנחנו נעצב מדיניות כשפנינו מופנות לעבר העתיד בו אנו רוצים ולעבר האתגרים הניצבים בפנינו".

אך אין זה ברור מה מתכוון סאלינאס לעשות עם המצרב שלו. בדומה לפטרונו דה לה מדריד, הוא תומך במכירתן של כמה חברות ממלכתיות קטנות יותר לידיים פרטיות, פירוק המנגנון מעלה החלודה של תעריפי יבוא והגבלות סחר (בתקופת דה לה מדריד הסכימה מכסיקו להצטרף להסכם גאט"ט) ולשמור על הקפאת שכר. הוא גם מקווה להמשיך לעודד את פיתוחם של מוצרי יצוא שאינם קשורים לנפט, כמו, למשל, חלפים אלקטרוניים ומכוניות כדי לקחת את חלקן של הכנסות הנפט הפוחתות במקום וליצור את מקומות העבודה הדרושים כדי להדביק את אוכלוסייתה הגדלה של מכסיקו.

קהילת העסקים של מכסיקו בוודאי תומכת במדיניות זו. יום לאחר מינויו של סאלינאס עלו שערי הבורסה במדינה בבהלה כזו עד כי פקידים היסטו באורח זמני את המסחר בבורסה לבל יצא השוק מכלל שליטה. הרבה פחות ודאי הוא באיזו מידה יבנה סאלינאס. אביו, ראול סאלינאס לוזאנו, שימש כשר התעשייה והמסחר בתקופת שלטונו של אדולפו לופז מאטיאוס לפני למעלה מ־20 שנה. הידרסים פוליטיים. פי־אר־אי נתפסת על ידי חבריה כשיטה מקודשת המיועדת להבטיח יציבות. היא אכן הצליחה בכך. סיפקה בסיס לגידול הכלכלי האיתן של שנות ה־50 וה־60, עידן הנס המכסיקאי כפי שהוא מכונה. אולם בעשור האחרון היה על מכסיקו לעמוד מול שורה של אתגרים חדשים שהממשלה לא השכילה להתמודד איתם. "פי־אר־אי היה בזמנו ישועת המדינה", אומר אדריאן לאחוס, ביורוקרט לשעבר שהתפטר מהממשלה ב־1982. "אך הוא מיצה את תועלתו. אנחנו זקוקים כעת לדמוקרטיה".

סאלינאס יתקשה להתמודד עם הצורך ברפורמות בסיסיות כל עוד תוסיף מכסיקו להיות תקועה בתוך המשבר שלה — הגרוע ביותר מאז סוף שנות ה־30. אף כי נרשמו לאחרונה כמה סימנים מעודדים, כולל עלייה תלולה ביצוא מחוץ לסקטור הנפט ועלייה פי שלושה במאגרי המטבע הזר בשנה שעברה. המשבר — לה קריזיס, כפי שמכנים אותו המכסיקאים — מוסיף לגבות את מחירו. בשנה שעברה הצטמקה הכלכלה ב־4%. מחירי הנפט, אף כי הם כמעט פי שניים יותר מאשר שפל־תשעת־הדולרים לחבית של השנה שעברה, עדיין נמוכים הרבה משיעורי השנים האחרונות. הירידה בהכנסות הנפט של מונופול הנפט הממלכתי פאמאקס, צימקה במידה רבה את התקציב הפדרלי והיקשתה על המדינה עוד יותר לפרוע את חובות החוץ שלה המסתכמים ב־103 מיליארד דולר. כיום גרעון התקציב של מכסיקו הוא 17% מהתל"ג (160 מיליארד דולר). לשם השוואה — הגרעון האמריקאי הענקי מהווה 5.2% מהתל"ג. אמצעי צנע גרמו לירידת רמת החיים של פועלים ואיכרים רבים, והאינפלציה השנה מגיעה ל־140%. "שום ממשלה מאז שנות ה־20 לא הורידה את המשכורות בצורה כה ברוטלית כמו זו של דה לה מדריד", אומר ההיסטוריון המכסיקאי לורנצו מאייר. "זה הצד האפל של שנות דה לה מדריד. ומי שיבוא אחריו יקבל זאת בירושה".

אומה זו, המונה 81 מיליון איש, כורעת תחת נטל האוכלוסיה הגדלה, בעיקר בבירה ובסביבותיה. מכסיקו חייבת ליצור מיליון מקומות עבודה חדשים מדי שנה רק כדי להמשיך להדביק את קצב גידול האוכלוסיה. אם לא תוכל הממשלה להבטיח את יצירת מקומות העבודה, עלולה פי־אר־אי להתנסות בכירסום נוסף בבסיס התמיכה העממי שלה. ציפיותיהם ההולכות וקטנות של מיליוני מכסיקאים התקועים בתחתית הסולם הכלכלי מעוררות תחושה גדלה וגוברת של ניכור. הפועלים העירוניים והקמפסינוס (האיכרים) מסוגלים פחות ופחות להזדהות עם השולטים בהם.

ולא מסאלינאס תבוא הישועה. בדומה לרבים מצעירי שכבת העילית הפוליטית במכסיקו נראה הנשיא המיועד כמי שחש עצמו יותר כבתוך שלו בניו־יורק, לונדון או מדריד, מאשר עם רבים מבני ארצו. יתר על כן, סאלינאס אסף מאגר של טכנוקרטים בשנות השלושים והארבעים שלהם, שקיבלו את חינוכם בחו"ל — קוסמופוליטיים, אופנתיים ונוצצים. הם רחוקים מרחק שנות אור מהכפרים ושכונות העוני של מכסיקו, שם נאבקים אנשים כדי להזין משפחות מארבעה דולר ליום. "הממשלה לא איבדה שליטה, אבל היא איבדה לגיטימציה", אומר מאייר. "אנשים מתייחסים אליה כאל גוף זר המעורר רק אמון מועט. הבעייה היא היעדר הון פוליטי, ופי־אר־אי חייבת למצוא דרך חדשה כדי לצבור את ההון אותו היא מציאה". מהפסדי הפי־אר־אי הרוויחה האופוזיציה, בעיקר מפלגת הפעולה הלאומית (פא"ן) השמרנית. בשנות ה־80 זכתה פא"ן להישגים נאים בבחירות האזוריות והבחירות במדינות השונות, אף כי תומכיה מתרכזים ברוב במדינות הצפוניות הגובלות בארצות הברית. אין זה מקרה שצפון מכסיקו היא האזור הדינמי ביותר במדינה, זאת גם בגלל ההשקעות הגדולות שם מצד חברות אמריקאיות המנצלות את השכר הנמוך במכסיקו ואת הקירבה לשווקים אמריקאים.

ב־1983 זכו מועמדי פא"ן בבחירות המוניציפליות בכמה ערים צפוניות, וב־1985 ניהלה המפלגה מערכת בחירות נמרצת בבחירות משנה. מנהיגי אופוזיציה ועיתונאים זרים האשימו את פי־אר־אי בהונאת בחירות בקנה מידה רחב ב־1985 ופעם נוספת ב־1986 כאשר הפסידה פא"ן במרוץ צמוד לתפקיד מושל מדינת ציוואהואה. פי־אר־אי מותקפת גם על ידי חברים בשורותיה. בשנה שעברה עמד קואוטמוק קארדנאס, לשעבר מושל מחוז מיצ'ואקאן, ופורפיריו מוניוז לאדו, שר בשני מימשלים קודמים, בראש מרד בזעיר־אנפין של קבוצת חברים בפי־אר־אי הנוטה שמאלה. הם כינו עצמם הזרם הדמוקרטי וקראו למפלגה לפתוח את תהליך מינוי המועמד לנשיאות בפני חברים מהשורה. אך זעמה של זו לא איחר לבוא. יו"ר המפלגה דה לה ואגה דומינגאס כינה אותם "גיס חמישי" וקארדנאס, בנו של אחד הנשיאים הנערצים ביותר של מכסיקו, ומוניוז לאדו הושעו מפעילות מפלגתית. עד זה הראה עד היכן היתה מוכנה המפלגה להרחיק כדי לשמור על שלטונה. "אפילו הפוליטיקאים המקצועיים אומרים 'זה לא יכול להימשך, המצב צריך להשתנות, צריך ליהפך ליותר דמוקרטיים'", אומר אגוס. "אבל זה אינו פשוט כל כך. כמה אנשים בשיטה חוששים שאם יתחילו לפתוח אותה היא תתמוטט".

במצב הדברים הנוכחי סובלת השיטה הנוכחית מכך שאינה חייבת לתת דין וחשבון לאיש. בשנות ה־70 הפכו השחיתות הנפוצה והניהול הכלכלי הכושל והפזור לסימני ההיכר של ממשלת מכסיקו. שני קודמיו של דה לה מדריד — לואיס אצ'הווריה אלווארז וחוזה לופז פורטיו — סימנו את תקופות כהונתם בהרפתקאות. אצ'הווריה עורר את זעמם של ראשי עולם העסקים בגלל התפשטות התוקפנית של הסקטור הממלכתי בכלכלה. התוצאה היתה בריחת הון מאסיבית. לופז פורטיו, ששהה בשנים הראשונות לשלטון דה לה מדריד בגלות באירופה, הוקע על סובלנותו לשוחד ועל המילוות הבלתי פוסקות שלו שהרקיעו 20 מיליארד דולר לחוב הלאומי ב־1981 בלבד. דה לה מדריד שהגיע לשלטון ב־1986 בהבטחה "התחדשות מוסרית" נכשל בצדקנות את המאבק נגד השחיתות לאחר מעצרם ומשפטם של שני פקידים בכירים מעידן לופז פורטיו.

מובן שאפשר לטעון כי אותו חופש פעולה שאיפשר לאצ'הווריה וללופז פורטיו להעלות את מכסיקו על הדרך הלא נכונה, יכול להעניק לסאלינאס אומץ וחירות למצוא את הדרך הנכונה. בדומה לנשיאים קודמים רבים, סאלינאס אינו חייב דבר לגושי הכוח של מכסיקו, רק לאיש שמינה אותו — דה לה מדריד. אולם תמיד קשה היה לחזות מה יעשו נשיאי מכסיקו. במשך השנים, לעיתים קרובות הם גינו קווי מדיניות שנים של קודמיהם. עד כה הביע סאלינאס רק מחויבות לשינוי בלי להיכנס לפרטים. "אני שייך לדור שתפקידו היה ללמוד מדוגמתם של האנשים שהקימו את מכסיקו של היום. אני שייך לדור שהיתה לו ההזדמנות לחזק את זהותו הלאומית באמונה ומתוך רצון לשינוי", אמר סאלינאס לאחר מינויו. "אנחנו נתקדם התקדמות איתנה דמוקרטית".

אם ינסה להעביר כמה רפורמות משמעותיות, סביר שייתקל באי אלו מכשולים רבי עוצמה. כמה מהבוסים של האיגודים המקצועיים הממלכתיים התעשרו הודות להסדרים פרטיים עם הממשלה שהעניקו להם יד חופשית לחלוטין בניהול האיגודים בתמורה לשקט תעשייתי. אין זה סביר שהם יוותרו על מעמדם המועדף. גם אין זה סביר ששני מיליון הביורוקרטים במדינה ימשיכו לתמוך במפלגה אם תנסה לקצץ במספרם. אם לא יתגלה סאלינאס כנשיא מחולל שינויים, יהיה על מכסיקו לשלם את המחיר של המשך חיים בשיטה פוליטית שאבד עליה הכלח, משום שמנהיגיה אינם מוכנים להסתכן בחלוקת מקצת שלטונם.

סוף עידן נאקאסונה ביפאן

מאת כריסטוף ברטראם **DIE ZEIT** מיוחד ל"הארץ"

ראש־הממשלה היוצא של יפאן חיזק את מעמד ראשות־הממשלה, החל בביצוע רפורמה בכלכלה ובמדיניות והפך משמרן לכמעט־ליברל • רבים תוהים מה יהיו השינויים שיביא יורשו

טוקיו

קומץ אנשי הימין הקיצוני היפאני נוהגים לנסוע במשאיות גדולות, בצבע כחול־אפור ברחובי העיר — כשעל צידי המשאית תלויים כרזות ודגלים והרמקול על הגג משמיע מוסיקה צבאית וסיסמאות בשבח הצבא והצבאיות. על־פי רוב, איש לא שעה לתעמולה זו. עכשיו שונים פני הדברים. שכן האנשים מאחורי המיקרופונים משמיעים את קולם בנושא השיחה הפוליטי היחיד של השבוע שעבר: מי ינהיג את המפלגה השלטת ביפאן מאז סוף מלחמת־העולם השנייה, המפלגה הליברלית־דמוקרטית (אל־דה־פה) ויבוא גם במקום ראש־הממשלה יאסוהירו נאקאסונה. אנשי הימין הקיצוני מדברים בזכות היוזר ביותר מבין שלושת המועמדים, נובורו טאקשיטה, שעומד בראש הסיעה החזקה ביותר במפלגה.

משקיפים יפאנים תוהים בימה משועשעת למחצה, מה מטרתם של אנשי הימין הקיצוני. אולי — מועלית האפשרות בקיצה — הם רוצים לסחוט את המועמד מבוזיה כספית: לדרוש ממנו כסף עכשיו, כדי שישימו קץ לתעמולתם המביכה בעדו, או לדרוש כסף לאחר הבחירות, בתור "סיוע בחירות". זאת תמונת־מצב אופיינית ליפאן. ואכן, ארץ זו, המעצמה הכלכלית השנייה בעולם ואחת הנוטות החשובות ביותר של ארצות־הברית, נראית גרלשת חורה לנוהגי הפוליטיקה הנרשנים שלה. לאחר 5 שנות שלטונו של נאקאסונה.

ראש־הממשלה חייב לעזוב את תפקידו לא משום שמדיניותו נכשלה — המועמדים השונים מתחייבים להמשיך בה ללא שינויים. גם במידה גם לא ירדה קרנו במדינה. על־פי מישאל דעת־קהל בתחילת הקיץ יכול היה נאקאסונה לזכות היום ברוב. לא נערכו בחירות במדינה. גם בחירות לפרלמנט אינן עומדות בשער. הן ייערכו רק ב־1989. לא, חילופי הגברי נערכים בגלל הליך יפאני מקובל, לפיו יש לחלק את הרווחים וטובות ההנאה הכרוכים בשלטון לאנשים רבים ככל האפשר בצמרת.

על־פי תקנון המפלגה, רשאי ראש־ממשלה לשבת בתפקידו לכל היותר שתי קדנציות המשכות שנתיים כל אחת. שנה נוספת כבר הענקה צמרת לה־דה־פה לנאקאסונה, שניצח בבחירות 1986. עכשיו רוצים ראשי הקבוצות החזקות ביותר במפלגה להתמודד סוף־סוף בעצמם באזור השלטון. נובורו טאקשיטה (63), המזכיר הכללי של המפלגה ושר־אוצר לשעבר, היכול להסתמך על מספר התומכים הגדול ביותר במפלגה; קיאיצ'י מיאזאווה (68), שר־האוצר לשעבר וחביבן של התעשייה ושל פקידות המדינה; ושינטארו אבה (63), שר־החוץ לשעבר ומועמד פשרה אפשרי. השבוע אמורה המפלגה לבחור את המנצח. אך דבר אחד ברור, על אף כל נדרי ההמשכיות של היורשים האפשריים: עידן נאקאסונה מגיע לקיצו.

שמרן שחותר לשינויים

לאחר מלחמת־העולם השנייה היו 5 שנים אלו יוצאות־דופן. שכן נאקאסונה, שב־1982 קיבל לידיו את ראשות הממשלה והמפלגה, היה שונה מקודמיו, שרובם היו חסרי־צבע. בתחום מדיניות־החוץ רכש לעצמו נאקאסונה הלאומן את המעמד שיפאן יכלה לתבוע זה מכבר בשל עוצמתה הכלכלית. אך עד כה נרתעה מכך. במדיניות־הפנים לחץ נאקאסונה השמרן למען שינויים. קודמיו היו אמני הנוסחאות הלא־מחייבות, והותירו את ניהול הפוליטיקה לביורוקרטים רבי־העוצמה. נאקאסונה עשה פוליטיקה בהכרזותיו הברורות ושבר את מונופול ההסברה של הפקידות כאשר הקים מטה יועצים וגוף ייעוץ סביבו.

נאקאסונה גם פנה ישירות לאזרחים. אפילו המבקרים מודים בכשרונו בתחום זה. "אשתי מחבבת אותו, היא יכולה להבין מה הוא אומר", אומר בכיר פונקציונר כלכלי. נאקאסונה הבוטח בעצמו, העומד על דעתו ומיטיב להתבטא, חיזק את תפקיד ראש־הממשלה, שסמכויותיו צנועות. הוא היה הראשון שאמר בגלוי מה שעד אז נלחש מאחורי כף היד: יפאן שייכת מבחינה כלכלית, פוליטית וצבאית, למערב: "נושאת־מטוסים שאי־אפשר להטביעה". הוא היה ראש־הממשלה הראשון בוועידת־פיסגה מערבית, שלא רק הנהן בראשו, אלא גם השתתף באורח פעיל, בעיקר בדיון על פירוק הנשק ואופציה אפס. בתקופתו הועלה בראשונה התקציב הביטחוני מעל קו הגבול המאגי של 1% מתל"ג.

פחות דגש על יצוא

בתחום מדיניות־הפנים לחץ נאקאסונה למען רפורמות. הוא האחראי לכך שיפאן נוטשת את המדיניות הכלכלית המתבססת על יצוא. באמצעי חיסכון בלם את תנופת המדינה הזורה; לא מכבר רופף שוב את המושכות. מפעלים ממלכתיים שנקלעו לקשיים, כמו רשויות הרכבות והטלפון ומונופול הטבק, נמכרו בביצתו לידיים פרטיות. הוא אמנם לא הצליח לפעול את רפורמת המס הדרושה. אך העלה אותה על הפסים. אולם יפאנים מוכנים פחות מוזים לדבר בשבח ראש ממשלתם היוצא. מובן שיש לנאקאסונה גם ביפאן חסידים נאמנים. על רבי־ההשפעה שבהם נמנה סטסוצ'ו ואטאנאבה, העורך הראשי של "יומיורי שימבון", העתון היומי הגדול ביותר בעולם, בעל תפוצה של 9 מיליון גליונות. הוא אומר: "בהשוואה לשלושת המועמדים לרשת את נאקאסונה, הוא ענק בין ננסים".

לדבריו, ראש־הממשלה היוצא הוא אדם שידע ללמוד: "נאקאסונה היה בזמנו לאומן צרוף. אך בחמש השנים האחרונות התפתח למדינאי ליברלי ומתקדם". ופרופסור סייזאבורו סאטו, פוליטולוג באוניברסיטת טוקיו ויועץ לראש־הממשלה, אמר כבר לפני שנים בהתלהבות: "זו הפעם הראשונה יש לנו ראש־ממשלה אמיתי, הנושא ונותן עם עמיתיו במדינות המערב מעמדת שוויון".

אך בדרך כלל מגלים אנשים איפוק רב יותר כאשר הם מעריכים את עידן נאקאסונה. מומחה פיננסי ידוע מספר כיצד באורחה במועדון שלו נשמעו דברי ביקורת רבים על נאקאסונה. את הקוריאנים כבר מכבדים יותר מאשר את היפאנים, התלונן אחד. נאקאסונה הבטיח הרבה אך קיים מעט, אמר שני. אכן, הוא העמיד את יפאן לצד האמריקאים בתחום מדיניות הביטחון, אבל הרבה זה לא הועיל, שכן יפאן היא בעיני אמריקאים רבים השעיר לעזאזל של הקשיים הכלכליים הפוקדים אותם. פקיד משרד־החוץ בתאוצות התעשייתית, קייזאבאן דיבר בבימה דומה: תחת נאקאסונה השתנה רק מעט. על אף כל הדיבורים על ליברליזציה של הסחר, עד הסוף סירב ראש־הממשלה בעקשנות לבטל את מכסי־המגן על סלק קוניאק, רק משום שהדבר לא היה לרוחם של האיכרים במחוזות־הבחירות שלו. דברי שבח זעומים באים מפי הפוליטיקאים, למעט המועמד מיאזאווה, המקווה לתמיכת נאקאסונה ומפגין ידידות כלפיו. שינטארו אבה, גם הוא מועמד לתפקיד ראש־הממשלה, מדגיש כי ימשיך את מדיניות־החוץ, אך הוא שומר על מרחק: "בעתיד נבהיר לארצות־הברית מה יפאן יכולה לעשות ומה לא". בשיחות רבות אפשר לשמוע: שעידן נאקאסונה עמד על צורה יותר מאשר על תוכן, על אווירה יותר מאשר על מהות.

"הנהה" מתוצרת ארה"ב

אולי. אך בפוליטיקה קשה ההפרדה בין דיבורים ומעשים. היעדר המבוכה של יפאנים כיום, כאשר הם מדברים בשאלות ביטחון, לא היו אפשריים בלי נאקאסונה. גם הגישה המובנת מאליה בה מטפים היום כולם בזכות "אינטרנציונליזציה" של המדינה — היפתחותה של יפאן כלפי חוץ והיפתחות העולם ליפאן — היא במידה רבה מעשה ידיו של נאקאסונה. "הוא שינה את האווירה הפוליטית", מסכם פקיד בכיר. כמה פוליטיקאים יכולים להתפאר בכך? אם יש יפאנים שאינם מעריכים ביותר הישגים אלה, הרי הסיבה העיקרית היא שהוא אינו לגמרי לרוחם.

לתעשיה אין זה חשוב ביותר מי עומד בראש הממשלה. חשוב יותר משחק־הגומלין עם הביורוקרטיה. נאקאסונה שינה מצב זה. אולי היתה התעשיה... היפאנים, מעריכה ראש־ממשלה חזק, לא סיפוני המשבר של השנים האחרונות היו מנחוקים הולכים. אולם הכלכלה עומדת שוב על הגובה. בנקאי בכיר מסכם את הלך־הרוחות במילים הבאות: "אין לנו בעצם בעיות". מי שאין לו בעיות גם לא זקוק בעצם לפוליטיקאים. הנתונים הכלכליים האחרונים מרשימים. היצוא עלה ב־4% בממוצע לשנה, היבוא ב־20%. עודפי היצוא העצומים — 100 מיליארד דולר בשנה שעברה, 40% מהם בסחר עם ארצות־הברית — יצטמקו ב־1987 ל־80 מיליארד. היעד לטווח ארוך הוא להורידם ל־40 מיליארד דולר — עדיין סכום ענק, אך מבחינה פוליטית וכלכלית קל יותר לשאתו. בהדרגה הולכת ונבנית אירגולתו של ענף היצוא בשוק האמריקאי, ואחת הסיבות — ולא האחרונה שבהן — היא שאנשי עסקים יפאנים מרחיקי ראות הקימו זה מכבר מתקני־ייצור בשטח ארה"ב ואפילו מייבאים ליפאן מכוניות יפאניות תוצרת ארצות־הברית (הונדה).

שיעור הגידול של התל"ג יעמוד בשנה הנוכחית על 3.5%. שיעור האבטלה הרשמי ירד ל־2.7% (השיעור הריאלי נע סביב 5%). ההשקעות הוכפלו ויותר בשלוש השנים האחרונות, והרווחים חוזרים לשיעוריהם הגבוהים. בביטחונה הרגיל, מתכוננת הכלכלה היפאנית לשינויים התשתיתיים הקשים של השנה הבאה. בבימה לגמרי לא־סנטימנטלית הם אומרים: "אולי לא נייצר יותר מכוניות זולות, אוניות ומצלמות". מה הפלא אם פקיד משרד־החוץ בקייזאבאן אומר בעליצות: "אצלנו עושים הבנקים והמפעלים מה שנחוץ לעשות". הביורוקרטים אולי נחוצים; לא כן ראש־ממשלה.

סיבות החולשה של ראש־ממשלה ביפאן

קארל ואן וולפרן, המומחה לענייני יפאן, כתב בתחילת השנה בגיליון של "פורין אפיירס", מאמר שעוד מרבים לדבר עליו בטוקיו, ובו חיווה את דעתו על הסיבה לחולשת תפקידו של ראש־ממשלה ביפאן: "המרכיבים החזקים ביותר של השיטה הפוליטית ביפאן הן קבוצות פקידים מסויימות, מספר קליקות פוליטיות, ורשת של תעשיינים... למדינה יש היארכיה, אך אולי נכון יותר לומר היארכיות מצטלבות רבות, אך לא מנהיגות עליונה".

כל עוד השיטה אינה מעוצבת בסימן־שאלה, ענייני של מה בכך הוא מי יהיה ראש־הממשלה. משום כך אין רואים את עזיבתו של נאקאסונה כנתק מאיים. המעמד הפוליטי של יפאן מתגעגע שוב לצורת שלטון מסורתית יותר. נאקאסונה היה — כך עולה מהשיחות — אולי בכל זאת נועז מדי, "פעיל" מדי לטעמם של היפאנים. הוא הטביע את חותמו על היפאנים, אך אולי בכל זאת נשאר קצת זר. המדיניות של נאקאסונה, ללא מנגנונו — זו משאת־הנפש של הרוב. השאלה היא אם המדיניות יכולה להיות ללא המנגנון. נגיד הבנק הממלכתי לשעבר, מאייקאוה, עמד — לבקשת נאקאסונה — בשנה שעברה בראש ועדה שהכינה דו"ח מקיף על הארגון מחדש של הכלכלה היפאנית. על־פי הדו"ח יש לצמצם את הביקוש, לקצר את שעות העבודה בשבוע ולהגדיל את היבוא של מוצרים זרים. לביצוע המלצות אלו הקימה הועדה תיאום בראשות נאקאסונה. אך נאקאסונה עזב ו"לביצוע דרוש ראש־ממשלה חזק", אומר מאייקאוה בדאגה.

השאלה עולה לא רק בתחום המדיניות הכלכלית. יפאן אינה יכולה להישאר בצילה של המדיניות הבינלאומית. בין ואשינגטון ומוסקווה התפתח דיאלוג לאחר דממה ממושכת. האם יכולה יפאן להמשיך לעמוד מנגד? בסופו של דבר, עוצמתה הכלכלית של יפאן תעורר באורח בלתי־נמנע גם בעתיד את זעמן של מדינות אחרות. ללא מנהיגות פוליטית עלולים חיכוכים אלה להפוך מסוכנים אפילו לטוקיו. אולי תזדקק מדינה זו בעתיד הרחוק לאדם כמו נאקאסונה בחמש השנים הבאות, עוד יותר מבעבר שהזדקקה לו בעבר. אולם זמנו תם. ב־30 באוקטובר יפרוש רשמית. אם יותיר מאחוריו עקבות לאורך ימים, ימים יגידו.

אופנה סובייטית בארצות־הברית

מאת אניטה מילר **Newsweek** מיוחד ל"הארץ"

ויאצ'סלאב זייצב, האופנאי המועדף על ראיסה גורבאצ'ובה, יציג החודש את דגמיו לראשונה בארצות־הברית. זוהי תחילתו של מפעל משותף אמריקאי־סובייטי מיוחד במינו, העשוי להביא מוצרי צריכה סובייטיים שונים לארה"ב

ניו־יורק

מהר: נקוב בשמם של האופנאים המספקים את שירותיהם לנשים המפורסמות ביותר בעולם. האמריקאים ביל בלאס ואדולפו. כמובן; ואגב סן־לורן בצרפת. גם ויאצ'סלאב זייצב? אם שם זה אינו נישא בפי כל בארצות־הברית, אולי זו רק שאלה של זמן. זייצב הוא האופנאי המועדף על ראיסה גורבאצ'ובה והוא אמור להופיע בראשונה בארצות־הברית החודש בתצוגת אופנה במלון ואלדורף־אסטוריה בניו־יורק. האירוע יהיה לא רק הצגת בכורה אלא גם תחילתו של המפעל המשותף יוצא־הדופן ביותר בהיסטוריה של יחסי־הסחר של ברית־המועצות וארצות־הברית. בסוף השנה, דגמי בית זייצב יוצאו למכירה בחנויות הכל־בו ברחבי ארה"ב, במסגרת הסכם הזיכיון הראשון מסוג זה בין מעצמות־העל.

האם הגיע הגלאזנוסט לבלומינגדייל'ס? אולי עדיין לא. אך מדיניותו של גורבאצ'וב עשויה לעזור להביא מוצרי־צריכה סובייטיים רבים יותר לחנויות אמריקאיות. אינטרטורג בע"מ, החברה מסקרמנטו המטפלת בעסקת זייצב, מקווה לקבל זיכיון לייצור מוצרי קוסמטיקה, תכשיטים, כלי־נגינה ומוצרי־עור סובייטיים בארה"ב. אומרת סוזאן סטאפורד, בעלת החברה: "יש עשרות מוצרים סובייטיים נהדרים, שעדיין לא נראו מחוץ לגבולות בריה"מ".

פרי הרפורמה הסובייטית

את קרות המפעל המשותף מגדולת הפרסטרויקה — מדיניות הרפורמה הכלכלית החדשה בבריה"מ. עד לאחרונה היו עסקות עם חברות מעבר לים נחלתו הבלעדית של משרד סחר־החוץ במוסקווה. במסגרת הפרסטרויקה רשאיות קבוצות־סחר גדולות לעקוף את הביורוקרטיה ולשאת ולתת ישירות עם חברות מערביות. המדיניות החדשה מספקת יתרונות רבים לסובייטים ולשותפיהם האמריקאים כאחד. היא תאפשר לבריה"מ לעקוף את רכי המכס האמריקאים הגבוהים על מוצרים סובייטיים (כרגע שיעורם פי 10 מהמכס המוטל על יבוא בדרך כלל) ולהרחיב ממומחיות הייצור והשיווק האמריקאי. לחברות אמריקאיות מאפשרים המפעלים המשותפים לנצל את סקרנותו הגדולה של הציבור לגבי כל הקשור ברוסיה. "קיימת סנוביות מסויימת ההופכת כרגע מוצרים סובייטיים למבוקשים ומבוקשים", אמר תומאס ג'ילה, סובייטולוג ופרופסור בבית־הספר לעסקים פוקאה של אוניברסיטת דיוק.

תוצרת בריה"מ — בארה"ב

אינטרטורג מנוהלת על קטמה של ראיסה, כדי למכור את מוצריו של זייצב. אף כי החברה אינה עורכת שום תצוגות מוקדמות לפני התצוגה בואלדורף, אומרים חובריה כי החליפות, השמלות, והמעילים ולבושי־הערב יהיו בעלי אותם איכות ומראה "נועז" האהובים על אשתו האופנתית של גורבאצ'וב. אך הם לא יהיו עשויים מאותם אריגים. הגירסאות הרוסיות עשויות לעיתים קרובות מסוגי צמר עבים, כדי להגן מפני החורף הסובייטי. דגמי זייצב האמריקאים יהיו עשויים אריגים קלים יותר. הבגדים ייוצרו על־ידי מאגאר קאפלביס בצפון־קרוליינה. החברה חתמה על חוזה לפיו תקבל לכל היותר 30 דגמים מדי עונה, ותייצר מהם 6,000 פריטים. על־פי הערכת מאגאר, עשויות מכירות השנה הראשונה להגיע עד למיליון דולר.

האם מוצרים סובייטיים יימכרו בעיר קטנה בלב ארצות־הברית? מכשול אחד יהיה, ראיית הציבור האמריקאי את מוצרי־הצריכה הסובייטיים כירודים וחסרי־סגנון. מומחי־סחר אומרים, שכאשר רוב האמריקאים חושבים על מוצרים סובייטיים, הם נזכרים כבראה בסרטון פרסומת מפורסם על ההאמבורגרים של ואנדי'ס, שבו שואל לקוח הטועם כריך מתוצרת אחרת: "אבל היכן הבשר?" בסרטון "תצוגת אופנה רוסית" מציגים לבוש רוסי ליום (שק תפוחי־אדמה), בגדי־ים רוסי (שק תפוחי־אדמה עם כדור בשחק) ו"שמלת ערב" רוסית (שק שבה מבוטא בניבטא רוסי — והיא שק תפוחי־אדמה עם פנס). אולם הבעיה העיקרית שתעמוד, בכל הנראה, בפני המפעלים המשותפים, תהיה המחיר. מחירה הקמעוני של שמלת זייצב יהיה 325 דולר — סכום המקביל פחות או יותר למשכורתו החודשית של זייצב בברית־המועצות.

הכוח הארצי

דרושים
עובדים למיון ואנידת פרחים לבית אריזה כוכב
פרטים במקום או בטלפונים:
051-29763
051-22361

לח"כ מיכאל איתן (התחיה)
דרוש/ה
עוזר/ת פרלמנטרי/ת סטודנט/ית או פנסיונר/ית
לרבות הדפסה וניהול המשרד בכנסת
לקבלת פרטים
טל: 03-204660, 03-203595

אתגר במשען לבית האבות הסיעודי של משען ברעננה
משען MISHAN
דרושות
אחיות מוסמכות ואחיות מעשיות
למינויון הפקידים בעלי אתגר. לאחיות יינתנו תנאי עבודה ושכר משופרים כולל הוצאות נסיעה, השתתפות בהוצאות דיור, החזקת ילדים במעונות, הסעות לעבודה וממקום העבודה ועוד.
אפשרות למשרות חלקיות ובשעות גמישות.
בדבר פרטים נא לפנות לבית האבות הסיעודי ברעננה, רחוב אחוזה, טלפון: 052-445731

למגדל־אבות ומועדוני משען
דרושים
עובדים/ות סוציאליים
במקומות הבאים: תל־אביב, ירושלים, חיפה, פתח־תקוה, חולון, רמת־גן, גבעתיים, רמת־אפעל ורעננה.
נא לפנות לאגף כוח אדם משען, בלוך 27, תל־אביב, טלפון: 03-248261

ORS שרותי כח אדם
לסניפנו באשקלון
דרושים
1. מהנדס מכונות
★ נסיון 5 שנים, עדיפות לבעלי נסיון במפעלי מזון
★ לעבודה קבועה
2. הנדסאי מכונות
★ נסיון מוכח בתיכנון, קירור עמוק
★ לעבודה קבועה
3. הנדסאי/מכונאי ייצור
★ בעלי נסיון במדידות זמנים ונורמות
★ לעבודה קבועה (5 ימים בשבוע)
4. הנהלאי מוסמך
★ רצוי נסיון בתעשיה
★ לעבודה קבועה
5. מכונאי תעשייה
6. רתכי ארגון
7. מ. מסגרים
8. חשמלאי/מפ"מ
9. מלגזנים
★ רצוי בעלי נסיון בקירור
10. איש בדואים
★ בעל שליטה בשפה הפורטוגזית
★ לעבודה קבועה
המעוניינים יפנו ל־O.R.S אשקלון
רח' הרצל 24/3 (בנין אלאור ליד בנק הדואר)
זמני קבלת קהל: ימים א'־ה' 08:00 - 14:00
יום ו' וערבי חג 08:00 - 12:30
טל: 051-22134
הטובים עובדים קבוע ORS

ציקלון מוצרי תעופה בע"מ
דרושים/ות
קשרים תעופתיים
★ משוחררי חיל האוויר במקצוע קשר וניווט מטוס, רצוי מוסמכים על מסוקים ומטוסים קלים
★ בעלי ידע ונסיון בביצוע התקנות, חיווט ואחזקה של מערכות קשר וניווט
מובטחים תנאים טובים למועמדים המתאימים.
כולל עזרה בדיור לבאים ממרכז הארץ
5 ימי עבודה בשבוע, הסעות מחיפה ורחבי הגליל המערבי
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים למדור קליטת עובדים
ציקלון, ת.ד. 114 כרמיאל 20140

דרושה
מזכירה בכירה ליועץ משפטי
של חברות עם ידע בעיבוד תמלילים הדפסה והנה"ח
טל' 04-667656, 645969

ORS שרותי כח אדם
או.אר.אס בכירים
* מנהל כספים בעל נסיון מוכח רצוי רואה חשבון, בעל ראיה פיננסית רחבה לעבודה קבועה.
* מהנדס כימיה לתפקיד ראש מחלקה ביצור. בעל נסיון של 1־2 שנים — עבודה קבועה
מחלקה טכנית
* הנדסאי כימיה / או בוגר ביה"ס
מקצועי במגמת כימיה לתפקיד ראש צוות, מאזור מגדל העמק, טבריה, עפולה בלבד.
* הנדסאי כימיה אפשרי מתחיל מאזור עכו, מוריה — עבודה קבועה.
* טכנאי טלויזיה בעל נסיון רב בתיקון טלויזיות
* מסגר קונסטרוקציה בעל רקע בריתוך CO, יכולת לבצע מדידות, קריאה של שרטוט, נסיון בעבודה מאזור נצרת.
* מנהל עבודה המתמחה בתחום מסגרות קונסטרוקציות לניהול צוות עובדים מאזור נצרת.
* רתכי אלקטרודה בעלי נסיון — לעבודה קבועה
* שרטט מכונות רצוי בעלות ידע בשרטוט אלקטרוני, איזומטריות.
* פועלי ייצור מאזור הקריות, חיפה ועכו — עבודה קבועה.
* פועלי/ות ייצור לעבודה מידית באריזה למפעל תעשייתי.
* פועלי ניקיון אחרי צבא — לעבודה קבועה.
מחלקה משרדית
* מנהלת חשבונות סוג 2/3 עצמאית לעבודה.
* מקדמת מכירות שליטה מלאה בשפה האנגלית, רצינית, דינמית, טאת עד גיל 40 — רשיון נהיגה חובה.
* אנשי מכירות בעלי נסיון של שנתיים לפחות בענף מחשבים או תקשורת — השכלה אקדמאית רצויה.
* גרפיקאי/ת בעל ידע בהבאה לדפוס, בעל רשיון נהיגה — עבודה קבועה.
* אשת יחסי ציבור שליטה מלאה בשפה האנגלית, נסיון בתחום יבוא / יצוא הכרחי, בעלת רשיון נהיגה.
* מזכירה שליטה מלאה בשפה האנגלית, נסיון בעיבוד תמלילים עב/אני, הפעלת טלקס, רקע בהנה"ח — עבודה קבועה.
* פקידת יבוא / יצוא שליטה מלאה בשפה האנגלית רקע בנוהלי דוקומנטים של יבוא / יצוא מאזור עכו, נהריה — עבודה קבועה
* קלדנית עב/אני — נסיון בקלוטים יתרון
מועמדים מתאימים לפנות לסניפנו
סניף חיפה הרב הרצוג 2, חיפה
טלפונים: 663703, 04-664002
סניף הקריות מרכז צבר חדר 29, קרית ביאליק טלפונים: 709077, 04-709076
אפשרות לפנות בכתב יד לת.ד. 5346, חיפה
הטובים עובדים קבוע ORS

לכוכב השרון
דרוש בדחיפות
מנהל מטבח וחדר אוכל
מומחה בבישול ואפיה
עם נסיון מוכח בניהול
לפנות בכתב יד
לת.ד. 577
כפר־סבא

למוסד לימודי ארצי
דרוש
מנהל מכירות איזורי
לאיזור ירושלים
כישורים נדרשים: יכולת עבודה עצמאית
★ מרץ, יוזמה, כושר שיכנוע והדשנות
★ מוכנות לעבודה קשה ובעלת אתגר
★ יכולת ניהול אנשים, כושר אירגון וניהול משא ומתן
יועדפו מועמדים בעלי רקע חינוכי פרוגנ. או בעלי השכלה רלוונטית. המועמד שייבחר יעבור מסלול הכשרה ויהנה מתנאי שכר טובים — שכר בסיסי, תוצאות ותמריצים.
לפנות בכתב־יד, בצרוף קורות חיים לת.ד. 470 מעו־תקווה מיקוד 49103

לדפוס רוטציה
דרוש
מונטג'ר פילמים
לעבודה בסופי שבוע
להתקשר מיום א' טל' 04-726695
לבקש את יוסי

למכון לבריאות השן של "אגד" בתל־אביב
דרוש
מנהל רפואי
רופא שיניים מומחה לשיקום הפה
בדבר פרטים נא לפנות בכתב יד
בצרוף נסיון קודם ת.ד. 8657 חיפה 31086

הלוח הארצי

בירושלים
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
במשרה מלאה
הכישורים הדרושים:
★ סוג 2 הנהח"ש ★ שליטה באנגלית
★ נסיון מוכח של שנתיים לפחות
★ גיל עד 45
טלפון: 02-551630 (א' - ה')

למיקרונאל תעשיות ירושלים בע"מ גבעת שאול ב'
דרוש
חשמלאי ראשי
בעל נסיון במערכת תעשייתית גדולה
להתקשר מיום א'
02-522201

זמיר שרותי כח־אדם בע"מ
לסניפינו דרושים/ות:
★ הנדסאי/טכנאי מכונות/ייצור למפעל עתיר ידע, כמנהל עבודה. נסיון כשנתיים במפעל תעשייתי
★ מפעיל מכונות ללימוד מקצוע מבוקש ומתקדם בתחום הדפוס ונייר רציף למחשבים. העבודה לתושבי אשדוד, גדרה והדרומה
★ מלחימות/מהדקות בעלות נסיון ב־WIRE—UP. קריאת שרטוט ליום עבודה מלא או משמרת שניה
★ עובדי מתכת מספר רב של הצעות לעובדי מתכת מכל הסוגים
★ בוחרים/ות מרצים/ות בעלי תעודת בגרות. רשיון נהיגה עבודה ניידת וזמנית. לאזור המרכז
★ מזכירה עברית/אנגלית ידע ונסיון בניהול משרד ממוחשב, עיבוד תמלילים. אנגלית מעולה
★ פקידת כח אדם בעלת נסיון בכח אדם. ידע בעיבוד תמלילים למשרה מלאה ותושבת תל־אביב
שכר גבוה ותנאים מצוינים למתאימים
תל־אביב: בן יהודה 26 טל: 289505, 03-284494
רחובות: הרצל 202 טל: 08-473832
אשדוד: רוגוזין 22 טל: 08-535455
תעסוקה ברמה גבוהה

לסניפנו באשקלון
דרושים
★ בוגרי בי"ס מקצועי לאחר שירות צבאי פרופיל 65 ומעלה לעבודה במשמרות במפעל מתקדם. הכשרה תינתן במפעל (רצוי גלאי 25+) עדיפות לתושבי אשקלון, אשדוד, ק. גת
★ בוגרות בי"ס מקצועי ו/רקע בגרפיקה לאחר שירות צבאי לעבודה במשמרות הכשרה תינתן במפעל עדיפות לתושבי אשקלון, אשדוד, ק. גת
★ מפעילי C.N.C. (קרסום חריטה) בוגרי בי"ס מקצועי לאחר שירות צבאי לעבודה במשמרות נסיון קודם לא הכרחי
★ מבקרי איכות במכניקה
נסיון במפעל תעשייתי
ידע בקריאת שרטוט טכני - חובה לעבודה במשמרות
★ משחזן כלים
חרטות כרסום
נסיון מוכח בעבודה למפעל תעשייתי של 5 שנים לאחר שירות צבאי השכר יקבע בהתאם לכישורים רצוי תושבי אשדוד
★ רתכי C.O.2 נסיון מוכח של שנה מינימום בריתוך ארגון C.O2 לאחר שירות צבאי למפעל עתיר ידע באזור באר־שבע (למתאימים תנתן עזרה בדיור) עדיפות לתושבי באר־שבע, נתיבות, אופקים
למועמדים המתאימים יוצעו תנאים טובים
בדבר פרטים נוספים נא לפנות לסניפנו באשקלון רח' הרצל 34 (בית גור)
או בטל: 051-22233
051-28989
שגהר
חברה ארצית לשרותי כ"ח אדם

באוניברסיטת חיפה
דרושים
1. טבח
2. עוזר טבח
3. מנהלת משק
נא לפנות למר גולדשמיד
טל' 04-257743

רצף
למפעלנו במפרץ־חיפה, דרושה
מפעילת מחשב
הכישורים הדרושים:
השכלה תיכונית, נסיון בהפעלת מחשב, ידע בעיבוד תמלילים, כושר ארגון ועבודה בצוות, רצוי ידע בתכנות והנהח"ש.
לפנות בטלפון: 720154-04 בשעות 8.00 — 12.00
לדוד קרמר

גלגלים
מדריך ארצי לכל ענפי הרכב בע"מ
דרושים
אנשי מכירות
★ מעל גיל 25
★ בעלי רכב
★ נסיון במכירות
טל' 04-511355, 536986

למוסד ציבורי בקריות
דרוש
חשב / גזבר
תאור התפקיד:
1. אחריות לפעולות הכספיות של המוסד.
2. הכנת תקציב ומעקב אחרי ביצועו.
3. הכנת דוחות כספים תקופתיים.
4. הכנת משכורות.
5. ניהול השקעות ופקדים.
הכישורים הנדרשים:
1. נסיון מוכח של 10 שנים לפחות בניהול חשבונות עצמאי.
2. סוג 3 בהנהח"ש.
3. נסיון בהפעלת שכר ממוחשבת.
4. ההכרעות בביסוד ידיעי עבודה.
העונים לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים העדות ולחותות/המלצות לת.ד. 86 קרית חיים מיקוד 26103 לאריה

לחברה מסחרית גדולה
דרושים:
1. תוכניתן SYSTEM בכיר למערכות י.ב.מ.
בעל נסיון מעשי בסביבת עבודה שכוללת:
א. מחשבי י.ב.מ. 43xx
ב. מערכות הפעלה VM/CMS DOS/VSE
ג. תקשורת - SNA,BSC,CICS
ד. רשתות תקשורת מקומית.
2. טכנאי או הנדסאי תקשורת
עם רקע בסביבת עיבוד נתונים דיגיטל ו־י.ב.מ.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות אל:
ת.ד. 4868 חיפה
משרה מס' 750
מיקוד: 31048

ללוח הבטוח בחיפה
דרושה
פקידה מנוסה
בגיל 40 — 30 למשרה מלאה
לעבודה בעלת אחריות ואתגר
בהגשת חשבונות למחשב
בתחום מודעות המילים
הכישורים הדרושים:
נסיון רב בעבודה פקידותית
ידע בסיסי בהנהח"ש
ניסיון בעבודה עם מחשב יתרון
בפרטים לפנות בכתב יד
לת.ד. 4444 חיפה למשה גרימברג

להתישבות קהילתית בגליל
דרוש
מנהל חשבונות
לפנות עם ציון פרטי הנסיון, הכתובת והטלפון
לת.ד. 5127 קריית ביאליק 27000
(עבור מנהל חשבונות)

לחברה גדולה המייצרת לייצוא
דרוש/ה
טכנאי / הנדסאי
תעשייה וניהול לעבודה
בתחומי התפ"י
נא לפנות בכתב לת.ד. 399
כרמיאל 20101 (עבור טכנאי)

DECTA
גליל תעשיות בע"מ
למחלקת אחזקה דרוש
חשמלאי תעשיה
בעל רשיון
ניסיון של 3 שנים בתעשייה
ידע באלקטרוניקה תעשייתית
מגורים בכרמיאל חובה
** אפשרות למגון סיוע בדיור **
לפנות טלפונית 04-986911 לבן ציון

לשני רהיטים
דרושים
מנהל חנות
מוכרים מנוסים
04-701256, 04-701248

כספת / נחמיה שטרסלר, יהודה שרוני, אריה לביא

התרגיל של הבנקאיות

בנק ישראל והאוצר עושים בימים אלה את כל שביכולתם כדי לשמור על רמת תשואה נמוכה במניות הבנקאיות. הם קולטים את ההיצעים, ומקווים שהתשואה הנמוכה יוסיפו על המניות הבנקאיות הנסחרות כיום בבורסה, תשבוע את המחזיקים במניות ההסדר, להמשיך ולהחזיק בהן עוד שנתיים ברמת תשואה של 9.4% בתוספת להצמדה למדד.

להערכתנו, בלי התערבות בנק ישראל היתה התשואה על המניות גבוהה יותר, ולכן למי שמאמין להערכה זו של "כספת", כדאי להודיע לבנק למכור את המניות הוסקמות ב־20 באוקטובר, ולרכוש אותן שנית בהזילת נובמבר, כשהתשואה עליהן תחזור ותעלה לרמה של שוק־משקל — כנראה לרמה של 11%–12% במקום 9.4%. המניות יעמדו לפדיון בעוד שנתיים, כלומר מדובר כאן בדיסקונט של כ־4% — וגם זה משהו.

יש עדיין 10% בחודש

בתחילת אוקטובר פורסמה באחת מעיתוני הערב מודעה גדולה שהשתרעה על פני עמוד שלם. ובה הציגו נציגי חברת "בלק אנד דקר" לציבור לרכוש מכשירי עבודה באמצעות הזמנה בטלפון. המוצרים הוצעו בשישה תשלומים שווים, או הנחה של 20% מהמחיר עבור תשלום במזומן.

חישבנו ולא האמנו. משמעות הקניה בתשלומים היא תשלום ריבית של 10% בחודש, כאילו שכחו ב"בלק אנד דקר" שאנחנו כבר אחרי שנות האינפלציה הגבוהה.

מי שאינו יכול לשלם במזומן שילך לבנק ויקח הלוואה. זה לבטח זול יותר מריבית הנשך של "בלק אנד דקר".

העוקץ

ל.ר., צעירה בת 24, ידעה לספר על אביה היהלומן שנפטר, על אם שכולה הגרה בסביון ועל רצונה להשתלב בעסקי יהלומים כדי להמשיך במסורת המשפחתית. ליבם של היהלומנים היהודים בניו־יורק התרכך, והם הלכו לשלב אותה בעסקים.

והיא קנתה, מכרה, תחילה בסכומים קטנים של אלפי דולר. ומאוחר יותר גדלו הסכומים לעשרות ולמאות אלפים.

יום אחד גדלו הזמנותיה עד כדי שלושה מיליון דולר. מה עם הכסף? היא נשאלה. נתתי את היהלומים לזה וזה, יהלומן ידוע בניו־יורק, והוא לא מחזיר לי אותם. ברור עם האיש והוא מכחיש: נכון שהיתה אצלי. התייעצה כמו בעבר, אך היהלומים נשארו אצלה.

זה קרה לפני יותר מחצי שנה. רוב המעורבים בכך ישראלים. מקצתם יהודים מניו־יורק. האף שני הצדדים, רק אחד הגיש תלונה למשטרה. האחרים אינם רוצים להתלונן. כי העיסקות שעשו איתה לא נרשמו בספרים.

איך לא לעבור על הוראות מט"ח

רבים ודאי שואלים את עצמם כיצד יכול למשל ארנסט יפת לשהות בארה"ב חודשים ארוכים, מבלי לעבור על הוראות מטבע־חוץ של בנק ישראל? הוראות אלו מאפשרות לכל יוצא לחו"ל לקחת עימו לכל היותר 2,000 דולר. ובכן, התשובה לכך אינה מסובכת.

ראשית, כל אזרח ישראלי יכול להזמין בארץ את השירותים השונים הניתנים בחו"ל (כמו תשלום לבתי מלון), ולשלם על כך היטל בשיעור 15% על שירותי יבוא. שנית, אם מדובר באישיות מפורסמת המוכרת בחו"ל, ניתן להזמין את השירות בניו־יורק, ולבקש מבעל העסק להוציא חשבונית ולהעבירה לארץ לתשלום. במקרה שמדובר באישיות ידועה, מוכן בעל העסק לקחת את הסיכון.

עמלה מופרזת בבנק ישראל

ועוד בענייני מטבע־חוץ. הפעם לתשומת ליבם של תושבי חוץ. בנקים מחו"ל נוהגים מדי פעם להעביר עבור לקוחות בארץ סכומים שונים במטבע־חוץ. לא אחת נהג הבנק בחו"ל להעביר את הסכום לבנק ישראלי, שעימו הוא עומד בקשרים עסקיים, הגם שחשבון הלקוח מתנהל בבנק אחר. במקרה זה מקבל הבנק הישראלי את הסכום, ומעביר אותו ללא עמלה כלשהיא לבנק שבו מתנהל החשבון.

הבנקים בחו"ל גם נוהגים לבצע את ההעברה באמצעות בנק ישראל, אלא שלמרבה ההפתעה בנק ישראל נוהג לגבות עמלה, ועוד איזה: 50 דולר לפעולה (מסכום העברה של 10 אלפים דולר ומעלה). על סכום הנמוך מ־10 אלפים דולר אין עמלה.

לא לשכוח את דמי הניהול

קרנות הנאמנות חוזרות את כיסו של הצרכן הישראלי, הימים אלה הולך במבצעים יוצאי־דופן, כשברקע פריון המניות הבנקאיות. מנהלי הקרנות הודיעו על הפצת תעודות השתתפות, בשיעור תוספה מופחת של 0.2%, לעומת שיעור התוספה המקובל של 1.5%. בנק המזרחי הרחיק לכת, והודיע כי בשבועות הקרובים ימכור את הקרנות ללא שיעור תוספה כלל.

הודעות אלה של הבנקים עלולות להטעות, מכיוון ששיעור התוספה הוא מרכיב חלקי בלבד בתשלומי הלקוח לקרן. ההוצאה העיקרית היא דמי ניהול. אלה נעים בין 1–2 אחוזים, על־פי סוג הקרן וטיב המנהל, כך שלפני שרצים וקונים קרן נאמנות, יש לבדוק היטב איזה דמי ניהול גובה המנהל, ואם תשואה הקרן בעבר מצדיקה את תשלום דמי הניהול.

נסיעה בעמידה עם אגד לאילת

קו 394 של אגד יוצא מדי־יום מת"א לאילת, ולאחר מכן בחזרה מאילת לת"א. על מנת להקל על חיי הנהגים את הנסיעה בת 4.5 השעות, נהגת הנהלת הקואופרטיב לאכלס את האוטובוס בשני נהגים. לנהג שאינו בתפקיד, משוריינים שני המושבים הראשונים באוטובוס.

נוסע בקו זה התלונן ל"כספת" כי הנהג המחליף אינו מוותר על שני מושביו, הגם שחלק מנוסעי האוטובוס נאלץ לעשות את כל הדרך בעמידה.

גדעון סלמה, דובר אגד, מסר בתגובה כי הנושא יבדק, ואם יהיה צורך — יוצאו הנחיות מתאימות שימנעו בעתיד הישנות המקרים מסוג זה.

להתמודד עם השחיקה

שוחק העבודה אצל המנהלים גורמת לעתים קרובות לשחיקה הבאה לידי ביטוי בתשישות רגשית, גופנית והרוחנית. השחיקה פוגעת לא רק בעובד, אלא אף באירגון ובסביבה שבה המנהל מתפקד.

ראגה זו הביאה את ברוך נריה, יועץ לניהול העומד בראש חברה העוסקת בשרותי ניהול, להקים סדנה להתמודדות מנהלים בכירים בשחיקה בעבודה. הסדנה נערכת בשיתוף עם מכון וינגייט ורשת מלונות דן, ואכוונה לשפר את איכות החיים של המנהל, הרגשתו, מצבו הגופני, ותיפקודו במקום עבודתו.

המחיר של הסדנה אינו נמוך: 1,495 שקל; אך מי שנשלח אליה על־ידי מקום עבודתו — תהיה ההוצאה הוצאה מוכרת מבחינת מס הכנסה.

ביטוח נוסעים — לא לנשים בהריון

מרבית חברות הביטוח עוסקות, בהתלהבות לא מעטה, במכירת פוליסות ביטוח לנוסעים לחו"ל, המבטחות את בריאות הנוסעים וכן את מטענם. הפערים בין תעריפי החברות בביטוחים אלה רחבים ביותר, אך המשותף לרוב החברות הוא שהן אינן מבטחות נשים בהריון. חלקן מוכנות לבטח רק נשים בחודשי ההריון הראשונים.

הפוליסות הללו מוצאות בשרשרת, לא פעם דרך סוכני הנסיעות, ורק מעטים מבין מוכרי הפוליסה או רוכשיה בודקים למי נמכרת הפוליסה, ואם האשה שרכשה אותה — בהריון.

הבעיה מתעוררת כשיש בעיה רפואית הקשורה להריון. אז שולפות החברות את הפוליסה, ומנסות שלא לשלם את ההוצאות הרפואיות. ראו הוזהרתן.

מילא
מרכז ייעוץ למשאבי אנוש
עבור אחד מלקוחותינו
חברה מסחרית גדולה בגוש דן
דרושה
מזכירה בכירה
למנכ"ל
כישורים נדרשים:
★ שפת אם אנגלית.
★ נסיון קודם בהפעלת משרד ממוכן גדול - הכרחי.
★ ייצוגית ובעלת כושר ארגון מעולה.
★ יכולת נסוח והבעה בעברית ובאנגלית.
★ הדפסה עברית אנגלית במעבד תמלילים.
מועמדות מתאימות יפנו בכתב יד בלבד לת.ד. 22511 תל אביב, עבור משרה 307, בציון קורות חיים מפורטים.
- סודיות מובטחת -
גיוס עובדים • מבדקים • ייעוץ והכוון תעסוקתי • ייעוץ ופתוח ארגוני

חריקות / זאב יפת

אנטומיה של סירחון

תל־אביב הוצפה השבוע באשפה, הפעם בגלל עיצומי נהגי משאיות האשפה; אך העיר מזוהמת כבר שנתיים. הכישלון של ראש העיר שלמה להט

בתל אביב, השבוע (תצלום: שאול רוזמים)

עיצומיהם של נהגי משאיות־האשפה ועירמות הזבל הענקיות, המצחינות, המציפות את תל־אביב, נוטים להשכיח מלב תושבי העיר את העובדה שזה יותר משנתיים עירם מזוהמת.

אורחים רבים, לא רק תושבי תל אביב אלא גם המבקרים או עובדים בה, מתפלאים. ההרגשה היא שרשות הרבים בכרך בער־שנה הפקר. אתה שומע זאת לא רק מישראלים, אלא גם מתיירים מופתעים, שלא העלו בדעתם כי יגלו בכרך המודרני מרכזת־מזבלות.

אמצעי התקשורת שיקפו היטב את המתרחש בעיר בשנתיים האחרונות. המשורר אריה סיון כתב ב"העיר": "ברוך לבבך דיזנגוף, עברנו את אותה [illegible] טובעים בתוך עירמות של סינופת, כרסת פלסטיק ואשפה. פתאום זה היכה בבת אחת. העליבות הרוחה והגוש — שיירי אוכל — ממש גרמו לי כאב לב". הוסיף יואל מרקס ב"הארץ": "לא לסבול ותקפה העיר אלא למטאטא, ודאיתם כמה היא מלוכלכת" כך גם לליאן רכטר מ"ג'רוסלם פוסט" בבאוני מהקולנוע הלכתי כ־20 דקה למכוניתי. בכל רחוב שהלכנו בו היו כמה וכמה עירמות אשפה. במספר מקומות הן גלשו מהמדרכות אל הרחוב. איני מבינה מדוע זה צריך לקרות. אני מסירה את כובעי בפני טדי קולק, השומר תמיד על ירושלים נקייה". ואילו עמי קניג כתב ב"הארץ": תושב ת"א נאלץ לכוסס — בדרכו לאירועי תרבות ואמנות — בערימות אשפה ולכלוך אירסופי, הממלאים את העיר. דיזנגוף הפך למפגע רביץ וסרחני. לא די למריק ולצחצח את הטיילת. אני מבקש שינקו גם את הרחוב שלי".

* * *

כשנבחר שלמה להט בראשונה ב־1974 לראשות העיר, יצא בהכרזה נרגשת כי יעשה הכל, בשיתוף האזרחים, כדי לנקותה. הוא חזר על הצהרתו זו לאחר בחירות 1983, באמרו שלא ירצה ולא יסכים להתפשר "על העמקת הניקיון והשמירה על הניקיון בכל שעות היממה בכל אזורי העיר ושכונותיה".

הבטחות לחוד ומחדלים לחוד. צ'יץ' אפילו לא טרח להגיב על מחאותיו של "חיים וסביבה" — ארגון־הגג של הגופים הציבוריים לקידום איכות החיים והסביבה בישראל. הארגון קיים השנה כמה ישיבות בעניין מצב הניקיון הבלתי נסבל בעיר. ביוזמת צייר יו"ר הארגון יוסף תמיר, הלוחם הבלתי נלאה לשמירה על איכות החיים, תמונת מצב עגומה של רמת הניקיון בתל אביב. הוהרה החזיק אחריו חבר הארגון פרופ' לב פישלזון, שציתה את הרס השוק הדרומי של תל אביב על גבול בת ים וציין בתוך כך, כי תוכנית העירייה באזור זה "מעולם לא הוצגה בפומבי. פסולת העיר מוטלת במקום הרגיש היחידי ללא מעצור. היא מתפוררת בשטח, מתמסמסת ונגרפת לעבר חופי תל אביב. המדרון הדרדר הולך ומשמד". הוא הוסיף, כי העיר טובעת באשפה בעוד הנהלתה עסוקה בפרויקטים ראוותנים נגרנדיוזיים.

מול מתקפת חברי הארגון הודה פרופ' אפרים טורגובניק, סגן ראש העיר (מערך), שנכח בישיבה, כי "אנו בעיצומה של תסמונת הפרויקטים הגדולים. ומול אלה אנו עדים לריבוי הזוהמה שהציפה את העיר והרעש היורד לחיי התושבים".

אך לא רק אמצעי התקשורת וגופים ציבוריים מתריעים על המחדלים. דובר העירייה עצמו מאשר: "תל אביב מלוכלכת ומזוהמת. הדבר נובע מארגון רע [illegible] המדרכות. בגלל שיטות פינוי האשפה הלא הגיינית, הרכב עובד ב־50% מהניצולת".

אם לא די בכל אלה, הנה ישנו דו"ח סודי של מבקר עיריית תל־אביב, שהוכן בחודש פברואר השנה. תחת הכותרת "בעניין ניקיון העיר בחודשי קיץ 1986". מצוין בו כי מרבית צי הרכב לפינוי אשפה הוא מיושן וזקוק לתיקונים תכופים, וחלה ירידה ניכרת בכוח האדם לפינוי אשפה. אין התרעה מספקת בתחום אכיפת חוקי־העזר. המבקר ממליץ בפני ראש העיר "שכבר לקראת קיץ 1987 תהיה היערכות והתארגנות־מחדש, כדי להגיע ליהום כבד של העיר".

הדו"ח מעלה אבק במגירתו של ראש העיר. גם הקיץ לא נערכה כל התארגנות־מחדש והתוצאה ידועה.

איפה היה ראש העיר במהלך השנתיים האחרונות כאשר ההידרדרות היתה בעיצומה? תלונה נגד עובד עירייה או מעילה כספית אפשר להסתיר ולהקים מעיני הממונים, אך לא ערימות אשפה בראש חוצות. אם אין זה ממנהגו של צ'יץ', כראשי ערים אחרים, לסייר מדי יום ברחובות, הרי לפחות בדרך לעירייה ובחזרה לביתו יכול היה לחזות בהצטברות הלכלוך.

כיום כבר אין מכחישים בעירייה כי אגף התברואה נוהל על־ידי עובדים בכירים שלא כולם התאימו לתפקידם, כי נעשו מינויים פוליטיים, ואף אין פוסלים אפשרות של מעשי שחיתות. ראש העיר לא עשה לתקן את המצב.

* * *

עד כאן פרק א'. עתה מתחיל פרק ב', ששיאו בעיצומים של נהגי משאיות האשפה. לפני כחמישה חודשים הבין צ'יץ' שמצב הניקיון בעיר ירד לשפל המדרגה. הוא הורה למנכ"ל העירייה אלי עשת ולחבר עוזריו לפתוח במו"מ עם העובדים, בסיסמה: ארגון־מחדש של המערכת. איש לא מחה בגבר סיסמה זו, אלא שבפני העובדים לא הוצגה תוכנית מגובשת וסדורה שאפשר היה לדון בפרטיה. מכיוון ששני הצדדים מאשרים כי הדיבורים היו בעצם "באוויר" ונסבו על משהו לא מוגדר, ממילא לא ניתן היה לבוא לידי הסדרים מחייבים. ערב ראש השנה החליט ראש העיר לנהל את המו"מ אישית, ולצורך זה אף ביטל טיסה מתוכננת לחו"ל לשם איסוף תרומות לקרן תל אביב.

על רקע השרשות הרוית, המלווה גם בתחושה כבדה של העובדים, מוצדקת או בלתי מוצדקת, כי בסופו של דבר מעוניינת העירייה להיפטר מהם ולשכור במקומם שירותים של חברות ניקיון פרטיות, החל ראש העיר לנהל מו"מ אישי עם הנהגים. בתחילת המו"מ לא הציג נייר־עבודה מגובש, אך בהמשך הביא עמו תוכנית לארגון מחדש, שלפיה מכונית אחת ובה צוות אחד יהיו אחראים לניקיונו המלא של קטע־רחוב מסוים. [illegible] בשטחים מוגדרים. לתוכנית נלוותה גם הצעה להוריד ב־30% את שכר הנהגים. הללו השיבו כי התוכנית מקובלת עליהם, אך תוספת השכר קטנה.

הנהגים, כמו בנציגיהם למו"מ, ודאי אינם סליה שכולה תכלת. המו"מ התנהל בעימות מר. הנהגים פתחו בעיצומים תוך שהם הופכים את העיר למזבלת ענק, ואילו ראש העיר הזמין הציגו אותם כאנשים אלימים, המשתכרים כמו טייסי אל־על. תלושי השכר של הנהגים שאותם חילקו במסיבת עיתונאים שקיימו, מעידים בעליל שטענה זו חסרת שחר.

ביום ב' השבוע, בשעה אחת בצהרים, התכנסו הצדדים מתוך כוונה להגיע להסכם סופי. בשעה שתיים אחר חצות הושגה הסכמה. נקבע כי בשעות הבוקר יקבלו נציגי הנהגים נוסח מודפס של ההסכם, שעליו יחתמו שני הצדדים. היועצים המשפטיים של העירייה עמלו על הכנסת נוסח ההסכם שעות ארוכות. בסופו של דבר הוא היה מוכן לחתימה באותו יום ג', בחמש אחה"צ. הנהגים נדרשו לחתום עליו בתוך שעה. תשובת הנהגים: "אנו לא חיים במחתרת, יש לנו זכות לבדוק את הנוסח, לוודא שלא נפלה בו טעות, לברר אם הוא משקף בצורה נכונה את הסיכום שהושג בין הצדדים".

הנהגים פנו לעו"ד גלילה הורנשטיין, היועצת המשפטית שלהם, ובתום הבדיקה הודיעו לנציגי העירייה כי נוסח ההסכם אינו משקף את מה שסוכם. הצדדים ביניהם באותה ישיבה לילית מרתונית. באותו ערב שבו והתכנסו הצדדים למו"מ שנמשך שש שעות, והותיר את המשתתפים בו באפיסת כוחות כללית. למעשה חילוקי הדעות התמקדו בסעיף אחד ובפירושים השונים ששני הצדדים ניסו לתת לו.

נכון לרגע סגירת רשימה זו ביום רביעי, ערב החג, טרם הושג סיכום בין הצדדים ולא נותר אלא לקוות שהעניין ולא כל אותו משקע של שנאה ותיסכולים שהתפתחו אצל שני הצדדים. יגבה ות"א, כאיחור של שנתיים, תחל להיות עיר נקיה שנעים לגור בה.

גבעתיים — הנציג נאלץ לפרוש

שלמה טל משמש כחבר מועצת עיריית גבעתיים (ליכוד) וכיו"ר ועדת הנכסים בעיר. יש אתו רק בעיה קטנה אחת: הוא אינו מתגורר בעיר וממילא אין הוא יכול להיות נציג־ציבור של תושבי העיר. אחרים, חברי מועצת העיר, בהם גם נציגי המערך ידעו "סוד" זה, אך מטעמים שונים של משחק בה הוליכו שאין כל סיבה לגרום לשינוי המצב.

בתשובה לשאלה אמרו לי בנהלת העיר, בהיתממות, משהו בנוסח — על מה אתה מדבר? טל הוא תושב העיר, כתובתו היא רח' ההסתדרות 21. ואמת היא שלטל יש דירה בגבעתיים שאותה השכיר לאחרים מזה זמן רב. הוא עצמו מתגורר דרך קבע בירתו ביהוד. בהנהלת העיר הבטיחו לבדוק נושא. השבוע הודיעה הודעה, לאחר שיחה עם טל, כי הוא התחייב שבישיבת מועצת העיר הקרובה יודיע על פרישתו מתפקידו.

חריקות — הסוף

חלפו ארבע שנים מאז נפתח המדור. החלטתי לסגרו עכשיו בטרם יתגיל "להחריק".

זאב יפת

תרבות וספרות

יורם ברונובסקי / מכתבים מצרפת (ב')

בבית הדודה לאוני

הביקור בעיירה איליה (Illiers), אשר בשנת 1971 נוסף לה רשמית השם השני קומברה, בבחינת אישור רשמי לפאראדוכס השנון של אוסקר ויילד בעניין החיים המחקים את האמנות, לא היה כלל בתכנית הסיבוב הקטן שביקשנו לערוך בפנימה של צרפת, בעיקר באזור הנהר לואר. ידעתי, כמובן, זה כבר שהעיירה אשר בה בילה מרסל פרוסט את החופשות בימי ילדותו, ואשר לימים הוא כינה אותה ברומאן שלו בשם "קומברה" (שם החלק הראשון של הכרך הראשון של "חיפוש הזמן האבוד") מצויה פחות או יותר בסביבה שבה שהינו, אבל זה פרח לי כליל מן הראש. והנה ביום השני לשהותנו בעיר שארטר, כשאנו נכנסים ויוצאים שוב ושוב לתוך ומתוך הקתדרלה המופלאה, הבחינה אשתי בשלטי-דרכים פשוט המכוון את הנוסע לאיליה-קומברה. פשוט כך. "רגע, האם זה לא..." — כן, זה כן. ולא יצאו שעות רבות ומצאנו את עצמנו בדרך בין השדות הקצורים זה מקרוב. גלגלי התבואה שלא כולם אוספים עדיין, נוסעים אל העיירה הממשית כליבך שהיתה לאגדה, לאגדת-היסוד של אותו סיפור-פיות למבוגרים, הקומי ביותר והרציני ביותר גם יחד, שהוא הרומאן "בחיפוש הזמן האבוד".

משהו מטריד את המצפון הפרוסטי שלי תוך כדי הנסיעה הזאת אל איליה-קומברה, הטרדה רק תגבר במשך היום. האם באמת איליה היא "קומברה"? זיהוי פשוט שכזה בין העיירה שבה בילה מרסל את חופשות הפסחא שלו, העיירה שבה נולד אביו הרופא, ובין העיירה קומברה שתיאר ברומאן שלו, לכאורה "כיד דמיונו הטובה". זיהוי שכזה הוא בבחינת עברה בוטה על כלל היסוד של האסתטיקה הפרוסטית, זו שלה הקדיש פרוסט ספר שלם של מאמרים (כלומר, מאמרים רבים שכונסו לימים, זמן רב אחרי מותו, לספר), ואשר הוסיף לה שוב ושוב על-פני דפים רבים הן של הרומאן והן של כתביו ואיגרותיו וכיו"ב. זו המצווה האסתטית הידועה חוצץ בדיוק נגד הזיהוי הפשוט הזה של החיים עם האמנות, ושיפוטה של הקטגוריה האחת על-פי הקטגוריה האחרת.

כאשר יצא פרוסט "נגד סנט-בב" — נגד גדול המבקרים הצרפתים של המאה התשע-עשרה — הוא יצא בדיוק כנגד האסתטיקה השופטת את היצירה על-פי החיים, הבטלת, כדוגמה הידועה מתוך מסתו הנ"ל של פרוסט, את כתבי סטנדל משום שסנט-בב הכיר את "מר אנרי בל", חיבב אותו אך לא התפעל ממנו כלל ולא היה סבור שהוא עשוי להיות סופר גדול באמת, רק משום שהכיר לו את הפסבדונים סטנדל. פרוסט העלה תאוריה מנוגדת, תאוריית "שני האני", זו שלפיה האני של הסופר שונה ואף מנוגד לאני של האדם החי, הפועל בחברה. זה העשוי להיות מוכר למבקר ואולי באמת לא בהכרח ראוי להערכה מיוחדת. אלא שהאני העמוק הוא המחבר של הספרים, ואת האני הזה אין למצוא בחיים. כך גרס פרוסט (בפישוט מרחיק לכת של הארגומנט שלו), וממילא כמו אסר על חסידיו לערוך הקבלות תמימות שכאלה בין תופעות שמתחום האני החברתי — מכרים אמתיים, עיירות אמתיות שבהן בילה הסופר לעתיד את חופשותיו וכיו"ב — לבין התופעות שברשות האני העמוק, האמנותי, התופעות הנשקפות רק מתוך היצירה המוגמרת, מתוך הרומאן כמות שהוא ולא משום מקום אחר. ביום שבו צירפה העיירה איליה את השם קומברה לשמה המקורי התהפך אל-נכון מרסל פרוסט בקברו הפאריסאי!

אין ספק, תושבי איליה לא נשמעו לתורה האסתטית של מי שפעם, בעודו ילד, שוטט ברחובותיה ובשדותיה של העיירה שסימני כפר רבים עוד ניכרים בה, הם כולם בעד סנט-בב ולא נגדו! אכן, כשאנו מגיעים לכיכר הקטנה ופוגשים את האיליראי הראשון שלנו ושואלים אותו היכן הבית שבו משוכנים זיכרונות-פרוסט, הוא כמעט אינו מניח לנו לסיים את השאלה, ואך בטלותה: "אתם מחפשים את ביתה של הדודה לאוני, בלי ספק". בלי ספק, אנו עונים לו, קושרים יחד עמו קשר כנגד מרסל פרוסט ובעד סנט-בב. הדודה לאוני, אם יש צורך להזכיר, היא אותה דודה שבביתה מתארח הילד מרסל עם משפחתו בבואו לחופשות בקומברה. זו הדודה המתגוררת ברחוב הרוח הקדושה, שרועה על מיטת-כיסא לנוכח החלון היוצא לרחוב ועוקבת בעין עדינית אחרי תנועות העוברים-והשבים שעליהם היא מרכלת אחר-כך עם המשרתת פראנסואז.

כל זה ברומאן הגדול, בחלקו הראשון — אבל מסתבר שתושבי איליה חושבים אחרת. כל זה בעיירה שלהם, במהלך שני רחובות מן הכיכר הקטנה שבה עצרנו לשיחה עם הרוקח המקומי, המורה לנו את הדרך אל "ביתה של הדודה לאוני"! אנו פונים אל הרחוב שפרוסט כינה אותו בשם "רחוב הרוח הקדושה" והקרוי עתה בשם רחוב הדוקטור פרוסט, על שם אביו של הסופר, שאמנם נולד בקצהו האחר של הרחוב הזה. בקצה האחר מזה שבו עומד ביתה של הדודה לאוני. כתובת גדולה מכוונת אל בית זה מפינת הרחוב שהוא במציאות(?) ביתה של מאדאם אמיו, שהוא שמם האמיתי(?) של בני משפחה שהתגוררו באיליה ושאצלם התארחה משפחת פרוסט בבואה לחופשות מפאריס לעיר-המוצא של האב. היתה זו נכדתה של הגברת אמיו, המודל של הדודה לאוני, שמסרה את הבית הזה לידי "חברת ידידי מרסל פרוסט" שהפכה אותו למקדש-מעט לסופר, מעין מוזיאון-זוטא שהוא גם בית-ועד לאספות החברה הנ"ל. כל זה נודע לנו שעות אחדות לאחר-מכן מפיה של המדריכה המאורות הנוכחית של "בית הדודה לאוני". כשאנו מגיעים אל הבית ברחוב הדוקטור פרוסט עדיין מפרידות שעות אחדות בין זמן-בואנו לבין הזמן שבו ייפתח הבית ויחודש הביקור המודרך בחדריו ובגינתו, המפורסמת אולי יותר מכל חדריו, שהרי זו הגינה שאליה היה מגיע סוואן לביקור אצל הורי פרוסט — הבלבול הוא כבר מוחלט, כאן אצלי ובמציאות(?) האיליראית-קומברית אף יותר מכך. בחוברת שאני עתיד לרכוש אחרי הביקור בבית הדודה לאוני, כותב מנהל הסניף של חברת ידידי מרסל פרוסט בקומברה שסוואן אינו אלא השם הבדוי של ראש עיריית איליה מן הימים ההם, הוא מר אמיידי (כאן חולק האיש על המחקר הפרוסטי המקובל, המוצא מפתח שונה לגמרי לדמות סוואן, אבל נניח לזה עכשיו).

בינתיים אנו מנצלים את השעות הספורות שעד פתיחת בית הדודה לאוני לשם טיול ברחובות איליה-קומברה ובשדותיה. בשעות הספורות הללו, אמנם הקפנו את העיירה כולה, אף יצאנו מחוצה לה, אל השדות, כשכל העת מלווה אותנו המאגיה של קומברה, זו מאגיה של הנוכחות האגדתית-האשלייתית. מוקסמים לגמרי — ולעזאזל תורת שני האני! — אנו מטיילים בין ספסלי הכנסייה הקטנה, יודעים אל נכון שישב עליהם פעם הוא, מרסל פרוסט, כלומר מרסל הילד, האל העירוני הזה של אוהבי-הספרות שכמונו. אכן, אלוהי-הספרות בכלל אם היה כזה מעולם. הלב נצמת ממש כשאנו מגיעים אל הנחל הקטן, המכונה במציאות(?) לואר (הכתיב שונה קצת מכתיבתו של שם הנהר הגדול), שהנחל הזה אמנם נשפך אליו אבל הוא שאיננו הוא עצמו, אך לדידנו הוא כמובן לה ויוון, הנחל שמרסל הקטן נוהג מעל גדותיו, מתבונן בהמיה בזבובלות-המים הגדולות. צופה אל הגדה השנייה, לעבר מזאגלין, העיירה הסמוכה. לה ויוון — ואנו הולכים בנאמנות לאורכה, באים על שכרנו. הנחל מוביל אותנו אל "גינת מרסל פרוסט" שהיא, כפי שמפרש לנו שלט הקבוע בכניסה, האחוזה המקורית ברומאן "פרה קטלאן". המקום שאליו היה מרסל הקטן הולך לקרוא בספרי ג'ורג' סאנד הסופרת האמתית — ובספרי ברגוט, הסופר שהוא פרי המצאתו של פרוסט ושהביוגראף של פרוסט יודע לומר שהוא עוצב על-פי המודלים של אנאטול פראנס וארנסט רנאן, ואולי עוד כמה סופרים אמתיים אחרים.

בביקור בעיירה שהיתה לאגדה — איליה-קומברה — שבה בילה מרסל פרוסט את חופשות-ילדותו, מעלה המציאות עצמה שאלה שבה חלק פרוסט על סנט-בב, והיא שאלת היחס בין החיים למציאות. האמנם היה פרוסט פלאגיאטור קיצוני של החיים, נטורליסט שלא "המציא" מאומה, סופר שחב חוב גדול למציאות? כך או אחרת, בביקור במקום עצמו משתלטת על התייר המאגייה של קומברה, האגדה של הנוכחות האגדתית-האשלייתית.

הביוגראף של פרוסט? אכן, פיינטר הגדול, מחבר הביוגראפיה הנפלאה — הרי הוא החוטא העיקרי כנגד תורת שני האני. הוא, מחברו של ספר הביוגרפי הסנט-בבי ביותר שאפשר לתאר. על אודות אירבו החורץ של סנט-בב. החטאים של הכפריים המסכנים, אנשי איליה שהעזו לקרוא לעצמה קומברה, הלא חטאים אלה מתגמדים לנוכח החטא של הידען הגדול, של איש-פרוסט מובהק כל-כך החוטא לעיקרון המרכזי של הסופר שהוא אלוהיו על-פני שבע מאות עמודי-דפוס מרתקים (אך אסורים). אם תושבי איליה כינו את בית משפחת אמיו "בית הדודה לאוני", הרי פיינטר מכנה, בספרו, בשמו האמתי כמעט כל גיבור של פרוסט, מצביע על כך שכל פרט כמעט וכל איש עוצב ברומאן הגדול על-פי המציאות כמות שהיא, כשהשינויים הם מועטים ממש. אם תרצו, הוא מציג את מרסל פרוסט כמין פלאגיאטור קיצוני של החיים, כמין נאטוראליסט רחמנא-ליצלן, שלא "המציא" מאומה, שלא הרשה כלל לדמיונו להמציא דבר. אכן, עם ידידים פרשנים שכאלה נדמה שפרוסט לא היה זקוק כלל למתנגדי תורתו או ספרו, הלוא אלה לא חסרו לו בימיו.

אבל נניח שוב לקטעי העיון הללו ונחזור אל המציאות (כפי שנהג היה לומר בלזאק, בפתחו פעם לאחד מידידיו שסיפר לו על הנעשה בבורסה הפאריסאית: "נניח לזה ונחזור למציאות. האם ידוע לך מה קורה בימים אלה לאוז'ני גראנדה?"). נחזור אל המציאות, כלומר אל בית הדודה לאוני. השעה שלוש אחר-הצהרים. קבוצה קטנה של מעריצי פרוסט, כלומר מעריצים-חוטאים שלו החוטאים באהבת סנט-בב, מתכנסת בחדר הכניסה. בעיקר צרפתים, אך גם שתי גבירות אמריקאיות, בחורה אנגליה אחת המחזיקה בידה ספר שאני מזהה אותו מרחוק. כמובן, "מרסל פרוסט" מאת ג'ורג' פיינטר, בהוצאת פנגווין. בחורה סנט-בבית מובהקת הבאה לתור את שטח האויב. כאשר במהלך הביקור אני זוכה להציץ בספרה אני רואה שהוא מודגש ומפורש כמו המקור עצמו. האם הבחורה הזאת קראה פעם את "בחיפוש הזמן האבוד", האם שמעה על הספר הזה?

בינתיים מופיעה המדריכה. אשה קשישה שקולה וחגבה ונימת איום צפונה בה. מה לבית הדודה לאוני, אולי הדודה לאוני עצמה? כך או כך, היא פוקדת עלינו להתכנס בגינה, לחכות שם לאורחים נוספים אפשריים. היא מציעה להתבונן בינתיים בשער, שבמצילה התלויה בו היה סוואן נהג למשוך בחוזקה, למורת רוחו של אבי מרסל, הגינה שבה היתה סבתו של מרסל יושבת ובוחנת ממנה עם הטיפות הראשונות של הגשם המאיים וכו' וכו'. נימת דיבורה הפדאגוגי של המדריכה קצת מרתיע אותנו, אף שהוא מוסיף על כידת הקומיות הפנטאסטית של המצב כולו. אחר-כך מובילה אותנו המדריכה בחדרי הבית הקטנים והפשוטים, מסבירה הרי כן בדיוק היתה פראנסואז מרכות את הקניות שהביאה מן השוק, היכן בדיוק היתה שוכבת הדודה לאוני למנוחת אחר-הצהרים שלה. בתוך מסים היא מראה לנו את הקומקום, את קנקן-העלים וכו' — להתקנת תה התרזה שבו טבל מרסל את העוגית המפורסמת שלו. גם היא, עוגית המדלין, מצויה כאן. כמובן הכל כמו בחיים. אבל האם גם הכל כמו ברומאן? אלא שזה כבר דיכאתי בתוכי את כל שרידי המצפון הפרוסטי הנ"ל, מקבל כי קבל לחם קודש את כל ההסברים הללו, המעורבבים את איליה עם קומברה? סנט-בב נקם את נקמתו. פרוסט נוצח — או אולי ניצח את הניצחון המוחלט יותר? הוליך את החיים לחקות את האמנות שלו? ברא עולם לא בדימוי, אלא בעליל. כפה את כושר הבריאה שלו על עולם החומר? האלכימיה ניצחה את הכימיה. האבן הפילוסופית פעלה כמחושב ממש.

ושוב אל המציאות (מה בעצם פירוש המלה הזאת?). אני מתחיל קצת להתייגע מן הסיור בין סירי-מטבחה של פראנסואז. אלא שלמרבה המזל אנו מגיעים לחדר הניהול של בית הדודה לאוני, שם אפשר לקנות כל מיני ספרים וגלויות ושם ניצבים הארונות עם תרגומי פרוסט לכל השפות, וארונות עם מחקרים וכיו"ב. כמובן, הרי בית הדודה לאוני הוא גם מקום התכנסותם של חכמי-פרוסט, בית-מדרש לכל דבר. כאן אנו מתיידדים אף עם המדריכה הפדאגוגית שלנו, שומעים שהיתה פקידה בעיריית איליה כשהוצעה לה ההצעה לעבוד בבית פרוסט וכו'. אשה נחמדה מאוד, בעצם, אשתי כמעט מתלהבת, ואחת-שתיים רושמת אותי להיות חבר ב"חברת ידידי קומברה ומרסל פרוסט", בעוד אני מתגבר בנבכות תרגומי פרוסט להונגרית, סודקית וסרבו-קרואטית (ואלא אם כן זו בכל זאת סלובנית). אנו רוכשים גם ערמה של גלויות וחוברות וספרונים. נשארנו כבר ידידים עם המדריכה המחמירה-נחמדה-בעצם שלנו. הצרפתים נעלמו ראשונים. האמריקאיות פרשו גם הן ונערת-פיינטר הלכה לשקוד על ספרה וההוא. שלא יבלבלו לה את הראש עם העובדות (עם הרומאן, כלומר). אני מספר עוד למדריכה שאני עומד בתרגום "החיפוש" לעברית. עברית? היא אומרת בתמיהה (בצרפתית יש ביטוי "זו עברית בשבילי", כלומר, זה סתום לחלוטין בשבילי) ומבקשת לשלוח לה את התרגום. זה יקח עוד כמה שנים, אני מבטיח. אבל לא הביקור בבית הדודה לאוני הוא שירפה את ידיי.

שוב אל העיירה, אל השדות שיורד עליהן ערב כחלחל (האם סיפרתי שליד מיטתו של הילד מרסל מונח ספרה של ז'ורז' סאנד, "פראנסואה לה שאנפי", כמו שכתוב ברומאן?). עוד העין משתהה על הקרובות הללו, הקיימים קיום כפול, על הנחל שהתבלבלות שבו הן יותר ממשיות מן הממשות — ובמה זה מסוכן — על הכנסייה שאמנם חודשה לפני כמה שנים ובכל זאת, וכו'. אשתי מצלמת אותי עוד ליד שלט העיירה שבכניסה אליה — איליה-קומברה — ואנו נוסעים, כשמתרחקים נוסקים כלפי השמים מגדלי כנסיית מראגליו שבספר של פרוסט היא קרויה מזאגלן. רק אות אחת שינה כאן מרסל, באמת לא טרח יותר מדי בעניין זה.

אכן, חזרה אחרונה אל תורת פרוסט נגד סנט-בב. כלום באמת היתה זו מלחמה כשרה, כלום באמת היא נערכה בחיפוש אמיתה של האישיות היוצרת, אמת האמנות? בעצם, זה כבר יש לי מחשבות כפירה בעניין זה. אפשר גם אפשר שתורת פרוסט בדבר שני האני באה לשרת מטרה אישית ביותר, באה להעמיד על הקורא לא להכירה. היא באה להסתיר את הקשר הגדול, המחזר לט, של האני האמנותי לאני החברתי, באה להסתיר את הנאטוראליזם הפרוסטי הזה, האמתי הרבה יותר מזה המוצהר, נוסח זולא. פרוסט הוא, בסופו של דבר, ריאליסט מוחלט, ואני מאמין לפיינטר. ומבלי שיהיה בכך כדי להמעיט מן ההישג הגדול שלו, שלא היה כמוהו לפניו ואחריו. המציאות שיצר (ברא) היא פשוט מציאותית — משום שהיא קיימת בעליל. זו שרשרת או רשת של טאוטולוגיות, רשת הקסם שבה לוכד פרוסט את קוראו. הוא הסופר שעשה את האמנות לזהה — טאוטולוגית — למציאות. העיירה איליה הגיבה יד לישנה, יד שאין נאה ממנה, בכך שהוסיפה לשמה הישן את השם קומברה. ואנו, אני אומר לשרידי המצפון הפרוסטי שלי — המבקרים בביתה הרומאנסקי של הדודה לאוני, המבקרים בחדריו של הרומאן, המטיילים בין דפי הספר, המריחים את הסירים שמהם אכל סוואן ושפראנסואז הוסיפה להם מלח, אנו אינו חוטאים לפרוסט אלא סוגדים לו בדרך הסמלית הישנה ביותר.

האיסלאם מגלה צפונותיו

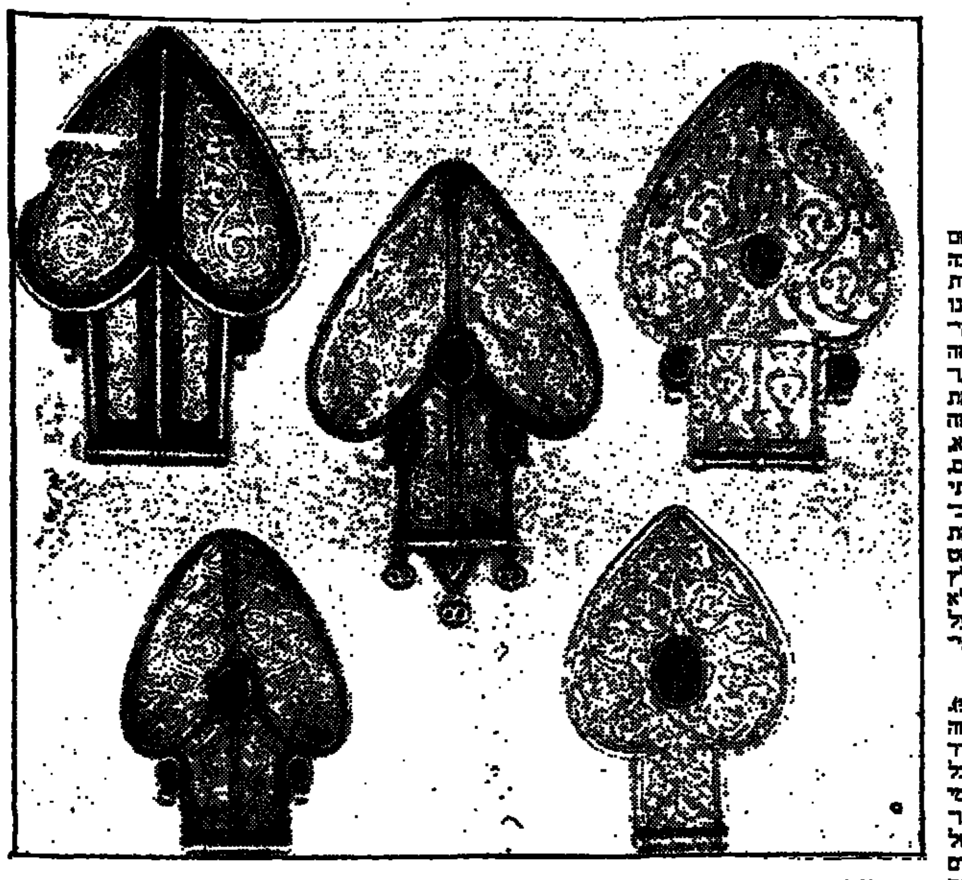

תכשיטי כסף מטורקסטאן, המאה הי"ט

מאת ניצה מליניאק

שפע מהמם של מעשי-חושב נדירים בכסף ובזהב, משובצים באבני-חן ובטבעות. ענקים, עגילים ותליונים, רכיסות וסריפות, מוצגת בימים אלה בתערוכה מיוחדת במוזיאון האיסלאם בירושלים, המתגלה שוב ושוב בכל תערוכת-נושא הנערכת בין כתליו, כמוסד מחקר חשוב ורציני, מלבד היותו בית-נכות שאין שיעור כמעט לאוצרות הספונים בגנזיו.

הפעם לפנינו תערוכת ענק המרכזת אוצרות שמקורם במרחב גאוגראפי עצום, המשתרע מצפון-אפריקה במערב ועד להודו במזרח, ומקיפה טווח-זמנים למן התקופה הפרה-איסלאמית, המאה השביעית, ראשית האיסלאם ועד לשלהי המאה התשע-עשרה.

מלאכת הצורפות בארצות האיסלאם על מגוון הטיפוסים, הצורות והטכניקות ששימשו בעשייתה, מיוצגת בתערוכה זו באופן מרהיב ומרחיב-דעת כאחד, שכן לכל ארון הצגה מצורפים הסברים בהירים, וכך יכול המבקר להיעזר בשני כרכי הספר-קטלוג, המתעד כל מוצג ומוצג באילוסטראציה מלאה ומנתח את מקורותיו האתנוגראפיים, הסמליים והצורניים, פרי מחקריה של רחל חסון.

חלק גדול מן התכשיטים המוצגים, בעיקר אלה הנדירים מאוד, מראשית האיסלאם ומן המאות הראשונות, שייך לאוסף הקבוע של המוזיאון ומתבסס על אוסף התכשיטים של רלף הררי שיחד עם אנטוני באקי, מייסד מוזיאון באקי באתונה, היה מראשוני האספנים של תכשיטים מארצות האיסלאם. בחלק התערוכה המוקדש לתכשיטים המפוארים מן התקופה המאוחרת, המאות הי"ח עד הי"ט, מוצגת פסגת מסורת הצורפות כחוליה השנים של צפון-אפריקה, תימן, עיראק, הודו, פרס, כורדיסטאן, אפגאניסטאן, תורכיה העות'מאנית וכן ארצות מרכז-אסיה — בוכרה, סמרקנד, טאשקנט, חיווה, עמק פרגאנה וטורקמניה.

בנוסף לתכשיטים מוצגים אוספים מרשימים ויחודיים של פגיונות משובצים אבנים יקרות שנחשבו לתכשיטים גבריים, אוסף של קמיעות ואף מבחר חגורות והתמות-טסים, עבודות-חושב בכסף משובץ באבנים יקרות. פעולתם הענפה של היהודים בתחום אומנות הצורפות, שזכתה בארצות איסלאם רבות לכינוי "מעשה היהודים", זוכה גם כאן לכבוד הראוי לה, ופרט לאוסף עשיר בגיוונו של מלאכתם הידועה של צורפי תימן, יש כאן מבחר תכשיטים גדולי-ממד ובעלי עושר צבעוני בלתי מצוי, מעשי-ידיי שבט בני יאני, צורפים ממוצא יהודי הפועלים בהרי-האי ערב.

שיר-ערש על הסוס*

מתוך "חתונת-דמים" לפ.ג. לורקה. מספרדית: רנה ליטוין

השיר המובא כאן הוא מתוך "חתונת-דמים", מחזהו של פדריקו גרסיה לורקה, בתרגום חדש. שיר זה הוא דוגמא מאלפת, אחת מרבות, לשימוש שעשה לורקה בפולקלור הספרדי ביצירתו. גרעינו הוא שיר-ערש בן ארבע שורות, מבוזו גראנדה, ההוא מצוי בגרסאות שונות, שכולן מדברות על איש עלום, המביא את סוסו עד למקור מים אך אינו משקה אותו. הגרסה העממית המקורית מצוטטת כלשונה במסתו הידועה של לורקה על שירי-הערש בספרד:

נומה, נומה, נומה, נומה,
שיר נשירה על ההוא
שהביא את הסוס אל למים
והניחו בלי לשתות.

וכך, הוא מתאר את פעולתו על הילד השומע אותו: "... בטרם יתמסר לשינה, נהנה הילד משחוק לידי בעל יופי צרוף. שוב ושוב, מתוך שתיקה, 'ההוא' וסוסו מתרחקים בדרך הענפים האפלים אל הנחל, כדי לשוב, וחוזר ושוב, אל המקום שבו מתחיל השיר. הילד לעולם לא יראנו מפניו. לעולם ישווה בדמיונו, בתוך פלג-הצל, את בגדו הכהה של 'ההוא' ואת אחורי המבהיקים של סוסו. הדמויות בשירים האלה לעולם אינן מראות את פניהן. עליהן להתרחק, לפנות דרך למקומות שבהם המים הם עמוקים ביותר והציפור ויתורה על כנפיה לתמיד. אולם המנגינה מעציבה, במקרה זה, נימה המשווה ל'ההוא' ולסוסו דראמאטיות מדבית, ובחורות. האיש שאינו משקה את סוסו מעורר עצבות משונה ומסתורית..."

מתוך גרעין זה מפתח ומעבד לורקה את השיר המשלבו בתוך רקמת תבני המחזה וסמליו. הסוס כאן הוא סמלו של לאונרדו (היחיד, דווקא, שיש לו שם במחזה, בניגוד לאלמוניותו של האיש בשיר הערש) — הלא הוא המאהב הצבא, אך לא למים שמגישה לו אשתו. כאותו סוס, ערגתו היא אל הסוסה שבגאיות האפר — הכלה המדברית שאינה שלו, אך גורלה, אפל וקודר, נחרץ ונחתם בידי כוחות חזקים ממנו. למעשה, כל עלילת המחזה צפונה כבר במוקשן בשיר זה, אשר בסמליו, אווירתו והרינגוש העולה ממנו, כבר מנבא את כל התפתחות העתידה לבוא.

רנה ליטוין

תמונה שניה

חדר צבוע בוורוד, מקושט בכלי-נחושת וצרורי פרחים. במרכז שולחן מכוסה מפה. שעת בוקר.
חמותו של לאונרדו עם תינוק בזרועותיה. היא מנענעת אותו. אשתו, בפינה ממול, סורגת גרב.

החמות: נומה, ילד, נומה,
כי הסוס הפרא
כבר לא שש אל המים.
שחורים היו המים
בין ענפי הנחל.
כשהגיעו לגשר
את שירם השמיעו.
מי יאמר לי, ילד,
מה צופנים המים
שזנבם בשבל
בטרקלין ירקרק?
(בקול נמוך) אשת לאונרדו:
נומה, פרח, נום
כי לסוס כבר אין חשק לשתות.
החמות: נומה, ורד, נום.
כי הסוס כבר הגיע עד המעות.
פצועות הרגליו,
קפואה שער הפרע,
באישון העין
ברק פגיון של כסף.
ירדו אל הנחל.
אי, איך ירדו המים
הדם שם זרם לו
חזק מן המים.
אשת לאונרדו: נומה, פרח, נום,
כי לסוס כבר אין חשק לשתות.
החמות: נומה, ורד, נום.
כי הסוס כבר הגיע עד המעות.
אשתו: לא שש לקרב
לגדה המזהרת
שפתו הרוחשת
נחיל זבובי-כסף.
אל הרי האבן
יחידי צהל הוא
ונהר של מות
את גרונו מטביע.
אי, הסוס הפרא,
שלא שש אל המים!
אי, כאב של שלג,
הסוס של השחר!
החמות: אף עצור! עצור נא,
סגור חלון ושער
בסבכי חלומות
וחלום סבבי-עץ.
אשתו: ילדי כבר נרדם לו
החמות: ילדי גם בשקט
אשתו: סוס-פרא, ילדי
על עריסת ראשו יניח.
החמות: עריסו ממלכה היא
אשתו: וכסת פשתן לו
החמות: נומה, ילד, נומה.
אשתו: אי, הסוס הפרא
שלא שש אל המים!
החמות: אף צעדה עוד הפעם!
ברח אל הרי האבן.
בגאיות של אפר
שם סוסה רובצת.
(מתבוננת) אשתו: ילדי כבר נרדם לו.
החמות: ילדי כבר הרגע
(בקול להם) אשתו: נומה, פרח, נום,
כי לסוס כבר אין חשק לשתות.
(קמה ובקול נמוך מאוד) החמות:
נומה, ורד, נום
כי הסוס כבר הגיע עד המעות.

*הנוסח העברי ל"חתונת-דמים" יראה אור בהוצ' "עם-עובד", בתרגומה של רנה ליטוין.

מופת או אזהרה

רוח אללה, חומייני והמהפכה האיסלאמית
מאת אמיר טאהירי
תרגם מאנגלית: עמי שמיר
הוצ' עם עובד, ספריית אופקים, תשמ"ז, 211 עמ'

מאת יוסף דרורי

דמותו שחורת-המצנפת ומעוטרת-הזקן של חומייני, האיש שתוארו הפך למושג, אלילם הנערץ של מיליוני איראנים נלהבים, אויבם המבער של איראנים מתמערבים רבים ושל כל נפגעי המהפכה האיסלאמית מחוצה לה, מרתקת עדיין רבים. כוח המשיכה והרושם של האיאתוללה לא דעך. ספק אם תוכרע במהרה המחלוקת של הערכתו ההיסטורית של חומייני. מופת של מנהיג שהצליח להשיג את יעדיו בלא נשק וצבא, או אזהרה לעולם מפני השתלטותה של קנאות ושמרנות על חברה שהשתוקקה להתעדכן ומשק המספק צרכי מדינות כה רבות.

לרשימת המרותקים לדמותו של המנהיג הישיש (נולד 1902) הצטרף גם אמיר טאהירי, עורך עיתון איראני שגלה מארצו אחרי 1979, אשר התחקה אחרי פעילותו של חומייני הרבה בטרם נודע שמו בעולם. ספרו הקריא הדחוס קרוי "רוח אללה", לכאורה רק תרגום שמו הפרטי של חומייני, אך בסמליות מובנת-מאליה. הספר הוא ביוגראפיה של חומייני הכורכת יחד עם סיפור חייו של המנהיג, את שלביה המרכזיים של המהפכה שסילקה את השאה מן השלטון והעלתה במקומו את כוהני הדת. "רוח אללה" הוא רפורטאזה עיתונאית מרהיבה או קובץ של סקירות עיתונאיות הסדורות ברצף כרונולוגי. התיאור קולח ומתובל אפיזודות מעניינות, אך הוא נותר ברמת תיאור האירועים ולא מתעלה אל ניתוחם. הערכה היסטורית, הסבר פסיכולוגיסטי, מסכמים חדשים, ראיה מקורית לנסיבות עלייתו והתקבלותו של חומייני כמנהיג, אין בספר זה.

טענת-ביקורת זו אינה רק פרי הציפיות של הקורא. במבוא נוטע המחבר את הרושם שלפניו יצירה עצמאית מקורית ומחודשת. רעיונו היסודי והנבון הוא, כי המהפכה האיסלאמית השופעת, קיבלה השראה והיתה קשורה בכל נימיה עם חומייני האיש ועל כן ראוי היה להקדיש מחקר ומסה לאיש עצמו, לרקעו, להתפתחותו ולמבנה-אישיותו. אולם במימוש הרעיון כספר יכזב אשליה. שספק אם טאהירי מודע לה או מסוגל היה להימנע ממנה. אין בו הקריאה תובנה חדשה למורכבותו ולהתייפעמותו של חומייני. התקווה לתיאור עולמו הרוחני של גיבור הספר נותרת רק כמשאלה לספרים הבאים. כך, לכשל, היה הקורא מבקש להבין מהו עולמם הרוחני של המולות, חכמי-הדת באיראן, ואילו נוגעים פיתוח גם בעבר מול זעזועי המציאות המשתנה. בלתי פתורה נשארת גם שאלתו של ההיסטוריון האם הצלחתו של חומייני היא מקרית, וכמותו יכלו גם כל אחד מהאיאתוללות העמיתים ליהפך לסמלים להמונים. האם יש בחומייני כריזמה בגולי, אישי, שאין בזולתו. חסר גם ניתוח חולשותיה ומבוכותיה הטיפוסיות של פרס כדי לנסות לענות על השאלה האם תופעת חומייני עלולה להתפשט בכל ארצות האיסלאם או רק באלה בעלות תשתית חברתית-שבטית מסורתית וכלכלה מידבנת ומפילית כאיראן.

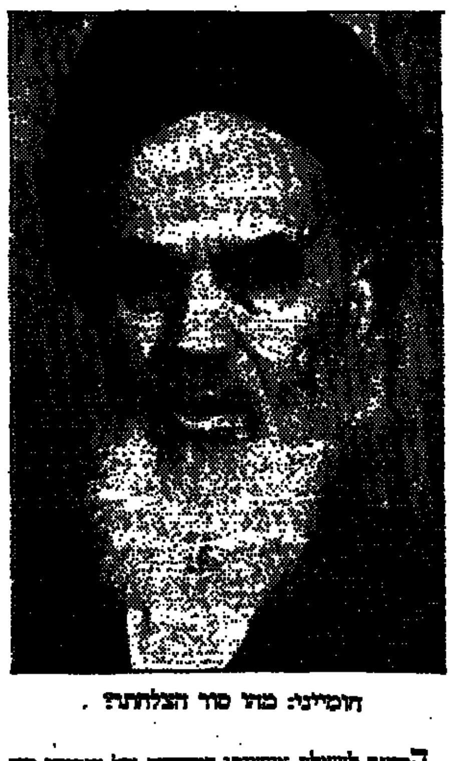

חומייני: מהו סוד הצלחתו?

המענה לשאלת אישיותו המיוחדת של חומייני מבדילה את האכזבה הגדולה ביותר. מה טיפוסי לחומייני ומה מבדילו מאחרים? האם זהו מלומד דתי ממוצע שבמקומו מצויים רבים או שהוא יוצא-דופן? מהי הגותו? האם הפסוקים המצוטטים במוטו בראשם של כמה פרקים לא יכלו להיות תחומים על-ידי חכמים מסורתיים אחרים? בשאלת מקורות השקפת עולמו היה מקום להוכיח את ההגות המיסטית הפילוסופית הקרויה צופיות. נספחים לספר שני שירים של חומייני ששיקולי בחירתם, מתוך מבחר גדול הרבה יותר, אינם מהירים.

לא הובלטה כראוי מהפכנותו של חומייני בשאלה העקרונית של מעורבות הדת בחיי המדינה. לא מעטים המלומדים ואנשי הקודש בארצו, בזמנו וגם אחרי הצלחתו בסילוק השאה, אשר דבקו בקו המתון והזהיר של הפרדה בין התחומים והתנגדו ל"שלטון בעלי-ההלכה". חומייני צריך היה לפיכך להתגבר לא רק על משטר שנוא המחזיק בידו שליטה ועוצמה כלכלית וצבאית, אלא גם על התנגדות בתוך קהלו שלו, על רתיעה מסורתית וטבעית מהתנהגה הבוטה, הגונים מהירים ועשויים להוכיח עצמם כמוטעים.

מגרעת שהודגשה רבות בספר היא הכתיבה הקלילה המתרפסת, או ההשוואות הבלתי מבוססות. כאלה הן תיאוריו של טאהירי על עולם החשיבה ומערכת המנהגים הדעיוניים של האיסלאם, או על ההבדל שבין פרקי מכה בקוראן לבין פרקי מדינה והשפעתם השונה על דימויו של האל בלב התלמיד המוסלמי הצעיר. כזו היתה גם הצגתו, כהמשך המסורת המניכאית, את ראייתו הקוטבית של חומייני בין טוב תציגיו לרע ועושר דבה. בכך יש אולי כוונה לרמוז כי חומייני הוא בן פרס נאמן, או כי מסורות תרבותיות אינן נעלמות גם באשר משטרים פוליטיים ודתיים מתחלפים. אך ההקשר בכל זאת נראה לי שטחי. אין לחומייני דבר עם הגות מניכאית, אף לא באורח עקיף. דרך חשיבה קוטבית אופיינית לאנשים בעלי מבנה נפשי מסוים, על-פי רוב בלתי בוגר. אין כל צורך להידרש למורשת המסורת המניכאית כדי להסביר את ראייתם הדו-צדדית והדתפלגות ממורכבויות של חומייני ומעריציו.

מהו סוד הצלחתו של חומייני? מדוע נתקבל כמנהיג אצל ההמונים? היתה זו צניעותו והסתפקותו במועט, להט דיבורו, תוכן דבריו, כשרונו לנצל ולסחוף רגשות דתיים עממיים, החלטיותו ועקשנותו, לשונו הדריפה? האם זו תרכובת חד-פעמית של תכונות נדירות, או האם היה זה צורך של עם מאוכזב ומתוסכל לנהות אחרי מנהיג מנוע-טעות? האם חולשת האיאתוללות האחרים ומחמת הנדי הוא שסייע לחומייני? ואם היו צריכים נסיבות המודרניזאציה של פרס בימי שושלת הפהלוים וזמן מספיק כדי להכשיל ולאפשר את סופה של האופוזיציה האיסלאמית המרגיעה והמבטחת-העתידית? האם ריחוקו של המנהיג הגדול מאיראן העויד מנע יומיומי אתו, ומאידך העדר הצורך שלו לעמוד מול בעיותיה השגרתיות של ארצו, לא הקלו מאוד ואף סללו לפניו את הדרך לעמדת בכורה בין האיאתוללות? פתרונות חד-משמעיים לשאלות אלה לא נמצאים בספר.

אפשר לראות במבנהו העיתונאי של הספר גם מעלה. יש בו תיאורים מעניקים אמינות ושכנוע לספר ולכתוב. איכותם היא בשל תמונה המוחשית בזיכרון. כאלה הן, לטעמי, פירוט המאורעים לדרשות הלילה של חומייני בגלותו בעיראק; הצגת נכונותם של הצעירים למות על קידוש אמונתם כפי שהיא משתקפת בצוואותיהם; צוואתו של קום, עירו ומקומו של חומייני; הנשים האוריות — פורקן מיני לגיטימי בשיעה — והרוחשות סביב המקדשים; אופי הלימודים מרכאז החשיבה של המדרסה המוסלמית; גזרותיו של רזא, אבי השאה האחרון, נגד סמלים חיצוניים איסלאמיים (מצנפת וזקן) והתנקמותו של חומייני משוטרי רזא; עלייתו של חומייני עד הולדתה והבדל בין איראן הרשמית המתמערבת המצורת לבין איראן העממית העיירתית והמסורתית והדושה שמעות הזוהן נגד השאה. קטעי "צבע" כאלה מוזרים במינון נכון לאורך הספר כולו.

דווקא בקווים האנושיים של חומייני, כשאינו מופיע כרגם מייצג של חכם מוסלמי מודה-אימים, פרוש ומסתפק במועט, לא הרבתי להבחין. אלה היו נחוצים מאוד. היה מעניין לגלות את חומייני המעיין בשירה, השולח יד בעט, המזיל דמעה למשמע שיר מעורר נוסטאלגיה, המתחיל לקרוא את "החטא ועונשו" לדוסטויבסקי אך אינו משלימו. האם מיעוט החשיפה האישית הוא ליקוי של הכותב או "אשמת" נשוא הכתבה.

אף כי משנתו של האיאתוללה לא הוצגה במקשה אחת, ניתן היה ללקט פירורים רבים ממנה ולנסות לאפיינה. בולט בה מאוד הצד הבלתי-הומאני. המבקש לנקוט עמדה יאמר, כי אוצר דימוייו וסולם ערכיו של חומייני אינו תואם את זה של מי שרואה בכל אדם את נזר הבריאה. אללה, אומר המנהיג הישיש, לא ברא את העולם כדי להשתעשע. איומיו כלפי יריביו רצופים ומיוות לקטיעת אברים סאדיסטית. בני אדם מתגנים, לדעתו, למות למען האיסלאם. כמיהה למוות נוטלת מהמשטר השנוא נשק אמצעי יעיל לאכיפת המשמעת, ועל כן אין להירתע מאיומי החיילים של השאה. המלחמה, לפי השקפתו, היא ברכת-שמים. ובאותן פסקי יותר, "אין זה עולם שמן הראוי לחיות בו".

האפשרות לבדיקה מעין זו, של יחסו של חומייני לחיים ולבריות, היא ממעלותיו הטובות של הספר. אין הוא אוכף על הקורא תאוריות גזורות מראש. זהו ארכיון של נתונים, תגובות ואמירות של חומייני. הקורא זכאי לחוש עצמו חפשי לברור מן הנתונים את מסקנותיו שלו עצמו. כחומר-גלם להיסטוריון או לפסיכולוג יש לספר "רוח אללה" ערך תיעודי ניכר. הוא נכתב על-ידי איש שחי את האירועים מקרוב, שהתעניין בהם מימי כשהיה עדיין אלמוני, ואשר השכיל להבחין את רגשותיו כלפי מושא כתיבתו.

ציור: אברהם רימון

שבוע של ספרים

מאת בני ציפר

רטוש: הבוחן הגדול

מגד: הישראלי במהופך

הפמקלר: מין ופוליטיקה

למיטת מוחם הגרותית זו של מרכזשוליים נראית כמעט חילול קודש.

מקור

פוגלמן, רומאן
מאת אהרן מגד
ספריה לעם, הוצאת עם־עובד, 1987

אהרן מגד אינו "תו". האלה האוהבים את ספריו נא־לצים תכופות לעבור לעמדת מגננה לפני שהם מעידים לשבח בפרהסיה את כתיבתו. לאמיתו של דבר, "פוגל־מן", בשעה שמנתקים אותו מהסטיגמות שדבקו במגד ובדור הפלמ"ח, הוא רומאן לא רע בכלל, קריא מאוד ו־מקצועי עד קצות האצבעות, אף כי לא "חשוב" במובן ההיסטורי־ספרותי של המלה. כלומר, אפשר גם בלע־דיו. אבל אם כבר נפל לידיך, מוזמן לך ערב של קרי־אה מהנה.

ברוח כמה מן הרומאנים המצליחים של השנה שעב־רה שמחבריהם שולחים את גיבוריהם בקלות כמעט פרוורטית לעולם האמת בזה אחר זה, מתים גם כאן אשת המספר וידידו המוזר פוגלמן, משורר אידיש נו־דע. כבכמה מהרומאנים הקודמים שלו, שם מגד את ה־עלילה בפי אדם הכותב־כביכול את סיפור חייו בגוף ראשון, ומצליח בתוך כך שזירות בתוכות של הגיבורים האחרים, כדי ליצור אשליה של תיעוד. כללו של דבר, יש הרגשה שמגד משקיע ביצירת אווירה של אותנ־טיות המיוחסת בכללה, יותר משהוא משקיע בעומק הפסיכולוגי של הדברים. מדוע, למשל, נמשך המספר, פרופסור מצליח להיסטוריה של עם־ישראל, אל אותו פוגלמן, משורר אידיש גלותי ודביק, המטריף עליו את חייו ומסכסך את נישואיו? ההסבר היחיד העולה על הדעת הוא מן התחום הסמלי. פוגלמן הוא התגלמותה החיה של אותה היסטוריה יהודית רווית, שהפרופסור ה־ישראלי הבוטח בישראליותו היה סבור שאפשר לכלאה בתוך מעבדת־המחקר שלו. מתוך שפוגלמן נוצר להי־ות התגלמות הסמל של דבר מה, עיצב אותו מגד כקאר־יקאטורה יותר מאשר כדמות בשר־ודם, כסטראוטיפ של היהודי הגלותי בעיניו של הישראלי, כהיפוכו ה־מוחלט של הישראלי.

הרומאן מתפקד להפליא, משעשע ומעופף חליפות, מרגע שהמתבונן הגיגורי הזה נכנס לפעולה. אך במק־רים קודמים, כה רבים אצל מגד, אין פריצה אל מעבר למשחק, וגם המוות הבא על פוגלמן אינו נתפס כמ־וות, אלא כסוף הגבוהי של המשחק.

עיון

הקבוצה הכנענית — ספרות ואידיאולוגיה, אנתולוגיה
ליקוט ועריכה: ד"ר נורית גרץ, רחל ויסברוד
הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, 1987, 235 ע'

הרבה מן האיכות המושכלת של הכנעניות ומן ה־כוח של ראשוניותה הלך לאיבוד בתוך האפאראט האק־דמי שהותקן כאן. אך אחרי ככלות הכל, נועדה האנ־תולוגיה שנערכה בקפידה רבה על־ידי נורית גרץ ורחל ויסברוד לשמש את תלמידי האוניברסיטה הפתוחה, ו־היא צמודה, אגב, לחלק נוסף הכולל עבודות, שאלות וחומר לימוד שוטף בתחום זה. מאחר שכה מעט פרסו־מים יש על הכנענים והכנעניות, יתעודד מן הסתם צי־בור מצומצם מאסופה זו, שתותקף מצדדים שונים על־ידי כנענים לשעבר או ממשיכיהם.

תנועת הכנענים היא אולי הדבר המשמעותי והמקו־רי ביותר שיצרה התרבות העברית בארץ. מאמרי המע־רכת של ביטאונה "אלף" ממשיכים להיות אקטואליים עד עצם ימינו. כשהם מדברים בשם האלים, הבחוש הד־קטאי שלהם כנגד הדת, כנגד הכפייה היהודית, בהידוות המחשבה האידיאולוגית, הופכה כל־כך היום, היא המפ־עימה את הקורא — למרבה הצער הרבה יותר מרוב יצירות הספרות שהופיעו בביטאון, שכיום נקראות ב־עיקר כאילוסטראציות לאידיאולוגיה, כקוריוזים, וערכן כספרות־לשמה בטל בששים. וישנה דמותו של הכותב הגדול רטוש, האידיאולוג המשורר. גרץ וויסברוד הול־כות בעקבות רוב המבקרים, הרואים בשירתו של רטוש כעין שחריישום של האידיאולוגיה שלו. פתרון נוח מדי, שאינו מסביר את שירת רטוש כשירה ואת סיבת עוצמתה ככזאת. לעומת יצירות כנעניות כה רבות ש־שקעו בתהום הנשייה, קשת רחבה של מבקרים מיוצגת פה החל בקורצוויל הבוח וסופה בצעירים כאבנר הולצמן (המנתח את "שירת ארץ העברים" של אהרן אמיר). אך למרות הרבגוניות הגדולה יש סכנה שהקו־רא (אף הסטודנט) ייוותר לאחר הקריאה והלימוד של האסופה והחוברת הנספחת אליה, עם מושג מעוקר ו־חד־צדדי משהו של הכנעניות — כתופעה סוציולוגית בעיקרה, כניסיון פוליטי־תרבותי שרתם את הספרות ל־צרכיו.

חינוך

מן הבאום אל הקוסמוס,
עיונים ביצירות מן הספרות החדשה
העורכת: צביה גרינפילד
משרד החינוך והתרבות, ספרות להוראה העליונה, הוצאת המכון לחינוך יהודי יוצר ע"ש דוד שוק, 1987, 215 ע'

אילו היה כובע על ראשי, הייתי מרים אותו בהוק־רה לפני מחברי הספר הזה. לכאורה, ספר לימוד לתי־כון, אך רחוק מרחק שנות־אור מן הדרך השגרתית וה־משעממת שאנו למדנו ספרות. למרבה נכון יותר, גרסי־נו הצק. אך האומנם נזיה תלמיד־התיכון הישראלי (וה־מורה הישראלי) אינטליגנט עד כדי כך שיש בכוחו להבין היום את העיונות הסינטאכטי, הסמאנטי והפרגמ־טיאלי (כך בלשון הספר) המוגש לו כאן בעטה מדעית להוריד בצמוד לחמש יצירות ספרות?

רוב היצירות שנבחרו לניתוח הן פרי־עטם של סופ־רים יהודים: א.ב. יהושע, מאלמוד, קאפקא, באבל ("מי־כאל קולהאס" של קלייסט הוא היצירה ה"גויית" היו־צאת מן הכלל). כל חמש היצירות משתתפות, לדעת עורכת הספר וצוותה, על מאבק לפרוץ מן השוליים אל המרכז בצורה זו או אחרת. קולהאס, המנודה מן החברה המזוהגת, מצטרף לחבורות איכרים ובשורתים מורדים כדי להשפיע על "הסדרים הבוריים מוגזיל". בספרות היהודית, נדרש הספר, השאיפה לעבור מהשוליים למר־כז, בולטת שבעתיים. מאספקלריה זו נבחן תחילה "ה־עוזר" של מאלמוד, שגיבוריו עושים הכל כדי לפרוץ את דרכם לחברה הבבליתית של ארץ האפשרויות. אך בה ש"עובד" אצל מאלמוד, נכפה, כך נראה, בכוח על יצירותיהם המורכבות פי כמה של קאפקא, באבל וא.ב. יהושע, לרוחם. למשל, את "אבן התעגיה" של קאפקא

היסטוריה

יהדות מזרח־אירופה בין שואה לתקומה (1948—1944)
עורך: בנימין פינקוס
אוניברסיטת בן־גוריון בנגב, המרכז למורשת בן־גוריון, 1987, 457 ע' + 6 ע' באנגלית

ההנחה המופגנת באסופת מאמרים זו היא שחמש השנים שבין שלהי מלחמת־העולם השנייה לבין תקומת המדינה הן שנים מכריעות בתולדות העם ה־יהודי. ההנחה אינה חדשה, ובעצם היא יסוד מוסד ב־Raison d'etre של מדינת־ישראל שגרסה מתחילתה ש־יש צידוק נסיבתי, מזוויע ככל שיהיה, בין השואה לת־קומת המדינה.

מתוקף "חוק בן־גוריון 1976" המטיל על המרכז ל־מורשת בן־גוריון תפקידי־מחקר בתחום הקשר שבין ה־שואה לתקומה, החלים לכנס סדרת כנסים מדעיים שי־טפלו בהקשרים ההיסטוריים שבין התפוצה לישראל בכלל. הכנס הראשון היה ביוני 1983, והוא שממנו צמח הכרך הזה לאחר שנוספו לו גם מאמרים של מד־ענים וחוקרים שלא השתתפו בכנס. מטרתו לחקור בעי־קר את מצבם של שרידי היהודים שנקלעו לאותה קונ־סטלאציה היסטורית־פוליטית חדשה שקיבלה לאחר זמן את השם "מסך הברזל". בבריה"מ, בניגוד לכל הצי־פיות שהולידו כלות השואה, לא עשו השלטונים דבר לפתור את בעיית היהודים במסגרת המדינה הסובייי־טית, והמשיכו לדבוק במדיניות הרבציונאליזאציה, ש־פירושה היה, מבחינת היהודים, דיכוי התנועה הציונית ויחס שלילי לקיום הלאומי היהודי בבריה"מ, אף כי גי־לו מסיבות טאקטיות יחס חיובי למדינה ציונית בארץ־ישראל. ניגוד פאראדוכסאלי זה לא היה יכול להתקיים זמן רב, ועל כך מאמריהם של החוקרים פינקוס, אלט־שולר, רדליך ולוין בחלקו הראשון של הספר.

בהמשך מובאים מחקרים על מצבן של קהילות יהו־דיות במדינות הקומוניסטיות האחרות. שם, מתברר, היו הקהילות פשוטות הרבה יותר, הן מפני שהשואה לא הותירה יהודים רבים והן מפני שהפכה את שיקומן של המסגרות הקהילתיות לבלתי־אפשריות. הפתרון היחיד, ברוב המקרים, היה הפתרון ההגירתי־ציוני, אף כי היו גם יוצאים מן הכלל, כגון גרמניה המזרחית, שיהודים נטמעו בה כמעט לחלוטין באליתה הפוליטית התרבו־תית של המשטר החדש והיו במידה רבה לנושאי־דגלו.

הלכה

אוצר החשמל — תמצית הדיונים ההלכתיים על מקורותיהם של כל עניני החשמל, כליו ומכשיריו, מתוך האינציקלופדיה התלמודית
העורך: הרב שלמה יוסף זוין ז"ל
הוצאת יד הרב הרצוג, מכון האינציקלופדיה התלמודית, 1987, 88 ע'

מדריך השימוש בחשמל ובכלי־חשמל הוא דבר מו־עיל לכל־אחד. לאנשים ישמש כמדריך מעשי, האחרים יקראו בו, אולי, כדי "להכיר את האויב" (זה האויב שה־פך לא מכבר את ירושלים לשדה קרב בגלל עניין חשמ־לי במהותו: מקרן הפרסים). ויהיו כאלה שיקראו סתם כדי לצחוק ולו למראה הבקיאות שמפגינים חכמי־התו־רה למיניהם בפיסיקה.

לאיזו כמות של עבודות שונות ומשונות עלול להבי־אנו אותו זרם תמים, לכאורה כדי למנוע, מסבירים תחילה בלשון שווה לכל נפש מהו חשמל, מהו זרם ישר וזרם חילופין וכו' והשלכותיהם ההלכתיות. מכאן ואילך, סעיף אחר סעיף מבררים ופותרים בעיות של הפעלת מכשירים חשמליים בשבת ובחגים ובכלל זה מקרר, מעלית, מכונת חליבה, מכשיר שמיעה ועוד ו־עוד. והאם מותר, למשל, לשמוע תקיעת שופר בטלפון ולצאת ידי חובת מצווה זו? והאם מותר למחוק סרט הקלטה שהוזכר בו שם שמים? והאם מותר לענות לט־לפון בשבת, במקרה של פיקוח־נפש? לקושיה האחרונה נמצא פתרון מקורי להרים את השפופרת במרפק (!) או להרימה בשניים "כדי למעט כחומר האיסור". כן, זו ה־הוות שבשבילה נתנו יהודים את נפשם במשך אלפיים שנה.

קריקאטורות

הגלריה של הפמקלר
מאת אורי הפמקלר
מבוא מאת מרטין פרץ
הוצאת מודן, 1987, 128 ע'

הצייר אורי הפמקלר מוגדר במבוא עתיר־הסופר־לאטיבים של מרטין פרץ (עורך ה"ניו ריפבליק") כ"אי־מן ישראלי אשר התחנך באופן מסודר במסורת הקלא־סית", שאינו מפריד בין אמנות גבוהה לבין דאגר הקא־ריקאטורה, הנתוח־כביכול. בעל המבוא אינו מפקפק לרגע בקשר שיש בין הידוניציס ברש, דומייה וגאורג גרוס להפמקלר, שמתברר כי הוא בן שלושים וארבע, בעל הציור החודשי "אנשי הפמקלר" בירחון "פנטהאוז", וקאריקאטוריסט מבוקש בארצות־הברית.

מדוע ב"פנטהאוז"? מפני שהמוטיב המרכזי בציוריו של הפמקלר הוא המין, לא ההתנהגות המינית הפר־טית, אלא המטאפורה המינית בחיים הפוליטיים. תאר־צ'ר, למשל, מצוירת עם אשכים הבולטים ממכנסי הס־פורט: על משקל הסרט "בוב וקארול וטד ואליס" מצו־ירים מיכאיל וראיסה ורון ונאנסי במיטה אחת, עירומים למחצה. רייגן, בשלל פוזות, מציג את בגדיו התחתונים, ועראפאת נהפך לחתוס העולה מן הים בציורו הנודע של בוטיצ'לי, מסתיר את מבושיו בכאפייה הנצחית ש־לו.

בצמוד לכל ציור הוסיף הפמקלר את סקיצות ההכ־נה וכן הסבר משעשע כלשהו הממקם את הקאריקאטו־רה באקטואליה שלה, שאולי הספיקה להישכח.

הפארודיות המצוירות מסווגות לפרקים על־פי מקו־רות ההשראה שעליהם "הדביק" הפמקלר את הנושא האקטואלי: סרטי־אימים (אסד, למשל, מופיע בדמותו של פראנקנשטיין), אמנות קלאסית, קומיקס קלוב־עות (גנבור וקהל הם לורל והארדי), עסקי־שעשועים וסטריאוטיפים (ו"אוסקאר" ראפטן בדמות "לאור ה־15").

בכללו של דבר, סגנון הציור גס, ברוח חד־משמעי מאוד ואינו מותיר הרבה מקום למחשבה אצל המתבונן. זה בה שהאמריקאים אוהבים, כנראה.

מעולם הספרות והאמנות

ורפל: טלטלה בין נאמנויות

פרנץ ורפל: בגידה במורשת

"אין מקום שאליו אני שייך", כתב פראנץ ורפל לאלמה מאהלר, אשתו לעתיד, ב־1921. "לא עיר, לא ארץ, לא תקופה". תחושה זו של חו־סר שורשים וניכור חלק ורפל עם סופרים יהודים כותבי־גרמנית, לא־חר התמוטטותה של הממלכה האוס־טרו־הונגרית. אולם, בניגוד לידידו פראנץ קאפקא, ידע ורפל להסתגל לנסיבות המשתנות. הצלחותיו הגדו־לות נרשמו בתקופה של מלחמות ה־מהפכות, שהגיעו לשיא בניצחון ה־נאצים שאילצו אותו לצאת לגלות. בשנותיו האחרונות בארצות־הברית היה מסוגל להצהיר בשידור רדיו: "אני אמריקאי". אבל ספק אם הצ־ליח באמת לפתור את בעיית הזהות שלו, בעיקר את המתח שבין שור־שיו היהודיים לבין הפיתוי הקסום של הכנסייה הקאתולית.

הביוגראפיה החדשה שכתב עליו פטר סטפן יונק, מאמצת גישה אובי־ייקטיבית ומניחה למסמכים ולתעו־דות לדבר בעד עצמם. את עיקר ה־חומר שלו שואב יונק מיומנים שלא נתפרסמו, פנקסים, מכתבים ויוכוד־נות, והכרך זו הוא בוחן את הקארי־רה הספרותית של ורפל על ריבוי ה־משמעויות שבה. הכשרון שבאמצ־עותו מחבר יונק בין האירועים הפו־ליטיים לבין המתחים וחוסר הביט־חון שבחיי ורפל, הופך את ספרו ל־ביוגראפיה למופת.

ורפל קנה את מקומו כחלוץ הדור האכספרסיוניסטי בשירה עם פרסום שירו "ידיד תבל" ב־1911, שיר הלל נוסח ויטמן לאחווה. מלחמת העולם הראשונה שמה לאל את השאיפות האידיאליסטיות ומצבה הגיח כאוהד הסוציאליזם. כשהוחל שוב מפרסם ב־אוסטריה של שנות ה־20, התרחק מן האידיאלים האכספרסיוניסטיים וה־סוציאליסטיים וגילה קרבה הולכת וגוברת לכנסייה הקאתולית. עניין זה הוליך לכך שבשנות ה־30 היה ל־תומך גלוי של משטריהם האוטורי־טאריים של דולפוס ושושניג. הד־מיות של עמדתו ברורה כתגובתו ב־1933 להפיכת השלטון על־ידי היטלר. בעוד שסופרים שמאלנים כ־היינריך מאן גורשו מן האקדמיה ה־פרוסית לספרות, חתם ורפל על הצ־הרת נאמנות למשטר החדש. גם לא־חר שכמה מיצירותיו הועלו באש ב־שריפת הספרים של 1933, עדיין קר־וה להתפייס עם השלטונות. הוא תיאר עצמו כ"חבר המיעוט הגרמני בצ'כיה", והגיש בקשה, בדצמבר 1933, להתקבל כחבר אגודת הסופ־רים הנאצים. האירוניה שבדבר היא שבדיוק באותו זמן יצא לאור באוס־טריה ספרו המפורסם "ארבעים הי־מים של מוסה דאג" המתאר את רדיפת הארמנים בשנים האחרונות של האימפריה העות'מאנית. המקבי־לות בין רדיפת הארמנים לרדיפת ה־יהודים היו ניכרות לעין, כמובן, וה־ספר הוחרם על־ידי הנאצים. בכל מקום, הוא היה לרב־מכר בארצות־ה־ברית ופרסם את שמו של ורפל כא־חד מראשי המתנגדים לפאשיזם.

לאחר סיפוח אוסטריה ב־1938 מצאו ורפל ואשתו מקלט בדרום צרפת. מצבם הנואש לאחר נפילת צרפת היא אפיזודה נוגעת ללב ב־ביוגראפיה זו. ורפל היה בראש רשי־מת הסופרים המבוקשים על־ידי ה־נאצים, והוא עשה חודשים ארוכים בהתחמקות מפני שלטונות וישי, תוך כדי המתנה לוויזה שתאפשר לו ולאשתו לצאת לארצות־הברית דרך ספרד. בסופו של דבר חצו ורפל ו־אשתו את הפירנאים אל מעבר לגי־בול, במסע רגלי ובדרך לא חוקית, עם קבוצה של גולים אחרים, וביניהם גם היינריך מאן. בתקופת שהותו ב־צרפת עשה חמשה שבועות גם ב־לורד ונשבע, כי יכתוב ספר על הק־דושה ברנדט סוביר אם יצליח להי־מלט. ואכן זה הרומאן שכתב באר־צות הברית, "שירת ברנדט". רומאן זה הפכו לאדם עשיר.

בשנותיו האחרונות היה חולה ו־נסוף בייסורי־מצפון על שבגד במו־רשתו היהודית. האירוניה במצבו נת־עצמה בשל העובדה שהיה נשוי לא־שה אנטישמית. כשאלמה פגשה בו לראשונה ב־1917, תיארה אותו ביומ־נה כ"יהודי שמן ועקום־רגליים". אבל דווקא הוא התאים לה יותר מב־על־מאהביה הקודמים, מאהלר, גרופיוס וקוקושקה, שכן יכלה לעצ־בו על־פי רצונה. ורפל נעשה תלוי בה רגשית, אף כי היה מאורס לצעי־רה בפראג ואלמה עדיין נשואה לג־רופיוס. אלמה הרחיקה את ורפל מי־דידי בית הקפה שלו והושיבה אותו לעבוד בבדידות בווילה שלה.

אין ספק שהוא חב לה חוב מסוים, שכן היא הפכה אותו מזורבב למקצ־וען. אבל היה לכך מחיר אידיאולוגי. הוא בגד באידיאלים של נעוריו. הד־קשיים נעשו בולטים יותר ויותר כ־כל שאלמה האנטישמית גילתה אהד־דה לפראנקו ולהיטלר. אף באמרי־קה עדיין היתה מסוגלת להביא ל־התקפי־זעם בטענה שכל הדו"חות על מחנות הריכוז אינם אלא תעמו־לה שקרית.

אפשר שורפל היה חסין יותר נגד אלמה אילו היתה לו זהות יציבה יו־תר. אבל מאז ילדותו כשהוריו נתנו אותו בידי אומנת קאתולית התנדנד בין הנאמנויות. כסופר היתה לו שאיפה להראות שפשרה ופיוס בין שתי הדתות הם בגדר האפשר. מב־קר הס.ל.פ כותב, כי העדר יושר פנימי כזה פוגם פגיעה קשה בי־צירתו של ורפל. בהגיעו לניו־יורק תיאר את המלחמה נגד גרמניה הנא־צית כ"מלחמת דת" שבה "חייבים כל כוחות הדמוקראטיה להתאחד כדי להציל את היהדות", וזה כדי למנוע את העולם מלשקוע בבאר־באריות. אבל בהליכוד ב־1942 אמר כי הקאתוליות היא הכוח הרוחני הי־חיד בעל־משמעות.

סתירות מעין אלה מרוחות על־ידי יונק ללא כל הערות. הסיכום ה־קולע ביותר ביחס לדמותו נעשה על־ידי המבקר הנס מאייר, המצוטט על־ידי יונק מתוך זיכרונותיו של ורפל: "יכול היה להיות מארכסיסט, אנארכיסט או שמרן, יכול היה לה־יות קאתולי — הכל ניתן היה להמ־רה. תלוי ברוח, ברעיון וברגש של אותו רגע".

Franz Werfel: Eine Lebensgeschichte von Peter Stephan Jungk. Fischer Verlag. DM48.

ווירג'יניה וולף: דיאלוג שאבד

בעזבונה של וירג'יניה וולף שבאוניברסיטת סאסקס נמצא כתב־יד שנרשם בקטלוג תחת הכותרת "דיאלוג על הר פנטליקוס". קוונטין בל, הביוגראף של וולף, ציטט ממנו בספרו בבואו לתאר את תגובותיה הראשונות של וולף בביקורה ביוון, בסתיו 1906, עם אחותה ואנסה, אחיה הבכור תובי ואחיה הצעיר אדריאן.

— "פחות רליק, בטהרותה שלה". כל "כתבי הדיאלוג הללו" (1985), מתם את הדיאלוג עם סיפוריה הבלתי־גמורים של וולף. הנה, סידור מחדש של דפי כתב־היד מוכיחים שהדי־אלוג הוא למעשה סיפור שלם, הי־חיד בסיפוריה שלא פורסם עד כה. השבוע פרסם אותו המוסף הספרותי של ה"טיימס" הלונדוני. העניין בסי־פור נובע מן הקונטקסט של תחילת ההיסטוריה הספרותית הן של וולף עצמה והן של קבוצת בלומסברי. לאחר התמוטטותה הנפשית בעקבות מות אביה ב־1904, החלה ויר־ג'יניה סטיבן, בת ה־22, לפרסם דברי־ביקורת ומסות שכונסו לא מכבר בכרך הראשון של "מסותיה של וירג'יניה וולף" בעריכת אנדרו מקניליי. בתוך שנתיים היא כתבה כ־60 רשימות תוך כדי קריאה רחבה בספרות אנגלית ובהיסטוריה ולי־מודי היוונית והלטינית שלה. היא קיוותה שתכתוב ספר — היסטוריה, לא ספרות — אבל ב־1906 החלה לעבוד על הסיפורים הקצרים המת־פרסמים עתה ב"כל יצירות הספרות הקצרות".

כששבה ללונדון מיוון, בנובמבר 1906, מצאה את אחיה תובי, ששב לאנגליה לפניה, גוסס בטיפוס, שבו נדבק במסעם. מותו, והוא בן 26, קיבצה את משפחתו ואת ידידיו מ־קיימברידג'. ואנסה התארסה לחברו של תובי, קלייב בל, ליטון סטריי־צ'י עתיד היה להציע נישואין לוויר־ג'יניה וקבוצת בלומסברי נולדה.

לא ידוע מתי בדיוק כתבה וולף את הסיפור "דיאלוג על הר פנטליקוס". אפשר שהסיפור נכתב קודם מותו של תובי, ואפשר שנכתב זמן רב אחר־כך. שכן החלה שוב לכתוב רק חודשים רבים לאחר מות אחיה ואז גם החלה לתכנן כתיבת רומאן.

הסיפור מעניין במיוחד בתולדו־תיה של הסופרת ובתולדות בלומס־ברי בגלל העמדות כלפי יוון העתיקה והיוונים המודרניים שע־ליהם מרוחות המספרת המנוכרת באופן אירוני. אין ספק שתובי שעתה זה סיים את התואר השני שלו, ואדריאן שעתה זה סיים את התואר הראשון, הם הדוברים בסי־פור. אבל הסיפור אינו אוטו־ביוגראפי. צורת הדיאלוג נועצה לא באפלטון כי אם ברומאנים של תומאס לאב פיקוק, את העמדת הר־פנטליקוס "ברקע" לסיפור. המקום שבו נחצב השיש לפרתנון, וכן הופעתו בסיפור של נזיר יווני, כל אלה ניתן לשייך לסיפוריו האיטל־קיים של חבר אחר מקבוצת בלומס־ברי, הלא הוא הסופר א.מ. פורסטר.

תערוכות

תל־חי 87': הישגים ולקחים

שושנה היימן, מזבח במרות (מבט מאחור)

מאת ניצה מליניאק

אירוע תל־חי השלישי במניין, מאשש את אופיו והשתרשותו ב־חיי התרבות בארץ. דווקא משום התמסדותו של האירוע והפיכתו מ־ניסיון ארעי, מפוקפק קמעא, למאו־רע קבוע, יש להיזהר בהיערכות לקראתו וראוי להפיק את הלקחים ולתקן את המשגים והמכשולים, וזה מבלי לגרוע מערכם של ההישגים המשמעותיים הראויים לציון לש־בח.

אין ספק, שלנגד עינינו מתרחש תהליך מבורך של הפיכת הגבעות המתנשאות המקיפות את חצר תל־חי הישנה לגן־פסלים. אך יותר נכון להר־פסלים יחיד במינו, גם כששמש־תיו אותו לגני פיסול עכשווי ברחבי בית־הגל, שהם ברוב־כלל, תוצאתם של סימפוזיונים בין־לאומיים לפי־סול בן־זמננו. שכן כאן התמונה היא שילוב אינטגראטיבי של מעשי־אדם בנוף בראשית.

השנה מומחשת מגמה זו בתוקף רב יותר מבעבר, הואיל ולקומץ הפ־סלים האיכותיים שנוצרו במפגשים של 1980 ו־1983, התווספו כחצי־תב־ריון עבודות משמעותיות ובעלות ער־כיות פיסולית ודקה.

23 הפסלים המשתתפים הפעם, שנבחרו על־ידי האוצר הבלגי פלור בקס, נחלקים על־פי נטיות־לבם בין מגמות רווחות בפיסול העכשווי כ־שבאופן גס ניתן למיינם בין שני קטבים. אלה שנקודת המוצא לעבו־דתם מתקשרת למיתוסים (בין אם זה המיתוס הלוקאלי המסוים והברור כל־כך לגבינו, ובין אם זה מיתוס אדמה כללי הנסמך על פולחני־טבע ופריון ועל יסודות מאגיים, כמו אש ־ורם) ולעומתם אלה הבוחרים במונ־חים כמעט מינימאליסטיים.

בין הפסלים הישראלים בולטות לטובה עבודות חזקות כמו "מזבח ה־כבורות" של שושנה היימן, "המשי־פך" של היאל שמי, "החצר הפני־מית" של פני יהבה, "המקור" של דוד רקוב, "האורן שבפינת הבית" של שמואל פאר, "המאגר" של אביטל עזה, "המקדש לשמש" של ברוני פינק וה"התגרות במדרון" של אהרן ארוני.

בין האורחים המוזמנים מצטיינת בראש ובראשונה עבודה מצפנת, כמעט נחבאת בתוך הסלע, של הגר־מני יואכים בנדאר וכן פסליהם של ביל ואהאן הקנדי וביכמן שורד ה־הולנדי, המייצגים שפות פיסול שו־נות ומגוונות, למן ההוליזם הכמ־עט־פאגאני ועד הניקיון הצורני ה־קופקר, שכמו שואף לאלגאנציה קווית.

באווירה הטובה, המגיעה לא אחת למדרגה של התרוממות־רוח זה ב־של ההליכה (לעתים טיפוס) בתוך נוף מלא הוד והמפגשים הבלתי־צפויים עם מעשי הפיסול הנטועים בתוכו, מתבלת לא במעט הוולגא־ריות של רוב המופעים מסוג המיצג, המלווים את מפגש הפסלים והופכים את האירוע כולו למוסב־לבצים. מיצ־גים אלה (למעט יוצאים מן הכלל, כמו צמד הרקדנים הבלגי מיאלה אופנקה ולוק קארלס, להקת "אד־כה" הישראלית ובמידה מסוימת גם קבוצת "מאגמה") מצטיינים בחובב־נות כבידה בכל הקשור לתנועות ה־גוף, בפשטנות מצד התוכן ולפחות במקרה אחד (להקת "סמרטוט") לפ־רובוקאטיביות ולפרברסיה המגיעה עד להתערטלות טוטאלית, עשיית צרכים בפרהסיה, משיחת המבושים בצבעי ארום וכחול לעיני כל. הש־תגלות ממשית או כמעט ממשית. ד־כיוצא באלה מעשים שעל מבצעיהם הנסתרים ייטיבו לעמוד והסאר הני־פש.

נדמה לי שמארגני אירועי תל־חי הבאים ייטיבו לעשות אם יוסכו ב־אתנו מיצגים מביאים כאלה. אם לא מנימוקים של טעם טוב הרי לפחות מטעמו של המקום — תל־חי.

פרסים לשלושה מסופרי הוצאת "שוקן"

שלושה מסופריה של הוצאת "שו־קן" זכו בפרסים על ספריהם. לשב־חי מכת העצק השבוע פרס דוד בך גורדין בעד ספרו "קבאת דוד". פרופ' לני יהיל זכתה בפרס זלמן שזר בעד ספרה "שואה". טקס קבלת הפרס יתקיים במכון הנשיא, במעמד נשיא המדינה, ביום ב' (26.10) ב־5 אחה"צ.

בפרס זאב לספרות ילדים זכתה רבקה קרן בעד ספרה "קיץ עצוב, קיץ כאוהר", ביחד עם ע' הלל כד־כה על מכלול יצירתו למען הילד. טקס קבלת הפרס יתקיים ביום א' (18.10) ב־6 בערב בבית הסופר ב־תל־אביב.

בית המקדש שמון מדרום לכיפת הסלע
לפי מחקר מחודש ע"י ההסטוריון גאליה קורנפלד ומומחי ארכיאולוגיה.
142 עמ'. מפות וצילומים, בחנויות הספרים.

פאב "הפעמון" מודיע
המסעדה בקומה השניה
נפתחה מחדש בהנהלתו של
השף גיורא ברנהרד
דיזנגוף 281 תל־אביב טל' 443803
אלי באים להנות מהאוכל ולא רק לאכול

תערוכה ומכירת תמונות
האגודה למען החייל מרחב צפון מקיימת תערוכה ומכירת תמונות ממבחר יצירותיהם של ציירים מקסיקניים ואמנים מקומיים.
באודיטוריום חיפה שעל הכרמל
בתאריכים 29.10-20.10.87.
ההכנסות קודש לרווחתם של חיילי הצפון.

האוניברסיטה הפתוחה
רב־שיח
בנושא
ריאליזם בספרות:
הרומן במאה ה־19 ובמאה ה־20
17.30 יו"ר: פרופ' מנחם ברינקר
פרופ' מנחם ברינקר: המובן הכפול של הריאליזם ברומן המאה ה־19
ד"ר יעל רנן: ניאו־ריאליזם במאה ה־20
ד"ר משה רון: נקודת תצפית ובעיית הריאליזם
רב־השיח יתקיים ביום ב', כ"ו בתשרי תשמ"ח, 19 באוקטובר 1987, בבית התפוצות, רח' קלאוזנר, רמת אביב.
רב־השיח "ערך" במסגרת הקורסים "מוסכמות יסוד ברומן במאה ה־19" ו"גיבור ואנטי־גיבור ברומן המודרני" של האוניברסיטה הפתוחה.

שרות שדה לטרקטורים
קייס דויד בראון קרוז פרגסון
שיפוץ מערכות הידראוליות דויד בראון
יעקב הראל 08-475259

המרכז הישראלי לניהול
קידום נשים בתפקידי ניהול
קורס סמסטריאלי לנשים מנהלות
מחזור ו'-21.10.87
13 מפגשים, יום לימודים בשבוע
מועד פתיחה: 10 בספטמבר 1987
מקום: בית המי"ל, רח' הנריאטה סולד 3, ת"א
הרצאות תיאורטיות וסדנאות ישומיות - בנושאים הבאים:
* בעיות ניהול בחברה מודרנית * נשים בתוך מערכות ארגוניות * אסטרטגיות לקידום נשים * סגנונות ניהול בארגון * תכנון ופיתוח קריירה * תקשורת בסגנון אסרטיבי * התמודדות עם מצבי לחץ * יחסי גברים נשים בעולם העבודה * ניהול מו"מ * כתרון בעיה וקבלת החלטות * ועוד ...
כסגל המרצים:
* פרופ' רבקה בר יוסף * פרופ' דפנה יזרעאלי * גב' רבקה נרדי * מר גדי ברייר * ד"ר יעל זיו * מר ראובן כץ * גב' אורה סתר * ד"ר דליה עציון * ד"ר יהודית ריכטר * מר יוסף פשר
פרטים והרשמה: המרכז הישראלי לניהול, טל. 03-257202; 02-234863; 04-640678; 057-37914

זקוק דחוף למודעה?
מודספון
לשרותך 24 שעות ביממה
03-38 38 38
לבעלי כרטיסי אשראי בלבד

صكذا من الاجل

המשך ת"א גוש דן והשרון

● בהזדמנות ימהה XT 500 1979 במצב טוב 20075612א

● ג'ילרה 50 מודל 1974 מיוחדת במצב פעולה 20083112א

בתי־ספר לנהיגה

חלפי רכב

מכוניות להשכרה

הצעות עבודה

חשמל / אלקטרוניקה

מכונאים / הנדסאים

מחסנאים

נגרים

נהגים

ספרים/יות

עובדי מתכת

שרטטים וגרפיקאים

דוגמניות צילום

מוכרים/ות

רפואת שיניים

מורות/גננות

עובדי סעד

עוזרות ומטפלות

מזכירות

יהלומים

אחיות

נוידה ותפירה

סוכנים/ות

דפוס

הנהלת חשבונות

חרטים/מסגרים

שליחים/ות

שמירה ואבטחה

ביקוש עבודה

פועלים/ות

פקידים/ות

עסקים

מחסנים

אולמות

חנויות

בתי־מלאכה

מקדמי מכירות

משרדים

חקלאות

מבני תעשיה

מגרשים

הלוואות

מכירות ושירותים

בתי אבות

מציעים למכירה

מודעה באחריות
לא מכרת
לא שילמת
רק בלוח העיר
379־379

ריפוי והרדיה

ציוד והאזנה

בריאות

ניקוי ופוליש

חיטוי והדברה

נופש וקיט

שיפוצים

מוצרי חשמל

צילום

הלבשה והנעלה

תכשיטים וכלי כסף

מקרר

מערכת סטריאו

רהיטים

כלי נגינה

שאול וינבך

קבלת מודעות
לוח העיר
לא מכרת-
לא שלמת!
03-380644
לבעלי כרטיסי אשראי

רהיטי-הכים

"דורי עתיקות"
ברמת השרון

כפ"ס: בן גוריון 20, הוד השרון 052-455753 אחה"צ
נתניה: שטמפפר 7 טל. 053-616633
פ"ת: מונטיפיורי 41 טל. 03-904913
ת"א: נחמני 9 טל. 03-291940
רחובות: הרצל 176 בחצר קומה ב' טל. 08-587361, 08-454117
מועדון אשראי ארצי
הלוואות לשכירים
הלוואות לרכישת הבית

ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לחינוך ולתרבות בגולה
המדורים לנוער ולסטודנטים

לסמינרי החורף של המחלקה דרושים:

מדריכות ומדריכים כדלקמן:

1. לקבוצת התלמידים מדנמרק – מדריך ומדריכה דוברי דנית. העבודה מיום 15.11 ועד 15.12;
2. לקבוצת התלמידים מדרום אמריקה וברזיל – מדריכות ומדריכים דוברי ספרדית, פורטוגזית ואנגלית.

הקבוצות יגיעו ארצה באמצע חודש דצמבר וישהו בארץ בין 1 – 7 שבועות.

הכישורים הדרושים:
★ נסיון בהדרכה וידיעת אחת השפות הנ"ל
★ לאחר שרות צבאי או לאומי
★ גיל 21 – 28
★ (קבוצות מסוימות מעדיפות בעלי רקע מסורתי)

העבודה הינה בתנאי פנימיה ואינה מומלצת לבעלי משפחות

מורי דרך ומדריכי ידיעת הארץ
דוברי אחת השפות ספרדית, אנגלית, פורטוגזית, דנית

חובשים מוסמכים לטיולים

מועמדים למשרות אלה מתבקשים להתקשר בימים א' – ה' בין השעות 9.00 – 14.00
לטלפונים 02-714950, 02-714560

מעוז חברה לביטוח בע"מ

אם ברצונך להצליח עשה החלטה בטוחה

חברת מעוז, חברת ביטוח בתנופה, מקבוצת הביטוח של בל"ל מחפשת מועמדים רציניים מגיל 24 ומעלה בעלי השכלה של 12 שנות לימוד לפחות.
אנו נכשיר אותך בקורס ליעוץ פנסיוני ובטוח חיים בחיפה.
נסייע לך לעמוד במבחני רשוי מתמחה של משרד האוצר ובהבטחת הכנסה בשלבים הראשונים של עבודתך כסוכן החברה. נעזור לך להגשים קריירה עצמאית.

טלפן ל-04-510285 מיום א'.

ביטוח חיים עושים ב: מעוז

הבורסה הארצית / הארץ חדשות

מכון דור – מיון · אבחון · פסיכולוגי

לחברה בינלאומית דרושות

מוכרות לאולם
תצוגה לתכשיטים

★ גיל 30-60
★ ידיעת שתי שפות זרות
★ משרה מלאה - שעות גמישות
★ תושבות איזור נתניה והשרון

לפנות מכון דור יהודה הלוי 108 ת"א
טל: 03-290510, 03-295445

דרושים
חמקו – אנשי מחשבים לתפקיד

1. נציג מכירות
2. נציג מכירות בכיר

לשיווק מדפסות לייזר
טלפונים: 03-664701, 03-664702

KYOCERA – כשמבינים לייזר...

אגן – יצרני כימיקלים לחקלאות

מפעל עתיר יצוא עם בטחון כלכלי!

1. חייל משתחרר בוא והצטרף למפעל מתקדם

הננו מציעים השתלבות בעבודה סדירה וקבועה לחיילים משוחררים בעלי השכלה של 10 שנות לימוד.
* המועמדים המתאימים יוכשרו לתפקיד של מפעילים במתקני ייצור כימיים חדישים לעבודה בציוד מתקדם מסוגו.

2. כימאי/טכנאי
לעבודה במעבדה אנליטית

3. הנדסאי/טכנאי כימיה
לעבודה במעבדות מחקר ופיתוח

מובטחים תנאים טובים!
★ לפנות בכתב יד.

מועמדים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ובציון נסיון קודם לת"ד 262 אשדוד 77100 (למשרד כוח אדם) טל 08-547211

למפעל גדול באזור אשקלון
דרוש

מנהל חשבונות בכיר
בעל נסיון מוכח

על המעונינים לפנות בצירוף קורות חיים למנהל כוח־אדם
ת.ד. 509 שדרות, מיקוד 80100
(עבור מנהל חשבונות בכיר)

* סודיות מובטחת *

ב"ה
לפרויקט פרסומי בבני ברק ובירושלים
דרושים

אנשי מכירות
בעלי נסיון במכירות

לניהול משא ומתן עם בתי עסק לקידום מכירות באמצעות הפרסום
טל: 03-217405 לבקש את סימה

קבין CABEN
הרקון 13 רמת־גן
טל: 7510204
דרושות
1. מבשלת לאוכל ביתי
2. מלצריות לעבודה ביום
08-410566 בערב

"אימפריה של קולנוע"

לאור הרחבת הפעילות בסניפינו בכל רחבי הארץ ביכולתנו להציע לך עבודה קבועה עם קהל בתחום השרות והמכירות
בתפקידים:
★ מנהלות ספריה
★ ספרניות
לספריות וידאו

חברתנו תדאג להכשירך לתפקיד, העבודה במסגרת יום עבודה מלא 6 ימים בשבוע

המעונינים יפנו בכתב יד לאימפריה, בית אבגד, רח' ז'בוטינסקי 5, רמת־גן, מיקוד 52520 או לטלפון: 03-7520140/5

דרושים
עובדים
למדגרות שרייבר
הוד השרון, דרך השרון 7
טל: 052-27736
בשעות משרד
052-29169, 912245

לחברה בינלאומית
לסניף ירושלים
דרושה

פקידת סניף

הכישורים הדרושים:
★ הדפסה טובה בעברית
★ הדפסה באנגלית יתרון
★ יכולת שיחה באנגלית

העבודה במשרה מלאה
נא להתקשר לטל: 02-243281

קח תו חצי חינם

עיריית ירושלים

מודיעה בזה על המשרות הפנויות הבאות:

ממונה על גני ילדים
במחלקה לחנוך/אגף גני ילדים
(מכרז מס' 68/87)
הדרגה: 9-11 בדרוג האקדמאים במנהל או בסולם דרוג עובדי ההוראה בהתאם לכישורי המועמד

רפרנט/ית תקציבי/ת
בגזברות העיריה/אגף התקציבים
(מכרז מס' 92/87)
הדרגה: 7-9 בדרוג האקדמאים במנהל.

פרטים נוספים אודות המשרות והכשורים הדרושים וכן טפסים להגשת מועמדות אפשר לקבל אצל רכזת המכרזים בלשכת המשנה למנהל הכללי לארגונים, רח' יפו 22, קומה א' חדר 213

מועד אחרון להגשת מועמדות: יום שלישי ד' חשון תשמ"ח (27.10.87)

המנהל הכללי

ירושלים, כא' תשרי התשמ"ח
14 אוקטובר 1987

דירה חדשה למכירה
בפלוצר. 111 מ"ר
קומה 5
טל: 051-37827, 051-884683

הד אוז בע"מ
מפעל לעיבוד בשר ק. מלאכי
דרוש

טכנולוג מזון

לפנות לטל: 08-581611-4 לפנינה

קריירה שרותי כח אדם

מחלקה טכנית:
★ מהנדס/ת מכונות לתכנון ושרטוט, עבודה זמנית בקרית מלאכי.
★ ארכיטקט/ית בניין עם נסיון במכירות, לאזור הדרום.
★ הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה יוצאי צבא, ת"א, קשר, דרג ב', ד' לעבודה ממושכת.
★ טכנאי/ת מחשבים לתיקונים ושירות של י.ב.מ. P.C ותואמיו. עבודה קבועה.
★ חשמלאים מוסמכים מנוסים.
★ רתך ארגון מנוסה לב"ש.
★ עובדי/ות יצור בוגרי 9-12 שנות לימוד לעבודות שונות ומגוונות.

רחובות הרצל 185
טל: 08-465277, 08-465331

הכח שלנו הוא כח אדם. קריירה.

למפעל שבבים
באשדוד
דרוש

כרסם/חרט

המעוניינים יפנו
לטל: 08-532262, 08-551854

לאולפן לבגרות בבאר־שבע דרושים

מורים

להכנת כתות לבגרות בשנת הערב במקצועות הבאים:
מתמטיקה, אנגלית, לשון, תנך, גאוגרפיה, ספרות עברית ופיזיקה.
רק מורים בעלי נסיון בהכנת כתות לבגרות
מתבקשים לפנות לטלפונים:
057-71690, 057-73146

מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ

מזכירה
לניהול אדמיניסטרטיבי של פרוייקטים

תאור התפקיד:
מעקב שוטף אחר תקציבי פרוייקטים, הכנת הצעות תקציב ודוייחות שנתיים ותצי־שנתיים. משא ומתן עם גורמי משרד החינוך וגורמים טכניוניים. מתן עזרה לחוקרים הראשיים בבעיות כספיות שונות. ניהול חשבונות הפרוייקטים.

הכישורים הדרושים:
השכלה תיכונית מושלמת, רצויה על־תיכונית.
שליטה בשפה העברית ורצויה באנגלית.
יכולת לעבודה עצמאית.
יכולת לקיים משא ומתן עם גורמים שונים.
רצוי נסיון בעבודה עם מעבד תמלילים להכנת דו"חות.

הערה: המשרה הינה חלקית (60%)
מכרז מס' 69/87

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב אל מחלקת משאבי אנוש, מוסד הטכניון למו"פ בע"מ, קרית הטכניון חיפה – 32000. עד יום 21.10.87 בציון מס' המכרז.

אלמוג האגודה לפיתוח ולשיקום שרותים למוגבלים ולמפגרים בישראל

למעון לנכים צעירים בגילה ירושלים
דרושים

מטפלים/ות בנכים

במהלך העבודה יעברו המתקבלים/ות קורס מטפלים בנכים אשר יכלול היבטים פסיכולוגיים ורפואיים של הנכויות.
עם סיום הלימודים תוענק לבוגרים תעודת מטפל מוסמך.
יתקבלו בעלי השכלה של לפחות 12 שנות לימוד.

נא לפנות למר שלמה אלישר
טל: 02-719081
בין השעות: 08:00 – 15:00

כאן דרום / אזור הדרום

דירות למכירה · וילות ובתים · 4 חדרים ויותר · 3 – 3.5 חדרים · 2 – 2.5 חדרים · בשכ"ח · ביקוש דירות · מכוניות · אאודי · אוטוביאנקי · רנו · אוסטין · משאיות · אופל · אופנועים · סובארו · הצעות עבודה · סיאט · פולקסוואגן · פורד · פיאט · פיז'ו · עזרות ומטפלות · ביקוש עבודה · עסקים · תווית · מעודדים · שידוכים · הברויות · מכירות ושירותים · טלוויזות

מכרז על משרה פנויה במחלקת הנדסה
מהנדס פרוייקטים

הכישורים הדרושים: מהנדס בוגר הטכניון, בעל נסיון של חמש שנים ומעלה בתאום תכנון, הכנת מכרזים ומפרטים וניהול הביצוע של עבודות פיתוח עירוני (פיתוח כבישים, מדרכות, חניות, מערכות ביוב ניקוז, מאור וכדומה).
גובה המשרה: משרה מלאה.
דרגה: בהתאם לכישורי המועמד.

על המועמד להגיש את מועמדותו בכתב למזכיר העיר תוך ציון קורות חיים, לא יאוחר מיום שישי 23.10.87.

UNIKOOR

ביוטכנולוגיה תעשייתית

ליחידת המחקר שלנו בירושלים העוסקת בפיתוח תהליכים חדשניים בתחום הביוטכנולוגיה

מיקרוביולוג בכיר
לרכוז נושא ולהשתלבות בעבודת הצוותים השונים

ביולוג מולקולרי
להשתלבות בצוות העוסק בגנטיקה מולקולרית של מיקרואורגניזמים.

הכישורים הדרושים למשרות: תואר שני או שלישי רצוי נסיון קודם. מועמדים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת"ד 3163 ירושלים 91031

סודיות מובטחת

דור כימיקלים בע"מ
קבוצת דנקנר

דרוש
מפעיל
להפעלת מתקני הייצור
לעבודה במשמרות

★ בוגר 12 שנות לימוד
★ בעל רקע טכני
★ עדיפות לתושבי הקריות

על המועמדים המתאימים לפנות בכתב יד בפרוט קורות חיים ונסיון קודם למח' כ"א לפי הכתובת הר"מ
– סודיות מובטחת –
המודעה מיועדת לגברים ונשים כאחד

ת.ד. 10036 חיפה. מיקוד 26110

לביה אלי"ן
דרוש/ה
קלינאי/ת תקשורת
לפנות לגב' רסקין
טלפון: 02-534788 בערב

הבורסה הארצית – מדורים: הברויות · תונים · סירות · אבדה · שידוכים · בריזג · בת־זוג · רוצים לקנות · מזגני אויר · וידאו · ציפויי אמבטיות · הודעות לציבור · חימום והסקה · שיעור · אמנות · תנורי אפיה · מכונות תפירה · מכונות כתיבה · טלוויזות · מחשב · חיות בית

אבדה כלבה מסוג סטפוצ'ר בול־טרייר צבע חום כהה מגמר עונה לשם ליידי עם קולר אדום 03-456933 לישראל.

הלוח הארצי

הלוח הבטוח

חיפה והצפון

דירות למכירה

בניה קולקטיבית

ביקוש דירות

קבלנים

בדמ"פ

וילות ובתים

5 חדרים ויותר

4—4.5 חדרים

3—3.5 חדרים

2—2.5 חדרים

1—1.5 חדרים

קריות

וילות ובתים

דירות בשכ"ח

דירות למכירה

נצרת

מכוניות

אאודי

אוטוביאנקי

אופל

אוסטין

איגוצוני

אלפא רומאו

אמריקאיות

ב.מ.וו.

גליל

וילות ובתים

דירות בשכ"ח

דירות למכירה

וולוו

ווקסהול

טלבוט

לנצ'יה

מוריס

מיני מינור

סובארו

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

סיטארו

פולקסווגן

פורד

פיאט

פיז'ו

מנודים

מסחריות

משאיות

אופנועים

רנו

למשרד לייבוא
פקיד/ה
★ עדיפות לידע ביבוא ★ שליטה מלאה באנגלית - חובה
★ שימוש בטלקס ומחשב ★ משרה מלאה
טל: 03-660990

ל"חדשות"
עיתון יומי בע"מ
דרוש
צלם אופסט
או מתלמד
לעבודה במשמרות
במעבדת צילום
נא להתקשר החל מיום א'
לטל: 336702 — דורית

לעיתון הארץ דרושים
מחלקי עיתונים
לעבודה
בשעות הבוקר המוקדמות
באזור בת-ים להתקשר 869497
באזור תל-אביב להתקשר 5121336
בחבצלת השרון להתקשר 5121336

לפרויקט פרסומי מעניין
דרושים
רוכשי מודעות
★ רווחים גבוהים
למתאימים
לפנות לעומר
08-411365 ביום א'
02-723710
החל מיום ב'

לעתון חדשות
דרושים
רוכשי מודעות
★ רכב - חובה
★ רקע בפרסום - יתרון
למתאימים מובטח שכר בסיסי
עמלות ותנאים סוציאליים
להתקשר לטלפון: 03-336702
שלוחה 272

למשרד
ת.א.ב. בחיפה
דרושים
אדריכלים/ות
מועמדים יתקבלו לפי
כישורים
לקביעת ראיון
נא להתקשר
04-380985
04-384612

דרושים
סוכנים
לאביזרי אופנה
שעות
02-231035

דרושים
פחח וצבעי רכב מקצועיים
תנאים טובים למתאימים
מוסך צ'רלי קרית-גת
051-37827, 051-884683

למדגל גליל ים
דרוש/ה
עובד/ת
למבדקת ברזים
052-548964 בשעות העבודה

למשרד עורכי דין בחיפה
דרושות
1. כתבנית מעולה בעברית
מנוסה בעבודה במעבד
תמלילים "וורדמיל"
ל-6.5 שעות עבודה
2. פקידה כתבנית
ליום עבודה שלם
לפנות לאהובה טלפונים:
04-530190, 04-522110

ORS שרותי כח אדם
לאו.אר.אס ירושלים,
טלפון: 242159, 242152
דרושים:
1. הנדסאי תעשיה וניהול למחלקת כ"א, ניסיון בעבודה עם מחשב.
2. חרט כרסם קונבנציונלי מעולה.
3. חרט קונבנציונלי מעולה.
4. מגונן F-100 שלב 10+ לתקופה ממושכת, שכר גבוה.
5. עובדי מעבדה אקדמאים בעלי תואר ראשון בכימיה או ביולוגיה רצוי יוצאי צה"ל.
6. נגרים מנוסים.
7. טכנאי מיזוג אויר.
8. מזכירות טובות עברית/אנגלית כולל עיבוד תמלילים.
9. מעבדות תמלילים/כתבנית עברית/אנגלית קלדניות מעולות לעבודה זמנית
10. בנות לעבודה בייצור במשמרות, הסעות+ארוחות, אפשרי מבית שמש והמושבים.
11. עובדות ניקיון למשרות מלאות בתעשיה, הסעות+ארוחות.
12. מסגר מבנים בעל ניסיון בריתוך.
13. מזכירת מנכ"ל רצוי שפת אם אנגלית כולל עבוד תמלילים וורד סטאר.
רח' אבן-ישראל 6 (מול קולנוע עדן)
הטובים עובדים קבוע ORS

למסדרה גדולה בת"א
דרוש
סדר
נסיון קודם הכרחי
הכרת מערכת סדר-צילום
של לינוטרון - יתרון
03-253211 - יעל

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א-1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה
העבריינים צפויים לעונש על-פי החוק.

לפרוייקט
שעורי עזר
דרושים
מורים לאנגלית ולמתמטיקה
לתלמידי כיתות ז'-ט' לפנות
לטלפון: 08-542301

לחברה ארצית דרוש:
מנהל סניף
כישורים נדרשים:
★ כושר ניהול, יחסי אנוש מעולים
★ נכונות לעבודה מאומצת, שעות נוספות
★ ידע בסיסי בחוקי עבודה, תנאים סוציאליים וכד'
★ רצוי סגן סרן (מילואים)
★ בעל רכב פרטי
★ תושב רמלה - חובה:
לפנות בצרוף קורות-חיים לת.ד. 6946
אשדוד מיקוד 77166

למעבדת מחקר בתחום הקרדיווסקולרי
בבית חולים תל-השומר
דרושים/ות
1. עוזר/ת מחקר בעלת רקע בביולוגיה ובמדעי החיים
להיקף של חצי משרה
2. מזכירה רפואית בעלת ידע ונסיון בהדפסה אנגלית ועברית במעבד תמלילים
להיקף של חצי משרה
יש לפנות למיקי שיינוביץ
טלפונים: 03-342391, 03-531502

קריירה שרותי כח אדם
מזכירה עם "פלפל" לסניפנו בחיפה
לעבודה כמראיינת
ופקידת השמת כח-אדם
★ שעות עבודה 08:00-17:00
★ תחילת העבודה מיידית
נא לפנות למשרדנו ביום ראשון 18.10.87
בין השעות 08:00-16:30 עם קורות חיים בכתב יד
* סודיות מובטחת *
חיפה, הרצל 22 04-672549, 04-642950
הכח שלנו הוא כח אדם – קריירה.

לסניפינו באשדוד
רמלה ורחובות
דרושים
רופאי שיניים
בעלי נסיון
תנאים טובים
מובטחים למתאימים !!!
המעוניינים מתבקשים לפנות
למנהל סניף רחובות
רח' בנימין 23
08-457993
* סודיות מובטחת *

THE BODY BY L'OCCITANE
החברה המשגשגת המיבאת ומשווקת
סבונים ומוצרי טבע לגוף מצרפת
מעוניינת לראיין
אנשי מכירות
אינטליגנטים ומנוסים מכל חלקי הארץ
על בסיס של הפצה אזורית
לאנשים המתאימים עבודה רבת אתגר ועניין
נא לפנות: 725778 בבוקר 483904 בערב

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

הפקולטה להנדסה חקלאית
מחפשת חבר סגל עם מיומנות בבקרה ו/או אלקטרוניקה להוראה בתחום המיכון החקלאי

הכישורים הדרושים:
בוגר הנדסה (חקלאית, מכונות, חשמל). בעל תואר דוקטור (רצוי בעל נסיון אקדמי נוסף). בסיס טוב במדעי יסוד. ענין לעבוד בנושאי ההנדסה החקלאית.

מועד התחלה: פברואר 1988 (זמן ב'). הדרגה התחילית תקבע על פי הכישורים.

מועמדים מתבקשים לפנות עד ה-15 לנובמבר 1987 ולצרף קורות חיים. רשימת פרסומים ושמות של 3 ממליצים אל:

פרופ' עדו סגינר
דיקן הפקולטה להנדסה חקלאית
טכניון — מכון טכנולוגי לישראל
קרית הטכניון
חיפה 32000

מנו"פ פנימיות חינוכיות לנוער
דרושים

__לפנימיית נערים__

★ רכז/ת כפר
★ מדריכים/ות תברותיים

__לפנימיית נערות__

★ רכז/ת פנימיה ★ מדריכים/ות חברתיים ★ עובד/ת סוציאלי ★ מורה לגרפיקה ★ מורה למטפלות במעונות יום ★ מורה למזכירות
(עדיפות לידע בעיבוד תמלילים)
בדבר פרטים נא לפנות
ל-04-825146 או 04-823112

אם את עצמאית!

ביצועיסטית

בעלת כושר בטוי, חרוצה,
ידע במעבד תמלילים סלקס ואנגלית
שליטה בשפה הערבית – יתרון

אנו משרד יבוא דינמי בחיפה נשלם לך בהתאם לכישורים שלחי תולדות חיים לת.ד. 5104 קריית ביאליק

תפרון מפעלי טקסטיל בע"מ
יוצאני הלבשה תחתונה

למחלקת הנדסת ייצור
דרוש/ה

הנדסאי/ת טכנאי/ת תעשיה וניהול (ייצור)

לעיסוק במיגוון נושאים בהנדסת ייצור
כישורים:
2-1 שנות נסיון, רצוי בענף הטקסטיל
עדיפות לתושבי איזור כרמיאל וצפת
לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 1581
אזור התעשיה קרית ביאליק מיקוד: 26103

חורים

תשלובת הריהוט הגדולה בישראל

- 5 ימי עבודה בשבוע
- חברה יציבה מבוססת ודינמית
- "ירים" מייצאת לרשתות השיווק היוקרתיות בארה"ב
- תנאים סוציאליים משופרים
- שרותי רווחה מפותחים

לרים תעשיות בירושלים
דרושים/ות

למחלקת הזכוכית
מפעיל מכונה — ראש צוות
נמרץ, יוזם, פעלתן, בעל יכולת עמידה בלחצים בעבודה
חותך זכוכית
יועדפו בעלי נסיון

למחלקת צבע
ראש צוות במחלקת צבע
בעל ידע ונסיון בצביעה תעשייתית
רסס צבע
בעל נסיון בצביעה תעשייתית
עובדי מחסן
בעלי רשיון נהיגה ב'-1
מפעילי מכונות
בוגרי בית ספר מקצועי בענף המסגרות או המכניקה
עובדי נקיון במפעל

לפנות: "ירים", מח' "כוח אדם" אזור התעשיה גבעת שאול או טלפונית 02-521111

נציבות שירות המדינה
מודיעה על מכרז פומבי קיבוצי
מס' מק/7/87
למשרות מפקחי/ות מס
באגף מס הכנסה ומס רכוש

אזור ת"א והמרכז (כפר סבא, תל-אביב, גוש דן, רמלה, פתח תקוה, בשמג, רחובות) - 50 משרות
המשרות הן בדרגות מ"ז - ר"ט 1 של הדירוג האחיד או 4-7 בדירוג האקדמאים במדעי החברה והרוח. כן משלמת תוספת שכר בשעור של 30% המהווה הטבת שכר מיוחדת לעובדי מסים.
מועמדים בעלי רישיון ישראלי לראיית חשבון שיסיימו את הקורס ואת תקופת הנסיון בהצלחה, ישובצו בדרגה 7 בדירוג האקדמאים במדעי החברה והרוח, רטרואקטיבית מיום סיום הקורס.

דרישות המשרה:
א. תעודת בגרות. יועדפו מועמדים שסיימו בחינות ביניים בראיית חשבון, או תלמידי האוניברסיטה בחשבונאות, כלכלה או משפטים.
ב. עדיפות לבעלי ידיעות ברמה של סוג 2 בהנהלת חשבונות מטעם משרד העבודה והרווחה.
ג. ידיעת שפות מהמדוברות בארץ.
ד. כושר קיום קשר נאות עם קהל, כושר ניהול משא ומתן.
המועמדים יידרשו לעמוד במבחנים בכתב ובעל-פה.
מועמד שייבחר ייצא לקורס מרוכז אשר יימשך כ-5 חודשים, בתנאי פנימיה, ולאחר מכן לתקופת התמחות.
המועמדים שיסיימו את הקורס בהצלחה ישובצו ביחידות ויועסקו על פי חוזה מיוחד/או מינוי בפועל במשרות של משימה חולפת.
המועד המשוער להתחלת הקורס - 14.2.88.
בהתאם להוראות חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, התשמ"א-1981, כל מקום במכרז בו צויינו המלים מועמד או מועמדים הכוונה גם למועמדת או למועמדות.
את פרטי המכרז המלא והמחייב הכל וכן טופסי בקשה ומידע נוסף, ניתן להשיג בלשכות המחוזיות של נציבות שירות המדינה.
הגשת הבקשות:
בירושלים, הקריה, בנין ראש הממשלה, חדר 429, בתל-אביב, הקריה, רחוב האלוף קלמן מגן מס' 110, בחיפה בבית הממשלה, רחוב חסן שוקרי 11, בבאר-שבע, בנין לשכת הבריאות המחוזית, שכונה ד' (צפון), וכן אצל העוזרים למינהל במשרדי השומה והחקירות בכל רחבי הארץ.

היום האחרון להגשת הבקשות:
יום א' ט' בחשון תשמ"ח 1.11.87

תעשיות אלקטרוכימיות (פרוטארום) בע"מ
אזור התעשייה הדרומי עכו, ת.ד. 2357 טלפון 04-912231
דרושים

1. מחסנאים
★ בעלי התמצאות טכנית והתמצאות בנהלי מחסן ממוחשב.
★ קיימת אפשרות להשתלמות לתפקיד זה.
נא לפנות למר קפלן יהושע שלוחה 305

2. רתך/מסגר
★ עם נסיון של 3 שנים ★ ידע בריתוך ארגון

3. מכשירן
בוגר ב"ס מקצועי במכשור ובקרה

4. חשמלאי ראשי
★ בעל נסיון של 4 שנים
נא לפנות טלפונית לשוש מאחזקה

לפרוייקט שיקום שכונות מבשרת-ציון
דרושים

★ עובד/ת סוציאלי/ת קהילתי
★ עובד/ת סוציאלי/ת לטיפול קבוצתי

למתאימים תנאים מיוחדים
להתקשר אל שלום מרום/שולי 02-342091
או פנחס לפיד/רחל 02-342191

דלתא
DELTA

גליל תעשיות בע"מ
הלבשה עליונה

למפעלנו בכרמיאל
דרוש/ה

לעבודה במחלקת פיתוח
תדמיתן/ית

★ ידע ונסיון במוצרי ספורט וטריקים ★ ידע בתפעול מחשב גרפי רצוי ★ יכולת אירגונית ומשרדית טובה
בדבר פרטים לפנות טלפונית 04-985001-2-3

לחברת מחשבים
דרושה

מנהלת חשבונות

נסיון קודם בעבודה עם מחשב חובה
נא לפנות בכתב יד ולצרף קורות חיים לת.ד. 45272
סודיות מובטחת

עמקדינהו

למנהלת אזור הצפון
דרושים

1. סוכן מכירות
בעל רכב
רצוי גם נסיון קודם במכירות

2. דיילת מכירות
רצוי נסיון במכירות וקשר עם קהל
נא לפנות בכתב יד
לת.ד. 20012 מפרץ חיפה

קו אחד בכל המשרד

Finish

למפעלי אחים שורץ בע"מ
דרוש

איש מכירות דינמי
לריהוט משרדי

* נסיון מוכח במכירות.
* כושר ניהול מו"מ עם מוסדות ולקוחות גדולים
לפנות טלפונית 04-727236 עזרא
בימים א' – ה' 08.00 – 16.00

קריירה
שרותי כח אדם

★ **מהנדס תוכנה** עם ידע ב-PABX ושפת C; לעבודה קבועה.
★ **כתבים טכנים** מנוסים, למשרה מלאה, שליטה בעברית ובאנגלית.
★ **הנדסאי/ת** בעל 3 שנות נסיון, סוג 3, בתכנון חשמל.
★ **מנה"ח** סוג 3, עם 5 שנות נסיון בעריכת מאזנים חיצוניים בתעשיה.
★ **מחסנאי טכני** נסיון ברכיבים אלקטרוניים. אנגלית ברמת שפת-אם, גרמנית יתרון, עבודה קבועה ומעניינת.
★ **מחסנאי** מנוסה, הכרת ציוד לעיבוד שבבי C.N.C. ידע בעיתוד מלאי — יתרון.

תל-אביב, דיזנגוף 155. טל. 03-240291/2
נתניה, שמואל הנציב 17. טל. 053-338901
רחובות, הרצל 185. טל. 08-465277

הכח שלנו הוא כח אדם, קריירה.

לאר.פ.ל. בע"מ
יבוא ושיווק כלי עבודה
ואספקה טכנית דרושים:

1. איש מכירות למפעלים — נסיון ורקע טכני בעל רכב פרטי
2. סוכן מכירות למכירה, לחנויות באיזור הצפון.

בדבר פרטים נא לפנות בצירוף קורות חיים.
לשד' ההסתדרות 203 מפרץ חיפה
מיקוד: 32960

מוסך מרצדס
חיפה

מילר ושות'

דרושים:
בוחן רכב יועץ שירות
מכונאים לחדר שיפוצים
אנשי אחזקה

נא לפנות לטל' 04-644059, 04-670680 לבועז

למפעל כימי במפרץ חיפה

מהנדס כימיה / כימאי

הגדרת התפקיד:
כימאי המפעל
תחומי העיסוק — פיתוח מוצרים חדשים ובקרה
שותפות על תהליכי הייצור

דרישות התפקיד:
נסיון 5 שנים בתעשייה הכימית,
ידיעת השפה האנגלית עדיפות לבעלי נסיון
בכימיה אורגנית במיוחד בחומרים ביטומנים

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים
ונסיון קודם לת.ד. 10175 מפרץ חיפה מיקוד 26111
נא לציין מספר טלפון להתקשרות
סודיות מובטחת

בוגוו הצטרפו אלינו וביחד נייצר ונייצא את תוצרת אסם במפעלנו החדש בשדרות

אנו ממתינים ל:

25 עובדי/ות ייצור
10 מפעילי/ות מכונות אריזה
5 מכונאי/ות מכונות אריזה
1 חשמלאי/ת תעשייה
2 מסגרים
2 מנהלי/ות עבודה

6 ימי עבודה בשבוע ובמשמרות.

לקביעת ראיון נא להתקשר לשמוליק כוח-אדם בטלפון: 051-898101.

למפעל עתיר ידע באיזור ת"א
העוסק בפתוח מוצרים יחודיים
דרושים

1. מהנדס מכונות לצוות פתוח ותכנון
דרוש נסיון רב בתחומי בהנדסת מכונות בעל יוזמה ומחשבה פוריה לפיתרון בעיות בלתי שגרתיות. דרוש נסיון של 5 שנים.

2. הנדסאי מכונות, לצוות פיתוח דרוש נסיון של 3 שנים.

3. חרט/ברסם, בעל נסיון של 5 שנים לעבודה על אבי טיפוס, נסיון בעבודה על CNC יתרון.

4. מסגר מכני, בעל ידע מקיף במסגרות, ריתוך (ארגון ו-CO2), זווד, ידע נוסף בתחום הידראוליקה ועיבוד שבבי יתרון.

5. חשמלאי תעשיה, טכנאי/הנדסאי חשמל, דרוש נסיון של 2 שנים לפחות, בעל נסיון בחשמל בניין וחשמל תעשיה, לעבודה מגוונת ומעניינת, כולל עבודת שטח.

6. מכונאי רכב/אחזקה, בעל ידע מקיף בנושאי רכב ואחזקת מכונות במפעל, יכולת עבודה עצמאית, בעל נסיון של 3 שנים, בוגר חיל חימוש. נא לפנות בכתב בפרוט קורות חיים ופרטים אישיים לת.ד. 25099 ת"א עבור: מנהל כ"א

מליה
Melia
חברה בינלאומית לנסיעות ותיירות
לסניף במרכז הכרמל

דרושה

פקידה למחלקת חשבונות
למשרה מלאה

נא לפנות ביום א', בין 13.00-15.00
בטלפון 380844,384667-8 ליעל

מיקרוקים בע"מ

חברה עוסקת בפיתוח וייצור רכיבים ומוצרים אלקטרוניים בתחום התדרים הגבוהים בקריית המדע בחיפה.
דרוש(ה)

מהנדס(ת) מיקרוגל

★ לעבודות פיתוח בתחום מעגלי מיתוג.
הכישורים:
★ נסיון מוכח בתחום .R.F. ומיקרוגל
★ יכולת לביצוע עצמאי של משימות
★ משוף ויוזמה
תנאים טובים למתאימים(ות)
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ופרוט נסיון מקצועי אל ת.ד. 7971 חיפה 31016 או טלפונית 04-536211 מיום א'

כרכום
תעשית חומרים מרוכבים כרמיאל בע"מ

דרושה
פקידה למח' הנה"ח בשכר
כישורים:
★ ידע ונסיון בהנה"ח בשכר ממוחשב.
★ ידיעת השפה האנגלית
★ הדפסה בעברית, אנגלית — יתרון
מפעלנו עובד 5 ימים בשבוע ומקיים הסעות מאורגנות למפעל (הנמצא בין עכו לכרמיאל) להשבי חיפה, הקריות עכו ונהריה
מועמדות מתאימות יפנו טלפונית
לגב' ריקי גוימן טל' 04-961586 או בכתב
לת.ד. 114 כרמיאל סודיות מלאה מובטחת

למרכז קהילתי גילה
דרושים/ות

1. רכז/ת תרבות
50% משרה. תאור תפקיד: אירגון פעילויות תרבות לילדים, נוער ומבוגרים
דרישות התפקיד: תואר ראשון במדעי החברה/רות. כושר ארגון ויוזמה. יחסי אנוש ויכולת משא ומתן עם מוסדות.

2. רכז/ת מרכזי למידה והעשרה
50% משרה. תאור תפקיד: ארגון וריכוז מרכז למידה והעשרה לתלמידי חטיבת ביניים וחטיבה עליונה. דרישות התפקיד: כושר ארגון ויוזמה. תואר ראשון במדעי החברה/רות.

3. מורים למרכז למידה והעשרה
לתלמידי חטיבת הביניים וחטיבה עליונה. במקצועות: מתמטיקה, פיסיקה, ביולוגיה, כימיה, מחשבים, אלקטרוניקה, ערבית, אנגלית, לשון, תאטרון, טיסנאות, צילום, ארכיטקטורה. ★ היקף המשרה 12-8 ש"ש לכל מקצוע.
לפרטים נא לפנות למזכירות המרכז הקהילתי טל' 02-763176, 02-761656

מדריך הארץ

יום שישי

תורנות רופאים

הזמנת רופאים במקרים דחופים מ-6 בערב עד למחרת ב-7 בבוקר בתחנות מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל-אביב 460111
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
רחובות 08-451333
מוקד בית רופאי בקופ"ח הכללית: בימים א'-ה' 20.00-8.00
בימי ו' 15.00-8.00
טלפונים: 03-433300
"שקמ" – שירות רפואי לכם
שירות ביקור בית של רופאים מומחים לילדים ותינוקות בשעות 24-19
טל' 03-7549111 "שקמ" קו כנר 222
שר"ן – שירות רפואי נייד
ירושלים: 24 שעות ביממה כולל רפואת שיניים
מוקד יום 660585, 02-669531
מוקד לילה, שבת וחג 226191 מנוי
בס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן
תל אביב, מוקד יום 218820, 218898
מוקד לילה 631011 מנוי 3752 ול' השאיר הודעה לרופא תורן מכון ב"ד
מרפאת שירותים לעזרה ראשונה
תל-אביב:
בר כוכבא 49 טל: 03-284649 פתוחה בימים א'-ה' בין 21.00 עד 23.00, ימי ו' וערבי חג מ-18.00 עד 24.00, שבתות וחגים מ-15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד הכספומט) טל: 294869, 03-285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 24.00-9.00 אחרי חצות בתאום טלפוני בלבד
מרכז סיוע לקורבנות אונס 24 שעות ביממה:
תל-אביב טל' 254819.
ירושלים טל' 02-245554
חיפה טל' 04-660111
קשב לבית –
שרות מינויים לרפואה, שיקום וסיעוד בבית.
מרכז רפואי הרצליה פיתוח 052-548575
איתורית 7549111 1500
ער"ן – עזרה ראשונה נפשית:
24 שעות ביממה:
ירושלים 669911
חיפה 04-672222/3
תל-אביב 03-5461111
ילדים ונוער 261113
חיפה: 04-672222/3
נתניה 35316
באר-שבע 057-48111
מרכז רפואי באר יעקב, 03-223958
מרכז סיוע למכורי לחץ
מטעם "מקלט"
א רה 13.00-11.00
ב רד 18.00-16.00
רח' מאפו 13 תל-אביב
ארם לשירות אדם – חברה פרטית לשירות הציבור בגוש דן 24 שעות ביממה
טל' 03-5461727/8

הקו למלחמה בסמים – הסברה וסיוע לנזקקים מידע מוקלט 24 שעות בטלפון: 03-290101, 03-205121. קו פתוח בכל יום ב' 23.00-19.30. ת.ד. 20633 תל-אביב

תורנות בתי חולים

תל אביב
דוקה – (ילדים, כירורגית, פנימית)
ירושלים
הדסה ע"כ – (עיניים, כירורגית, אורתופדיה, עיניים, א.א.ג)
שערי צדק – (פנימית, ילדים)

תורנות בתי-מרקחת

תל-אביב:
כיכר רב האשמר 3 תבנית ל' 5412518
מעיין חיים סניף צמלון שד' ירושלים 98 יפו 814959
ירושלים
מרפאת רוממה הצ"ב 28 523191
חיפה
מבורג 27 664073
תלפיות ובת ים
כלפור כלפור 90 583448
רמת-גן
הדסה בכצלסון 151 722271
נתניה
המגן שד' ויצמן 13 22985
פתח תקוה
קופ"ח כללית חיים עוזר 905271
הקריות
פנסמון הגוזר העמקי 4 ק. מוצקין 711490
רחובות
קופ"ח כללית בני משה 452581
חדרה
הנשיא הנשיא 324231
מרכז מידע וייעוץ לצעירים ע"י צוות מקצועי – ייעוץ ומידע בנושא הבריות, משפחה, מיניות – אנונימי מניעה.
תל-אביב: ימים ב' ג' ד' – 16.00-19.00.
יום ו' שעות 8.30-11.00
רמב"ם 9, טל' 5101511/2
חיפה: ימים א', ד' – 16.00-19.00
רח' הספורט 14 טל. 81520

יום שבת

תורנות רופאים

הזמנת רופאים במקרים דחופים:
מ-6 בערב עד למחרת ב-7 בבוקר בתחנות מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל-אביב 460111
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
נתניה 925335
רחובות 08-451333
בת ים 585555
חולון 803133
לוד-רמלה 08-221022
מוקד בית רופאי בקופ"ח הכללית: בימים א'-ה' 20.00-8.00
בימי ו' 15.00-8.00

טלפונים: 03-433300
שר"ן – שירות רפואי נייד (24 שעות ביממה) כולל רופאי שיניים
מוקד יום 660585, 669581
מוקד לילה, שבת וחג 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכון ב"ד
מרפאות שירותים לעזרה ראשונה:
תל-אביב, בר כוכבא 49 טל: 03-284649
פתוחה בימים א'-ה' בין 21.00 עד 23.00
ימי ו' וערבי חג מ-18.00 עד 24.00
שבתות וחגים מ-15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד הכספומט) טל: 294869, 03-285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 24.00-9.00 אחרי חצות בתאום טלפוני בלבד
מרכז סיוע לקורבנות אונס 24 שעות ביממה:
תל-אביב טל' 254819.
ירושלים – 245554
חיפה – טל' 04-660111
ער"ן – עזרה ראשונה נפשית:
24 שעות ביממה:
ירושלים 669911
תל-אביב 261111
ילדים ונוער 261113
חיפה 04-672222/3
נתניה 35316
באר-שבע 057-48111

תורנות בתי-חולים

תל אביב
דוקה – (ילדים)
איכילוב – (פנימית, כירורגית)

ירושלים
הדסה ע"כ – (פנימית, כירורגית, אורתופדית, עיניים, א.א.ג)
בקור חולים (ילדים, נשים)

תורנות בתי-מרקחת

תל-אביב
כיכר רב האשמר 3 תבנית ל' 5412518
זיוה אצ"ל 52 שכ' התקוה 378403
כוכ"ם, כיכר רב האשמר תבנית ל' 5412518
זיוה אצ"ל 52, שכ' התקוה 378403
ירושלים
הר הזיתים הר הזיתים 287480
מג"ש, הר הזיתים הר הזיתים 287480
חיפה
קרית אליעזר כבר טאודרוף 5117076

חולון ובת ים
מזור הגיבה ריד 20 583300
רמת גן
פינצ'י חיבת ציון 43 762821
נתניה
גבע שער הגיא 14 22695
פתח תקוה
קופ"ח כללית חיים עוזר 905271
הקריות
מדיקה ליהמן 1 קרית ים 753890
רחובות
קופ"ח מאוחדת בנימין 23 457991
חדרה
הנשיא הנשיא 524231

מרכזי מידע — אגד
02-304304 03-432777 04-549121

הסנה
מוגש כשירות לציבור על ידי
חברה ישראלית לביטוח בע"מ

זמן הדלקת הנרות	כ"ש	מוצ"ש
ירושלים	4.32	5.42
תל אביב	4.49	5.44
חיפה	4.41	5.43

משרד עורכי דין בחיפה
מחפש
עורך דין מתחיל
רצוי עם נסיון בנושא הנזיקין
טל: 04-643203 בשעות אחה"צ

לארגון קניות של מושבים בחיפה
דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות בכיר/ה

בעל/ת נסיון מוכח
04-674185

לכל-בו חיפה
של המשביר לצרכן
דרוש/ה

עוזר למנהל הכל-בו

המועמד המועדף יהיה בעל נסיון בתחום המסחר והניהול המסחרי ובעל השכלה על-תיכונית רלוונטית

לקביעת ראיון נא לפנות לאגף כח-אדם
טל: 03-899641 החל מיום א'

---

unitours יוניתורס
ISRAEL LTD

דרושים/ות

★ **מפעיל/ה טלקס**
הדפסה טובה באנגלית * שעות העבודה א'-ה' 6 שעות * יום ו' – 5 שעות

★ **מפעיל/ה תיירות**
TOUR OPERATOR
למחלקת F.I.T. אנגלית חובה * נסיון של שנה לפחות * משרה מלאה

★ **מפעיל/ה תיירות**
TOUR OPERATOR
למחלקת קבוצות תיירים נכנסת * ידע בגרמנית ונסיון – הכרחיים * משרה מלאה
לקביעת ראיון נא להתקשר לטל' 03-246261

לבית-הלוחם תל-אביב
מרכז ספורט שיקום וחברה לנכי צה"ל
דרוש

מנהל/ת אגף חברה ותרבות

אחראי/ת לתכנון והפעלה של פעילויות מגוונות בתחומי התרבות והחברה לחברי בית-הלוחם ובני משפחותיהם: חוגים, אירועים חברתיים, מופעים, הרצאות, סימפוזיונים, טיולים ועוד

הכישורים הדרושים:
רצויים השכלה אקדמאית בתחומי מדעי החברה והרוח. נסיון של 5 שנים לפחות בניהול וארגון תכניות כלל בהיקף גדול כושר לניהול צוות עובדים
ידיעה מושלמת של השפה העברית וידיעת השפה האנגלית. כושר ביטוי טוב בע"פ ובכתב ונכונות לעבודה בשעות לא שגרתיות
* הדרגה והשכר יקבעו בהתאם לכישורי המועמד * על המועמדים לפנות בכתב יד לבית הלוחם רח' שדרות 49 אפקה תל-אביב מיקוד 61392 עבור "מנהל אגף תרבות" עד ל-1.11.87

מכון דור
מיון * אבחון * פסיכולוגי

אנחנו לא המכון הגדול ביותר
אבל

תוכח שאנו מקצועיים וקולעים למטרה.

★ **אנו נעזור לך לבחור את המועמד המתאים ביותר עפ"י שיקולים יחודיים לאירגונך**
★ נענה לצורכיך בלוחות זמנים לחוצים.
★ *עבור ארגונים הממוקמים רחוק מאזור המרכז אנו שולחים צוותי מבדקים וראיונות.*

מכון דור - הבודדה האופטימלית

רח' יהודה הלוי 108 תל-אביב
טל: 295445, 290510

יוני 2000 uni
לחברת יוני 2000,

הנמצאת בשלבי התפתחות בתחום תיירות יוצאת ותיירות פנים
דרושים מועמדים בעלי יוזמה למשרה מלאה
מפעילי תיירות TOUR OPERATOR
נסיון קודם בענף. גישה שיווקית ורצון להשקיע. הדפסה עברית + אנגלית - יתרון

לקביעת ראיון נא להתקשר
02-246261

לשטיחי כרמל
דרושים

נציגי/ות מכירה

באזור גוש דן והדרום

רחובות, ראשל"צ, לוד, רמלה, אשדוד, אשקלון ויבנה

משכורת חודשית + אחוזים
אפשרות לרווחים גבוהים
לבעלי יוזמה ויכולת
מועמדים/ות מתאימים/ות
יעברו קורס שיווק בחברה

לקביעת ראיון
נא לפנות לטל: 03-615415

דרושים
רופאים

רופא פנימי או כללי
בעל נסיון, למכון רפואי
רופא צעיר ונמרץ
למשרה מלאה
רופאים בכל הארץ
לביצוע בדיקות בשעות הפנאי

לב הכרך
טל. 254530; 03-260530

هكذا من الاصل

פתאום העולם נעצר

עם: יעקב אחימאיר, עורך ומגיש "מבט לחדשות"
על: שביתת הטלוויזיה

תאר את סדר היום של עורך מבט?

מי שמכיר אותי לפעמים בלי קפות עיתוני הבוקר מתחיבה הוא תפרוף' לגיאוגרפיה דב ניר המתעורר קומה מתחתי. אני איש בוקר של בוקר. מתעורר בלי בעיות, בקביב בשש וחצי ליפוק הם עך' של גלי צה"ל. ועד שבע עובר את עיתוני הבוקר. בשמונה אני בישיבה ראשונה בטלוויזיה שאודות של חיים יבין, יחד עם יוסי צבת, יאיר שטרן וראשי חטיבות הגבורה והביצוע אתנו עושים תצפום קצרה על מה שצפוי בערב. אם תהיה הפקה מיוחדת או שידור לעין. בתשע וחצי יש פגישה עם כתבים בכירים וראשי דסקים.

בפורום הזה יש לא מעט ביקורת על מהדורת ליל אמש. כתבים מתלוננים שחומר שלהם לא נכנס, על קיצורים וקיפוח. בתחכאות אני מקבל לעיתים נרירות. במשך היום אני צמוד כל הזמן ליומני החדשות. ונמצא בקשר עם הכתבים שנמצאים בשטח. אחה"צ בתקיימת ישיבה שבה מתבררים הסיפורים החשובים שיהיו במהדורה. ב־25 לתשע אני מכתיב את הכותרות הראשיות, ועשר דקות לפני הכניסה לאולפן מוקצבות לי כדי להסתדר ולהירגע.

לכרות הביטחונות שלך, נראה שאתה מפגין ניצחות וביטחון על המסך.

אני לא אדם חברותי במיוחד, והחשיפה עבורי היא די קשה. אבל ברגע שאני נכנס לאולפן, אחרי שכל הבוקר אני עובד על המהדורה, אני מרגיש כמו תלמיד שיודע היטב את החומר ומוכן לבחינה. אני מאוד בוטח בעצמי כמה שאני עושה, בייחוד כשאני זה שליווה את הכנת החדשות במשך כל היום, והייתי מקורב לחומר הגדורת. לפעמים יקנן תקלות שמעמידות אותי מאוד במבוכה. אני מבקר מאוד חריף של עצמי, ורק לעיתים רחוקות מאוד קורה שאני שבע רצון מהופעתי.

איך יתכך עם האנשים שעובדים אתך?

בכל עריכה יש עניין של טעם אישי. ההתמודדות עם הכתבים היא מאוד קשה. ישנם אנשים בבניין שלגמרי לא סובלים אותי. ואני מקווה שיש אנשים שאולי יש להם הערכה אלי מבחינה מקצועית. אני מאוד אוהב לתת הבלטה לחדשות חוץ ולהכניס למהדורה ידיעות של הרגע האחרון. בסך הכל יש לי חופש פעולה לעשות את הדברים שאני אוהב, אבל כל הביקורת מתנקזות אצל העורך. חוץ מזה אסור לשכוח שמדובר במוסד ציבורי, שהאמצעים הטכניים הם מוגבלים ובגלל המבנה המיוחד גם אי־אפשר להטיל משמעת. גם המבנים עלי מוגבלים בהטלת משמעת.

מה התמורה לעבודה תחת לחץ, שמתחילה כל יום מוקדם בבוקר ומסתיימת בלילה?

אין שום פיצוי על עבודה שנעשית כל הזמן תחת הלחץ של שעת עבודה, תחת לחץ עצום של ביקורת — הן בבניין הטלוויזיה עצמו והן מצד הציבור. מי יכול לפצות על הלחצים הנפשיים, שאין אף פעם זמן לכלום? אין לכך שום התייחסות, ובוודאי לא תמורה כספית. עם שעות נוספות ורכב, אני מקבל קצת יותר מ־2,000 שקל נטו. קשה לי, ובמצב הזה אני חייב לאשתי המון. התמיכה שלה היא דבר שלא יסולא בפז. אני חושב שבלעדיה אני כלום, ואלולא היא לא הייתי מגיע למה שאני היום. אני לא אדם קל. מי היה מסוגל לחיות בכל הלחצים, העצבנות התיסכולים ומצבי הרוח שלי. את כל סיפור הטלוויזיה אני מביא הביתה, ובני הבית עסוקים באם לאבא היה יום טוב או יום רע.

היית שמח לו שבתה עכשיו לטלוויזיה לאו תחויב אישית, ואז אולי היית מעדיף אותה?

הייתי מאושר מזה. אם מחר מישהו בערוץ השני יחליט שאחימאיר שווה יותר מ־2,000 שקל, הייתי שוקל את הצעתו ללא היסוס. בהנהגת ציבורי קשה להיות גמישים בנושא כוח אדם. הכתבים עושים עבודה קשה ומפרכת ללא תמורה מספקת. הם צריכים להיות במקום האירוע, לצלם, לחזור לבניין הטלוויזיה, לערוך את הכתבה, ולהתפלל שהחומר לא ייצא דפוק.

"קרב חריש" הוא אולי הכתבה שאפשר להצליח באמצעים דלים?

אין מקום להשוואה. זו בכלל לא בעיה להביא 5–6 מראיינים, שר אחד, שני חברי כנסת שיתעמתו ועוד שלושה מראיינים אחרים, ולמלא בהם חצי שעה. אנחנו עובדים על הסיקור המצולם, הרבה על הצד הוויזואלי. זה לא שמישהו באולפן יספר על הקרב בחר דב, אלא הכתבים, מוטי עדן ומשה שלונסקי, רובצים שם יום ולילה כדי להביא משם סיפור מצולם.

איך אתה חי עכשיו בלי טלוויזיה?

אני בהחלט חושב שאפשר להיות בלי טלוויזיה ואני חי בלעדיה בשקט גמור. הציבור במדינת ישראל מחובר לצינורות אינפוזיה של חדשות. כל שעה יש מהדורה וכל חצי שעה יש מבזקים. אם לא שומעים באוטובוס חדשות, יכולה להתרחש הפיכה במדינה. הציבור צריך לעבור קצת תהליך של גמילה. מצד שני אני מודע לכך שיש אנשים שהטלוויזיה היא הבידור ההמוני היחיד שלהם בחיים, ושאין להם כסף לסרטי וידאו.

מה אתה יודע על היחס של הציבור לטלוויזיה?

אי־אפשר להתכחש לעובדה שהטלוויזיה היא נושא המסר שלא תמיד מביא בשורות טובות. הטלוויזיה משקפת את כל ההתקוטטויות במדינה. אני מקבל גם את הביקורת שיש פחות מדי דיווחים על נושאים המכונים חיוביים. ברור שגם מרמיע עובר יותר טוב את המסך. קיימת גם הרבה עוינות. לציבור נמאס מכל הסכסוכים בטלוויזיה, הוא מותש כבר מכל יחסי העבודה המשובשים ברשות השידור.

איך תסביר את העובדה שלא כל־כך אכפת לאנשים מהשביתה ברדיו?

אני באופן אישי מאוד אוהב את הרדיו. היה לי אפילו תוכנית שם שנקראת "בקצה השבוע". הטלוויזיה היא מדיום יותר חשוב כי היא מספקת בידור, מתח וחדשות מצולמות.

השביתה הזאת היא חופש בשבילך?

אני מנצל את הזמן לקריאה, אבל לא נוח לי עם השביתה. ביומיים־שלושה הראשונים עדיין לא קלטתי את זה מספיק, אבל ככל שזה נמשך, יש לי תחושה שהעולם נעצר. הכרים בתחום שלי מרגישים את אותו הדבר. לא נעים לי להסתובב חסר תעסוקה. התופעה הזו של סתם להסתובב מאוד מטנה. הלכתי לבניין הטלוויזיה ולא היתה שם נפש חיה. זה לא פשוט להשבית את המסך. בוודאי עבור מי שקיבל את ההחלטה. אני לא מעורב בסכסוכים מקצועיים, ומעולם לא הייתי מועד עובדים.

אתה רואה חדשות בירדן?

לפני כמה ימים ראיתי את ההכנות שעושה ירדן לוועידת הפסגה בירב־עמון ב־7 בנובמבר. באמצע ההתוועדויות עם השגרירים שולבו קטעי מוסיקה, וזה נראה מאוד מגוחך. אני מתפלא על מי שאומר שהחדשות בירדן טובות. מי שבא מצרפת ובריטניה מספר שהמהדורות אצלנו מעניינות. אבל זה לא בגלל הכישרון, כמו בגלל העובדה שישראל היא מדינה שמייצרת חדשות. לאמצעים של הרשתות האמריקאיות לעולם לא נשתווה למרות שהתפישה של קצב חדשות מהיר ומוחץ היא לא תמיד לטעמי.

אתה גם חושב שצריך לסגור את הטלוויזיה ולפתוח מחדש?

לא בטוח, אבל שינוי מוכרח לבוא. מעל הטלוויזיה מרחפת התחרות עם הערוץ השני, מרחפות צלחות האנטנה שקולטות את השידורים של ארה"ב לכוחות האמריקאיים במערב־אירופה, ומרחפת הטלוויזיה בכבלים שהיא כבר מציאות. יכול להיות שאני אהיה בין הקורבנות של הערוץ השני. אבל עצם התחרות, כמו שאדם יכול לבחור לעצמו עיתון, היא דבר מבורך.

אתה חושב שאחרי השביתה תחזור הטלוויזיה יותר טובה?

זה התסכול הגדול ביותר. אם היתה היום מסתיימת השביתה, הייתי חוזר לעבודה מתוך הכרה צלולה שאף בעיה עקרונית (להוציא אולי את בעיית השכר) לא תמצא את פתרונה. אנו נמשיך להיות המדינה היחידה בעולם שמצלמת בשיטת פילם ולא בשיטת וידאו — שבאמצעותה נחסכים זמן הפיתוח והעריכה. הן הרבה יותר מהירות. האפשרות טובה ששם מתרחש אירוע בערב או אין ניידת שידור כדי להעביר אותו ובמקומו מעבירים ידיעה יבשה באולפן.

אתה חושב לפעמים על עזיבה?

אני לפעמים מקנא קצת באלה שהיה להם האומץ לקום ולעזוב, שעברו לתחום אחר או למדיום אחר. אני יודע גם שאין לי כשרונות ביזוליים כמו לאלכס גלעדי. כדי להיות מסוגל לארגן למשל את האולימפיאדה הבאה.

תחליפי שביתה

הולך לטיילת החדשה של ירושלים. שנמצאת בתלפיות ומשקיפה על העיר העתיקה — "מהפיה במיוחד – ממליץ לבקר". קורא את הספר "עד ירושלים" מאת אהרון ראובני. "טרילוגיה מרתקת המתארת את חיי היישוב בארץ בזמן מלחה"ע הי', וספר שמוכיח שרבי המכר הנוכחיים לא המציאו את הספרות". ראה את הסרט דאן והפלורס ונותר בציפיה דרוכה לחלק השני. אם השביתה תסתיים אולי כבר לא ייצא לו ללכת.

יעקב אחימאיר: אשתו אורה שמחה שהוא נח קצת (צילום: רחמים ישראלי)

עבודה שחורה

לפני כמה שבועות התראיין מנהל הטלוויזיה חיים יבין לעיתון "העיר" וסיפר שהוא בן 53 ולא צובע את השיער. שלושה דברים לא עושה יעקב אחימאיר (49): לא אומר אף מלה על דעותיו הפוליטיות, לא מזכיר שמות של חברים בתקשורת ובפוליטיקה וגם הוא לא צובע את השיער. המרהנו על המסך הוא סיבת הראיון הזה.

"לא קורעים לי את החולצה כשאני עובר ברחוב. מקסימום מישהו מעיר — הנה הקריין. או לכל היותר מישהו מתוכחב מאחורי אם אני רליה מזור או כרמית גיא. אני לא מקבל מכתבי מעריצים הביתה ואין לי הצעות חיזור מצד נשים.

"חושבים שמי שיודע איזו תהילה יש בעבודה הזאת — אין שם בכלל הרבה תהילה. אני מקווה שאת ההגשה אני עושה במקצועיות. אבל עיקר העבודה שלי נעשית מאחורי הקלעים, עד שהמהדורה יוצאת לאוויר העולם. וזאת עבודה קשה, שנעשית במקום מאוד קשה".

דממה מהולמת השתררה בשבוע האחרון בחייו של אחד מאנשי החדשות המוכרים ביותר בארץ. גם אחרי שמסתיימת מהדורת מבט, כשהוא "הכי. סחוט, עצבני ולחוץ, ורק רוצה הביתה", כשעות הסיום עוד מתנגן, מכריחים לטלפן כמה אנשים (את חלקם הוא אינו מכיר בכלל), שסתם רוצים להביע דעה. "קשה להיפטר מטרדנים, יש באלה שגם מגדפים".

עכשיו הוא די מופתע לשחור שבשבועות הימים האחרונים הוא לא קיבל טלפון מאף אורח (הסקרים אומרים ש־97 אחוז צופים במבט) שביקש להחזיר את המהדורה. לציבור יש זיכרון קצר תאמנות בערבן מוגבל מאוד. ביום שכוכב חדש יגיש את חדשות הערוץ השני, יש סיכוי שישכחו את אחימאיר מהערוץ הראשון.

ההופעה החיצונית לא מעניינת אותו. ההחלטות של איך להסתרק ומה ללבוש הן לא ההחלטות הקשות שלו בחיים. "אין לי ייעוץ בזה. אני בוחר לי את הבגדים לבד. אם מישהו יחליט יום אחד שאני לא מספיק מצודד כדי להגיש את מבט — יהיה לי מאוד עצוב. אבל אני לא אתחנך לעצמי את הזוהרים. את כאת אלי משום שאני ידוע בציבור, בגלל הופעתי על המרקע. אני מרגיש אחרת: כמי שעושה עבודה שחורה, שרגעי הסיפוק בה הם כאין וכאפס לעומת הרגעים המתסכלים. התפקיד שלי הוא מלא עגמת נפש וכפיות טובה. אבל אין לי טענות לאף אחד, אם אני יכול לבוא למישהו בטענה בעניין הזה, זה רק אל עצמי כמובן".

רגעים מיוחדים

לפני יותר משנה, כשדובר על כך שיעקב אחימאיר יתמנה לקדנציה שניה כעורך מבט לחדשות, סבר שמעון פרס ויצחק נבון, שאין להפקיד בידיו את המינוי, כיוון שאחיו, יוסי אחימאיר, הוא יועץ של יצחק שמיר.

אחימאיר, הרגיל להתעסק בהצהרות, נפגע מאוד — בסך הכל, הוא אומר, שידלו אותי לקבל על עצמי את התפקיד. כולם יודעים היטב את המגבלות שאני שם לעצמי. עד היום אני מרגיש הצדי־שבעצם מה שאני הכי אוהב לעשות זו עבודת כתב בשטח.

הדברים שאני הכי מתפאר בהם הן הכתבות על שלמה ארגוב, השגריר שהתנקשו בו בלונדון, על יוסף שידלובסקי שהקים את מנופי בית שמש ועל מתנות מחיי יהודים בהונגריה. אני יודע שאני חלק ממערכת חשובה ומשפיעה, אבל מצד שני אין בה הרבה יצירתיות.

בכתבה שעשיתי על 800 שנה לקרב קרני חיטין היו מבחינתי רגעים מיוחדים. זה רגע שבו אתה אומר לעצמך איזה מזל שהתחביב שלך זה גם המקצוע שלך.

שטיח קינג דויד ירושלים

עכשיו ב- 10 תשלומים ללא ריבית

עכשיו שטיח קינג דויד ירושלים ב- 10 תשלומים שקליים ללא ריבית!
עכשיו אתה מרוויח פעמיים:
גם הכרמל הטוב ביותר בעולם - שטיח קינג דויד ירושלים בהישג ידך,
וגם אם בעתיד הקרוב יחולו שינויים במחירים, הם לא יחולו על הקניה שביצעת.
זאת ועוד - קינג דויד ירושלים, הוא שטיח מרהיב ביופיו, ארוג כולו מ-100%
צמר ניוזילנדי טהור וסרוק, המעניק לשטיח מראה עשיר במיוחד ועמידות לדורי דורות.
לכרמל הטוב ביותר בעולם, מגיעה האחריות הגדולה בעולם,
על כן, קינג דויד ירושלים הוא השטיח היחיד שזוכה ל-50 שנות אחריות.
אז בוא לבית כרמל ותבין את ההבדל!

* פתוח במוצ"ש

• רמת גן: רח' מודיעין 13 • ירושלים: רח' יפו 29 • חיפה: צומת הצ'ק פוסט (מול ההיפר שי)
• רמת גן: קניון אילון, דרך אבא הלל • נתניה: רח' שמואל הנציב 5 (בפסג') באר־שבע: בית האשל 26
• רמת גן: "ביתילי" מול אצטדיון ר"ג • ראשון־לציון: המשך רח' הרצל כביש בית דגון • עפולה: רח' מנחם 20
תל־אביב: גרוזנברג 28 • רחובות: רח' הרצל 183 • כפר סבא: רח' הרצל 63 (פינת המייסדים)
תל־אביב: ברוכים, דרך יפו 13 • רעננה: אחוזה 184
גבעתיים: כצנלסון 132 • דלית אל־כרמל: מרכז מסחרי
ואצל הסוחרים המורשים: חיפה: • שיק, הרצל 48, • חוי שקלים, הרצליה 12 • נהריה: • תן, תחנת אגד • פתח תקווה: • ארמון השטיחים, הברון הירש 28 • נצרת: • "דקור הגלילי" • חולון: • עמרם שמחה, ככר ויצמן 7 • ירושלים: • סומך, יפו 44 • אשדוד: • בית קרגל, אזור התעשיה הקלה • תל־אביב: • שלמה שקלים, הרצל 99 (פינת סלמה)

רשת השיווק הישיר
שטיחי כרמל קונים ברשת השיווק הישיר
בית כרמל

מכתבים למערכת הארץ

ב"מטרופוליטן" הכרטיסים זולים יותר

נכון שתוכנית הטלוויזיה על התזמורת הפילהרמונית היתה חד־צדדית, ועובדה היא שראש העיר שלמה להט יצא נמרצות להגנת התזמורת. אך מדוע זה התזמורת עושה כמיטב יכולתה על מנת להצדיק את מבקריה?

השבוע נוכחתי להיווכח כי בעבור קונצרט מיוחד בהשתתפות זובין מהטה ומאוריציו פוליני קבעה התזמורת מחיר של 110 דולרים כמחיר היקר ו־25 דולרים כמחיר הנמוך. במחיר הגבוה אין הנחה למינויים, ובמחיר הנמוך יש הנחה של 20 אחוז. מעניין, מדוע לא נשמעה תגובתו של שלמה להט. האם הוא אינו בין קוני הכרטיסים?

ואולי כדאי שראש העיר ידע כי בחודש ספטמבר גבתה תזמורתו האחות של מהטה, בניו יורק, מקום שבו הרבה ראש העיר לבקר, 10–50 דולרים עבור קונצרט בהשתתפות קולין דיוויס ומריי פרהיה.

ב"מטרופוליטן אופרה", באותו חודש, בעבור האופרה "אותלו" בהשתתפות קירי טה קאנווה ופלאסידו דומינגו, בניצוחו של ג'יימס לוין, ובערב אחר בעבור "אריאדנה מנקסוס" בהשתתפות ג'סי נורמן, קטלין באטל ובניצוח אותו נאון, גבו 75 דולרים למקומות היקרים ביותר ו־16 דולר, בעבור המחיר הנמוך ביותר.

תיתכן מדיניות הגורסת קביעת מחיר גבוה לבעלי היכולת, ובמקביל מחיר נמוך מאוד בחלק מהאולם. כלומר, העשירים יממנו את החיילים והצעירים. אך מאחר שבתל־אביב אין מוסום בפני התזמורת, ייתכן ומשרד החינוך, המקצה לה ממשאבי הציבור, צריך לשקול את מדיניותו פעמיים, ומשרד המסחר והתעשייה ייתכן שצריך לשים את התזמורת לפיקוחה של הוועדה לפיקוח מחירים. ועל מנת שבטווח הארוך נימנע ממונופול, אולי אף צריך לפתוח את שערי היכל התרבות בפני התזמורות האחרות על בסיס של שוויון בין התזמורות, על מנת שתתפתח חלופה לתזמורת הפילהרמונית הישראלית.

אודי דן הדין
תל־אביב

רווחי העשירים, הפסדי העניים

בימים אלה הודיע בנק לאומי כי יעלה את אחוז הריבית על משיכות־היתר. הנימוק המוצהר הוא: העלאת הריבית על הפקדונות הגדולים. במלים אחרות: כדי להגדיל את רווחי העשירים (בעלי הפקדונות הגדולים), מגדילים את הפסדי העניים (בעלי האוברדרפט). איה הממשלה?

רמת־גן הרב יצחק ברדע

מדינת ישראל וזכויות האדם

לבין כל הנקודות שמעלה הד"ר מינה צמח במקרה "פרצוף ניצבראה" ("הארץ" 5.9) רציתי לדון רק בנקודה אחת.

54 אחוזים מהנשאלים סבורים שאין לקשור קשרים דיפלומטיים עם מדינות הפוגעות בזכויות האדם. המסקנה היא שיש להפסיק לאלתר כל מגעים עם מדינת ישראל אשר לפי דעת רוב הנשאלים במחקר, מצטיירת כמדינה עם אוכלוסיה גזענית, לא סובלנית ופאשיסטית.

לכל האנשים הללו הייתי מציע שיסתכלו על עצמם ויפסיקו בעצמם לפגוע בזכויות הפרט האחרות ורק אז יוכלו להציב דרישות כלפי שאר מדינות העולם.

חיפה דן גולדנבלום

לא לקפח את המתרגמים

רציתי לו לפרץ קדרון, נציג אגודת המתרגמים בישראל. על תמיכתו ("הארץ" 2.10) בצירופם של המתרגמים לנהנים מהסדר החזר של תשלומים על ידי משרד החינוך והתרבות בגין השאלות ספרים בספריות הציבוריות. (כי אם לא אגודת המתרגמים, מי צריך לעמוד בפרץ על זכויותיהם של אלה המתרגמים?)

בהזדמנות זאת, יש להסב את תשומת לבם של ראשי אגודת המתרגמים ושל יתר האנשים הנוגעים בדבר, על קיפוחם של העוסקים במלאכת התרגום בחלקה אחרת של חיינו התרבותיים. כוונתי לשתי הקרנות המחלקות פרסיהן כל שנה: קרן תל־אביב לספרות ולאמנות וקרן פרס־ציירה מטעם ראש הממשלה. בקרן האחרונה, עד עתה למעות, המדיניות היתה לא לכלול מתרגמים בין הזוכים. ובקרן תל־אביב לספרות ולאמנות אותו נוהג מתקיים, לפחות רשמית והיצטנית. אך היא נוהגת מזמן לזמן להחליק מענק גם לדברי תרגום, מתחת לשולחן ולבעלי קשרים מתאימים, הקרובים לצלחות.

נראה לי שהמשימה החשובה ביותר העומדת עתה בפני אגודת המתרגמים בישראל היא להפסיק את קיפוחם של המתרגמים בכל שלוש הקרנות שנזכרו לעיל.

תל־אביב א. בן־דוד

שתיקה כהודאה

"הארץ" 29.8.83. מנחם בגין מכריז "אני לא יכול יותר". שבועיים אחר כך התפטר מראשות הממשלה. ומאז התפטרותו גזר על עצמו שתיקה.

נדב שרגאי, 21.9.87: "בגין הצטרף לעצומה להצלת נעורי מלחמת שלום הגליל".

הצטרפותו של מנחם בגין לעצומה, מוכיחה שכל הקשור עם מלחמת לבנון עדיין קרוב ללבו ומטריד את שלוות־נפשו.

מנחם בגין האדם היחידי שנהירים לו כל שלבי מלחמת לבנון, היקפה ודרך ניהולה.

לא יתכן שלא מצא צורך להתייחס, ולוא רק למען ההיסטוריה ולמען הדורות הבאים, לתוכן נאומו של מר אריק שרון.

משלא הגיב בכלל מתפרש הדבר כדברי חז"ל, "שתיקה כהודאה דמיא".

ש. קופרמן
תל־אביב